

**HERMELANDA POLEDNOVÁ**

**DUŠEVNÁ  
KVETINOVÁ ZÁHRADKA**

**KNIHA PRE DIEVČATÁ**

**DRUHÉ VYDANIE**

---

**VYDAL SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE 1944.**

---

**Druhé nezmenené vydanie diela S. M. Hermelandy Polednovej F. D. C. Duševná kvetinová záhradka vydal Spolok sv. Vojtecha v sérii svojich mravno-výchovných publikácií. Obálku navrhol A. Kailich. Cirkevné schválenie na prvé vydanie dala Apoštolská administratúra v Trnave 4. decembra 1941 pod č. 10.330/1941. Tlačila knihtlačiareň Spolku sv. Vojtecha v Trnave.**

# List dievčatám

---

**Milé dievčatá! Uplynul už najkrajší mesiac v roku — máj. Videly ste jeho krásy v záhrade i na poli. Všade prúdil nový život, ktorý i teraz vidíme v celej božej prírode. Čím viacej kto zasial a zasadil, tým väčšiu bude mať žatvu v jeseni. I vo vašej kvetinovej záhradke voňajú iste lúbezné, pestrofarebné kvety, ktoré vásia svojou vôňou okoloidúcich. Okrem záhradky, ktorá je pred vašim domom, je aj iná; je to vaše mladistvé srdce, ktoré máte vzdelávať a zošľachťovať, ako obrábame na jar záhradku, ak chceme, aby sa v nej darily vonné kvietky. Viem, že milujete kvety a ozdobujete sa týmito skvostami, ktorými Stvoriteľ našu planétu tak štedre okrášlil. Ale zasadte si čoskoro aj vy do svojich sŕdc vzácne kvietky ctností, pestujte ich, ako pestujeme kvietky v záhrade a starostlivo ich ošetrujte.**

**K tomuto umelému duševnému záhradníctvu ponúkam sa vám za učiteľku. Chcem vám dať návod, ako máte žiť vo svojej mladosti, aby ste múdre žily a hojný úžitok priniesly sebe aj iným v neskorších rokoch.**

**Rozdelíme si kvetnatú záhradku na hriadky, na ktorých vypestujeme každý kvet osobitne, lebo každý vyžaduje iného ošetrovania.**

**Želám vám i sebe, aby sa nám práca darila, aby ste boli šťastné v tomto i budúcom živote a teším sa nádejou, že tento návod, ktorý vám predkladám, povedie vás najkratšou cestou ku šťastiu.**

**Skúsenosti a rady beriem zo života a pre život ich**

**zas určujem a to pre obyčajný život v rodine a vo spoločnosti, v ktorej pravidelne žijete a pohybujete sa. Možno, že by ste sa týchto zásad neskoršie životnými skúškami aj samy dopracovali, ale nechcem, aby ste išli k cieľu okľukami, ale cestou rovnou, pohodlnou a krátkou.**

**Čítajte pozorne tieto riadky a neodkladajte ich, kým ste ich nedočítali až do konca. Ani vtedy nie, keby sa vám zdali azda málo zaujímavé. Budú vám oveľa prospešnejšie než nejaký román.**

**A u t o r k a.**

# 1. Načo sme na svete

---

Čítala som raz poviedku, ako si obyvatelia istého pohanského mesta volili za kráľa každý rok iného cudzinca. Po roku ho zaviezli na pustý ostrov a ponechali ho svojmu osudu. Raz si zvolili zasa nového kráľa, ktorému lichotili a obsýpali ho poctami. Nový kráľ sa dozvedel, čo naňho čaká. Nedal sa očariť nádherou a pohodlím. Počas svojho panovania sa uskromnil a nepremárnil ani haliera. Za ušetrené peniaze najal robotníkov, poslal ich na pustý ostrov a rozkázal im, aby ho usilovne obrábali. Na pustatinách zazelenaly sa čoskoro záhrady a vinice. I poklady svoje tam vopred poslal. Keď obyvatelia mesta kráľa zas odviezli na ostrov, nemal biedy, ako jeho predchodcovia, neumrel hladom, ale našiel tam dostatočnú výživu a príjemný pobyt.

Takým múdрым kráľom má byť každý človek. Nemá sa domnievať, že má tu v tomto živote miesto trvalé, ale má pamätať, že príde o krátky alebo dlhší čas do iného života. Beda mu, ak sa pre druhý život zavčasu nezásobil, beda, ak nezasial, z čoho by potom mohol žať! Šťastný je ten, kto v živote pamätal na večnosť!

Premýšľala si už niekedy vážne o tom, prečo a načo si vlastne na svete? Ak nie, vhĺb sa do tejto otázky. Nepoznám dôležitejšej! Večná pravda sama nám zjavila, že človek je na to na svete, aby dosiahol **v e č n é b l a h o s l a v e n s t v o**. Nie je teda účelom azda len jesť a piť, zabávať sa, smiať sa, zemské rozkoše požívať a tančovať, ale usilovať sa dosiahnuť **n a j v ä č š i u d o k o n a l o s ť**, aby sme prišli po tomto živote tam, kam len

spravodliví a dokonalí prídu. To je úloha, na ktorej musíš už od mladosti pracovať, aby si dosiahla dokonalosť, ku ktorej si povolaná. Nevieš, či sa dožiješ dlhého veku a či budeš mať dosť času, aby si sa iba neskoršie starala o dokonalosť. Boh nám dal život, vytýčil cieľ, sľúbil odmenu, ale nesľúbil ani zajtrajší deň.

Čím skoršie začneš, tým istejší bude výsledok, lebo mladšie srdcia ľahšie môžeme viesť, ako ľahšie vypesťujeme a zaštepíme mladý stromček. Ak sa pousiluješ už v mladosti o dokonalosť, okúsiš už vo svojom pozemskom živote jej sladké ovocie a odmena tvoja bude dvojnásobná. Pričiň sa, aby bol tvoj život úrodný. Sv. Tomáš Kemp. hovorí: Márnosť je dlhý život si žiadať, o ctnostný život ale málo dbať.

Niektorí ľudia žili len krátky čas na zemi a predsa za ten krátky čas vyšvihli sa na takú dokonalosť, že rozmnožili počet svätých. Mysli len na sv. Terezku z Lisieux, ktorá v tak mladom veku umrela — obohatená hrdinskými ctnosťami. Už aj medzi deťmi boli a sú svätí, ako malý Petrík, Vít z Fontgallandu. Hoci títo za krátky čas stali sa svätými, iní po dlhom veku nedošli svätosti. Prví pochopili účel svojho života, druhí vôbec nie.

Začni už od dnešného dňa opravdu žiť a pričiňuj sa o dokonalosť. Myšlienka na svoj životný cieľ nech osvecuje všetky tvoje skutky, ako svetíme lampou vo tme.

## 2. Príprava na život

---

V istom meste žil krajčír, ktorému išlo remeslo veľmi dobre. Mal dvoje detí: osemnásťročnú dcéru Marienku a pätnásťročného syna Janka. Ich matka, ináč dobrá žena, mala tú veľkú chybu, že deti svoje nenavvykala k práci. Otec venoval celú pozornosť iba remeslu a o výchovu svojich dietok sa málo staral. Janko študoval a páni profesori u neho doplňovali, čo zanedbávali rodičia. Horšie však to bolo s Marienkou. Tá sa stala obeťou matkinej nerozumnosti. Vo svojej nezriadenej láske nedovoľovala jej pracovať. Od mytia dlážky vraj zhrubnú ruky, u sporáka pokazí sa pleť a od bielizne musí sa i tak platiť práčke. Matka pomáhala dcére aj pri obliekaní. Keď vystrojená Marienka odchádzala so slnečníkom do parku na prechádzku, rozčarovaná matka ešte aj z obloka so zaľúbením pozerala za ňou. Marienka mala mnoho známostí. To bolo vlastne jej zamestnanie. Počítala pánov, ktorí s ňou rozprávali, čítala pozdravy, s ktorými v parku pri prechádzke ju poctili, robila si soznamy o svojich ctiteľoch a učila sa z pamäti veršičky, ktoré jej do pamätníka vpisovali. Najprv s ňou chodili školáci a potom dôstojníci. Ale pomaly sa začala úžiť a rednúť spoločnosť pánov, ktorí jej dvorili, lebo zostarla. Niektorí s ňou ešte pohovorili zo zdvorilosti, iní zo starého zvyku, iní zasa zo súcitu, ale ani jeden ju nechcel za manželku. Čo s ňou? Veď nič nevedela, ničomu nerozumela, aká by bola z nej žena? A tak Marienka ostala, ako sa hovorí, na ocot. Z milosti žije u svojho brata. Svoju mladosť ľahkomyseľne utratila, na bu-

dúci život manželský sa nepripravovala, teda nemohla ani do stavu manželského vstúpiť.

Pripravuj sa lepšie na život ako táto Marienka. Život človeka vyžaduje najusilovnejšiu prípravu. Kuriatko, sotva prezobe škrupinu vajíčka, už vie behať, rybka, len čo sa vyľiahla z ikry, vie plávať, ale človek, keď sa narodí, nevie nič, iba plakať a ležať. A predsa život človeka je radom najrozličnejších povinností, ktoré vyžadujú veľkú zručnosť. Obratnosť nespadne človeku s neba, ale musí si ju nadobudnúť — a to už v mladosti.

Pán Boh ti nedal mladosť na to, aby si ju premárnila v neužitočnej záhaľke a zábavách, ale aby si sa naučila všetkému, čo budúci život bude od teba požadovať. Rok má jednu jar, život má jednu mladosť. Aká je jar, taká býva obyčajne úroda; aká mladosť, také býva i ovocie života. Kto sa chce vo veku dospelom uplatniť v ľudskej spoločnosti, musí v mladosti usilovne pracovať, vzdelávať sa a na vlastný život sa pripraviť. Budúca gazdinka má sa dokonale vycvičiť vo všetkých domácich prácach, i keby azda všetky nemusela vykonávať. Má sa vyznať vo všetkých.

Dorastajúca dcéra má mať nielen zručnú ruku, ale i srdce v ctnostiach vycvičené a okrášlené pelom panenskej nevinnosti, panenskej ostýchavosti a pokory.

Pozorovala si niekedy na jar hrušky, obsypané bielym kvetom? Nie je to krásny zjav? Takým časom je u ženy práve čas dospievajúcej mladosti. Prozreteľnosť božia sa sama už o to postarala, aby žena v týchto rokoch ako ruža pekne kvitla a každému sa páčila. Ale zbadala si aj to, že niektoré kvety uschly a spadly? Rozličné škodlivé chrobáky ich zničili. Ale ani kvety, ktoré obstály na strome, nepriniesly všetky zdravé

**ovocie: Niektoré hrušky boli červivé. Ako sa to stalo?  
Už do kvetu nasadil malý chrobáček vajíčka, ktoré sa  
v ovocí vyvinuly. Z nich sa vyľahol červík a ten zni-  
čil ovocie. Tak je to aj u dievčaťa, ktorému sa v srd-  
ci usadil červík ľahkomyselnosti a mravnej skazenosti.  
Jeho život nemôže byť šťastlivý a neprinesie rodine  
pravú blaženosť.**

# Sebazaprenie

---

Výrazy: sebazaprenie, ovládanie sa, sú veľmi suché slová. Keď ich mládež počuje, cíti sa ako bujný kôň, ktorého v behu zadržia opratami, alebo ako smädný človek, ktorý stojí pri prameni čistej čerstvej vody a nescie sa napiť. Zapieranie sa znie ako nepríjemný, odporný liek, ktorý dospelí predpisujú mládeži. Ale nie je tomu tak. Keby bola mládež búrkou zahnaná na celkom osamelý ostrov a musela by sa starať o prístrešie a potravu, o krátky čas by poznala, akým drahocenným pokladom je sebazaprenie. Myslíš, že k tejto práci treba iba dreva, kameňov a obratných rúk? Ó nie! Oveľa dôležitejším, ako sú tieto veci, je, aby sa každý vedel opanovať. Prečo asi? Lebo by sa všetci za pol hodiny pohádali a utiekli. Pre spoločenský život je sebazaprenia tak treba, ako zvieratám ich ochranná farba. Predstav si, že by bol lev sfarbený na belaso miesto na žltu. Nemohol by sa k nijakému zvieraťu v púšti priblížiť, lebo by ho zvieratá už z ďaleka videly a tak by prišiel o potravu. Dravý vták so slabým zrakom musel by zahynúť hladom. Čo je pre leva chrup a ochranná farba, pre dravého vtáka oko alebo krídla, to je pre človeka sebazaprenie. Komu sa ťaží opanovať svoje zlé náklonnosti, náruživosti, myšlienky, slová a skutky, stráca u ľudí úctu a vážnosť, a kto sa vôbec nevie opanovať, sám sa vylúči zo spoločenského života, každý sa ho bude strániť. To pozorujeme už v škole. Dievča, ktoré nedrží svoj jazyk na úzde, čochvíľa nemá nijakú priateľku. Keby niekto povedal: Ja budem robiť, čo chcem, bolo

by to to isté, ako keby vták povedal: Viem lietať i bez krídel. Viem, že by si chcela mať dobrú priateľku. Ako si ju získaš? Myslím tým spôsobom, že si ňu niektorá obľúbi a pocíti k tebe akúsi náklonnosť. A ako je toto možné? Nieкто má už od prírody akúsi príťažlivosť, ale táto dlho nepotrvá, keď napokon zbadajú, že sme sebeckí. Iní ľudia musia mať k nám dôveru, že nemyslíme vždy len na seba, ale že máme srdce aj pre iných. To musíme tiež dokázať a to každou maličkosťou. Ak vidíš, že niektoré dievča niečo nemá, daruj jej to. To je najlepším dôkazom, že ju máš rada a ona ti venuje potom svoju lásku; tak z malých počiatkov vznikne priateľstvo. Často sa ale vyskytne veľká prekážka, pre ktorú nemôžeme niečo druhým darovať. Chceli by sme a nemôžeme. Prečo? Čo je potrebné k tomu, aby sme potešili iných? „S e b a z a p r e n i e !“ Chceme ten dar pre seba vyúžitkovať a nemôžeme sa od neho odtrhnúť: toto je tá najväčšia prekážka priateľstva. Preto robíme veľmi dobre, keď sa už v mladosti v tom cvičíme, aby sme prekonali, premohli svoju nechuť a aby sme ovládali sami seba, keď ide o to, aby sme si získali priazeň iných. Vieš, načo najviac potrebujeme sebazaprenia? Keď sme niekomu sľúbili, že jeho tajomstvo nikomu neprezoďadíme. Pod pečatou mlčanlivosti povieš niečo Aničke a ona ti sľúbi, že to u seba ponechá. Len čo príde domov, už to rozpráva svojej sestre a počujeme: „Ale, pre Boha, aby si to nikomu nepovedala!“ Ale jej sestra to ešte v ten istý večer porozpráva svojej priateľke a svojmu bratovi a tento to vyhlási hlasno svojim priateľom a už to všetci vedia. Tak sa ponosuje neľedno dievča, že nemá priateľky a zatiaľ nemá ani tušenia, že je tým na vine jej ostrý jazyk. Uvažuj: Kto chce mať priateľku, chce mať také dievča, ktorému môže dôverovať. Ako si presvedčená, že každé ráno vychádza slnko,

tak máš byť presvedčená o mlčanlivosti svojej priateľky, keď jej mieniš niečo sveriť. Keby len maličkosť prezradila, už nastane v tvojom srdci trhlina, lebo vieš, že je to osoba, ktorej nemôžeš dôverovať. Ak sa nevie v tejto veci opanovať, si presvedčená, že sa i v iných veciach nemôžeš na ňu spoľahnúť. Ako je to potom tomu Iúto, ktorý tajomstvo v sebe nezadržal, ale už je neskoro. Necvičila sa v sebazapieraní a chuť k roznášaniu počutého bola mocnejšia ako vernosť priateľská.

Vedieť ovládať svoje slová, náklonnosti, náruživosti, pudy, chůtky, myšlienky a skutky, je základ dokonalosti. Kto vie ovládať seba, je slávnejším panovníkom než Alexander Veľký, alebo Napoleon I. Kto to nedokáže, je nešťastlivý a poľutovaniahodný slaboch. Tým väčšia je mravná cena človeka, čím lepšie sa vie ovládať a tým menšiu má cenu, čím viac náruživostí a vášní ho ovláda. Čo stojí taký človek, ktorý v návale hnevu všetkým hádže, čo mu príde do ruky? Každý má vedieť podriaďiť svoje city, žiadosti a túžby rozumu a nikdy nepodľahnúť v nepríjemných situáciách, ale vždy zvíťaziť. Taký hrdina nedá sa uniesť citom prílišnej radosti, ani neskrotenu vášňou hnevu. Vie potlačiť náklonnosť k nepriateľstvu, túžbu po jedle, zábave, premáha pýchu, všetky nečisté žiadosti, vie potlačiť smiech, ak by ním práve niekoho urazil a vôbec silou vôle, čo je najväčšia sila, ktorú poznáme, ovláda seba podľa ľúbosti. Dobre hovorí vychovávateľ Dr. Förster: „Sebaovládanie nie je nič iného, ako aby človek v dome svojho tela bol jediným pánom a nemusel poslúchať svojich sluhov, totiž svaly smiechu, nervy žalúdočné, svaly zažívacie, jazyk a iné veci.“ Naučiť sa byť vo svojom srdci domácim pánom a nie sluhom — to je naša najhlavnejšia úloha. Nechci mať všetko, čo vidíš, netúž hned po všetkom, čo sa ti zapáči, čo ti lichotí. Nepovoľuj ani

nepatrným zlým žiadostiam, lebo slabneme, len čo i v malom povolíme, ale zosilníme i najmenším víťazstvom. Odopri si dobrovoľne s času na čas i veci dovolené, aby, naučiac sa v dovolených veciach ovládať sa, ľahšie si aj nad nedovolenými vládla.

Nielen pre tento život má sebazaprenie čiže umŕtvovanie svojich smyslov význam, ale i pre život večný. Je vodovodom, ktorým nám tečú milosti od Boha. (Slová Krista Pána k sv. Benigne.) Teda kto vie ovládať seba, je milý nielen Bohu, ale aj ľuďom. Každý, kto v spoločnosti žije, má vedieť niečo popustiť zo svojho „ja“ v prospech celku a nechcieť len sám a so všetkým a všade preraziť.

Bez rozumného sebaovládania niet pokoja v spoločenskom živote. Čím väčší sa vieš opanovať, tým budeš u iných vítanejšou a obľúbenejšou. Čím lepšie vieš vládnuť nad sebou, tým budeš odvislejšou a slobodnejšou.

# Hlavatosť

---

Milé dievča, na hriadke svojho srdca pestuj nielen voňavé kvetinky ctností, ale usilovne z nich odstraňuj a vytrhávaj škodlivú burinu zlých náklonností a chýb.

Jeden druh takejto buriny, ktorá sa rada ukazuje na hriadkach mladých dievčenských srdc, je hlavatosť. Keďže je veľmi škodlivá, musí sa vytrhnúť aj s koreňom. Hlavatý je ten, čo chce uplatniť vo všetkom iba svoju vôľu. Keby hlavatosť znamenala „silu“, alebo „energiu“, bola by ako zdroj vlastnej mužnosti dobrá vlastnosť, ale že to znamená „tvrdohlavosť“, je to mrzká vlastnosť. Tvrdohlavý neukazuje vlastnú silu, ale naopak, vlastnú slabosť, lebo nevie sa premôcť; tiež ukazuje pýchu srdca, lebo cudzie myšlienky, keby boli aj lepšie, neuznáva, a cudzej, hoci aj lepšej mienke, nechce sa podrobiť.

Poznáš iste hlavaté deti i vo vlastnej rodine. I ja mám často príležitosť pozorovať hlavaté deti. A čo robia? Keď žiačka, ktorá nesie malé dieťa, je ustatá, a postaví ho na zem, aby teraz samo kúsok išlo, vtedy hlavaté decko sadne na zem a kričí, trepe nôžkami, ako bez rozumu; inokedy zas, keď mu matka podáva bábu a hovorí, že ju dostane, keď o ňu poprosí, radšej sa báby zriekne, ako by malo o ňu prosiť.

Stáva sa, že i niektorí dospelí sú tvrdohlaví ako malé deti a to preto, že tejto zlej náklonnosti nevenovali ich vychovávatelia dosť pozornosti. Tvrdohlavosť u malých detí je mrzká, ale u mladých dievčat nebezpečná.

Často sa stane, že veľké dievča sa zaľúbi do poka-  
zeného mladíka, o ktorom rodičia vedia, že bude s ním  
veľmi nešťastlivá. Ak si dcéra nedá v tomto prípade po-  
vedať a je tvrdohlavá, takéto počínanie má veľmi smut-  
né dozvuky. Po čase sa rozídu a manželka, ponechaná  
vo veľkej biede, obyčajne s dieťaťom, trpí za svoju tvr-  
dohlavosť.

Nespomínam tu azda známosť s dobrým a zbožným  
mladíkom. Čo sa týka povolania, rodičia majú síce prá-  
vo a povinnosť deťom radiť, ale nie ustaľovať im povol-  
anie, alebo ich do neho nútiť, tým menej ich ešte od-  
vracať od povolania ináč poctivého, azda aj vznešeného,  
ako je stav kňazský, alebo rehoľný.

S tvrdohlavosťou je spojená skoro vždy i tvrdosť  
srdca. Hlavatého nemá nikto rád. Lutujem ťa veľmi, ak  
si nútená žiť, alebo sa stýkať s hlavatými ľuďmi. Liek  
oproti cudzej hlavatosti je láska, trpezlivosť a ústup-  
nosť. Najhoršie je, ak narazia dve tvrdé palice na seba;  
potom nie je konca-kraja kriku, mrzutosti a súdom. Ak  
sa ale nájde niekto, kto hlavaté, rozvadené stránky u-  
smieri, vykoná veľký skutok lásky k bližnému. Tolstoj  
rozpráva o istom človekovi, ktorý prišiel do istej dedi-  
ny, kde sa dvaja susedia už 10 rokov súdili. Gazdovia,  
ich ženy a deti zo záhrady vykrikovali jeden na druhého.  
Keď sa stretli, povedali si mrzké slovo, alebo aspoň  
zazreli na seba. Obe rodiny mali trápny život, lebo ni-  
kto nechcel zo svojej hlavatosti popustiť. Pocestný pri-  
šiel do záhrady a keď tam zbadal gazdinú, šiel k nej.  
Rozpovedala mu, aké majú trápenie so zlým susedom.  
Vtom uvidela susedovho chlapca a zlostne vravela:  
„Hľa, tamto je ich chlapčisko. Porad' mi, čo mu mám  
urobiť, aby som sa pomstila na jeho matke.“

„Dám ti dobrú radu,“ odpovedal pútnik, „ak ma po-  
slúchneš.“

**„Poslúchnem, len chytro poraď!“**

**„Odtrhni pekné, červené jablčko, vľúdne na chlapca  
zavolaj a daj mu ho.“**

**Rozhnevaná gazdiná aj tak urobila a chlapec chytro  
utekal s jablkom k matke. Matka sa pýtala: „Kto ti dal  
také krásne jablčko?“ Chlapec odpovedal: „Naša sused-  
ka a ešte sa aj pekne na mňa usmiala.“**

**I divila sa matka. „Tak ona ti dala jablčko a ešte sa  
pekne usmiala? Hľaďmeže. Ona má teda moje dieťa ra-  
da. Zdá sa, že nie je predsa taká zlá, ako som si bola  
o nej myslela. Čudná to vec. Choď jej chytro ruku po-  
bozkať. I ja vyjdem do záhrady a vľúdne na ňu kýv-  
nem hlavou.“ A potom poslala susedovým deťom za ja-  
blčko hrnček medu. A tak to šlo ďalej, až sa obe rodi-  
ny usmierily a žily v susedskej láske, ako by sa boly  
znovu narodily.**

**Nebuď nikdy hlavatá; kde môžeš, ustúp prvá, ne-  
čakaj, až druhý sa s tebou smieri. Kto každého poslú-  
cha, zle robí, ale horšie robí, kto nikoho nechce poslúch-  
nuť. Pamätaj, že na svete je ešte mnoho hláv iných, že  
nie len tvoja je múdra a neomylná.**

# Hnevlivosť alebo hnev

---

Nevyrastá na hriadke tvojej záhradky medzi peknými kvetmi i bodľacie? Takým bodľáčim by bol hnev. Ten musíš vyplieť, aby nezasul voňavé kvety.

Hnevlivý je, kto sa nad voľáčim, čo mu je nie po vôli, rozčuľuje a chce sa pomstiť. Sú ľudia, ktorí sa ľahko nazlostia. Keď ich zastihne voľajaká nehoda, alebo im práca nejde od ruky, hneď vypadnú z rovnováhy. Takéto chvíľkové vzplanutie mysle čoskoro prejde; horší je hnev trvalý, ktorý sa dlho vlečie, a pri ktorom jeden hľadá škodiť druhému, alebo s ním preruší všetky spoločenské styky. Oba druhy hnevu sú hriešne, ale hriešnejší je hnev trvalý, pretože v prvom prípade môžeme hnev človeka ospravedlniť tým, že vznikol nešťastím, pre urážku, pre krivdu, alebo že tomu bola na príčine prchká povaha. Hnev trvalý je ale živý a udržovaný s plnou rozvahou a nenájdeme nijakú poľahčujúcu okolnosť na jeho ospravedlnenie. Hnevať sa je ľudské, ale hnev v srdci prechovávať je diabolské.

Horlivosť za česť božiu menujeme obyčajne spravodlivým hnevom. Taký hnev vidíme u Krista Pána pri vyhánaní predavačov a kupcov z chrámu. Taký hnev mal mať Heli pri karhaní svojich synov, ale nemal. Spravodlivý hnev nie je vlastne nijaký hnev, lebo je dieťa lásky a je ako láska trpezlivý, dobrotivý a bez nenávisti. Spravodlivý hnev je teda dovolený. „Hnevajte sa, ale nehrešte!“ Len ten hnev je hriešny, s ktorým je spojená túžba pomstiť sa.

Z hnevu nevzniklo nikdy nič dobrého. Z hnevu sa

rodí pomstivosť, nespokojnosť, škodlivá prenáhlenosť a ešte iné neresti, ba sú aj také prípady, že rozčúlenie mysli zapríčinilo i zabitie človeka.

Čítala som rozprávku, že istý indický poľovník zastrelil psa, záchrancu života svojho dieťaťa, lebo sa nepresvedčil o pravde. Keď bol totiž na poľovačke. vliezol oknom do izby, kde spal v kolíske jeho malý synček, veľký had. Pes zadrhol po ťažkom zápase hada a bežal poľovníkovi v ústrety. Veľmi veselo skákal okolo neho, ako by si bol povedomý hrdinsky vykonanej služby. Keď otec videl krvavého psa a prevrátenu kolísku, myslel, že pes zadrhol dieťa a v prudkom hneve psa zastrelil. Potom pristúpil ku kolíske a videl, že dieťa pod kolískou spokojne spí. Len teraz sa spamätal, ale bolo už neskoro. Ešte väčšmi sa naľakal, keď videl neďaleko kolísky zadrhnutého hada. Teraz sa presvedčil, že jeho pes bol záchrancom jeho synka. Dojatý bolestne plakal, že psa zastrelil.

Z tohto príkladu vidíme, že zdanlivosť veľa ráz klame, preto musí človek veci základne skúmať. V tomto príklade išlo iba o psa, ale horšie je, keď človek pre prenáhlenosť zmárni ľudský život. Potom je ľútosť už prineskorá.

V hneve vyslovené slovo narobilo už mnoho zlého. Rozhnevaní ľudia všeličo hovorili aj vykonali, čo sa už napraviť nedalo. Potom bola ľútosť už neskorá. Sv. František Salezský, ktorý bol od prirodzenosti náchylný k hnevu, mlčal a nič nepodnikal, keď bol nazlostenný, ale hovoril: „Uzavrel som s jazykom svojím smluvu, aby ani slova nepreriekol, keď sa moje srdce búri.“ V obcovaní s hnevlivým hovorieval: „Pane, odpusť mu, lebo nevie, čo činí.“ Pohan Klinias mal obyčaj zaspievať si, keď sa zlostil. Lepšie je ísť spať, ako v hneve niečo robiť. Svätí nám radia, aby sme sa v du-

chu pomodlili Zdravas; tým zaženieme diabla, ktorý nás pokúša. Treba sa hneď utiekať k modlitbe, lebo požiar dá sa ešte chytro zhasiť, kým je malý plamienok, aj choroba v počiatočkoch dá sa ešte vyliečiť. Neskôršie ide to ťažšie.

Nikdy sa na nikom nepomsti. „Moja je pomsta“, hovorí Pán Boh. Keď je tvoj nepriateľ lačný, nakŕm ho, keď je smädný, napoj ho, lebo tak shrnieš žeravé uhlie na jeho hlavu. Premáhaj zlé dobrým. I keby si mala príčinu k pomste, nikdy ju nevykonaj, lebo šľachetný človek k pomste sa nikdy nesníži.

Hnev potlačuj hlavne proti tým, s ktorými sa denne stýkaš, lebo hnev otravuje a ničí pokojný rodinný život. Sv. Ján Zlatoústý napísal: „Ľahšie je žiť so zverom, ako s hnevlivým; lebo zver môže sa skrotiť, hnevlivý však nie.“ Ak odvykneš hnevať sa, a budeš sa stále krotiť, bude to zárukou tvojho budúceho domáceho pokoja, ale neber si hnevlivého muža za manžela.

Proti výbuchom cudzieho hnevu zachovaj rozumný pokoj. Je to ťažké, ale nutné. Ustúp, čuś a zapri sa! Chráň sa hádok. Aký je to smutný obraz, keď sa v rodine hádajú a na seba sa hnevajú. Počula som raz otvorenými oblokmi krik. Pozriem von a vidím, ako naproti v dome pri otvorených oblokochoch manžel s drevom a manželka s metlou sa naháňali. „K hádke treba dvoch, ale ja nechcem byť druhým“, hovorieval kardinál Cheverus.

Ak sa dvaja hádajú, neprikladaj polienka ani na pravý, ani na ľavý oheň, ale usiluj sa uhasiť oba. Uvidíš, že niektorá strana, alebo obe, prijmú s veľkou vďakou tvoje prostredníctvo. Buď im anjelom pokoja.

Keď je niekto rozhnevaný, nedráždi ho. Nedúchaj do ohňa, ale chovaj sa k nemu ešte láskavejšie a miernejšie, ako k normálnemu človekovi. Neodporuj mu,

preukáž mu nejakú ochotu, sprav mu voľajakú radosť, odvráť nenápadne myseľ od toho, čo ho rozhnevalo a ponúkni mu súci liek na zranenú dušu. „Rany treba liečiť a nie rozdzierať“, vravel sv. Ján Zlatoústý.

Ak si hnevom niekomu sama ublížila, hneď slušne naprav svoju chybu. Slnko nech nezapadá nad твоjim hnevom. Poviem ti ešte jednu rozprávku, ktorú som čítala v nemeckej čítanke od M. D. Berlitz. Anglický básnik E. Young šiel na malom člne do istého londýnskeho predmestia. Hrou na flaute zabával niektoré slečny, ktoré ho odprevádzaly. Keď loďka pristála na novej stanici, pristúpilo niekoľko dôstojníkov. Young prestal hrať. Jeden mladý dôstojník sa ho hrubo spýtal, prečo nepokračuje v hre. Táto neslušnosť urazila básnika a odpovedal: „Preto nehram, lebo nechcem“. Vtom zamiešal sa do rozhovoru druhý dôstojník a hovoril rozkazujúcim hlasom: „Hneď hrajte, lebo vás shodím do vody!“ Young sa nechcel hádať v prítomnosti slečien, prehltol hrubú urážku a nenechajúc na sebe poznať nijaký hnev, hral na flaute, kým plavba trvala. O niekoľko hodín stretol svojho nepriateľa na ceste a vysvetlil mu, že len kvôli slečnám nechal bez pokarhania jeho bezočivosť a keďže nie je bojko, žiada si zadostučinenie. Jeho protivník mal sa totiž dostaviť druhý deň ráno o 5. hodine na určitom mieste v parku s dýkou, ale bez svedkov.

Druhý deň ráno prišiel dôstojník v určitú hodinu s dýkou a zbadal, že Young má pištoľ. „Čo“, kričí protivník, „vy ma chcete zastreliť?“ — „Nie,“ zahrnel básnik a cieliac na protivníka povedal, „tancujte, lebo strelím!“ Výzor Younga bol hrozný, že ho dôstojník pokladal za šialenca. Urobil mu po vôli, tancoval. O chvíľu složil básnik zbraň a povedal: „Vy ste mi rozkázali hrať a ja som vás donútil tancovať; teraz sme vyrovná-

**ní. Ak chcete zadosťučinenie, som na to hotový.“ Dô-  
stojník sa musel zasmiať básnikovej pomste, uznal svo-  
ju chybu a podal mu ruku na usmierenie.**

**Ktosi pekne hovoril: „Urážky, ktoré ti voľakto uro-  
bil, zaznamenávajú si do piesku.“ Ja ti radím podľa slov  
Kristových: „Odpusť, bude ti tiež odpustené.“**

# Mlčanlivosť a zvedavosť

Mlčanlivosť je vzácna ctnosť, ktorá by tiež nemala chýbať v záhradke tvojho srdca, lebo s človekom, ktorý nevie mlčať, je nemožný každý bližší a najmä priateľský styk. Je to pre teba, milé dievča, veľká úloha: byť mlčanlivou, lebo dievčatá rady hovoria a to často viac ako treba. Potom sa nečuduj, ak povedia o slovo viacej než menej a prezradia, čo malo byť zatajené — skryté. Nemysli, že nesmieš sa veselo zabávať a hovoriť. Mlčanlivosť nie je mlčanie. Dievča, ktoré je obdarené ctnosťou mlčanlivosti, pochová do hĺbín svojej duše, čo jej kto sveril, keby to bolo aj neškodné a malicherné. Sverené slovo je jej svätým a nikdy nikomu ho neprezradí. Keď počuje ohovárať iných, usiluje sa to zabudnúť.

Buď opatrná vo spoločnosti dievčat. Kým si zvolíš dôvernú priateľku, ktorej by si mohla a chcela sveriť svoje tajomstvá, dobre vyskúšaj jej povahu a hĺbku jej citov. Mnohé dievčatá vo svojej neskúsenosti a mladistvej horlivosti vynášajú do verejnosti, neuvedomujúc si, že tým chybia, domáce a rodinné udalosti a nepríjemnosti. Myslia si, že vzbudia súcit, alebo vylúdia radosť z duší svojich družiek, ale tým si privodia len výsmech a závišť.

Je to už tak v ľudskej povahe, že nájde sa veľa takých ľudí, ktorí sa úprimne neradujú s radujúcimi a necítia s plačúcimi, keby to i slovami potvrdzovali. Jestvujú síce i také súcitné duše, ktorým to robí radosť, ak môžu stierať slzy s oka a liečiť balzomom útechy rany,

**ale tých je veľmi málo. Ak nájdeš takú úprimnú dušu v živote, váž si ju.**

**Varuj sa takých družiek, ktoré rady vyzvedajú tajomstvá z tvojej duše. Ich cieľom je mnoho zvedieť, aby to mohli ďalej roznášať. Sú i také dievčatá, ktoré nemôžu žiť bez rečí, ako ryba bez vody. Vypočuj také, žič im, nech si uľavia svojou výrečnosťou, ale neroznášaj, čo si počula. Je to znakom nešťachetnej duše, keď dievča nevie zamlčať, o čom sa pred ňou hovorilo. Ale zradiť tajomstvo je nečestné a hriešne; tým sa každý sám snižuje a odsudzuje. Uč sa vidieť, počuť, ale mlčať.**

**Svet je zlý. Stretneš sa s ľuďmi, ktorí sa budú od teba vyzvedať a nadväzovať všelijaké rozhovory. Buď opatrná pri takýchto rozhovoroch. Uč sa v pravý čas mlčať a v pravý čas hovoriť. Ako ľahko by si si mohla uškodiť nerozmysleným sverovaním svojich úspechov, radostí a šťastia! Im by mohlo byť zábavou, čo tebe zapríčiňuje žiaľ. Chráň sa povedať mená osôb, od ktorých si niečo počula. Vypočuj pokojne a s účasťou náreky iných, ale sama bez príčiny o svojich vlastných trápeniach nehovor. Uč sa trpieť mlčky a sama. Zriedka ti kto pomôže a azda ani nepoľutuje.**

**Zachovaj tiež listové tajomstvo tak, ako rečou prednesené, áno, azda ešte viac. Hovorené slovo časom sa vytratí z pamäti, ale písané ostane. Ak je niekedy hovorené slovo nebezpečné, písané dvojnásobne, lebo listy sa uschovajú a môžu byť i po rokoch, ba i po smrti tvojimi nepriateľmi a zradcami. Preto najlepšie spraviš, keď takéto listy, ktoré by mohli škodiť tvojim priateľom, po prečítaní spáliš. Keď ti niekto v liste sveril, čo ho trápi, neoprávňuje ňu, aby si to ďalej roznášala; preto nech ti je jeho tajomstvo svätým.**

**Neškodí iným nerozvážnymi slovami, neroznášaj zprávy a nepriaznivé úsudky o svojich bližných. Zvy-**

kaj si na mlčanlivosť, ktorá ti bude veľmi potrebná. Slovo, ktoré si povedala, už sa nenavráti; preto kým prehovoriš, uvažuj! Naproti tomu nebolo by správne a spoločnosti milé, keby si neprestajne len mlčala. Človek, ktorý vo spoločnosti nehovorí, nepovie svoju mienku a len počúva, býva nebezpečným, aspoň sa ho ľudia boja. Hovor, kde sa hovorí. Mlčanlivosť a mlčať, nie je to isté. Slovo hovorené v pravý čas je boží hlas a slovo povedané v nepravý čas je nástrahou zlého ducha.

Ako sa ti iste nepáči, keď sa ťa niekto vypytuje mnoho zo zvedavosti, nebuď ani ty zvedavá. Zvedavého človeka nemá nikto rád. Sháňať sa po neužitočných novinách zamestnáva ducha, robí ho však neschopným k vážnym veciam, vyčerpáva a unavuje ho. Zvedavý zanedbáva svoju prácu a svoje povinnosti.

Sú také dievčatá, ktoré sháňajú noviny so všetkých strán. Keď zvoní umieráčik, utekajú sa spýtať, kto umrel, vedia, ktorá deva kedy bude mať ohlášky, čo kde kto varí atď. Na prácu majú potom málo času. Zvedavý človek nie je obľúbený, tým menej dorastajúce dievča.

Nemusíš všetko vedieť. Pýtaj sa ľudí len na to, o čom vopred vieš, že ti radi a ochotne povedia. Dotieravými otázkami nevynucuj od nich nijaké zprávy.

Ponižujúce a nečestné je dívať sa cez škáry vrát, kľúčovou dierkou a počúvať za dvermi. Veľmi neslušné je otvárať a čítať cudzie listy, karty a prezerať v cudzom byte kde čo leží, všetko prehrabovať, pozerať do skrine, šaty, bielizeň, knihy atď. Hlavne nebuď zvedavá na veci, ktoré sa nesrovnávajú s mravnosťou, alebo slušnosťou.

Okrem tejto zvedavosti jestvuje ešte dobrá zvedavosť, ktorá nie je necnosťou. Je to túžba vedieť, čo dosiaľ nevieme. Takáto zvedavosť túži po vyššom vzde-

**laní, umení, vedení a rozšíření svojich vedomostí, to je snaha obohatiť ducha, zošľachtiť dušu a povzniesť myseľ nad úroveň obyčajnosti. O túto dobrú zvedavosť sa usiluj.**

# Lenivosť.

**Lenivý je ten, kto sa vyhýba každej namáhavejšej práci, ktorá prispieva k jeho zemskému alebo večnému blahu.**

Svätí otcovia hovoria, že lenivosť je macochou ctností a matkou výstupkov. Samson, kým bol zajatý vo vojne, bol nepremožiteľný, ale keď sa oddal pohodliu, padol do siete Dalily. Táto mu ostrihala vlasy, v ktorých mal silu, zajali ho, oči mu vylúpili a postavili ho na posmech ľudu. Kráľ Dávid, kým bol zamestnaný ťažkou prácou svojho panovania, žil sväte. — Keď sa oddal pohodliu, padol do dvoch veľmi ťažkých hriechov. Šalamún, kým bol zamestnaný stavbou chrámu, panoval nad svojimi zlými náklonnosťami, keď začal zaháľať, zlé náklonnosti ho tak opanovaly, že na koniec kázal modly stavať pohanským ženám.

**Lenivosť je dvojaká: telesná a duševná.**

Telesne lenivý nemá chuti k práci, ktorou si zarábame na živobytie. Rád sa jej vyhýba a narieka na ňu; ak je nútený pracovať, pracuje pomaly a rád sa „ulievava“.

Duševne pracujú úradníci a úradníčky v kancelárii, úradoch a vôbec tí, ktorí, ako ľudia hovoria, pracujú hlavou. Robia telesných pracovníkov spôsobilejšími k práci, obľahčujú im ťažkú prácu, napomáhajú vývin celého ľudstva, starajú sa o duševný vývin jednotlivcov a tým aj o celú ľudskú spoločnosť. Práca, ktorú vykonáva učiteľ alebo učiteľka v škole, je práve tak namá-

**havá, ak nie namáhavejšia, ako práca roľníkova na poli.**

**Kto je vlažný v dobrom, a nechce nič robiť pre svoje duševné spasenie, ten je tiež duševne lenivý a to v pravom smysle slova. Taký človek zanedbáva modlitbu, nechodí do kostola, je mu ťažko počúvať kázeň, zanedbáva prijímať sväté sviatosti, nekoná dobre svoje skutky, nedbanlivo plní svoje náboženské povinnosti, nerád číta alebo premýšľa o nadzemských veciach, nestará sa o to, aby dušu obohatil posväcujúcou milosťou.**

**V istom meste skoro všetky stredoškolačky boli horlivými kongreganistkami. Raz do mesiaca mali v nedeľu popoludní schôdzku. Horlivé dievčatá nikdy nechýbaly, lebo si pokladaly za povinnosť zúčastniť sa na nej. Raz v istý jarný deň stretly na obvyklú mesačnú schôdzku idúce kongreganistky celkom iným smerom idúcu družku, ktorá na ich otázku, kam ide, odpovedala, že na jazero sa člnkovať. A keď súrne na ňu naliehaly, aby išla s nimi na pobožnosť, povedala im: „Nemusím každý mesiac ísť, veď ma to neviaže pod ťažkým hriechom.“ Dievčatá odišli do ústavu, ona však s priateľkou išla sa člnkovať. Na rozliatom jazere asi o hodinu nastal veľký víchor a nebezpečné vlnobitie. Vlny hrnuly sa do člňa sem-tam metaného. Breh bol ďaleko. Kongreganistka kŕčovite chytí škapuliar a volá v hrozne trápnej úzkosti: „Drahá Matka škapuliarska, zachráň ma! Spomôž mi! Už nikdy nebudem chýbať na schôdzke!“ Vtom chytil víchor loďku a zahnal ju šťastlivo k brehu. Kongreganistka z povďačnosti vyplnila svoj sľub.**

**Boh nenávidí lenivosť. „Každý strom, ktorý nenesie dobrého ovocia, bude vyfatý a na oheň hodený.“ (Mat. 7, 19.) Ten služobník, ktorý s požičanými od Boha hrivňami nekupčí, bude hodený do najkrajnejšej tmy, kde**

bude plač a škripanie zubov. (Mat. 25, 30.) Záhaľku a lenivosť nenávidia i ľudia. Podľa zákonov gréckych vládarov nesmeli bývať v ríši lenivci, ale poslali ich do vyhnanstva.

Milé dievča, chráň sa všetkej lenivosti. Ráno zavčas vstaň. Nepovaľuj sa zbytočne na posteli, je to nielen neužitočné, ale aj škodlivé. Pokľakni a pomodli sa. Pri modlitbe kľač rovno a myslí na slová modlitby. Ak môžeš, choď na sv. omšu a potom sa daj do práce. Ani chvíľku nezaháľaj. Prácu konaj dôkladne. Nespoliehaj sa v práci na nikoho, aby si bola s ňou do večera hotová. Pracovitá gazdiná prvá vstáva a posledná ide spať.

Lenivosť má veľké a ošklivé následky. Lenivosť robí dievča neoblúbenou, keby bolo aj bohaté a pekné, keď je ale lenivé, stráca jej bohatstvo cenu a jej krása pľvab. Lenivosť ochromuje činnosť a čulosť ducha, olupuje o veľkú časť života, lebo premárnené dni a hodiny sú stratené a vytreté naveky z knihy života.

Lenivosť vedie do zemskej biedy. Príslovie hovorí: „Na lenivca príde chudoba.“ Lenivosť je matka chudoby a koreň zúfalstva. (Sv. Zl.) Lenivosť a vlažnosť v dobrom vedie zas do večného zatratenia. Lenivec nerobí totiž nič dobrého, čo je práve toľko, ako by robil veľké zlo. Starí žobráci ľutujú, že nepracovali vo svojej mladosti a zavrhnutí v pekle, že nepracovali za živa.

Ďalší trest za lenivosť je dlhá chvíľa. Kto pracuje, nemá dlhú chvíľu, ale lenivec sa preťahuje, zíva a trápi ho veľmi dlhá chvíľa.

Lenivosť škodí telu i duši. Primeraná práca telesná i duševná zdraviu je len na osoh, ale lenivosť oslabuje telo a vedie ho k telesným i duševným nemociam.

Záhaľka je začiatok všetkých neprávostí. Železo hrdzavie, ak sa neupotrebuje; povetrie sa skazí a zaprí-

**čiňuje choroby, ak dlho ostane nepohnutým. Podobne  
vodí sa zaháľáčom; upadajú do mnohých pokušení.**

**Opak lenivosti je horlivosť. Kto je v dobrom horlivý,  
používa každej príležitosti k vykonaniu nejakého dob-  
rého skutku. Nedá ani jednému chudobnému odísť bez  
almužny, zachováva svedomite cirkevné pôsty a použí-  
va k modlitbe každý voľný čas; raduje sa v trápeniach,  
ktoré mu Boh posiela; opúšťa všetko, aby len hrešiť ne-  
musel, ba hotový je aj umrieť za Krista, keby to mu-  
selo byť. Buď horlivé, milé dievča, tým získaš si korunu  
večnej slávy.**

# Vernosť

---

**Vernosť je krásny kvet duše. ktorý vykvitol na kríku charakteru. Je to ctnosť, ktorá je čím ďalej, tým vzácnejšia, lebo sebeckosť podkopáva vernosť. Ak máš priateľku, miluj ju a ostaň jej verná. Zastaň sa jej, keby ju iné dievčatá ohováraly, alebo osočovaním jej ubližovali. Buď jej vernou v každom čase, ale najmä vtedy, keď ju prenasleduje ľudská zloba, zármutok a nešťastie. Maj podiel na jej životných udalostiach. Preukáž jej malé služby; ak je chorá, prejav jej účasťstvo, ani nie tak častými návštevami, ako malými pozornosťami (kytičkou, knihou, občerstvením.) Sverené tajomstvo zachovaj verne, aby si ju nikdy nesklamala. Neodvracaj sa od priateľky pre jednoduché ohováranie, kým sa nepresvedčíš o veci. Ak vzniknú nejaké nedorozumenia medzi vami, hľadaj ich čoskoro odstrániť. Najlepšie ukážeš jej svoju vernosť, keď jej v núdzi pomôžeš. Neľakaj sa obetí z lásky. Ak uznáš, že je hodná tvojho priateľstva, a keď ju máš rada, verne pri nej zotrvej a ničím sa nedaj otriast' vo svojom presvedčení. Ako by si sa mohla podpisovať na listy a karty pre ňu: „Tvoja verná priateľka“, ako to býva zvykom, keby si nebola verná? Ak budeš silná v tejto ctnosti, bude i ona verná tebe.**

**V budúcom živote bude ti vernosti, tejto neoceniteľnej ctnosti, veľmi treba. Verná musíš byť i svojim povinnosťiam. Kto verne plní, čo prevzal, je vážený a cte-**

**ný. Dôkladnosť všetkých výkonov a povinností v domácnosti je základom šťastného a príjemného rodinného života. Budeš mať povinnosti k spoločnosti, príbuzným i k rodine. Šťastná budeš, keď všetky verne a svedomite splníš. Ak nebudeš verná a presná v malom, budeš nespoľahlivá i vo veľkom.**

**Čo sľúbiš, musíš splniť. Veľmi si vážime takého človeka, ktorý slovo dodrží. Dejepisec Napier stretol raz na prechádzke plačúce dievča. Rozbilo krčah a bálo sa ísť domov, že ho doma vybijú. Napier sa pýtal dievčata, prečo plače. Zaslzenými očami rozprávalo svoju nehodu, a odrazu povedalo: „Pane, vy iste viete krčah složiť. Pomôžte mi! — To neviem, dievča, ale dám ti desiatnik na nový. Hneď sa zasmialy uplakané oči. Ale Napier siahne do vrečka a zbadá, že zabudol doma peniaze. Hovorí: „Odpusť, zabudol som doma peniaze, nemám pri sebe ani krajciara.“**

**Dieťa zosmutnelo a pozeralo mu beznádejne do očí. A Napier hovoril: „Urobíme to takto: Príď sem zajtra v tú istú hodinu ako dnes, na toto miesto — prinesiem ti desiatnik! Mamke povedz, že zajtra dostaneš peniaze na nový krčah.“**

**Dievča mu uverilo a rozradostené odišlo. Keď Napier prišiel domov, našiel na stole list od vzácného priateľa, ktorý ho volal na schôdzku do vzdialeného mesta na tú istú hodinu, keď sa mal stretnúť s malým dievčatom.**

**Napier uvažoval. Veľmi rád by sa bol stretol s priateľom, ale spomenul si na dôverčivosť dievčatka: „Nie, nemôžem to dievča oklamať!“ — Sadol si a napísal list priateľovi, že nemôže prísť, lebo ho už viaže „iná povinnosť.“**

**I vernosť božia nie je nič iné, ako pravdivosť božia v jeho zasľúbeniach. Boh drží každý sľub a splní každú hrozbu. Tak chrám jeruzalemský nemá byť vystavený do konca sveta, podľa predpovedania. Cisár Julián začal r. 361 budovať chrám, ale zemetrasenie zrúcalo múry a oheň zo zeme vyblkujúci rozohnal robotníkov. Preto splní sa všetko, čo Kristus a proroci predpovedali, aj čo sa doteraz ešte nesplnilo.**

**Božia všemohúcnosť a vernosť nám dodáva dôvery, že smieme úfať všetko, hoci by sme si aj nezaslúžili ničoho. „Čokoľvek budete pýtať od otca v mene mojom, to učiním“, hovoril Kristus Pán. Ak sme pokúšaní, volajme o pomoc pre jeho zásluhy a on nedopustí, aby útoky nepriateľov boli nad naše sily. „Verný je však Boh, že nedopustí pokúšať vás nad vaše sily.“ (I. Kor. 10, 13.)**

**Ludia často sľubujú a nedodržia potom slovo preto, že nemali úprimnej vôle, keď sľubovali, alebo potom zmenili svoju vôľu. „Boh nie je ako človek“ — hovorí Duch sv., „aby klamal, ani ako syn človeka, aby sa menil.“**

**Buď verná Bohu, ako On je verný voči nám a tebe. Blahoslavená budeš, ak budeš verná Ježišovi v tých málo prikázaniach, ktoré nám ukladá. Zaiste aj On bude verný vo svojej odmene a počuješ z jeho úst, čo prisľúbil svojim verným učeníkom: „Služobnica dobrá a verná, že si bola nad málom verná, ustanovím ňu nad mnohými: vojdí do radosti svojho pána.“ (Mat. 25, 21.)**

**Teraz máš priateľky, neskôršie budeš mať priateľa a druha. Vernosť je kvetom lásky a jej slnkom. Nebola by si čestnou devou, keby si zradila muža, ktorému si sľúbila svoju lásku. Nezvykaj si na nevernosť, lebo ne-**

**verné dievča premení sa neskoršie na nevernú ženu. Aké je to smutné: zrušiť svätú prísahu! Všetko šťastie by bola smrť, lebo výčitky prenasledujú nevernicu až do hrobu. Uč sa od mladosti v maličkostiach ctnosti, vernosti. Buď vždy verná citom, túžbam, slovám, sľubom i sama sebe a svojmu srdcu!**

## Taktnosť – jemnocit

---

„Hľaď, celú dlžobu som ti odpustil — nemohol si sa í ty zmiľovať nad svojim spoluslužobníkom?“ Nejestvu-je lepší prostriedok Boha smieriť a obdržať odpustenie, ako cvičiť sa v láske k svojim bližným. Pán Boh stvoril a vykúpil všetkých ľudí jednakou láskou a chce, aby sa všetci vzájomne milovali, jeden druhému život uľahčovali a tak dosiahli svoj večný cieľ — večnú blaženosť.

Je isté niečo, čo robí človeka iným príjemným a milým a niečo, čo ho robí nepríjemným a obťažným, áno, často skoro neznesiteľným.

To práve je takt, cit pre jemnosť, opak je netaktnosť. Keď sa hovorí, že cit pre jemnosť je vrodený, tak je to niečo pravdivého, ale nie je to celkom správne tvrdenie. Sú ľudia, ktorí neboli ani starostlivo vychovávaní, ani nedostali mnoho školského vzdelania a predsa vedia, čo sa sluší v styku s inými pri najrozličnejších príležitostiach a čo nie. Nevedomky sa riadia podľa pravidiel slušnosti, takže sú spoločnosť milí a každý sa v ich blízkosti dobre cíti. Tu by sa mohlo hovoriť o vrozenom takte, jemnocite, ale i v tomto prípade to nemôžeme tvrdiť, lebo nevieme, či toto umenie si nenadobudli sebazapieraním.

Sú aj takí ľudia, ktorí sa vzdelávali na vyšších školách a patria ku vzdelaným, ale v styku, v chovaní sú netaktní, iných urážajú pri každej príležitosti, takže v ich prítomnosti sa nedobre cítime a len ich neprítomnosť nám donáša uľahčenie. Súhlasíš, keď ti niekto po-

vie, že u týchto ľudí nie je vrozený cit pre jemnosť a slušnosť? O nie, my si želáme a žiadame, aby vzali na osoby a okolnosti ohľad a iných svojím hrubým cho-  
vaním neurážali.

Preto je každý človek povinný nadobudnúť si patrič-  
ný takt, keď už tak nespravila dobrá výchova od mla-  
dosti.

Kto chce taktne hovoriť a konať, musí si zaštepíť  
hlboko do srdca zásadu: „Miluj bližného svojho, ako se-  
ba samého“ a „Čo nechceš, aby ti iní robili, nerob ani  
ty im.“ Tak vyrastie a zosilnie j e m n o c i t. Ako by  
sa ti páčilo, keby iní tvoje nevinné skutky podozrievali?  
Chráň sa každého prehnaného úsudku a nepovedz bez  
potreby, čo si myslíš, keď to nie je dobré. Ako sa ťa  
dotkne, keď si prácu vykonala podľa najlepšej vôle a  
niekto ju posúdi posmešne a nepekne, takže od hanby  
sa musíš začervenať? Iste veľmi nepríjemne! Nesúď  
cudzie výkony nikdy s pohŕdavým úsmeškom; ak sú  
chybné, vyzdvihni usilovnosť, alebo inú dobrú vlast-  
nosť.

Iste nemáš radosť, keď si niekto robí z tvojich teles-  
ných, alebo duševných nedostatkov žarty. Nesmej sa z  
chýb iných! Ako účinkuje na teba, keď rozprávajú  
v spoločnosti bez príčiny o niečom, čo ťa kedysi zahan-  
bovalo? Zraňuje ťa to. Nezahanbuj nikdy nikoho bez  
príčiny! Čo myslíš o tom človekovi, ktorému niečo ľa-  
hostajného rozprávaš a on ťa preruší slovami: „To nie  
je pravda, to je už stará historka, to čvirikajú už vrab-  
ce na streche?“ Cítiš sa urazenou, odstrčenou a netrúfaš  
si niečo rozprávať. Venuj preto každému patričný záu-  
jem i keď rozhovory nie sú zaujímavé, len aby  
to nebolo niečo hriešneho. Ako posúdiš také diev-  
ča, ktoré by ti listy bez dovolenia čítalo, v nich  
sa prehŕňalo, alebo aj iným, nepovolaným ich u-

kazovalo a obsah vyprávalo? Pred taktným človekom môže ležať sto spisov otvorených, sto skríň nezamknutých, nič neprehrebá, ani neprečíta, nevypytuje sa o ničom zo zvedavosti, ani z nikoho nič nevyláka. Takéto veci konať je nielen nešľachetné, netaktné, ale podlé, hrubé a hriešne a môže mať osudné následky. Netaktné je tiež zdržovať sa v miestnosti, ktorá je pre iných určená, keď sú títo neprítomní. Ak si v najlepšej nálade, a niekto ti nešetrne povie nepríjemnú vec, si ako vodou poliatu a dvojnásobne nepríjemne sa ťa to dotkne. Povedz preto nepríjemné a smutné príhody opatrne a vo vhodný čas, aby si zmiernila ľaknutie iných! Takt, cit pre jemnosť, sú ctnosti, alebo lepšie hovorené, vyžadujú ctnosti.

Taktný človek ponechá rád i iným slovo, uplatňuje ich názhľady a cvičí sa pritom i v trpezlivosti, lebo nesmie ukázať, že sa nudí. I pri urážkach nesmie sa dať strhnúť k hnevu, ale musí sa mierniť a vyčkať vhodnú chvíľku, musí sa cvičiť v tichosti. Hnevľivý človek nie je nikdy taktný, lebo hovorí a koná bez rozvahy a ostane pre iných len postrachom. Pyšný nedá nikomu prednosť, lebo chce sám panovať, svoje názhľady všade uplatniť a ukázať svoju múdrosť; to sa nesrovnáva s jemným taktom. Pohodlnosť a lenivosť tiež sa neznášajú s taktom, lebo táto ctnosť diktuje nám všestrannú pomoc a zrieknutie sa mnohého pohodlia. Ale i pomoc musí sa konať jemným spôsobom. Kto si svoju pomoc vysoko cení, snižuje jej cenu u iných. Kto nám mlčky, alebo váhavo preukáže ochotu, olúpi ju o pravý pôvab. Každú službu musíš preukázať s veselou tvárou a prirodzene, ináč sa stane almužnou, ktorú hodíš chudobnému s nádavkami.

Nedostatok jemnocitu prináša mnoho nepríjemných chvíľ a robí nás neoblúbenými ľuďmi. Jemné chovanie

**má zas príťažlivú silu. Už sa už od mladosti jemným mravom. Granát práve brúsením nadobudne lesku a ceny. Spisovateľka Elner Eschenbachová napísala: „Je mnoho malých bezohľadností a drobných neslušností, ktoré samé o sebe nič neznamenajú, ale strašné sú, ako príznaky duševného vnútra.“**

**Osvoj si jemné a ušľachtilé chovanie, — tým prospeješ veľmi sebe a zošľachtíš i iných, ktorí sa s tebou stýkajú.**

# Povďačnosť

---

Povďačnosť je jedna z najsvätejších a najsladších povinností a príznakom pravého kresťana. Je nevyhnutnou ozdobou krásneho charakteru. Nevďak je veľká nectnosť. Nie je nič ošklivejšieho, ako nevďak oproti ľuďom, ktorí nám preukázali telesné alebo duševné dobrodenia, ako rodičia, kňazi, učitelia a predstavení. Bolestne pociťujú, keď im nezaďakujeme ani úprimnými slovami a uznaním, ani dôkazmi lásky alebo nejakou službou. Hovoria: „Prečo mám pre nich premárniť svoje dary, alebo dobré slová a rady? Všetko padne na neúrodnú, kamenitú pôdu.“ Len pohľad na Boha donúti zbožného darcu, že nevďačnému neodoprie ďalšiu pomoc.

Keď je nevďak voči ľuďom taký protivný, aký je tobôž voči P. Bohu? Aké malé sú ľudské dary v porovnaní s dobrodeniami, ktoré nám Boh denne preukazuje? Celý život ľudský je nepretržitou reťazou božských dobrodení počnúc od kolísky až po hrob.

Kráľ Asver strávil jednu noc bez spánku. Dal si teda čítať letopisy kráľovstva. Keď prišli na miesto, kde bolo vypísané, ako odkryl Mardocheus sprisahanie kráľovských komorníkov a tým kráľovi život zachránil, spýtal sa kráľ, akú česť a odplatu obsiahol Mardocheus za svoju vernosť. Keď služobníci odpovedali, že nijakú odmenu nedostal, rozkázal, aby ho obliekli do rúcha kráľovského, dali mu korunu kráľovskú na hlavu, posadili ho na koňa, na ktorom sa nosí kráľ a prvý z kráľovských kniežat aby tohto koňa viedol a po uliciach

pred ním volal: „Tak má byť ctený ten, koho chce poctiť kráľ!“

Keď listujeme v knihe života, vidíme, akou vďakou sme Bohu podlžní za to, že nám dosiaľ nielen život zachoval, ale i nepočetnými milosťami a darmi nás stále zahrňuje. Splácajme i my podľa možnosti svoju dlžobu, ako to urobil kráľ Asver hoci bol pohanom. Naša povďačnosť je najbezpečnejším prameňom ďalšieho poženania božieho. Nevďak zapcháva kanál štedrosti božej a bez božej pomoci nič nevykonáme.

Osmelí sa niekto povedať: „Prečo by som nevykonával? Som mladý, zdravý, mám nadanie, zručnosť, silu, som milovaný, viem si iných získať! Prečo by som nemal nič vedieť?“ Slovami to azda nepovie nikto, ale chovaním. Všetky údy tela dostaly svoje schopnosti od Boha a preto sú povinné postaviť sa aj do jeho služieb. Daj si občas otázku: Kto mi dal hlas, že ním Boha môžem chváliť? Kto mi vložil do ruky istú zručnosť, že viem maľovať, kresliť, vyšívať atď.? Kto mi dal rozum, pamäť, že mám istý stupeň vedomostí? Kto dal môjmu telu silu, takže môžem vykonávať ťažkú prácu? Keby mi ale prišla myšlienka :„Čo viem, nadobudla som si vlastnou usilovnosťou“, tak spýtam sa ďalej: „Od koho máš čas a príležitosť k tomu?“ A na koniec musíš sa predsa priznať: „Čo máš, čo by si nebol dostal od Boha?“ (Sv. Pavol.) Vyznajme skrúšene, že sme boli často nevďační oproti svojmu najväčšiemu Dobrodincovi. Keď nevďak sta horúci vietor pustatiny vysuší prameň milostí, tak povďačnosť, ako bolo spomenuté, otvára pramene božie; je kľúčom k božej klenotnici.

Nedaj sa nevďakom zahanbiť zvieratmi. Čítala som túto legendu zo života sv. Gerazima (475), mnícha pa-

lestínskeho: „Istého dňa išiel popri Jordáne, keď zrazu zbadal, ako sa k nemu približuje lev. Zviera išlo na troch nohách a žalostne revalo. Keď zbadalo Gerazima, prišlo k nemu a s nemou prosbou v očiach vystrelo k nemu tlapu. Gerazim ju prezrel a zbadal, že v nohe má zapichnutý trň, od čoho mu tlapa opuchla a rana začala hnisať. Gerazim vytiahol trň, očistil ranu a obviazal. Lev pocítiac úľavu, ukazoval veľkú radosť a nechcel už odísť od svojho dobrodincu. Ako verný pes chodil s ním všade, preukazujúc mu povďačnosť. — Tak minulo päť rokov. Stalo sa, že pri smrti Gerazima nebol lev prítomný. Vrátil sa až po pohrebe a hneď začal hľadať svojho pána. Keď mu dávali žrať, neprijal, a keď ho mnísi chceli uspokojiť, reval čo raz žalostnejšie. Konečne opät zaviedol leva k hrobu svätca, kľakol na hrob a začal sa modliť. Zviera ako by porozumelo, že tu pod zemou odpočíva jeho dobrodinec, hodilo sa na hrob, bilo hlavou o zem a žalostne revalo. Ani sa už viac nepohlo od hrobu a keď nechcelo prijať nijakého pokrmu, zhynulo na hrobe svojho dobrodincu.

# Opatrnosť

---

Pri hlavných mravných ctnostiach v katechizme je opatrnosť vymenovaná na prvom mieste. Nie je to bez príčiny. Ona ukazuje ako vodca ostatným ctnostiam pravú cestu, drží ich v patričných medziach a chráni ich pred „príliš mnoho“ a „príliš málo“.

Ako pokrm bez soli je nechutný a skoro ho nemôžeme ani požívať, tak chýba ostatným ctnostiam krása, keď im opatrnosť nepridá patričné korenie a nechráni ich pred extrémom. Opatrnosť osvecuje ducha, takže nájde isté prostriedky, aby sme určený cieľ dosiahli.

Kto je opatrný, nekoná nič bez rozvahy, nedá sa zviať prehnanými úsudkami, čerpá zo skúsenosti a nepohrda múdrou radou. Opatrná dcéra je si vedomá, že je závislá od rodičov a preto nič nesľúbi, keď nevie, či to rodičia dovoľia. Také počínanie ušetrí ju ľútosti a výčitiek svedomia, ktoré vždy sprevádzajú nerozvážne konanie. Zachová múdru miernosť, ktorá bez toho, žeby bola pomalá, alebo nutná, dá si na čas, aby si rozmyslela, čo sa v danom prípade má robiť alebo nechať. Kto rýchlo a bez rozmyslenia koná, sotva bude patriť k opatrným a bude musieť hocičo oľutovať a napraviť.

I to patrí k opatrnosti, aby si sa, milé dievča, nemiešalo bez potreby do záležitostí iných a chránilo sa hádky. Ak budeš nútená povedať svoju mienku, sprav to jednoduchým spôsobom a úprimne. Keď ju neuznajú, nepridŕžaj sa len svojej mienky, ani nehľadaj dôkazy, ale prenechaj konečný úsudok iným a tak sa zbavíš aj zodpovednosti.

Pravá opatrnosť nezabúda rady: „Buďte opatrní ako hady a jednoduchí ako holubice.“ Týmto je označené, že pri všetkej múdrosti a pozornosti musíme i rozum pribrať na poradu. Ako každá ctnosť, i opatrnosť potrebuje, aby sa v srdci našom darila, pomoci božej; vo všetkom našom konaní musíme sa najprv poradiť s Pánom Bohom.

Hovorí sa: „Keď dvaja vykonávajú jednakú prácu, predsa nie je jednaká.“ A je tomu naozaj tak, lebo sa príhodi, že jednému sa výborne podarí, lebo ju koná pozorne a uplatňuje pri nej všetky pravidlá opatrnosti a zručnosti a druhému sa vôbec nepodarí, lebo ju svojou nerozvážnosťou a prenáhlenosťou úplne pokazí, takže ani vrodená zručnosť nevedie ho k žiadúcemu výsledku.

Opatrnosť sa volá tiež ctnosť svätých. Ku komu chodili do školy, že sa naučili tomuto veľkému umeniu? K tomu, ktorý povedal: „Učte sa odo mňa!“ Áno, božský majster naučí nás nielen tichosti a pokore, ale aj opatrnosti, ktorá je nám k vykonávaniu týchto, ale i ostatných ctností potrebná, aby sme dobré nepremenili na zlé. Pozorujme len trochu náš božský vzor! Ako zázračne žiarí na ňom táto ctnosť v styku so svojimi nevzdelanými učeníkmi, nepriateľskými farizejmi, dotieravým davom ľudu, v zachádzaní s chudobnými a deťmi, s hriešnikmi a mytníkmi, v jeho zázrakoch a učení. Vždy tá istá miernosť, pokoj a pevnosť, všade ostane verný svojmu poslaniu, nikde neprekročí od Otca nebeského určené hranice. V jeho živote je všetko tak usporiadané, dôstojné a predsa bol blahosklonný k úbohým a chudobným. Žil medzi nami ako opravdivý človek, aby nám dal príklad. Uňho sa naučíme tej múdrosti a opatrnosti, ktorá usporiada všetko podľa miery, čísla a váhy a veci tak odhaduje, akú cenu naozaj majú.

**Opak nebeskej opatrnosti je opatrnosť svetská. Nezasluguje vlastne meno opatrnosť, keďže je skorej prefíkanosť, ktorá používa všetkých prostriedkov i hriechnych, len aby dosiahla pozemského prospechu, smyselného pôžitku, alebo iného sebeckého cieľa. Varuj sa takzvanej obchodnej opatrnosti, ktorá je v istom stupni potrebná, ale musíš sa chrániť toho, čo sa nesrovnáva s pravdou a spravodlivosťou. Tým by si si obťažila svedomie a je predsa rozhodne lepšie utrpieť škodu, ako krivdu robiť. Dvojsmyselné, chytrácke kúsky môžu síce niekedy pomôcť človeku z núdze, ale tieto prostriedky nie sú dovolené. Keby aj niektoré tvoje priateľky vyznačily sa majstrovsky v tejto falošnej opatrnosti, ty radšej sa spoliehaj na ochranu všemohúceho Boha, na jeho múdru prozreteľnosť, ktorá zahanbuje dôvtip ľudský.**

**Neutiekaj sa nikdy v živote pod plášť tejto falošnej opatrnosti, ktorá sa opiera o vlastnú silu a múdrosť, ale bezmocne klesá, ak ju ožiarí lúč božskej múdrosti. Uchop sa vždy zbrane modlitby, ktorej moc premôže všetku múdrosť svetskú a privedie ňu k víťazstvu.**

**Teraz ešte niekoľko slov o opatrnosti spoločenskej, ktorá má veľký význam pre obcovanie s ľuďmi. Osvoj si túto dôležitú vlastnosť. Uč sa ľudí poznávať, čítať im s očí, pozerať sa im až na dno duše a posudzovať správne ich skutky, aby si vyskúmala, aké jadro sa skrýva pod ich škrupinou. Niektorí ináč smýšľajú než hovoria, hnevajú sa naoko, aby zakryli vnútornú radosť alebo spievajú a výskajú, aby zakryli vnútorný hnev, zbožne vzdychajú, oči k nebu obracajú, ale ich srdce je plné bezbožnosti, robia sa úprimnými, ale sú schopní najčiernejšej zrady. Never každému človekovi, nevenuj mu svoje priateľstvo, nesveruj sa mu so všetkým, pokým si ho nevyskúmala. Nauč sa i správne oceňovať ľudí.**

**Niektorí vyzerajú na prvý pohľad úboho, lebo nelichotia, nedotierajú, nevychvaľujú sa, ktorí však vo skutočnosti mnoho vedia a sú spravodliví a s každým dobre smýšľajú.**

**Never klamným inzerátom a oznámeniam v novinách, nesadaj na lep všelijakým ofertám, ponukám pod menami „masť na pleť“, „veľký zárobok“, „škvrny, čiže pehy na tvári“, sú to iba lákadlá na peniaze ľahkoverných a neopatrných ľudí. Nekupuj od kadejakých podomových obchodníkov tovar, ktorí ho priamo vnucujú a výrečnosťou i zdanlivou kvalitou ponúkaného tovaru vedia klamať.**

## Sila zvyku

---

Istý mladík bol všade známy ako veľký bitkár. Rodičia i učitelia ho napomínali, aby sa hneď za každú maličkosť nepomstil. Hovorili mu: „Mladý bitkár, starý vrah.“ Syn sa nepolepšil a výpoveď rodičov sa na ňom splnila. Vraždu vedel ale tak šikovne vykonať, že nikto sa o nej nedozvedel. Bol obuvníkom. Keď už bol majstrom, oženil sa. Jeho mladá žena badala na ňom, že je vždy veľmi smutný a zádumčivý, keď lúče slnka padaly na jeho ruky. I vypytovala sa ho po príčine, ale manžel vždy vyhýbavo jej odpovedal. Žena naňho naliehala, aby sa jej sveril, že to ostane len u nej. Konečne sa dal muž prehovoriť a odhalil manželke svoje veľké tajomstvo. Hovoril, že keď vraždu spáchal, dopadaly slnečné lúče na jeho ruku a teraz mu vždy pripomínajú jeho ťažký hriech. Manželka, hoci mu aj sľúbila, že to ostane len u nej, nevydržala a sverila sa s mužovým tajomstvom susedke, prosiac ju, aby to nikomu nevyzradila. Netrvalo dlho, prišli žandári a odviekli jej manžela do väzenia. Vidiš, milé dievča, na tejto rozprávke sa môžeš presvedčiť, že veľa ráz zlo, ktorého sa človek dopustí, hneď sa nevyzradí, ale predsa vyjde raz na božie svetlo. Nepočula si o takých zločinoch, ktoré nikdy neboly vyjavené? Iste áno. Možno, že si i ty sama svojich rodičov, alebo učiteľov ocigánila, nejakú povinnosť zanedbala a predsa na to neprišli. Veď rodičia a učitelia nie sú vševediaci, aby im nič neušlo, čo je v živote ich detí nesprávne — v neporiadku. Veľa ostane tu na zemi zahalené do hustého závoja, takže lož, krá-

dež, podvod a nesvedomitosť prejde beztrestne. A myslíš, že naozaj nikdy sa nedozvieme skutočnú pravdu? Poznala som jedno dievča, ktoré sa vo sne vyznalo zo svojej lži. Vo večnosti však celkom určite budú všetky tajnosti vyjavené. Nech si ale nikto nemyslí, že keď lož nemala zlé následky, že ju nikto nezbadal. Lož vykukuje z očí, tvári a z celej bytosti toho človeka. Každou lžou, ktorú vyslovil, stáva sa iným človekom a to horším. Nemyslíš, že sa nedá vyčítať s tvári, či je človek spoľahlivý, a či je vetroplach? Vo Viedni je kancelária, kde z písma človeka súdia na vlastnosti povahy, čo sa aj osvedčilo. To záleží v tom, že človek prejavuje svoju povahu nie len ako hovorí, ale i tisícimi maličkosťami, na ktoré nedbá, ako píše, ide, je a zachádza so slabšími, ako sa chová, keď ho nikto nepozoruje atď. Vyluhané vety nie sú už tak charakterne napísané; ale zreteľnejšie je napísaná lož v očiach, ktoré sú zrkadlom duše. Nevie však každý človek čítať s tvári iného. Nemôžem vždy určite povedať, čo sa mi na tvári človeka nepáči a čo ma od neho odpudzuje, a predsa cítim, že nemôžem mať v ňom úplnú dôveru. To pochádza odtiaľ, že človek nemá celkom istý a pevný výraz v očiach a na čele a celá jeho bytosť má niečo zvláštneho. Jedna jediná lož robí výraz očí neistým a je príčinou, že takému človekovi už tak nedôverujeme a netiahne nás viac k sebe. Je preto nemúdre myslieť si, že lož sa nevyzradí, hoci by nebola verejne odhalená, naopak tým viacej pozerá s tváre ako zlé svedomie. Až človek lož svoju vyjaví, k nej sa prizná a tým svoje vnútro odhalí, vyjasní sa jeho pohľad. Preto je spoveď výtečným prostriedkom. Kto sa úprimne vyspovedá, nadobudne si dobré svedomie a úplné duševné vyrovnanie.

Lož badať nielen na tvári, ale aj rečou sa prezrádza. Komu sa raz lož v reči podarila, druhý raz už ľahšie

luhá, preháňa a vyzdobí rozprávku a tak to potom robí vo všetkom, čo rozpráva. Dopúšťa sa malých nepresností a nezbadá, že je luhárom, ale iní ich hneď spozorujú. Preto nemysli, že zostane lož utajená; tisícerym spôsobom sa vyjaví.

Aj iné zvyky prídu tak najavo. Kde poznáme ľudí najlepšie? Iste tam, kde si myslia, že ich nikto nepozná. V takýchto prípadoch sa najmenej pretvarujú a ľahko rozoznáme jemných ľudí od bezočivých. Mnohým ľuďom sedí vzdelanie ako farba na povrchu; ak myslia, že ich nikto nepozoruje a sú vo veľkom spechu, hneď sa zjaví ich nedisciplinovanosť, neukáznenosť. Nemysli, že nezáleží na tom, ako sa doma spravuješ s najbližšími príbuznými, že si už dáš vo spoločnosti medzi cudzími na seba záležať a budeš zdvorilá. Mýlila by si sa veľmi, že sebazaprenia nie je doma treba, že si môžeš odpočinúť po namáhavej práci. Nikdy sa nebudeš vedieť natoľko pretvarovať, lebo čoskoro sa prezradíš, čo je v tvojom vnútri. V nestráženej chvíli vyšmykne sa ti slovo, alebo veta, ktorá hneď prezradí, že máme pred sebou dievča, ktoré sa nevie opanovať, krotiť svoje vášne, lebo hovorí neprívetivým, protivným tónom, ktorým by nikdy nehovorilo, keby si to doma nedovolilo. Kto sa chová v kruhu rodinnom nepekne, nezíska si u cudzích povest človeka s jemným chovaním, lebo musí dávať v spoločnosti na seba veľký pozor a jeho chovanie bude nútené a neisté. Každý hneď zbadá, že jeho vzdelanie je ako kabát, ktorý len do spoločnosti obliekol a že to nie je nič prirodzeného.

Práve tak je tomu so spôsobami pri jedle. Dievča, ktoré sedí doma nedbale pri stole, dáva ľakte na stôl, mľaská, robí škvrny na obrus atď., musí si uvedomiť, že nebude u cudzích odrazu tak jesť, ako sa na vzdelané dievča sluší. Poznajú hneď, že pekne slušne jesť je pri

nej niečo strojeného a nepocituje to doma za potrebné.

Čo sa týka poriadku, i tu môžeme to isté povedať. Dievča, ktoré starostlivo nezachádza s vecmi a myslí si, že vo spoločnosti sa bude ináč chovať, nerobí dobre. Ako keby človek vedel svoje zvyky ukryť! Prezradí sa hneď, ako berie podobenku do ruky, ako v knihe listuje a ako veci kladie na stôl. Zabudne sa poďívať, či nie je stôl mokrý, špinavý, na ktorý tie veci dáva. Pred domom si nečistí topánky, nenechá mokrý dáždnik na chodbe, v liste zabudne napísať dátum, slovom: mnoho by som toho mohla vymenovať, po čom za chvíľočku poznáme, aké dievča máme pred sebou. Z týchto úvah vysvitá, že nemôžeme nič zlého vykonať a myslieť, aby to nemalo pre nás následky. Každé pochybenie je ako cesta, keď je blato. Čím viac sa po nej ide, tým hlbšie koľajnice sa vyryjú v nej; lebo čím častejšie sa niekto cvičí na hudobnom nástroji, tým väčšiu zručnosť v hre nadobudne. Lenže nepekným zvykom nevyláka — nevyvábi tak ľúbivé tóny, ako na dobrom nástroji, ale tóny budú znieť ako melódia na rozladenom klavíri. Navykaj sa teda, milé dievča, krásnym ctnostiam v jari svojho života, získaš si tým lásku a dôveru všetkých ľudí, čo robí raj už tu na zemi.

Dr. Förster rozpráva o istom chlapcovi, ktorý píše vo svojom životopise medzi iným toto: Dostal som v živote už veľa kázní o lži, ale predsa som sa nemohol od nej odvyknúť. Lož stala sa mi takou nutnosťou, ako dobrý dáždnik. Prečo by som mal zmoknúť, keď si to môžem ušetriť, pomyslel som si. Síce nie je dáždnik nič pekného, ale chráni ma pred dažďom — vodou. A keď i lož nie je nič pekného, predsa sa vyhnem veľa nepríjemnostiam a ušetrim rodičom veľa mrzutostí. Tak som smýšľal. Tu som počul chváloreč o pravde. Milý starý muž prechádzal sa po brehu morskom práve vtedy, keď sa ligotaly na nebi hviezdy. Zastavil sa a vravel mi: „Hľad, ako jasne svieti večernica medzi šedými mrakmi. Na ňu sa môžem vždy spoľahnúť! Najradšej by som ruky složil, keď ju vidím. Upamätuje ma na to najdrahocenejšie, čo je na svete, na človeka, na ktorého sa môžeme spoľahnúť, ako na svetáciu večernicu. Tá tiež nikdy nesklame. Skôr by sa mohol celý svet rozpadnúť, ako by taký človek povedal nejaké nepravdivé slovo. Keď hovorí, máme ten pocit, ako keby hviezda svietila cez mraky a vieme, o čo ide, — na čom sme.“ Tak hovoril starec a ešte dlho pozeral na večernicu. Ja som ale mlčal. Hnobil som sa, že moje myšlienky ostaly len pri dáždniku, ako keby mi mohol byť radcom v živote. Zatiaľ, čo sme išli ďalej, zmrklo sa a čoskoro zažiarilo celé nebo trblietajúcimi večnými svetlami. Tu som naraz cítil, že je v pravde niečo hviezdnatého, nadpozemského a pocítil som k nej veľkú, preveľkú lásku vo svojom srdci. Že je lož

pohodlná, vedel som i teraz, ale stať sa človekom, na slovo ktorého sa môže každý na tejto zemi skalopevne spoliehať, keď to málokto berie presne a veľa ľudí si uľahčuje život lžou, zdalo sa mi tak závideniahodné a nádherné, že chvíľkové výhody lži vyzeraly celkom zatienené. Pomyslel som si teda: Chceš sa stať teda človekom, ktorému veria i najmenšie slovo, ako keby bolo najslávnejšou prísahou? Potom nesmieš prehovoriť ani jediné nepravdivé slovo, i keby si vedel, že by si malou lžou odpomohol sebe alebo inému z veľkého rozpaku. Nesmieš to urobiť, lebo úplnej dôvere teší sa len ten, ktorému lož je práve tak nemožná, ako hviezde večernici, aby zaraz sletela ako kométa s neba.

Naša večernica je Kristus Pán a Panna Mária. Kto chce byť pravdovravným, nesmie načúvať na nijaké pokušenie. Musí tvár od neho odvrátiť a uši zapchať, ako raz Odyseus, keď išiel okolo ostrova Syrén a oči pozdvihnúť k večernici, ku Kristovi.

Je dovolená lož z núdze? Kto luhá, je vždy v núdzi. Smieš luháť pri chorom, aby si ho nerozčúlil? Nie, lebo keď chorý zbadá, že si ho ocigánila, už je po jeho pokoji! „Kto raz luhá, tomu sa neverí, i keď pravdu hovorí“, znie príslovie. To platí i v styku s chorým; a práve chorý musí mať dôveru k tým, ktorí ho ošetrojú, ináč vidí v každom posunku a slove ošetrovateľky nejaké zatajovanie pravdy. Lož je krátkozraká múdrosť, lebo, ak vieme, že niekto cigáni, neberieme jeho slová vážne a v priateľstve nastane trhlina; to je najsmutnejší rozchod dvoch osôb. Počula si z rozprávky, že lož prináša so sebou malé uľahčenie. Kto ale touto cestou ide, zabúda, že toto malé uľavenie má za sebou nepriehľadné množstvo ťažkostí. Tak ako si diabol pre dušu príde, ktorá sa mu zapísala, tak tiež duch lži svádza ku druhej

**a tretej lži atď., zatiahne dušu do svojej siete a potom už je pletivo veľké a je badateľné i navonok. Lož zožiera všetky dobré vlastnosti a podkopáva postavenie a vážnosť u ľudí. Uváž: Otec lži je diabol. Ošklivá škvrna na človeku je lož. Prostriedky, aby si sa uchránila tohto hriechu sú: Zvykni si nikdy nepreháňať nijakú rozprávku, najmä, keď opakuješ po niekom slová. Rozprávke nikto neverí, už len preto, že je to rozprávka! Nevidela si ešte v ilustrovaných novinách stroj na klobásy? Hore som videla, ako dávali do stroja celého brava a dolu už vyšla hotová klobása. Tak rýchle spracujú niektorí ľudia výroky iných, alebo keď už idú tretími ústami.**

**Kto vymyslenú udalosť, napr. podobenstvo, rozprávku rozpráva iba preto, aby niekoho o veci poučil, nepácha lož, lebo nemá úmysel niekoho oklamať; aj Spasiteľ rozprával v podobenstvách.**

**Zamiluj si vo všetkom pravdu, ktorá ťa urobí obľúbenou a váženou.**

„My chceme žiť? — nuž do práce,  
nech nehľívie z nás pražiadén,  
kým na dolinách trvá deň,  
a moc rúk mnoho zahace . . .“  
(M. Rázus.)

Keď Boh postavil prvého človeka do raja rozkoše, rozkázal mu, aby ho obrábal. Nestvoril teda človeka k záhaľke, ale ku práci. Táto práca nebola pre človeka v pôvodnom stave dokonalosti bremenom, ale zábavou. Keď ale človek zhrešil, jediac zo zakázaného stromu, bola mu zas práca uložená za pokánenie. Boh povedal Adamovi: „V pote tvári svojej budeš jesť chlieb svoj, kým sa navrátiš do zeme, z ktorej si vzatý.“ (I. Mojž. 3, 9).

I v tom treste ukázal Boh nevyspytateľnú múdrosť, lebo za hriech uložil človekovi prácu hlavne preto, aby ho chránila pred novými hriechami, ku ktorým pokazená ľudská prirodzenosť stále sa kloní. Práca zaháňa pokušenia a odvracia nás od hriechu. Keď niekto má dôležitú prácu a povieme mu napr.: U susedov je muzika a tanec, nuž odpovie: „Ej, čo ma po tom, ja mám vážnejšiu robotu.“ Tak robí i ten, ktorý je vždy zamestnaný. Zlý duch môže mu predspevovať vo dne i v noci, on si toho nevšímne. Zlý duch to vie, a preto necháva v pokoji ľudí pracovitých. Ako voda v rieke stálym pohybom ostáva zdravá, tak i človek sa uchráni prácou nákazy hriechu. Sv. Hieronym nás napomína: „Vždy niečo pracuj, aby ťa diabol našiel vždy zamestnaného.“

Tvojím heslom nech je: „Modli sa a pracuj!“ alebo: „Ruku k práci, srdce k Bohu.“ (sv. Zita). Málo je modliť sa a nepracovať, ako zas naopak nie je dosť len pracovať a nemodliť sa. Ako je duša spojená s telom, tak musí i práca s modlitbou vzájomne sa doplňovať. Začínaj prácu vždy s Bohom, ak chceš, aby sa ti darila. Kto bez modlitby ide do práce, je podobný vojakovi, ktorý bez zbrane ide do vojny. Márne naše namáhania, bez božieho požehnania. To vidíme z biblického príkladu o zázračnom rybolove.: „Traja robotníci viac vykonajú za deň, keď im Pán Boh pomáha, ako ináč desiati“, hovorí sv. Vincent z Pauly.

Pred každou prácou musíme preto vzbudiť dobrý úmysel. Ako znie modlitba k vzbudeniu dobrého úmyslu? „V mene božom, všetko pre Teba najsvätejšie Srdce Ježišovo“, alebo sa prežehnáme. Keď napíšeš na papier niekoľko núl, nemajú ani najmensej hodnoty. Význam dostanú iba vtedy, keď im predložíš jednotku. Podobne je s našimi prácami: tieto samé sebou sú pokladané za celkom bezcenné nuly, ak ale v mene božom pracujeme, predloží im Boh jednotku a stanú sa požehnanými a záslužnými. Tak ako pri písaní zamáčaš ustavične pero do atramentu, aby si mohla ďalej písať, tak myslí i pri práci na Boha, aby si dostala novú silu k ďalšej práci.

Zbožnosť a pracovitosť u dievčata sú vzácne a hľadané vlastnosti. Krása, veno a výbava, hoci sú i peknou ozdobou nevesty, jednak sú ako para, ktorá sa čoskoro rozplynie, ak ich nesprevádza zbožnosť a pracovitosť. Mozole sú lepšou ozdobou ženskej ruky, ako drahé zlaté prstene. Lepšie je, keď vie žena v domácnosti variť, šiť a prať, ako keby vedela francúzsky, hrať na piano, a zlatom vyšívať.

Práca donáša odplatu zemskú a večnú. Zemská odplata práce je hlavne blahobyť, spokojnosť a šťastie.

Istý chudobný mladík sišiel sa raz s bývalým svojím učiteľom a žaloval sa mu, že sa mu zle vodí; mnohí z jeho bývalých spolužiakov sú vraj už boháči, majú všetkého nadostač, len on musí biedu trpieť.

„Či si ozaj taký biedny?“ — hovoril k nemu učiteľ, veď vyzeráš celkom zdravý. „Táto ruka“, vravel a chytil ho za jeho pravicu, aká je mocná a súca do práce! Dal by si si ju odtiaľ za tisíc korún?!”

„Božechráň!“ odpovedal mladík. „Ako by som si to mohol dať urobiť?!” „A za akú cenu by si dal oči, ktoré tak bystro pozerajú na krásnu prírodu božiu?“ — pokračoval učiteľ. „A sluch, ktorým počúvaš lúbezný spev vtáctva, prívetivé slová rodičov, priateľov, či by si ich začaroval za poklady kráľovské?“

„Ani za poklady celého sveta by som to neurobil“, odpovedal mu mladík.

„No, vidíš, čo sa máš žalovať, že si chudobný? Veď máš v silných údoch, vo svojom zdraví bohatstvo, ktoré prevyšuje všetky poklady sveta. Len ho náležite upotrebuješ! Chráň si ho a pracuj vždy usilovne!“

Práca podporuje i zdravie, bystrí myseľ, vzdeláva rozum, zosilňuje vôľu, šľachtí srdce a potešuje nás v trápeniach. Všetka zručnosť a dokonalosť vychádza obyčajne z práce. Komu sa nelení, tomu sa zelení. Pracovitosť donáša česť i chlieb, záhaľka len hanbu a biedu. Istý chudobný Riman, ktorý si svojou usilovnosťou nadobudol veľký majetok, bol u senátu zažalovaný pre čarodejníctvo. Tu doniesol k súdu svoje pracovné nástroje a povedal: „Pozrite, tu sú moje čarodejnícke prostriedky; svoj pot vám už nemôžem ukázať“.

Miluj prácu a vyhýbaj každej záhaľke. Nepokladaj nijakú prácu za nízku a ponížujúcu, lebo i Matka božia a Kristus Pán, Syn Boží, pracovali. Nezávid' nikomu, že nemusí azda toľko pracovať ako ty. Prácou pripraviš

si spokojný, zdravý spánok a sviežu myseľ k novej práci. Nešťastný je človek, ktorý nevie, nemôže, alebo nechce pracovať. „Nikdy neobťažuj iného tým, čo môžeš vykonať sám“, hovoril L. N. Tolstoj.

Ako rozumná práca otužuje človeka, tak nerozumná, nemierna práca podryva naše zdravie. Práca v únave konaná, je práca nerozumná, škodlivá a nebezpečná. Struna vždy napnutá, praskne. Ak človek pracuje bez oddychu, stane sa práceneschopným. Preto, ak si ustatá, odpočiň si, ak si slabá, uži pokrmu; iného zotavenia, posilnenia niet pre pracujúceho človeka.

# Odpočinok zábava

---

Odpočinkom nerozumieme len úplnú nečinnosť, ale akékoľvek duševné rozptýlenie, alebo telesné cvičenie, pri ktorých si duševne pracujúci odpočinie. Takýmito osviežujúcimi prostriedkami sú: krátka prechádzka, ľahký rozhovor, alebo zábava, hry a iné. Zábava osviežuje nielen dušu, ale i telo a činí ho spôsobilejším k ďalšej práci. Zábava je nielen dovolená, ale i potrebná. I sám Kristus bol na hostinách, ba i na svadbe.

Zábava je koreňom života. Pokrmy koreníme, aby sme ich lepšie strávili a zábavami robíme si tento život, plný ťažkostí, znesiteľnejším a radostnejším. Korenie, pravda, nesmie nahradzovať pokrmy a zábavy nesmú sa stať naším hlavným zamestnaním. Majú nám byť iba odmenou za vykonanú povinnosť a prostriedkom, aby sme si po dokonalej práci načerpali nových síl. Najprv príde povinnosť a potom len zábava. Po práci sa dobre odpočíva. Kto sa priveľmi sháňa po zábavách, stane sa darebákom, nespokojným a obyčajne upadne do dlžôb. Čoho je priveľa, to škodí. Kto vie zachovať v dovolených zábavách patričnú mieru, ukazuje, že vie najvyššie umenie, totiž ovládať svoju vôľu.

Zábava musí byť slušná a nesmie vybočiť z medzí, ktoré nám vytýčilo desatoro božích prikázaní. Ako liek je škodlivý, keď ho zbytočne užívame, tak i častá a zlá zábava zničí ctnosti a dobré mravy.

Dnes, bohužiaľ, vidíme medzi ľuďmi prehnané dychtenie za smyselnými zábavami; im už čisté veselosti nedostačujú. Ženú sa po zábavách rozčuľujúcich, hrieš-

ných, ktoré si kupujú za drahé peniaze. Chcú sa vždy viac a viac baviť, stále vyhľadávajú nové zábavy, ale všetky spolu ich neuspokojujú, ale len viac dráždia.

Tak vidíme stále viac zábav, ale menej radosti. Zábavy hriechne unavujú, dovolené osviežujú. Dovolené zábavy sú všelijaké. Jedného zabáva čítanie a hudba, iného zas spoločnosť alebo maľba, niekoho zmena práce vôbec.

Známe je o našom spisovateľovi Hviezdoslavovi, že miloval veľmi prírodu; to ukazujú jeho básne: „Nemám milšej zábavy“ a „Prechádzajúc sa“. Už sa od neho láske k prírode. Nie je ale láska k prírode, keď sa odtrhávajú kvety, čo nám príroda dala. Dedinský človek má viac lásky k prírode než človek mestský preto, že stále žije s prírodou. Často pozorujeme, ako výletníci vracajú sa s plným náručím zvädnutých kvetov. Hneď na prvých poliach, na kraji lesa, zbadali kvety a „z nerozumnej lásky ku kvetom“ ich tak nemilo ničia. Doma ich musia zahodiť, lebo sú uvädnuté. Aj cestu ľahko nájdeme, kadiaľ išli výletníci. Konáre stromov vidíme polámané, po ceste plno narozhadzovaných kvetov. Tadiaľ išli ľudia-priatelia prírody! Ešte raz ti privolávam: Miluj prírodu, tento otvorený kvet boží, čítaj z nej nie umom, ale srdcom.

# Šťastie

---

Čo je šťastie? Na túto otázku je ťažko odpovedať, lebo ľudia hľadajú šťastie v rozličných veciach. Jeden v práci a povolání, druhý vo výhre, tretí v zdraví, štvrtý v dobrom zárobku, piaty vo výhodnom sobáší — a tak každý pomenuje šťastím niečo iného. Ale všetko, čo ľudia obyčajne šťastím menujú, je nestále a pominuteľné. Obratom ruky môže sa takéto šťastie premeniť na tóňu. Čím väčšie je šťastie, tým menej mu ver. Pravým šťastím je len to, čo blaží, ale čo nemôžeme nikdy stratiť. Takú vec vôbec vo svete nikdy nenájdeme a preto vo svete niet pravého šťastia. Skutočné šťastie je iba v živote druhom — totiž večná blaženosť. To je šťastie pravé a celé, ktoré veľmi blaží, ktoré nemôže byť ani zmenšené, ani stratené a ktoré Boh sľúbil tým, ktorí plnia jeho vôľu. Všetko ostatné šťastie na svete je iba odlesk a omrvinka toho vlastného šťastia. Preto môžeme tu pomenovať vlastne šťastím to, čo nám ukazuje cestu k večnej blaženosti a nešťastím to, čo nám tarasí túto cestu.

Milé dievča, nehľadaj šťastie okolo seba. Človek, ktorý sa spolieha na iných, býva obyčajne vždy sklamaný. Ak chceš mať šťastie a pokoj, musíš mať niečo v sebe, čo nie je závislé od nikoho. Ak chceš, aby tvoje šťastie bolo pevné, tak jeho korene a základy musia byť v tebe a nie v inom. Nespoliehaj sa na to, že ťa niekto zachráni, keď sa budeš topiť, ale radšej sa nauč plávať. Seba zdokonaľuj, to je jediná cesta k pravému šťastiu, a umenie hľadať šťastie, je umenie múdre žiť.

Čím budeš dokonalejšia, tým bližšie budeš k svojmu šťastiu. Dobré svedomie, čisté srdce a verné plnenie svojich povinností je jeho základom. Každý je kováčom svojho šťastia. Spisovateľ mládeže J. Dafčík podáva našej mládeži článok „Púť za šťastím.“ Opisuje v ňom, ako v chudobnej dedine medzi vrchmi žil sedliak so svojou ženou a s dospelým synom Jurom. Boli by sa dobre mali, keby sa im bolo chcelo robiť. Ale celý deň iba vylihovali za pecou a žalovali sa na biedu. Konečne si Ďurko zaumienil, že pôjde do sveta, pochodí mestá, dediny, navštívi všetkých šťastných ľudí, všetkých boháčov a povypytuje sa ich, ako sa stali šťastlivými. Naučí sa to a podľa toho si zariadi život. Keď prišiel do mesta, zastavil sa pri ňom starší pán a oslovil ho. Ďurko mu slušne odpovedal a hneď sa ho spýtal, ktože je najšťastlivejším človekom v tomto meste. Starý pán mu odpovedal, že najskôr azda sám kráľ je najšťastlivejším. Hoci ťažko, ale jednako dostal sa Ďurko pred kráľa a opýtal sa ho, aby mu poradil, ako sa stane šťastlivým človekom ako je on. Kráľ sa usmial a povedal, že mu starec nedobre radil, lebo králi sú na svete veľmi nešťastliví ľudia. Ďurko zosmutnel, poklonil sa kráľovi a išiel ďalej za šťastím. Navštívil boháčov, chodil po továrňach a majeroch, ale nikde nenachádzal šťastlivých ľudí. Celkom sklamaný a strápený vracal sa domov, keď cestou zabočil k starému dedkovi, ktorý oral, potil sa a rukávom si pot utieral. Pozdravil ho a pýtal sa, či sú na svete šťastliví ľudia, lebo že ich dosiaľ nenašiel. Starký ho upozornil, že prečo hľadal šťastie u bohatých, keď kvietku šťastia darí sa len v chudobných domoch. Napokon sa mu priznal, že on je celkom šťastlivý a že mu nič nechýba. Ďurko sa veľmi čudoval, ako môže taký človek šťastlivý, ktorý má roztrhané no-

**havice, biedne volky a od únavy ho zalieva pot. Starký, uistujúc ho, že mu nič nechýba a je šťastlivý, poradil aj jemu, aby sa s radosťou chytil do roboty a pracoval od rána do večera a tak bude šťastlivý. Ďurko poslúchol radu skúseného dedka a našiel šťastie aj on. Hľadaj i ty, milé dievča, vo svojich pracovitých rukách a vo svojom srdci šťastie, tam ho určite nájdeš.**

# Úprimnosť

---

Úprimnosť je ctnosť, ktorou sme ochotní vyjaviť, čo srdce naše cíti. Je dcéra pravdy a sestra pravdovravnosti. Pravdovravnosť a úprimnosť, tieto nebeské sestry, robia pokoj na zemi a oblažujú ľudí. Je to radosť, ktorú sľúbil Pán svojim vyvoleným. Zas lož a neúprimnosť zapríčinia medzi ľuďmi rozbroje, zmätok a plodia už tu na zemi mnoho útrap. Keď máš s ľuďmi do činenia, skúmaj najprv, akými sú. Ak sa presvedčíš, že sú dobrí, buď k nim úprimná, keď sa presvedčíš, že sú zlí, neúprimná k nim nebuď, ale nestýkaj sa s nimi. S ľuďmi, o ktorých si nemôžeš spraviť nijaký úsudok, hovor s najväčšou opatrnosťou. Opatrnosť je v takomto prípade veľmi potrebná a dobrá spoločnica úprimnosti, lebo niektorí ľudia úprimnosti nie sú hodní a iní ju zasa neskôršie zneužívajú.

Aj k svojim chybám sa priznaj, a keď si niečo pokazila, vyliala, pripálila, roztrhala alebo rozbila, nesvaľuj na iné a nedovoľ, aby azda iný trpel za teba. Istá francúzska princezná rozprávala vo spoločnosti nie veľmi lichotivo o kráľovi Ľudovítovi XIV. Jeho dvoran, ktorý toto ohováranie počul, vyzradil ho kráľovi a tento sa zasa ponosoval bratovi tejto princezny. Princ hájil všemožne svoju sestru, že je to nie možné, aby sa ona natoľko pozabudla a poškvrnila jeho dobré meno. „Dobre“, povedal kráľ, „keď sa mi princezná sama prizná, že také veci o mne nerozprávala, uverím jej.“ Princ uvidiac svoju sestru, nahováral ju, aby sa neprežradila, že kráľ jej všetko uverí. Ona ale odpovedala: „Ako by

som mohla luháť, keď kráľ natoľko verí v moju úprimnosť, že mi chce na slovo uveriť. Potom by prišiel aj dvoran do rozpakov, hoci sa i nešťachetne voči mne zachoval, jednako nemám právo vyhlásiť ho za osočovateľa, lebo ním nie je.“ Išla hneď ku kráľovi, padla mu k nohám a odprosila ho. Kráľ jej nielen odpustil, ale od tých čias si princeznú ešte väčšmi ctil a vážil.

Hovor úprimne, otvorene, jasne a nikdy nie neúprimne, záhadne. Poradť každému, čo sama za najlepšie uznáš. Dobrá rada v biede, nešťastí a v nehodách je pre nejedného veľký dar. Nikdy sa nepridaj na stranu tých, čo úmyselne zle radia a potom sa im ešte škodoradostne vysmejú; takéto spravovanie sa je veľmi zlomyseľné a je výrazom tvrdého, nevzdelaného a nekresťanského srdca.

Mnohí ľudia iným lichotia, do očí ich chvália, ale za chrbtom hania; v ústach majú med, ale v srdci jed. Nechci sa im podobáť. Pochvál, čo chválu zasluhuje, pokarhaj, čo je zlé, odsúď nectnosti na nepriateľovi, chválu vzdaj i nepriateľovi, ak to zasluhuje. Povedz úprimne, kde a začo si čo kúpila alebo predala, čo sa osvedčilo v domácnosti a čo nie, chyby tovaru nezatajuj a prednosti nezveličuj. Varuj sa dvojakej tváre.

Nevychvaľuj sa a nechci, aby ťa ľudia pokladali za niečo viac ako si vo skutočnosti. Čítala som raz túto rozprávku. Isté dvadsaťročné dievča, ktoré sa učilo v gazdinskej škole, cestovalo domov na prázdniny. Vo vlaku dala sa s ňou jedna pani do reči a počujúc, že ide domov na prázdniny, domievala sa, že je dievča učiteľkou. Keď dievča jej mienku i potvrdilo, oslovovala ju pani naďalej „Slečna učiteľka.“ Dievčaťu to lichotilo a prijímalo tento titul s povďačnosťou. Keď prišiel vlak na stanicu istého mesta, videla tam na nádraží svojho otca. Tento bol richtárom a mal v tomto meste akési úradné veci na

vybavovanie a tým istým vlakom cestoval práve domov. Zavolala naňho. Otec prisadol k nej a prvou jeho otázkou bolo: „Tak dcérka, ukáž, aké máš vysvedčenie?“ Dievča sa zahanbilo. Bolo prezradené a pred paňou i ostatnými cestujúcimi kompromitované. Vysvedčenie otcovi ukázalo, ale od hanby by sa bolo radšej do zeme prepadlo. Keď na najbližšej stanici s otcom vystupovalo, čo najrýchlejšie vykladalo svoje balíky z vožňa. Kým sa vlak znovu pohol, pozrel jeden cestujúci z okna a hovoril: „Strýčko, máte doma husi?“ — „Mám.“ — „A koľko ich máte?“ — „Dvadsaťštyri.“ — „Tak až budete s vašou slečnou doma, budete ich mať dvadsaťpäť.“ Vlak sa pohol a všetci cestujúci sa srdečne zasmiali.

Zvlášť úprimnou buď k svojim rodičom. Čo sa hanbíš povedať svojmu otcovi, porozprávaj aspoň matke. Aj k bratom, sestrám, priateľke buď úprimná a najúprimnejšou však vo svätej spovedi.

Úprimnosť získa ti priateľov, vážnosť u ľudí a pokoj duše.

# Závisť

---

Jedovatý koreň v záhradke tvojho srdca, ktorý musíš vyplieť, je závisť. Závistlivý je, kto sa zo samej nepriazne zarmucuje nad šťastím bližného, alebo sa raduje nad jeho nešťastím. Závistlivý nemôže sa pozerať na šťastie bližného a preto hľadá mu škodiť slovami a skutkami. Podobá sa húsenici, ktorá žerie zelené rastliny, a hrdzi, ktorá kazí železo.

Kto však cíti zármutok a radosť len následkom lásky k Bohu a k bližnému, to nie je hriech závisť; keby napr. sa niekto zarmucoval nad tým, že nepriateľ cirkvi katolíckej dosiahol veľký vplyv, alebo že hriešnik má veľké šťastie, ktoré zneužije len ku väčším hriechom a podobne. Snažiť sa dovoleným spôsobom vyrovnáť sa inému, jeho prednostiam, nie je ešte hriešne. Takéto myšlienky vznikajú i v dušiach najšľachetnejších ľudí; usilujú sa vykonať niečo dobrého a veľkého. Šľachetné skutky iných sú im iba vzpruhou a preto nemajú so závisťou nič spoločného.

Závisť nie je nič inšie, než diabolské smýšľanie. Závisťou diabla prišla smrť na svet. Ako Kristus hovorí: „Po tom poznajú všetci, že ste moji učeníci, keď sa vo spolok milujete,“ tak i diabol môže povedať: „Po tom poznajú, že ste moji učeníci, keď si závidíte, ako som ja závidel vám“, hovorí sv. Vincent Fererský.

Istá sedliačka mala pekné polia a taký statok, akých bolo v dedine veľmi málo, ale bola veľmi závistlivá a nikomu by nebola voľačo dožičila ani za svet. Večer, keď išly kravy s paše domov, stala si do dverí a jedovala sa,

keď videla ísť peknú kravu, ktorá nebola jej. Keď išla po poli a videla, že voľačie konope utešene rastú, malo ju potrháť od zlosti a začala hundrať: „Ja neviem, ako to ľudia robia; podarí sa im všetko a mne sa nedarí nič!“ — Tým však nič nezískala, ba ešte si škodila. Od neprestajného rozčuľovania celkom ochorela. Umrela v najlepších rokoch: pukla jej od zlosti žľč, keď počula, že richtárova žena zdedila po akomsi vzdialenom príbuznom sto dukátov.

Závisť vložila Kainovi do ruky bratovražedný kyjak, rukami synov Jakubových svliekla šaty s Jozefa a hodila ho do studne, pohla Saula, aby prenasledoval svojho dobrodincu Dávida, pretože tento zabil obra Goliáta a preto ho ľud ctil, i samého syna božieho neušetrila a vykresala preňho kríž...

Závisť je zo všetkých hriechov jediný, čo neposkytuje nijakého uspokojenia; nemierny, hnevливý atď. zdá sa, že má aspoň dačo zo svojej náruživosti, ale závistník nie. Podobá sa motýľovi, ktorý svojím trepotaním nehasí svetlo lampy, ale sám sa popáli. Závisť je matka nespokojnosti, ohovárania, nactiutrhaní, sestra pýchy a žiarlivosti a príčina mnohých spoločenských rozbrojov.

Žiarlivosť je nečnosť u žien veľmi rozšírená. Jedna žiarli na ženícha, iná pre pochvalu predstavených a iná zasa na krásu. Východné príslovie hovorí, že dve krásne ženy nemôžu sa spriatelíť.

Závisť pripravuje o vnútornú spokojnosť i telesné zdravie. Liek proti tejto chorobe je láska. Ak by si pocítila túto chorobu v srdci, ako pociťuješ bolenie hlavy alebo zubov, siahni po tomto osvedčenom lieku. Vzbudzuj city lásky k bližnému, žič hojnosť všetkého najlepšieho tomu, proti ktorému cítiš závisť v srdci svojom a modli sa za neho. Ak môžeš, urč mu aj mnoho dob-

**rého. Tak nadobudneš si naraz dve koruny; jednu pre víťazstvo nad závišťou, druhú pre konanie skutkov lásky.**

**Božská Múdrost rozdáva dary, ako a komu chce. Nieкто dostal bohatých rodičov, iný nadanie, iný zdravie, iný zas krásu, niekomu kynie výhodný sobáš, pochvala vrstovníkov, alebo chvála vekov budúcich, ale všetky dary súčasne nedostal nikdy ani jeden človek na svete. Ak vidíš niečo na inom, čo budí v tebe závišť, obráť zraky svoje hneď na seba a nepozerať len na cudzie, ale i na svoje prednosti. Presvedčíš sa a uznáš, že zas iný v nich tebe nemôže sa rovnať. A tak usmierená a uspokojená ďakuj Pánu Bohu za všetko, čo ti dal.**

# Spokojnosť

---

Spokojnosť je cit, ktorý človeka blaží. Ak blahoželáme niekomu na meno, želáme mu, aby bol spokojný. I tebe želám, aby táto drahocenná kvetina zapustila korene hlboko do tvojho srdca a vôňou ťa oblažovala v celom živote. Ak ju chceš vypestovať v záhradke svojho srdca, potrebuješ na to svetla vedy — rozumu a vôle. Sebazapieraním sa zasieva, obetavou láskou polieva, modlitbou sa šľachtí. Bez zbožnosti a úplnej oddanosti do najsvätejšej vôle spokojnosť sa nikde nedarí. Neve-ra a bezbožnosť rodí iba nespokojnosť. Večné a pravdivé sú slová sv. Aug.: „Nespokojné je srdce ľudské, kým nespočinie v tebe, o Bože.“

Buď spokojná so svojim zamestnaním a plň svedomite povinnosti svojho stavu. Nebuď náročná v pokr-moch a nápojoch, v odeve, nevyhľadávaj drahých zá-bav, netúž po sláve, pochvale a pohodlnom živote. Radšej sa uskromni!

Bohatý je ten, ktorý sa uspokojí s tým, čo má. Žobrák, spokojný so svojou žobráckou kapsou, je bohatší než kráľ, ktorý je nespokojný so svojim kráľovstvom. Na svete nikto nemôže mať všetko, na čo by si pomyslel. lebo vedľa nás žijú i iní, ktorí majú právo žiť. Bohatstvo nerobí šťastlivým, ako si to už iste čítala v rozprávke: „Púť za šťastím!“ Preto nájdeš spokojnosť iba v chudobných domčekoch. Nezávid' iným, lebo závišť je najväčším nepriateľom spokojnosti.

V živote sv. Otcov je reč o istom roľníkovi, ktorý bol vždy spokojný s úrodou. Nikdy nehromžil na počasie

a obyčajne sa mu viac urodilo ako iným. Keď sa ho susedia spýtali, ako je to možné, odpovedal: „Nedivte sa, že sa mi viac urodí ako vám, lebo ja mám vždy také počasie, aké chcem.“ — „Ako je to možné?“ — pýtali sa. On im to takto vysvetlil: „Ja som vždy spokojný s počasím, ktoré mi Boh posiela. To sa Bohu páči, a preto požehnal moje polia.“

Kto sa úplne odovzdá do vôle božej a všetko, čo naň príde, prijíma z rúk božích, ten je už tu na zemi blažený. Ochraňuj drahý kvet spokojnosti, aby ani cudzou rukou nebol poškodený a vytrhnutý. Prijímaj všetko z rúk nebeského Otca tak, ako ti to on podáva. Či ťa ľudia ctia, alebo tebou pohŕdajú, či sa ti podarí práca alebo nie, či niekto pre chorobu umrie alebo ostane na žive atď., všetko prijmi z rúk božích, veď bez vôle nebeského Otca ani vlas ti s hlavy nespadne. Keď sme prijali život, musíme prijať s ochotou ťarchu, ktorú nám s ním uložila ruka božia. Nehôd a trápenia nemôže byť nikto na svete ušetrený, lebo nebolo by potom nijakého rozdielu medzi zemou a nebom.

Spokojné srdce sa ukazuje aj navonok a vnútorný pokoj zrkadlí sa aj na tvári. Ak vieš s nej čítať, poznáš hneď, kto je spokojný. Správne napísal hlboký znalec ľudstva Dr. Förster, že každý človek je maliarom svojej tvári.

Spokojný osladzuje a uľahčuje život sebe aj iným, ktorí s ním žijú, ale nespokojný sám si bremeno prikladá a je iným na ťarchu. Život je už sám v sebe dosť ťažký, nerob ho sebe aj iným ešte ťažším.

# Starostlivosť

---

Niet človeka, ktorý by sa o niečo nestaral; i ten, ktorý sa zdanlive o nič nestará, usiluje sa aspoň, aby hovel svojmu pohodliu a pokoju. Čím väčšia je túžba po niečom, s tým väčšou starostlivosťou sa o to snaží. A o čo sa my máme najviac starať? Iste o nič inšie, ako o našu nesmrteľnú dušu. „Čo pomôže človeku, keby aj celý svet získal, ale na duši by škodu utrpel.“ — Človek sa skladá z duše a z tela. Pri starostlivosti o život večný, nesmie zanedbávať starosť o telo. Pri starostlivosti o telo, nesmie zabúdať na svoju dušu.

Zasaď i tento kvet na hriadku svojej záhradky; čím lepšie ho vypestuješ, tým lepšie pre teba i pre všetkých, s ktorými žiješ a budeš žiť.

Čo robí starostlivé dievča? Pri starostlivosti o svoju dušu nezanedbáva nikdy modlitbu, chodí rada na sv. omšu a pristupuje častejšie k sv. sviatostiam, aby posilnila svoju dušu a zaodiala sa šatom posväcujúcej milosti; ak sa v kostole odbavuje nejaká pobožnosť, s ohotou sa jej zúčastní. Doma zas venuje všetku svoju starostlivosť rodičom a súrodencom. Pamätá na všetko, usporiada a uprace, vyperie a vyčistí, čo treba, ušije a opraví šaty i bielizeň, dbá, aby bolo jedlo pripravené na určitú hodinu, dozerá, aby sa zásoby v komore nekazily, prevetrá izby a pivnicu, netrpí nikde pleseň a pavučiny, stará sa, aby majetok bol v bezpečnosti, aby dôležité listiny a spisy, účty a potvrdenky a iné doklady, boli bezpečne uložené, a pred zlodejmi a ohňom chránené. Ďalej stará sa, aby mladší členovia rodiny boli

ochránení od duševnej skazy. Takéto starostlivé dievča je pravou rukou svojich rodičov a anjelom strážcom ostatných členov rodiny.

Teraz pozri na opačný obraz! Deva, ktorá sa necvičí v tejto dôležitej ctnosti, starostlivosti, nestará sa ani o dušu, ani o telo. Všetko je jej ľahostajné. Nepričiňuje sa, aby vykonala svoje náboženské povinnosti. V dome k ničomu ruku nepriloží, veď starať sa o domácnosť je povinnosťou rodičov. Keď sa o niečo stará, tak to sú zábavy, tance, smiech a paráda, myslí iba na mladíkov a ľúbostné pletky, číta romány, pozerá sa oblokom, s každým pri stretnutí hodinu rozpráva, o nič vážneho sa nestará a nijaké starosti si nepripúšťa.

Ktorý obraz sa ti páči? Iste ten prvý. Vezmi si také starostlivé dievča za vzor a nasleduj ho vo všetkom, čo je o ňom napísané; druhý obraz devy nech ti je výstra-  
hou.

V istej továrni na čokoládu našly zamestnanie mnohé dievčatá z okolitých dedín. Boly práve Vianoce. Dievčatá ukladaly čokoládové kúsky na vianočné stromčeky do škatúl. Agneska, dcéra chudobného robotníka zo susednej dediny, dochádzala denne ráno do továrne a bola pridelená do tohto oddelenia. Bola pekná a vari práve jej krása bola príčinou, že sa začal o ňu zaujímať mladý úradník z tejto továrne. To Agneske veľmi lichotilo. Niekedy, keď si vybavil skorej svoje povinnosti, čakal na ňu, keď išla z práce a odprevadil ju kus cesty domov.

Do oddelenia, v ktorom pracovala, posledný týždeň pred Vianocami dochádzal dozorca častejšie ako predtým. V kancelárii totiž prišli na to, že z toho oddelenia odchádza v škatuliach menej čokoládových kúskov ako bol predpis, inými slovami, že sa tam čokoláda stráca a preto zostril dozor. Ale ani to nepomohlo, rozdiel na váhe javil sa ďalej. Riaditeľstvo továrne ešte rozkázalo, aby dievčatá odchádzajúce z práce byly prezreté. Rozdiel vo váhe síce sa zmenšil, ale úplnú rovnováhu ešte nedocielili.

Napokon sa záhada vyjasnila. Dozorca opäť pozorne prezrel dievčatá odchádzajúce domov a prepúšťal ich. Ostala už iba Agneska, ktorá, vediac, že ju čaká pred vchodom mladý úradník, pustila ostatné dievčatá, odchádzajúce domov a sama ostala posledná. I u nej do-

zorca nič nenašiel. Mladý úradník, ktorý skutočne vonku na ňu čakal, uvidiac ju, nič zlého nemysliac, žartom hovoril: „Zdá sa mi, že ste dnes akási rozčuchraná“. Agneska si hneď urovnala vlasy, ale pri tom sviezol sa jej ručník trocha dozadu a z vlasov jej vypadol čokoládový kúsok. Dozorca, ktorý práve zatváral bránu, tento výjav zbadal a s radosťou ju chytil ako korisť, na ktorú čakal. Agnesku zadržal, odviedol do kancelárie a tam vo vlasoch našli ešte niekoľko malých čokoládových kúskov. Jej ctiteľ, pravda, zmizol bez stopy... Agneska s plačom prosila pána riaditeľa za odpustenie, odvolávala sa na to, že to robia všetky dievčatá z jej oddelenia tiež tak, že majú vlasy spletené na taký účes, aby na hlave ostalo prázdne miesto na kúsky, ale nepomohol ani plač, ani výhovorky. Potrestaný musí byť ten, ktorý je chytený. Riaditeľ dal si hneď zavolať otca nedospalej dcéry, všetko mu oznámil a dal mu na výber — alebo zaplatiť škodu 400 Ks, alebo že podá trestné oznámenie k súdu. Otec radšej zaplatil 400 korún, aby sa vyhol ďalším nepríjemnostiam. Agneska, pravda, už nesmela chodiť do továrne.

Táto krádež priviedla riaditeľa na myšlienku, že sa zaviedly kontrolné lístky, ktoré teraz dávajú dievčatá do škatúl s čokoládovými kúskami a podľa čísla na lístku nájdú hneď previnilca.

Milé dievča, nikdy sa nepúšťaj na takéto nepoctivé chodníčky! Nenechávaj si nič, čo ti nepatrí, nesprenever, ani čo by sa vmestilo do náprstka, ale vždy vo všetkom buď poctivá a spravodlivá. Daj každému, čo mu patrí, zaplať správne a včas za tovar a dlžoby, navráť, alebo ohlás nájdenu vec, vykonaj uloženú prácu a staraj sa

poctivo o všetko, čo ti bolo sverené a vo všetkom poctivo smýšľaj, hovor a vystupuj.

Nepoctivosť máva pre česť zlé následky. To ukazuje nasledujúca udalosť: Istý murár našiel v dome pri kopaní pôdy truhličku so zlatými prsteňami a vzácnymi hodinkami. Nález si však zadržal a len po dlhšom čase chcel tieto veci predať v cudzom meste u hodinára. Tento ho dal zatknúť, lebo skvosty patrily istému zlatníkovi, ktorého svojho času ozbíjali a zavraždili. Murár prišiel na veľa rokov do väzenia, lebo ho upodozrievali zo zločinu.

Buď vernou v maličkostiach, lebo nevernosť v týchto veciach vedie k nevernosti i vo veľkých veciach. Kto je dobre vychovaný, nesníži sa nikdy k nepoctivosti. Pamätá, že zisk z nepoctivosti nikdy nie je a nemôže byť taký veľký, aká veľká je strata dobrého mena.

Pamätaj vždy a všade na všadeprítomnosť božiu a tak nikdy nezhrešíš nepoctivosťou.

Poctivosť je sestra spravodlivosti. Každý nemôže byť slávny, učený, bohatý, ale poctivý môže byť každý.

Poctivosťou získaš si vážnosť, priazeň a dôveru u ľudí. Poctivý môže sa smelo poďívať každému do očí, nemusí sa báť ani ľudí, ani žandára, alebo súdu a zaliezať do tmy.

Poctivosťou získaš si priateľov, udržíš pokoj duše a pritiahneš na seba božie požehnanie. Poctivosť pokladaj za niečo prirodzeného a nikdy sa s ňou nevystatuj, lebo stratí na pôvabe a zásluhe. U ľudí ju správne oceňuj. Neposudzuj ľudí podľa krásy, majetku a stavu, ale podľa poctivosti. Pred boháčom daj jej vždy prednosť, najmä ak sa dozvieš, že jeho pôvod nie je dosť čistý.

**Proti nepoctivosti bojuj vždy a všade a všetkými silami. Odporuj podvodu a klamu. Dívať sa ľahostajne k nepoctivostiam a nebrániť im, keď môžeme, je toľko, ako mať v nich účasť.**

# Roztržitosť a povrchnosť

---

Hovorí sa, že myšlienky sú voľné a môžu bez prekážky preletieť celým svetom. Keď letia sú síce voľné, a okrídlené; to je pravda. Môžu sa do minulosti vnoriť, prítomnosť premerať i do budúcnosti sa vzniesť, ale opatrnosť im pristihuje krídelká, aby nezalietaly za určené medze.

Uč sa dobre myslieť, lebo bezmyšlienkovitosť je slabosť ducha. U detí pozorujeme, ako nemyslia a zabehávajú svojimi myšlienkami inde. Nemôžu dlho vytrvať pri jednom a tom istom predmete. A to je veľká škoda. Z toho sa vyvinie roztržitosť, táto neblahá nectnosť, ktorá zachvacuje i veľké dievčatá. Keď hovorím o nej, netvrdím, že vari aj v tvojej záhradke nájde sa táto nectnosť, ale nie je od veci, keď každú mladú devu vyvarujem pred ňou. Dievča nemôže byť dosť bedlivé na seba, na svoje myšlienky, slová a skutky. Roztržitosť ale tomu zabraňuje, a môže byť v mnohých prípadoch i nebezpečná a šťastiu, pokoju a životu záhubná. Ona zaviňuje neporiadok v domácnosti. „Kde som len položila kľúče“, narieka dievča, ktoré bezmyšlienkovite koná svoje povinnosti. Nevie, kde ich dala a potom hľadá a márne čas. A koľko neshôd a domácich nepokojov povstane z takého počínania. Často zapríčiní i neodôvodnené podozrievanie domácich ľudí, keď sa to, alebo iné nemôže nájsť.

Uč sa určitému poriadku myšlienok, aby si svojou roztržitosťou nezavinila v domácnosti neshody a nepríjemné chvíle.

Aj tomu sa musíš učiť, aby si vykonávala všetky práce s rozumom a opatrne. Životná cesta nie je rovná a hladká, ani ružami posypaná, ale i v tých najkrajších prípadoch šťastlivých ľudí kamením pohádzaná, trňami zarastená, krivá, barinatá a dosť nebezpečná. Tu treba veľkej bedlivosti, ostražitosti a jasnej myšlienky, aby si urovnala život v sporiadaný celok a šťastlivo prešla trnistú dráhu. Nesmieš byť roztržitou a neopatrnou, ale tak sa spravovať, ako by si zachádzala so zápalnými a výbušnými látkami.

Nebuď nikdy povrchná. Z povrchného dievčaťa vyrastie povrchná žena. Čo sa aj učíš, uč a nauč sa dôkladne; to je tajomstvo úspechu. Všetko si dobre rozmysli, preskúmaj a prepracuj, aby ti prešlo do krvi. Radšej pestuj menej odborov ako mnoho, lebo by si potom cez všetky prešla iba povrchno. Kto chce v niečom vyniknúť, musí sa v tom zdokonaľiť na najvyšší stupeň. Mnohé dievčatá učia sa variť, potom to nechajú, chodia nejaký čas do šitia a už si myslia, že z toho dosť vedia, učia sa zas nejakú cudziu reč alebo písať na stroji, a tak všetko začnú, nič nedokončia a preletujú ako motýľ s kvetu na kvet a na koniec nič alebo veľmi málo vedia.

Nebuď ani v práci povrchnou. V istej dedine boli dvaja zámožní roľníci. Boli susedia. Dcéra jedného roľníka pracovala v záhrade, kde pomáhala matke sadiť, plieť a polievať zeleninu. Ernest, syn druhého roľníka, často prichádzal večierkom za Terezkou do záhrady, niekedy do domu, aby sa pozrel, ako pracuje. Ale čoskoro prestal tam chodiť a známosť s ňou prerušil. Čo sa len stalo? Videl totiž, že Terezka nedbalo polieva sadeničky a inú zeleninu, postriekajúc vodou iba len vrchný prach, takže koreňky nedostali nijakej vlahy; keď plela, odtrhla len vrchné lístky, nechajúc koreňky v zemi. V izbe videl rozhádzané veci a všade mnoho prachu a pa-

vučín. Presvedčil sa, že by z tej povrchnej devy nebola dobrá žena. Nechal bohatú dcéru suseda a vzal si za ženu dcéru chudobného robotníka, o ktorej sa na vlastné oči presvedčil, že je to dievča pracovité, poriadne a svedomité. Nech ti slúži Terezka za odstrašujúci príklad, akou nemáš byť.

Lepšie je menej spraviť, ale dobre, než mnoho a ne-dbanlivo. Dokonalá práca je zlatý peniaz, povrchná len bezcenná, ligotavá pozlátka.

Povrchní ľudia radi podceňujú maličkosti a to býva príčinou ich pádu. Z malých vecí rodia sa veľké. Ak vieš oceniť v živote maličkosti, budeš vedieť i múdro žiť. Celý život skladá sa vlastne z maličkostí, ktoré do seba zapadajú ako články reťaze. Ak vypadne z reťaze jeden článok, trhá sa celá reťaz; tak nás stretne v živote často veľké nešťastie, že sme málo cenili niektorú maličkosť.

Nebuď povrchná ani v ctnosti. Ctnosť donáša osoh, lebo nás robí čase i večne naozaj šťastlivými. Ctnostnému darí sa všetko, čo robí. Boh požehnáva ctnostného, obdarúva ho časnými dobrami. Na ctnostnom plnia sa slová Kristove: „Hľadajte najprv kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť a všetko ostatné bude vám pridané.“ (Mat. 6, 33.) „Ctnosť je matkou slávy“ hovorí sv. Bernard. Ctnosťou dosiahneme slávy, akú nám nemôže dať ani jeden cisár a akú si nijakými peniazmi nemôžeme nadobudnúť. Bohatstvo pomíne a ctnosť ostane. Snaž sa teda, aby si sa stala ozaj ctnostnou.

Odlož, milé dievča, všetku povrchnosť, lebo vedie k neúspechu a nezdaru, ale dôkladnosť budí dôveru a je základom životného šťastia.

# Miernosť

---

Miernosť je ctnosť, ktorou krotíme všetky nedovolené, najmä smyselné a nečisté náklonnosti a veci pozemské len potiaľ užívame, pokiaľ sú nám užitočné k dosiahnutiu večného blahoslavenstva. Sv. Bernard hovorí, že sme pútnici na tomto svete. Pútnik ľahšie kráča, ak nie je obťažovaný nepotrebnými vecami; tak i my ľahšie prídeme do neba, ak z vecí tohto sveta len toľko berieme, koľko na cestu potrebujeme. Sv. Ambróz zas hovorí: „Miernosť je ctnosť, ktorá od hriechu zdržuje, svetom pohŕda, rozkoše nehľadá.“

Táto ctnosť ti je veľmi potrebná pre budúci život a preto cvič sa v nej už teraz. Len o takom človekovi sa môže hovoriť, že je dobre vychovaný, ktorý vie sám seba ovládať, náklonnosti a vášne krotiť. Nie je to ľahká vec naučiť sa tomuto veľkému umeniu.

Ako budúca gazdina budeš vydaná denne všelijakým nepríjemnostiam a mrzutostiam, preto usilovne polievaj tento kvietok v záhradke svojho srdca, aby zapustil hlboké korene. Niektoré dievčatá sú už od prírody miernej, krotkej povahy, takže také nebudú mať veľkú námahu držať svoju myseľ na uzde, aby neškodila. Iné zas sú hneď podráždené a nevedia sa tak ľahko opanovať. Myseľ ich je náchylná rozbehnúť sa s cesty mravnosti a božích prikázaní a preto potrebujú stále uzdy. A takou krotiteľkou, ktorá chráni pred nerozvážnymi kúskami mladosti je miernosť.

Vo spoločnosti miernej devy cítime sa dobre. Akési hrejivé teplo na nás dýcha a nás uspokojuje. Môžeme

sa s ňou lepšie poshovárať, lebo sme istí, že nás nebude prerušovať nemiernymi výbuchmi nesúhlasu a odporu.

S človekom miernym ľahšie sa dorozumieme, docielime skorej dohody, protivy sa vyrovnajú a názory sa vymenia. Vieme, že v duši mierneho človeka niet hnevu, ktorým by nás mohol uraziť a že medze slušnosti neprekročí.

Nebolo by to pekné od teba, keby si pustila uzdu zlej nálady a osopila sa hneď na slúžku, ak by ťa hneď neobslúžila a nesplnila tvoje želanie. Pánovitosť a výbuchy hnevu sa neshodujú s dievčenskou nežnosťou a dôstojnosťou a škodia dobrému menu. Miernosťou viac dokážeš než prudkosťou. Chráň sa každého skutku, ktorým by si prezradila, čo sa v tvojej duši búri a čo ťa mrzí. Kým vysloviš ostré, hnevlivé slovo, zatni pery a rozmysli si, čo chceš hovoriť. Slovo, ktoré už raz vyšlo z úst, dostane krídla a nevráti sa späť, odkiaľ vyšlo, ale zabodáva sa do duší tých, ktorým platilo.

Výbuch hnevu u ženy otriasa súladom rodinným a rušivo zapadá do šťastlivého kruhu rodiny, kde by mal vládnuť posvätný pokoj. Miernosťou prispeje žena ku šťastiu všetkých v rodine.

Predovšetkým uč sa premáhať všetky nezriadené hnutia smyselnej lásky. Ľudská láska je cit síce ušľachtilý, ale dovolené je jej dožičiť v srdci iba toľko miesta, koľko sa srovnáva s rozumom a šiestym božím prikázaním. Čo je nad to, je hriešne. Koľko dievčienec v terajšom čase je oddaných vášnivej hriešnej láske. Nedbajú na výstrahy svojich rodičov, ani skúsených ľudí a rútia sa tak do skázy. Vytrezvejú až vtedy, keď spravia hanbu. Takéto nech sú ti na výstrahu!

Premáhaj nezriadenú túžbu po jedle a pití. Jedz a pi len toľko, koľko treba k zachovaniu života a zdravia. Mierny človek užíva pokrm ako liek a nehnevá sa,

**ak nie je náležite pripravené. Miernosť osoží telu i duši a vedie k mnohým ctnostiam. Mierne žitie — dlhé žitie.**

**Mierni tiež túžbu po majetku, cti, prednosti a pochvale. Dovoľených vecí užívaj len mierne. Nič nevyčerpaj až na dno.**

**Zábava je len pre osvieženie a odpočinok, tak ako cukor slúži na osladenie pokrmu. Veselá myseľ, nevinná radosť, mierny smiech sú pri dievčati milé a vábivé veci, ale nenásytnosť v zábave, samopašnosť alebo neviazanosť ju snižujú, od nej odpudzujú a ceny jej uberajú. Preto stráž starostlivo svoje vnútro a chráň sa úzkostlivo navonok všetkých výstredností.**

## Dobré meno

---

Dobré meno je naším najväčším pokladom. Záleží vtom, že ľudia dobre o nás myslia i hovoria. Protiva cti je hanba. Lepšie je dobré meno než veľké bohatstvo; byť obľubeným je vzácnejšie nad zlato a striebro. Je ťažko zachovať sa k všetkým ľuďom, ale jednako usiluj sa tak žiť, aby všetci okolo teba mohli povedať, že postupuješ čestne a nič špatného o tebe nevedia. Od dobrého mena závisí celé tvoje životné šťastie. Každý, kto chce sveriť dievčaťu nejaký úrad, alebo si ju vziať za ženu, najprv pátra po jej povesti a len potom podľa výsledku svojho pátrania sa zariadi. Dobré meno, lepšie než veno.

Ži tak, ako to žiada česť a dôstojnosť ženy, a potom ťa nezastihne ohováranie, ale skôr ťa obšťastní uznanie. Večer nechod sama s mladíkmi, hoci by boli dobrí a počestní. Hoci to nie je nič zlého, predsa ťa môžu ľudia ohovoriť a poškodiť ti na dobrom mene. Je lepšie chrániť sa takých vecí, ktoré nie sú zlé, ale v očiach iných by ťa mohli snížiť, alebo vrhnúť tóňu na tvoju česť.

Keď dáš sama každému pokoj, neosmelí sa nikto na tvoju česť. Za jedno vľúdne a láskavé slovo dostaneš tisíc pekných, ale za opovážlivé prehráš svoju vlastnú česť. Koho ľudia raz začnú ohovárať, zle pochodí, lebo, ako hovorí príslovie, že kde je smetisko, tam ľudia ešte viac nahádzu.

Neklesaj hneď na mysl, keď sa ťa svet dotkne ostrými zbraňami, ale zdvihni oko hore, k tej nebeskej výšine, kde býva náš Najvyšší sudca. Tam nájdeš úte-

chu. Nemaj za zle tým, ktorí ťa ostro posudzujú, lebo nikto nemôže vniknúť do hlbín našej duše, aby poznal, aké perly sa tam skrývajú, perly citu, nadšenia, poctivosti a dobrej vôle. Ľudia súdia podľa zovňajšku a sama vieš, ako ľahko sa mýlia vo svojich úsudkoch. Keby bola tvoja česť napadnutá, máš povinnosť sa brániť, aby na teba nepadlo podozrenie, že je to pravda, čo sa ti prisudzuje. Aj Kristus Pán často sa bránil, napr., keď mu povedali, že skrze najvyššieho diabla vyháňa diablov, alebo keď ho služobník najvyššieho kňaza udrel po tvári.

Nebuď ale precitlivelá. Keď budeš česť príliš hľadať, utečie od teba; keď sa jej budeš strániť, pobeží za tebou. Nedá sa vynútiť. „Je istá cena, za ktorú chce byť kúpená. To je počestnosť a pokora.“ (Galura).

Nech ti je nadovšetko sväté dobré meno zomretých. Toho sa nikdy nedotýkaj a pred inými ich zastaň. Vykonáš skutok milosrdenstva. Žbyčajne stretne nešťastie človeka, čo svojho bližného o česť pripravuje, do ktorého tohto chcel uvrhnúť. To vidíme z nasledujúceho príkladu: „Sv. Alžbeta, kráľovná portugalská, mala sluhu, ktorý jej roznášal almužnu. Kráľov sluha mu závidel priazeň kráľovnej a preto si dovoľil osočovať svojho spolusluhu u kráľa, keď išiel s ním na poľovačku. Kráľ hneď išiel k jednej vápenici a povedal majstrovi: „Zajtra vám pošlem sem mladého človeka s otázkou, či ste už vyplnili rozkaz kráľov; toho človeka hneď hodíte do vápenice.“ Na druhý deň zavčas rána poslal kráľ sluhu kráľovnej k majstrovi vápenice so spomenutou otázkou. Cestou prišiel ku kostolu, kde práve zvonili na sv. omšu; vošiel dnu a ostal pri omši. Medzitým zvedavosť hnala osočovateľa k vápenici, prišiel tam a povedal plný radosti: „Či ste už vykonali rozkaz kráľov?“ Sotva to vyslovil, už i ležal v peci. Keď prišiel sluha kráľovnej, pa-

holci už čakali na prepitné. Kráľ sa veľmi naľakal, keď počul tento prípad. Kto druhému jamu kope, sám do nej padne. (Ž. 7, 16.) Kto iným česť odoberá, môže byť trestaný i svetským súdom pre ublíženie na cti.

Vyrovnať a znášať sa je lepšie, ako vadiť sa a žalovať. Ostatne, kto poriadne žije, nepotrebuje báť sa, keď ho pripravia o česť, lebo ju dostane nazpät. Zlato sa ligoce aj vtedy, keď ho blatom zahádžu.

Veľkí a silní duchovia nerozčuľujú sa pre maličkosti, ale mlčky všetko znášajú; len pri dôležitých veciach dávajú výraz svojmu spravodlivému bôhu. Trpezlivým znášaním urážky veľa ráz viac môžeme vykonať, než najväčšou starosťou ohľadom svojej cti.

Svätý Klement Hofbauer prišiel raz do hostinca, kde prosil chlapov o almužnu pre siroty. Jeden z prítomných napľuval mu do tváři. Klement Hofbauer pokojne si tvár utrel vreckovkou a hovoril: „To bolo pre mňa a teraz mi dajte niečo pre mojich chudobných.“ Táto tichosť tak účinkovala na týchto surových ľudí, že hneď všetky vrecká vyprázdnila a udelila Klementovi Hofbauerovi hojnú almužnu. Tak priviedol týchto ľudí k premýšľaniu a obráteniu.

Dobré meno bližného nech ti je sväté. Nejednen človek je lepší než aký kabát na neho navlieklo jeho okolie; áno, lepší než za akého on sám seba pokladá. Každého pokladaj za dobrého, kým sa sama nepresvedčíš o jeho podlosti. Lepšie je v niekoľkých ľuďoch sa sklamať, ako jednému ublížiť príliš ostrým úsudkom. Čítala som, že zbožný a vysoko učený jezuita, Tanner, pre chorobu cestoval do Insbruku, aby sa tam zotavil. Cestou ale umrel v malej dedinke. Našli uňho malú drevenú škatuľku so skleným vrchnákom. Prvý dedinčan, ktorý cez sklo do nej nazrel, videl tam veľké, čierne, ohavné zviera s rohami. Keďže bolo zviera väčšie než škatuľka,

domnieval sa, že to musí byť dajaký duch vo zvieracej koži. I ostatní, ktorí to videli, tvrdili, že majiteľ škatuľky musel byť čarodejník a duchom nikto iný, ako sám diabol. Richtár obce sa vyslovil, že mŕtvy nie je hodný cirkevného pohrebu a prosil farára, aby konal zaklínanie nad mŕtvolou, aby sa vzdialil diabol zo škatule a z obce.

V ten čas práve cestoval dedinou istý filozof. Keď to počul, zvolal: „Tu ľudia nepoznajú mikroskop?“ Otvoril škatuľku, z ktorej vyšiel chrobák — roháč.

Potom im vysvetlil toto optické tajomstvo. Mŕtvemu bola znovu navrátená česť a statočnosť. Nehľad nikdy na chyby bližného cez taký zväčšujúci mikroskop. Chyby bližného zdajú sa byť často veľké, kým vo skutočnosti sú malé ani chrobák. Never prenáhlene zlému, čo počuješ o bližnom. Aký je kto sám, tak myslí a rozpráva i o iných.

# Slabá vôľa

---

## *A. Chovanie sa v škole.*

V škole mám denne príležitosť pozorovať dva druhy detí. Jedny robia všetko po iných i s nimi, čo tieto deti konajú, i keď ich vnútorný hlas napomína, že to nie je správne; iné si zasa druhých vôbec nevšímajú a robia podľa svojho rozumu. Prvé majú slabú vôľu a napododňujú tých druhých s pevnou vôľou. Takéto počínanie vidíme i u veľkých dievčat, ktoré navštevujú vyššie školy. Čo je ale príčinou, že dievča nerobí to, čo za dobré a správne uzná? Nemá vôbec odvahu poslúchnuť svoje svedomie, alebo sa bojí, že sa jej iné dievčatá vysmejú, alebo jej počínanie zlomyseľným spôsobom vyložia, keď neurobí, čo ostatné robia. Keď sa niektoré dievča nezúčastní na všeobecnom podniku triedy, obracia zraky iných na seba. Nuž je ale dobre, keď sa niektoré nájde, ktoré nerobí všetko bez hlavy, ako sa hovorí, a za dobré neuzná, čo väčšina robí. Také dievča, pravda, musí byť pripravené na výsmech. Spoločnosť totiž vždy zazlieva, keď s ňou nedrží, lebo vycíti neľúbosť a preto sa smeje. Nechce totiž pripustiť, že jednotlivec je od nej múdrejším. Z tejto príčiny je totiž veľmi ťažko zostať samostatným, pretože to znamená „sám ostať.“ Máloktoré dievča má toľko duševnej sily ostať verné svojmu presvedčeniu.

I sv. Peter tri razy zaprel svojho Pána a Majstra, lebo vtedy mal ešte slabú vôľu. Duch sv. naňho ešte nevstúpil. I nebirmované deti nemajú takú duševnú silu v premáhaní pokušení, ako birmované, aby svojim ne-

priateľom a posmievačom hovorily: „Ano, patríme pod zástavu Krista Kráľa, čo sa jemu stalo, nech sa i nám stane.“

Tak zaprie mnoho dievčat svoju dobrú mienku, lebo sa boja prenasledovania. Tu príde do vyššej školy dievča s čistou, nevinnou dušou, a má pevné predsavzatie, že nebude nič neslušného a dvojsmyselného ani hovoriť ani spievať. Ale, bohužiaľ, v jej triede je módou hovoriť neslušné reči a žarty a spievať oplzlé piesne. Keď týmto rečiam nevenuje pozornosť a svoje príspevky k nim nedá, doberajú ju a vysmieávajú sa jej. Ak je taká, ako ostatné, pomyslí si: „S vlkmi sa musí zavýjať“ a usiluje sa, aby bola v ich spoločnosti veľmi obľúbená; preto hľadá ešte aj iné v tomto predbehnúť. Nie div, že má vždy okolo seba veľkú skupinu smieškov. Tu vidíš obraz nesamostatného dievčaťa so slabou vôľou. Nemá nijakej sily, aby sa postavilo na odpor. To je ako s chrípkou. Keď sa rozširuje po meste, ostanú niektorí od nej zachránení, ale ostatní jej podľahnú. Sú upútaní na lôžko, lebo nemali silu odporovať nákazlivým zárodkom. Necudné reči sú tiež takou chrípkou, je to vlastne duševný katar, ktorý sa nemôže postaviť na odpor. Sú to dievčatá so slabou vôľou, ktoré klesnú a prispôbia sa roztopašnostiam iných. Tie dievčatá so silnou vôľou idú ako ošetrovateľky pri chrípke, isto a smelo medzi chorými, môžu ich ošetrovať a nenakazia sa.

Milé dievča, ak chodíš ešte do strednej školy a nejdeš slepo životom, ale rozumne sleduješ život svojich spolužiakov, vidíš, ako mnohí žiaci a žiačky kazia dobrú disciplínu učiteľom a učiteľkám a tým ich zarmucujú. Ich duševná námaha je dosť veľká. Keď sú ale medzi žiačkami a žiakmi takí, ktorí svojou roztopašnosťou znevažujú vyučovanie, predčasne si vyčerpávajú zdravie a vysilia nervy. Hľadaj, aby si ty k nim nikdy nepatrila.

Mala som raz príležitosť rozprávať sa s istou 17-ročnou študentkou, o ktorej som počula, že svojím chovaním veľmi vyrušovala a kazila vyučovanie, takže sa častejšie na ňu ponosovali. Pýtala som sa jej, prečo sa zúčastňuje každej roztopašnosti v triede a odpovedala mi: „Zamedziť to aj tak nemôžem a prečo by som sa nemohla zabaviť? Nechcem si kaziť priazeň celej triedy, ešte by mi žiačky povedaly, že chcem byť u pi. profesorky obľúbená.“ Ako vidíš, táto študentka nachádzala v tomto nešťachetnom počínaní ešte aj záľubu.

Ak si ty dievča samotné, nedáš sa nikdy od iných naviesť k niečomu podobnému, ale budeš mať odvahu zostať vernou svojmu vnútornému presvedčeniu a radšej ostaneš osamote ako s vlkmi zavýjať! To znamená, aby nás ostatní pokladali za seba rovných, musíme predsa súhlasiť so všetkými bezočivými a nemravnými rečami, so všetkými klebetami a ohováraním. Keby sme s nimi statočne neúčinkovali, tak nás vlci zhltnú. Tento veľký strach pred zhltnutím má byť naším vodcom na ceste života? Kto by ešte žil? Skutočne, keby sa podľa tohto príslovia riadili všetci ľudia, nemali by sme nijakých veľkých mužov a žien, ani veľkých svätých a svätíc, ako bola sv. Terézia z Lisieux, ba ani šľachetné duše terajšej doby by neboly.

Ty nechaj vlkov zavýjať, buď ponížená a skromná vo svojom chovaní a Boh ti bude pri učení pomáhať. Z horkého korenia učenia vyrastie potom sladké ovocie múdrosti a vedomosti a radosť rodičov — dobré vysvedčenie.

### ***B. Vyhovieť všetkým nie je možné.***

Iste si čítala v niektorej čítanke nasledujúci príbeh o mlynárovi. Tento išiel so svojím synom do mesta kúpiť somára. Cestou k domovu syn viedol somára a otec

ho poháňal. Obyvatelia prvej obce, cez ktorú ich cesta viedla, krútili hlavou a posmech si robili z nich: „Ale sú títo dvaja len hlúpi — sprostejší než ten somár, keď obidvaja podošvy derú; prečo si aspoň jeden na somára nesadne?“ Keď išli cez druhú obec a otec sedel na zvierati, ktoré syn viedol, ľudia poznamenali: „Má ten starý rozum, taký ťažký a na to slabé zviera si sadne, veď pre somára by bolo ľahšie, keby ten chudý sedel na ňom.“ Prichádzajú k tretej obci. Syn sadol na osla, ktorého viedol starý otec. Stretne ich sedliacka a kričí: „Ale ktože videl takú hlúposť, starý chudák si nohy láme a ten mladý darebák sedí na zvierati.“ Keď išli štvrtou obcou obidvaja sedeli na somárovi, domnievajú sa, že takto vyhovejú ľuďom, títo sa však smiali a hovorili: „Ale či to kto kedy videl, kúpia si zviera a hneď za tepla ho chcú znivočiť a kríže mu dolámať“. Za dedinou hovorí otec: „Synu môj, keď sme išli obidvaja peši, nebolo to ľuďom po vôli; keď jeden z nás sedel a druhý išiel pešo, nebolo to ľuďom po vôli; keď sme obidvaja sedeli na zvierati, nebolo ani to ľuďom po vôli, teraz keď domov prichádzame, azda im len spravíme po vôli ostatným možným pokusom, totižto ponesieme to zviera.“ Otec sa vopchal medzi zadné a syn medzi predné nohy zvieraťa, ktoré niesli cez obec. Ľudia div sa nepukli od smiechu; celá obec bola o chvíľku na ulici a každý sa domnieval, že tí dvaja zošaleli. Otec príde veľmi mrzutý domov a povie synovi: „Synu, počul si, že ničím sa nedá všetkým ľuďom odrazu vyhovieť. Keby sa človek držal vôle ľudí, o rozum by prišiel. Cez celý život hľad len na to, či sa to Bohu páči a ľudia si nevšímaj!“

Nie je táto rozprávka k smiechu? Akí ľudia sú tým mienení, iste si uhádla. To sú takí, ktorí nikdy nemajú odvahy ostať vernými svojim vlastným zásadám, ale pri

všetkom, čo konajú, vždy sa pýtajú, čo povedia na to ľudia, či sa im niekto nevysmeje. Zabúdajú, že všetkým nemožno vyhovieť, a že vždy niektorí ľudia nájdu niečo na smiech, a vytýkajú iným, keby to aj neviem ako urobili. Len ten, kto sa vôbec o nikoho nestará a ticho koná, čo mu srdce, rozum a svedomie káže, len ten si získa pomaly úctu. Charakternosť a pevnosť imponuje, vzbudzuje úctu, obdiv.

Pardál v Južnej Amerike ani malým deťom nič neurobí, keď pred ním neutekajú. Keď ale začnú utekať, pardál na nich skočí a roztrhá ich. Niečo podobného môžeme pozorovať pri psoch na ulici. Ak dieťa kričí a uteká pred nimi, hneď je celý povyk za ním. Keď sa obrátíme na nich a pozrieme im pevne do očí, robia sa, ako by to oni neboli, ňuchajú po zemi a rozprchnu sa.

Bohužiaľ, že i ľudia, keď je ich viac spolu, podobne robia. Kto si myslí, že je pred ohováraním, klebetami a výsmechom dobre zabezpečený, keď ľuďom povolí, veru sa mýli. Ak raz s nimi súhlasíme, na ich reči niečo dáme, podľa nich sa riadime, práve vtedy sa s nami zahrávajú ako mačka s myšou.

Sú dcéry z lepších rodín, ktoré sa hanbia ísť s košom nakupovať, i keď matka niečo súrne potrebuje a nemá nikoho, koho by poslala. Matke kvôli by to dcéra spravila, ale bojí sa na ulici výsmechu od iných. A keď sa predsa osmelí, ide prestrašeným krokom, ako keby mala zlé svedomie. Myslím, že statočné, smelé a hrdinské dievča si vyhľadá príležitosť, aby ukázalo, že sa nebojí výsmechu iných, keď ide o dobrú vec alebo skutok. Ak nesie matkin kôš, má si ešte aj hrdo vykročiť, ako keby niesla drahocenné poklady a ísť práve v ten čas, keď idú jej priateľky zo školy, aby ukázala, že vie poslúchať na dobrý hlas svojho svedomia. Nepýta sa ostatných, či ju azda nechajú prejsť popri sebe bez vše-

tkých posmeškujúcich slov a nepekných žartov. Kde by sme dnes boli, keby nebolo ľudí, ktorí sa neboja výsmechu. Niet nijakého vynálezu, ktorému by sa neboli smiali. To býva obyčajne u všetkých ľudí, ktorí v niečom vyniknú. Dozaista aj veľkí svätí a svätice veľa posmechu vystáli a nehanbili sa, ako chlapci a dievčatá tam ist, kam si matka žiadala. Neboj sa, milé dievča, posmechu a ohováračných rečí, ak ide o niečo dobré a spravodlivé. Dr. Förster rozpráva o istom vychovávateľovi, ktorý sa díval so svojím zverencom cez oblok. Tu zbadali starenku, ktorej sa vysypaly všetky jablká z koša. Povedal chlapcovi, aby rýchlo utekal a starenke pomohol jablká posbierať. Zbadal ale na ňom, že sa hanbí, že to vzbudí pozornosť u ľudí na ulici, a že by sa z neho vysmiali. Čo mal s chlapcom robiť? Mal ho tam zaviesť? To by nič neosožilo, bolo by bezcenné, lebo by to neurobil z vlastného popudu. I riekol mu: „Buď tak dobrý a utekaj dolu a pomôž žene sbierať jablká do koša; potom ti prezradím veľké tajomstvo.“ To účinkovalo sťa magnetická sila a keď sa vrátil, čo myslíš, čo mu hovoril? „Ak sa teraz nebudeš nútiť pozerať sa ani vpravo ani vľavo, keď ti tvoje srdce a svedomie niečo rozkazuje, potom môžeš byť celkom istý, že sa ti nikto nesverí. Strach pred ľuďmi stane sa u teba zvykom, ktorého sa viac nestrasieš. Zaprieš svoju vôľu a klebety ľudské ťa zavedú, kde budeš chcieť. Kto sa ľudí bojí, je ako by sluhom a nie pánom“. Uč sa z tohto príbehu, že i tebe sa netreba nikdy pred ľuďmi báť, ak uznáš niečo, že je to dobré, užitočné, slušné a bohumilé. Mysli aj na slová, ktoré hovoril mlynár svojmu synovi: „Cez celý život hľad len na to, čo sa Bohu páči a ľudských slov si nevšímaj!“ Keď takto budeš vykonávať svoje povinnosti, nehľadiac na úsudky ľudské, bude tvoja odmena v nebi veľká.

# Krása

---

Ako často počujeme slová: „Je krásna, ale je si toho tiež vedomá“. Tento výrok skrýva v sebe, ako mnohé kvety, omamujúcu vôňu a smrtiaci jed.

Krása je príjemný a cenný dar, ktorý dievča bez práce a námahy, celkom hravo a nevedomky, povznáša na vládnučí zlatý prestol. Áno, krása je mocnosť, to nemožno uprieť. Ona je dievčaťu veľmi žičlivou priateľkou; získava jej ctiteľky i ctiteľov, chválu a úspech sveta, otvára jej všetky brány, slovom krása je všemocnou čarodejnicou. Krása vábi k sebe zraky, tomu nikto nezabráni.

Ale krása má tiež svoje tmavé, tienisté stránky, svoje nebezpečné úskalie, žalostné slzy, tajných škodcov a nepriateľov. Tak ako krásny kvet vykvitne a vädne, tak i krása tela je pomínuteľná. Choroba, starosti, žiaľ, duševné i telesné útrapy a staroba sú škodcami a nepriateľmi krásy.

Beda dievčaťu, ktorému jediným bohatstvom, jediným strážnym sprievodcom životom bola vonkajšia krása! Ker zbavený kvetov, spálený mrazom, na ktorom už nevypučia lístky, ktorý hynie, usychá a je predmetom poľutovania, to je obraz dievčaťa a ženy, ktorých krása opľachla. Ak taká krásavica nenájde vo svojej duši náhradu za stratený poklad vonkajšej krásy, ak nie je schopná, aby vzdelaním, umným rozhovorom, dobrotou, krásou duše, slovom, skvostami vnútornej nehynúcej ceny očarovala a vábila k sebe zraky sveta, je nešťastlivou, veľmi nešťastlivou! Ona stavala hrady na piesku,

bez základu. A hľa! pyšná budova sa sosula a v zrúcaninách ju pochovala aj s jej krásou.

I krása má svoje povinnosti, ako má i svoje práva. Krása má síce mnohé prednosti, ale tiež i svoje ťažkosti a nepríjemnosti. Márnivosť, samoláska, domýšľavosť, bezcitnosť a povrchnosť bývajú neblahé vlastnosti krásavíc. Vyvíňujú sa v nich prirodzene. Ustavičné lichotenie, zbožňovanie, chválenie, obdivovanie a oslobovanie, podobá sa smädu v horúčke, ktorý nemožno zhasiť. Obľetovaná krásavica nie je nikdy spokojná so svojimi víťaznými výbojmi a túži tým väčšími po sláve sveta, po obdivovaní. Ak nie je všade, kde sa zjaví, strediskom, okolo ktorého sa všetko točí, ak nie je obklopená kruhom ctiteľov, býva urazená, pyšná a namyslená. Krásavice nemilujú spoločnosť, kde sa všetko nekorí jedine kráse tela a keďže krása sama je semenom pýchy, stáva sa ľahko chladnou, ba kamennou.

Krása nebýva vždy spojená s nadaním, múdrosťou a duchom. Pozorujeme často, že krásavice nebývajú chápavé a nadané. Z toho tiež vzniklo porekadlo: Krásne hlavičky, prázdne makovičky.“ Menej krásne dievčatá bývajú bystrejšie a nadanejšie. Ríša ducha nebýva ríša krásy. Pekné dievčatá tiež nerady sa učia. Ich prirodzená ctižiadosť, ktorá u dievčat býva pohnútkou k úspechu a usilovnosti, je celkom utišená chválou a lichotením sveta. Netúžia po inom.

Pri výchove musí sa na to dbať, že krása má aj svoje povinnosti a prvá z nich je vzdelávať a zošľachťovať srdce a ducha. Ináč podobá sa krása kvetu bez vône. I keď taký kvet obdivujeme, povieme s poľutovaním: „Škoda, krásny, ale nevoní.“

Milé dievča, keby i teba príroda obdarila krásou, pamätaj, že cennejším darom je krása duše, nadaný duch a dobré srdce. Krása je dar boží, ale je to len

jediný skvost. Keby si s ostatnými darmi, ktoré síce ani svet, ani ty sama nevidíš, pohrdla, ich podceňovala, nimi sa neozdobovala, nerobila by si múdro. Ver, že je lepšie byť múdrou a dobrou než krásnou! Krása značí úspech ulice, a lichotenie sveta, ale dobrota a múdrosť zabezpečujú ti šťastie a priazeň múdrych ľudí. Vez tiež, že krása nechráni teba pred žiaľom, bolesťou a utrpením, vnútornou nespokojnosťou, nešťastím a starosťou. Nebude ti ani ochranou, ani útechou vo strastiach života. Pravého šťastia ti nedá, ani pokoj a mier okolo teba nerozsieva. Preto usiluj sa, aby si získala ešte iné krásne ozdoby, ktoré by ti zabezpečily úctu a vážnosť, ako krása vyludzuje obdiv sveta. Nech nie je vonkajšia krása твоjím bôžikom. Staraj sa predovšetkým o krásu duše. — Keby si ale nebola obdarená krásou tela, nemusíš toho ľutovať. I menej krásnu tvár zdobí milý úsmev, najmä ale ctnosť, lebo v tvári sa verne odrážajú všetky vnútorné hnutia a podľa dojmu, akým na nás pôsobí tvár niektorého človeka aj ho ceníme a podľa toho spravujeme sa voči nemu. Spisovateľ Förster prirovnáva tvár dievčaťa k ruži. Aký to rozdiel, keď pozorujeme hriadku s ružami v marci a v júli. V marci nevidíme nič iné ako pohnojenú čiernu hriadku, z ktorej unikajú nepríjemné výpary a vyčnieva holý šedozelený kmeň ružový. Akú nádheru zbadáme v lete, keď na kríkoch rozvíjajú sa ružové puky, ktorých vôňou je presýtená celá záhrada! Už si dakedy na to myslela, akým umelcom je ružový krík, ktorý vie z hnoja vyčarovať prekrásne ruže, ktorými tak rada sa zdobievaš? Z hnoja saje šťavy, ktoré premeňuje vo farbu a vôňu neprezrádzajúc svoj pôvod; alebo pozoruj fialôčku v tráve. Odkiaľ jej sladká vôňa a tmavá farba? Vyčarovaná zo zeme. Každý kvet je vlastne takou dielňou, v ktorej bez prestania sa premeňujú zemité látky v kve-

ty. My ľudia necháme sa často kvetmi zahanbiť. Pri ruži nikto nezbadá ani najmenšiu stopu po výpare hnoja. Takou čarodejnicou ako kvet máš byť aj ty. Čokoľvek ťa stretne nepríjemného, máš to hneď vo svojej duši spracovať v kvet plný vône a ľúbezności. Ak niektorá osoba hrubo sa osopí na teba a je vidieť v tvojej tvári zasa len hrubosť, hnev a vášeň, nevieš ešte to vykonať, čo ružový ker. Každú tebe zapríčinenú urážku musíš v duši vedieť premeniť v láskavosť, vľúdnosť a odpustenie. Potom zažiari tvoja tvár zvláštnym krásnym leskom a tvoj krivditeľ za zahanbí, tvoje okolie ale s úctou a údivom bude sa na teba pozeráť. Toto umenie ale vyžaduje pevnú vôľu a starostlivosť nad sebou a hlavne modlitbou si k tomu musíš vyprosiť milosť. Ako málo dievčat na to myslí, že najlepšou látkou k vytvoreniu týchto kvetov — ctností sú práve nepríjemnosti, nehody a všetko to, čo denný život so sebou prináša; nedbajú na to, aby premenily a pretvorily toto všetko v ľúbezne voniace kvety ctností. U mnohého dievčaťa nevidieť nič iné, ako zas výpary a zemité látky — hnev a surovosť. Ty, milé dievča, hľad, keď ťa stretne nejaká nepríjemnosť, aby si ju ako ten ružový krík premenila v duši na vzácnu silu, ktorá vytvorí voňavý kvet — ctnosť, láskavosť a krásnu milú tvár. Tak to robievaly i sväté panny. Keď ich niekto urazil, boly v tej chvíli ešte láskavejšími a vľúdnou milou odpoveďou odzbrojily svojho protivníka. Aké milé a krásne ťahy vytvorí ti takáto ctnosť odpustenia a lásky okolo tvojich úst! Vtedy sa každému zapáčiš sta krásny ružový puk.

Daj to Boh!

## Sila dobrého i zlého príkladu

---

V kázni na hore Kristus Pán povedal: „Ak ťa niekto udrie na pravé líce, nadstav mu i ľavé.“ Zachovala si už niekedy toto prikázanie? Zdá sa ti byť veľmi ťažkým, ba nemožným. Istý slávny maliar raz hovoril: „Ak ťa niekto udrie na pravé líce, udri ho na ľavé líce dva razy!“ Azda si ty ešte nikdy tak nemyslela. Koho bijú a ešte k tomu po tvári, tomu vstúpi hnev do hlavy a poháňa ho násilne k odplate. Ľudia, ktorí niekoho zabili, hovorili, že to spravili ako v ťažkom sne, skoro bez vedomia. Prišiel úder a ruka sa hneď dala do pohybu, aby odplatila protiúderom. Takí ľudia podobajú sa automatom na čokoládu, hovorí Dr. Förster. Hore vhodíme do automatu peniaz, vo vnútri zarachotí a dolu vypadne kus čokolády. Práve takí prchkí sú ľudia. Niekto ich udrie, lebo im hodí zlé slovo do očí, v duši im na chvíľku zarachotí a vypadne hrubá odpoveď. Je to pekné, keď je človek takým automatom?

Keď trocha premýšľame, porozumieme, prečo Pán Ježiš učil, aby sme zlé dobrým odplácali. Ak zlé po iných robíme, sme otrokmi. My si ale myslíme, že by sme sa v opačnom prípade ukázali slabochmi. Práve vtedy dokážeme, že sme silnejšími, keď sa nedáme zlým príkladom nakaziť — strhnúť na zlé, ale spravíme, čo sme za dobré uznali. Ak ťa raz budú tvoje družky zvädzať, aby si učinenu urážku odplatila zas len urážkou, a nedala si ju ľúbiť, ako sa hovoríeva, neurob to. Kristus Pán nám preto dal toto prikázanie, lebo by sme sa stali horšími, keby sme zlé zlým odplácali. Zaucho a

zlé slová, ktoré vyslovujeme, škodia najviac nám samým, lebo si zvykneme na hrubosť. Bohužiaľ, väčšina ľudí na to nemyslí. Keby si videla svoju tvár vo chvíli, keď sa hneváš, uznala by si, kto urobil väčšiu chybu.

Ale povieš: „Uznám, že nemám zlé zlým odplácať, ale ešte mám nastaviť druhé líce, to je už príliš mnoho. Tak by som sa stala smiešnou. Podľa litery to tiež nemusíš brať. Sú aj iné výroky, ktoré tiež neberieme doslovne, ale majú jemný smysel, ako si to máme v živote zariadiť. V čom záleží smysel výroku Krista Pána? Prečo nemáme odplácať zlé zlým? Lebo takto zlé neodstránime, ale ho ešte zdvojnásobíme. Sedí v srdci dvoch, miesto jedného. Aké by to bolo krásne, keby sme tým ľuďom, ktorí nás urazili, odplatili urážku láskavosťou a tichosťou. To dobré by sa tiež zdvojnásobilo a to sa stane dobrým príkladom. Predstav si, ako by bol brat v rozpakoch, keby ňa udrel a ty mu povieš celkom pokojne a milo: „Keď ti to robí radosť, urob to ešte raz, nemysli si, že ti tiež to isté spravím“. Myslíš, že by ňa ešte raz udrel? O nie! Tvoje láskavé chovanie ho odzbrojí a zahanbene odíde. Alebo tvoja družka ňu urazí, zarmúti a ty jej zato spraviš nejakú radosť, alebo vo spoločnosti pekne o nej rozprávaš. Neprezradzuje takéto chovanie väčšiu silu a statočnosť, ako keď hrubosť a zlomyseľnosť rovnakou mierou splatíš? A nemyslíš, že také dievča, ktoré bolo svedkom tvojej veľkodušnosti a pokory, nepríde hneď k sebe a nezahanbí sa za svoje chovanie i keď to navonok neukáže? Ak jej ale odplatíš urážku urážkou, nenaučíš ju ničomu šľachetnému a ona pri najbližšej príležitosti zas bude opäťovať svoju chybu.

Z toho vyplýva, že kto zlé dobrým odplatí a urážku veľkodušne znesie, nie je slaboch a zbabelec, ale naopak, je víťazom a dobyvateľom, lebo premôže druhého svo-

jou jemnosťou; kto ale zas nadáva, je porazený a podmanený zlým príkladom, je veľký slaboch a jeho porážka je tým väčšia, čím hrubším spôsobom vykoná svoju pomstu. Kto vždy pekne vystupuje, dáva dobrý príklad, kto sa zle chová, špatný príklad. Dobrý príklad účinkuje blahodarne, zlý zhubne. O dobrom príklade hovorí Dr. Förster: „Každý dobrý príklad je ako svätý obrázok pri ceste; každý sníme klobúk a cíti, že je v živote ešte niečo vyššie, než hrubé chovanie, a že to vyššie žije v jeho srdci a želá si: „Kiežby ešte vo mne zosilnelo.“ O zlom príklade hovorí ten istý spisovateľ, že robiť niečo protivné, je práve tak, ako by sme iným podkladali nohu, aby padli.“

Sila príkladu je obrovská! Slová, čo by neviem ako presviedčaly, nikdy tak neúčinkujú, ako činy. Slová znejú, príklady tiahnu. Čo na vlastné oči vidíme, účinkuje v nás neodolateľnou silou a strhuje nás k nasledovaniu.

Človekovi je vrozený pud napodobovací. Čo vidí u iných, to sám robí. Len povahy veľmi silné, ale tie sú zriedkavou výnimkou, idú svojimi cestami, nepozerajúc na iných, ale veľká väčšina ľudí dá sa povzbudzovať a zvádzať cudzím príkladom.

Dávaj vždy dobrý príklad, dáš ním bližnému viac než kus chleba alebo peniaze. Každý náš čin je súčasne veľkým darom pre našich bližných. Dobrý príklad plodí dobré, a preto bude viac odmenený ako obyčajný dobrý skutok. Písmo sv. napomína: „Tak nech svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a chválili Boha, ktorý je na nebesách.“ (Mat. 5, 16.)

Nedávaj nikdy zlý príklad, lebo zlým príkladom berie každý na seba zodpovednosť, nielen za hriech, ku ktorému zvedol bližného, ale i za všetky hriechy, ku ktorým zvedený zas iných zvedol. Ani tušenie ne-

máme, kam až zlé, ktoré od nás vyšlo, môže zasiahnuť, koľko zlého zas môže zapríčiniť a aká veľká stane sa napokon naša zodpovednosť. Keby všetci ľudia chránili sa dávať iným zlý príklad, iste viac ako polovica hriechov by zo sveta zmizla. Riad sa dobrými vzormi. Nájdeš ich viac, ako sa ti na prvý pohľad zdá. Veľa ich nájdeš na zemi a ešte viacej v nebi. Tam sú celé zástupy nebešťanov, ktorých životopisy rozprávajú o ich mnohých ctnostiach a šľachetných činoch. Dobrý príklad iných, udržuje nás na dobrej ceste, alebo nás na ňu privádza, keď sme poblúdili.

Nedaj sa zviest' zlým príkladom! Mnohé ctnostné a zachované dievča zlým príkladom v krátkom čase bolo tak spracované, že po jeho ctnosti neostalo ani stopy. Vo svete nájdeš príklady dobré i zlé: prvými sa spravuj a druhými sa nedaj zviest'.

# Modlitba

---

V záhradke tvojho srdca nech nechýbajú tiež liečivé rastliny. K týmto patrí modlitba. Modlitba zachováva spravodlivých v stave milosti a z hriešnikov robí spravodlivých. Je základom šťastlivého časného života, i večného. Sv. Alfonz Lig. hovorí, že „všetci svätí v nebi stali sa svätými modlitbou a všetci, ktorí sú v zatratení, zahynuli preto, lebo sa nemodlili.“

Pozdvihuj preto často i ty myseľ svoju z prachu zeme k nebesám..Nemodli sa len preto, aby ťa videli rodičia, alebo len zo zvyku, nedaj sa nútiť k modlitbe, ale modli sa i vtedy, keď si samotná z lásky k Bohu, ochotne a s radosťou.

Kristus prisľúbil: „Všetko, za čo koľvek by ste v modlitbe veriac prosili, dostanete“, ďalej: „Proste a bude vám dané“. Modlitbou teda stáva sa človek ako by všemohúcim. Modlitba je kľúčom od všetkých pokladov božej dobroty. Ako od ľudí možno všetko dostať za peniaze, tak od Pána Boha všetko modlitbou. Modlitba je liekom na všetky rany, preto modli sa v chorobe, núdzi a nehodách. „Vzývaj ma v deň súženia a ja ťa vytrhnem.“ (Žalm 49, 15.) „Ak je kto z vás v zármutku, nech sa modlí.“ (Jak. 5.) Ak si opustená od ľudí, nenávidená alebo prenasledovaná, pritúľ sa vrúcnejšie k Bohu, vojdí do izbičky svojho srdca, zavri dvere a v povznášajúcej samote prines Bohu milú obeť modlitby. „Modlitba ponížených a tichých vždy tebe sa ľúbila.“ (Judit 9, 16.)

Boh vždy hneď nevyslyší našu modlitbu. Sv. Au-

gustín hovorí: „Na dvere tohto veľkého Pána treba častejšie zaklopať, až sa otvorí.“ Sv. Monika 18 rokov musela prosiť za obrátenie svojho syna. Boh preto nechá nás dlho prosiť, aby videl, či naozaj prosiť ho mienime a aby sme si prijatých milostí viacej vážili. Kto ho naozaj mieni prosiť, ten vo svojej prosbe bude tým horlivejším, čím dlhšie Boh odkladá s vyslyšaním. Tak robil slepý pri ceste do Jericha; čím menej sa zdalo, že si Kristus všímal jeho slov, tým viac kričal: „Ježišu, Synu Dávidov, zmiluj sa nado mnou!“ Boh niekedy i preto nevyslyší nás naskutku, lebo vie, že by to, čo žiadame, donieslo nám škodu. Veď Boh najlepšie vie, čo nám je užitočné. Bohu nesmieme nič predpisovať, tak ako sa nepatrí, aby neumelý chorý predpisoval múdre-  
mu lekárovi, aký liek má mu podávať. Čítala som zaujímavý prípad, ktorý sa stal ešte pred svetovou vojnou. Istá pani v Prahe mala jediného syna, ktorý študoval na univerzite medicínu. Počas jeho štúdií matka ustavične prosila Pána Boha, aby jej syn po štúdiách prišiel za lekára do svojho rodiska, do jednej dedinky tu na Slovensku. Matka bola by rada strávila posledné dni života so synom vo svojej domovine. Aby Boh jej želanie splnil, vykonávala denne na ten úmysel modlitby, dala veľa ráz sv. omše slúžiť, darovala sviečky do kostola. Raz venovala pre sochu praž. Jezuliatka krásny zlatom vyšívany plášť, čo ju stálo niekoľko tisíc korún (vtedy to bola veľká suma peňazí) a navštevovala rozličné pútnické miesta. A hľa, keď jej syn vyštudoval, a stal sa doktorom medicíny, nemohol dostať miesto vo svojej rodnej dedinke, ale prišiel za lekára do istého mesta na Šumave. Matka bola celá zronená, lebo podľa jej mienky nebola jej modlitba vyslyšaná. O 9 mesiacov prišla zpráva z jej rodnej dedinky, kde podľa želania mal syn účinkovať, že tamojšieho lekára v noci cigáni

prepadli a zabili. Tu hovoril syn k matke: „Hľa, milá matka, keby som bol dostal toto miesto, dnes by som už bol mŕtvy. Akú veľkú bolesť by ti to bolo zapríči- nilo!“ Keď naša modlitba nie je hneď vyslyšaná, ne- máme si to najhoršie myslieť, ale odovzdať sa do vôle božej a všetko prenechať múdremu riadeniu božiemu. Niektorého človeka Boh preto nevyslyší, lebo pre svoje ťažké hriechy nie je hodný vyslyšania. Predovšetkým musíme sa modliť s čistým srdcom. V Písme sv. stojí: „Boh hriešnika nevyslyší, ale keď niekto Bohu slúži a jeho vôľu koná, toho vyslyší.“ Boh rýchlejšie vyslyší našu modlitbu, keď sa súčasne aj postíme, almužnu dávame, nejaký sľub složíme, alebo vzývame svätých, aby sa za nás prihovárali. Aj tá modlitba je rýchlejšie vyslyšaná, ktorú viacerí súčasne konajú. Kristus hovo- ril: „Kde sa dvaja alebo traja spoločne modlia, tam som ja uprostred nich.“ Nemecký prírodospytec Pritschet išiel na americké územie skúmať zatmenie slnka v sprievode troch spoločníkov, z ktorých bol jeden an- glikán. Neďaleko kopca bol malý mníšsky ústav. Pred- stavená kláštora bola sesternica Pritschetová. Aneroid veľmi klesol. Obloha bola zatiahnutá hustými, tmavý- mi mračnami. Na druhý deň bolo určené zatmenie slnka. Pritschet nevoľne sa ponosoval sesternici, že márna je ich námaha spojená s toľkými výlohami. Predstavená ho upokojovala, že celý ústav zvláštnou pobožnosťou bude prosiť prebl. P. Máriu, aby vyoro- dovala vyjasnenie nebeskej oblohy aspoň na tých da- koľko chvíľ, akiaľ potrvá zatmenie slnka. Hvezdári boli na druhý deň na určenom kopci. Nebeská obloha bola krytá tmavými mračnami. Pritschet dôveryplne upokojoval priateľov, že modlitba toľkých nevinných duší musí vyjasniť na tú vážnu chvíľu oblohu. Evan- jelik neveriacim spôsobom krútil hlavou. Prichádzala

chvíľa zatmenia. Každý zaujal miesto pri svojom hvezdárskom stroji. Nikto neprehovoril ani slova. A hľa, v tú chvíľu, keď už malo nastať zatmenie slnka, utvorilo sa na oblohe jasné pásmo. Výsledok bol skvelý. Za 20 minút, kým bolo zatmenie slnka, trvalo aj to jasné pásmo. Keď zatmenie prestalo, celá obloha zatiahla sa tmavými mračnami. Všetci boli naplnení nevysloviteľnou radosťou. Zamyslený evanjelik povedal: „Uznávam silu modlitby nevinných duší a veľkú moc prostredníctva P. Márie.“

Bez modlitby niet viery. Svetoznámy francúzsky lekár Pasteur veľmi zbožne žil a prijímal sväté sviatosti. Raz sa ho pýtali vysoko učené priatelia vo vznešenej spoločnosti, ako môže mať takú silnú a živú vieru. On im na to odpovedal: „Veľmi sa modlím, preto verím tak pevne ako bretónsky sedliak. Keby som mal ešte viacej času modliť sa, iste by som mal takú silnú vieru ako bretónska sedliačka.“ Bretónsko je francúzska krajina, kde bývajú najzbožnejší ľudia.

Najkrajší príklad modlitby dal nám sám Kristus Pán. Jeho život bol životom nepretržitej modlitby, život v modlitbe, život z modlitby. Evanjeliá mnoho hovoria o tomto najintímnejšom tajomstve Ježišovho života. Čo podávajú o Ježišovej modlitbe, vzbudzuje v nás dojem a presvedčenie, že nikdy nejestvoval človek, ktorý by sa tak veľa a tak dokonale modlil, ako Ježiš. Ježiš sa mnoho modlil: „I vstal veľmi včas a odišiel na pusté miesto a tam sa modlil.“ A keď rozpustil zástupy, vystúpil sám na horu a tam sa modlil.“ (Mar. 14, 23.) Všetky dôležité chvíle svojho života umiestňuje do rámca modlitby. Modlí sa pri svojom príchode na svet, pri svojom krste, pred vyvolením apoštolov, pred prisľúbením primátu, pri premenení, po zázraku rozmnoženia chlebov, pri ustanovení najsv. Sviatosti oltárnej, pri

poslednej večeri, v záhrade Getsemanskej, na kríži, pri skonaní, po zmŕtvychvstaní a pri nanebevstúpení. (Luk. 24, 50.) Všetkých ľudí, s ktorými sa stretol, rozohňuje k modlitbe, všetkých učí, ako sa majú modliť; sám sa tiež modlí za všetkých: za dietky, za chorých, za Petra, za učeníkov, za všetkých veriacich, ba ešte aj za svojich nepriateľov. Všetky zázraky a veľké činy jeho sleduje vrelá modlitba k Otcovi. Modlí sa všade: v modlitebni, na púšti, v osamotených záhradách, na galilejských horách i v Jeruzaleme. Modlí sa vždy: zavčas rána, neskoro večer, v nočných hodinách, keď utrápený dennou prácou pre ľudí, strávi celú noc v rozhovore s nebeským Otcom v modlitbe. Takto vyplňuje sám dokonale a doslovne sebou daný rozkaz, „vždycky sa treba modliť a neustávať“. (Luk. 18, 1.) I ty, milé dievča, začínaj a konči deň modlitbou. Ak zvoní k modlitbe, modli sa; modli sa pred jedlom a po jedle, taktiež i v pokušeniach, lebo modlitba je najistejšou záchranou topiacich sa. Modliť sa môžeme dvojakým spôsobom: vnútorne a spolu i zovnútorne, alebo len vnútorne. Vnútorne sa modlíme, keď na BOHA myslíme a tieto svoje myšlienky nijakými vonkajšími úkonmi nesprevádzame; vnútorne a spolu i zovnútorne sa modlíme, keď myslíme na Boha a pritom odriekame alebo zпамäti, alebo z modlitbovej knižky nejakú modlitbu, skladáme ruky, kľakáme a pod. Modlitbu, ktorá ide z úst, ale srdce o nej nevie, nemôžeme vôbec menovať modlitbou. Kto sa takto modlí, nelíši sa nijako od pohanských „modliacich sa mlynkov“. Kristus Pán naznačil, že treba sa vždycky modliť a neustávať. Ako je to možné? Azda žiada od nás, aby sme ráno kľakli a modlili sa až do večera? O nie! Od nás žiada len to, aby sme neustávali na Boha myslieť, aby sme dobrým úmyslom posväcovali svoje práce, spravili ich zásluž-

nými pre nebo; dobrý úmysel je ako čarovný prútik, ktorý všetko mení v zlato. Keď ráno vstaneš, vzbud dobrý úmysel asi takto: „Všetko pre Teba, najsv. Srdce Ježišovo.“ Ak budeš v tomto duchu pracovať, bude i práca modlitbou. Tak vyplníš i rozkaz apoštolov „bez prestania sa modlite.“ Boh nehľadí na dĺžku modlitby, to vidno na modlitbe Dávidovej, lotra na kríži, mýtnika v chráme. Mnohí odriekajú dlhé modlitby a nebývajú vyslyšaní, iní zasa ústami ani nepohnú a predsa dostávajú všetko, o čo prosia.

Ak ti Boh splní túžby srdca, ďakuj, lebo vďaka je nová prosba.

## Úcta k prebl. Panne Márii

---

Každé ľudské srdce túži po matkinej láske. Máme matku na zemi, máme matku i v nebi. Kto opravdivo miluje Boha, ten iste bude ctíť i Matku Božiu a ctíť ju viac ako priateľov božích, svätých. Z pobožnosti k Panne Márii možno súdiť u kresťana na stupeň jeho lásky k Bohu. Čím väčší svätý bol niekto, tým vrúcnejšie ctíť Máriu. Jeden z najväčších ctiteľov P. Márie bol sv. Bernard a sv. Alfonz. Tento každodenne modlieval sa ruženec, každú sobotu ku cti P. Márie sa postil o chlebe a vode, pozdravoval ju anjelským pozdravením každý raz, keď hodiny bily, keď zanechával svoj príbytok a vracal sa domov, keď začínal a dokončoval dôležitú prácu, pri trojnásobnom zvonení, a napísal prekrásnu knihu „Vznešenosti Máriine“.

Milé dievča, uctievaj i ty P. Máriu, ako len najlepšie vieš. Táto Matka ťa miluje, a keďže láska zas len láskou môže byť splatená, aj ty ju miluj tak, ako vie milovať oddaná dcéra. Ostaň jej až do smrti verná. Modlievaj sa k nej s radosťou, spievaj s nadšením mariánske piesne, choď na mariánske sviatky na sv. spoveď, daj sa zapísať za členku do mariánskej kongregácie, alebo do ružencového spolku, zúčastňuj sa na májových pobožnostiach, okrašťuj mariánsku sochu alebo kaplnku kvetami, prispej na úpravu mariánskeho oltára buď peňažným darkom, buď prácou svojich rúk, v pokušení sa obracaj o pomoc k nebeskej orodovníčke, venuj jej celé svoje srdce a celú svoju dôveru len v nej skladaj.

Dobrá dcéra najväčšiu radosť robí matke, ak sa vo

všetkom spravuje podľa nej. Matka je učiteľkou a dcéra má byť usilovnou žiačkou. Uč sa od Matky Božej ctnostiam, ktoré najmä ženu krásia. Predovšetkým uč sa od nej zbožnosti. Čo robila, keď prišiel k nej anjel? Modlila sa. P. Mária sa spravovala zásadou: „Hľadajte najprv kráľovstvo božie a jeho spravodlivosť, a všetko ostatné sa vám pridá“. Najväčšiu časť modlitby zasvätila oslave a velebeniu P. Boha. P. Mária sa veľa nemodlievala o každodenný chlieb a o časné veci, lebo dobre vedela, že duša je oveľa vzácnejšia ako telo, a duchovné dobro drahšie než telesné. Modlila sa, aby P. Boha nijakým hriechom nikdy neobrazila, aby svedomite plnila jeho príkazy a aby sa mu páčila všetkými ctnosťami. Milé dievča, smieš prosieť o to, čo ti treba, aby si udržala život, o zdravie, o požehnanie, ochranenie od zlého atď., ale nezabúdaj, že tvoja modlitba musí byť plná pokory a odovzdania do vôle božej, kde ide o nejaké trápenie a kríže. Najsv. Panna išla celý život krížovou cestou a neprosila P. BOHA, aby jej uľahčil tento kríž, ale hovorievala: „Nech sa stane vôľa tvoja“ a prosievala o silu a vytrvanie v trápení. Keď jej Boh soslal súženie, ďakovala zaň. Nasleduj v tom svoju nebeskú Matku, lebo jedno poďakovanie za kríž, na nás sosláný, je milšie Bohu, ako tisíc poďakovaní za dosiahnuté dobrodenia.“ (Sv. Alfonz Lig.)

Dňa 7. mája r. 1868 o 10. hod. predpoludním stal sa v Berlíne strašný výbuch v istom mydliarskom sklade. Nešťastie bolo hrozné: stavanie vyletelo do povetria. Z osôb, ktoré boly práve v sklade, 3 zostaly na mieste mŕtve a 17 bolo ťažko ranených. Ako som spomenula, bolo to v máji a berlínski katolíci konali s utešenou horlivosťou májovú pobožnosť. „Išiel som“, píše očitý svedok, „podvečer na májovú pobožnosť. Prichádzam ku kostolu, a tu vedľa mňa kráča dievča,

podľa obleku chudobné, a nieslo krásny veniec zo živých kvetov a veľmi plakalo. Spýtal som sa jej, čo sa jej stalo, keď tak plače. Dievča mi dalo túto odpoveď: „Ach, ako by som neplakala, počujte len, čo sa mi stalo. Cestou išla som vedľa chrámu a prišlo mi na myseľ: Vojdi a pomodli sa „Zdravas' Mária“, večer nemáš kedy ísť na májovú pobožnosť. I poslúchla som vnútorný hlas, vošla som do chrámu, pomodlila som sa „Zdravas' Mária“ a išla som ďalej. Práve keď som sa blížila ku skladu, stal sa ten strašný výbuch. Keby som sa nebola zastavila v kostole, a nebola sa pomodlila „Zdravas' Mária“, bola by som medzi nešťastnými. A preto prinášam tento veniec na poďakovanie, svojej dobrej nebeskej Matke P. Márii, že ma zázrakom vytrhla z hrozného nešťastia.“ Toto hovorila a utierajúc si slzy radosti, vstúpila s vencom do chrámu. Už sa, milé dievča, od P. Márie i čistotnosti. Ako sa bála, keď počula nebeský odkaz a s akou poníženosťou sa pýtala: „Ako sa to stane?“ Čistá bola, ako posol z neba, ktorý s ňou hovoril, čistotu strážila a s milosťou božou si ju aj zachovala. Touto ctnosťou sa jej najlepšie zavďačíš a zapáčiš; veď len tak dlho môžeš sa menovať jej dcérou, pokiaľ si zachováš čistotu. Čistota je potrebná na spasenie duše; človek nečistý si ju nespasí. P. Ježiš vraví: „Blahoslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha.“ Sv. Pavol písal Rimanom: „Keď budete podľa tela žiť, umriete, ale keď duchom umŕtvíte telesné skutky, budete žiť“, to jest, spasíte si dušu.

Už sa od nej pracovitosti. Len čo P. Mária počula od anjela, že i Alžbeta bude mať syna, vybrala sa k nej, lebo si myslela: „Alžbeta je stará, bude potrebovať pomoc, obsluhu a zastúpenie.“ Preto sa ponáhľala do Júdskych hôr, kde bývala jej teta a u nej

všetky domáce práce konala. Svoju lásku k bližnému musíš prejavovať nielen slovami, ale i skutkami. „Dietky moje, nemilujme slovom, ani jazykom, ale skutkom a pravdou.“ Nieto nič krajšieho a vznešenejšieho nad kresťanskú lásku, ale nieto tiež nič zriedkavejšieho na svete, ako taká láska, lebo ľudia nehľadajú dobro bližného, ale seba samých. Sv. Alfonz hovorí: „Vezmi lásku všetkých matiek k svojim deťom, všetkých anjelov a svätých k svojim ctiteľom a slej ju dovedna: tá láska sa nevyrovná láske Máriinej, ktorú má ku každému človekovi.“ Akým plameňom lásky horí teda jej citlivé srdce k nám. Mária miluje a činí dobrodeň nielen svojim priateľom, ale i nepriateľom. Utekaj sa k nej v každej tiesni a zármutku, a ona vyslyší tvoje prosby, ak to, o čo ju prosíš, nie ti je na škodu. Vo Viedni, v chráme sv. Štefana, je oltár s krásnou sochou P. Márie, slávnou milosťami pod menom „Matka Božia služobných“. Pred oltárom vidieť často plno služobných dievčat ako kľacia a vo vrúcnej modlitbe odporúčajú svoje ťažkosti nebeskej Ochránkyni. Socha len od nedávna je v tom chráme; rozpoviem ti odkiaľ pochodí a prečo ju vyhľadávajú práve služobné dievčatá.

Istej bohatej panej zmizly z izby cenné brilianty. Podozrenie padlo na slúžku, ktorá však veľmi tajila, že brilianty nevzala. Pani vidiac, že ju nedonúti priznať sa, dala doviesť dvoch policajtov. Predstav si strach nešťastlivej, dosiaľ statočnej služobnej. V izbe, odkiaľ drahé kamene zmizly, bola pekná socha P. Márie. Nešťastlivá slúžka hodí sa pred ňou na kolenná a volá so slzami: „Matka Božia, ty vidíš moju nevinu, zachráň ma!“ Rozhnevaná pani príbehne i s policajtom a skríkne na úbohú: „Vstaň, komediantka, hneď sa ukáže tvoja nevina!“ Policajní komisári

boli však veľmi chladnokrvní. Keď sa dozvedeli, že okrem slúžky aj sluha chodí do izby, nechali dievča pred sochou a prehliadli sluhove veci. U neho aj našli zmiznuté brilianty. Pani sa veľmi tešila, že sa všetko našlo, ale veľmi ju bolelo, že nevinne ublížila služobnej. Sochu Matky Božej, ktorá jej to ustavične pripomínala, darovala chrámu sv. Štefana. To je tá „Matka Božia služobných“, ktorú s takou radosťou obliehajú služobné dievčatá.

Uč sa od P. Márie i *súcitnosti*. Či ti už nenapadajú jej súcitné slová na svadbe v Káne galilejskej: „Synu, nemajú vína!“ Súcitný pohľad, slovo a ruka najmä dievča ctí a zdobí.

Uč sa od nej trpezlivosti. Pristúp len na Kalváriu, podívaj sa na P. Máriu popoludní na Veľký piatok. Či môže byť väčšia bolesť pre matku, ako vedomie, že jej nevinný syn je odsúdený ako zločinec a nevinne zabitý? A predsa i túto bolesť znášala trpezlivo. Prijmi i ty z lásky k P. Márii všetky utrpenia a ťažkosti, najmä nestrať trpezlivosť, ak Boh tvoju modlitbu nevyslyší. Musíš vedieť, že nie každá zázračná milosť je dobrodením pre človeka. Istý veľmi ctnostný mladík smrteľne ochorel; mnohí prosili o zázračné uzdravenie pre neho a aj vyprosili. Ale aký osoh mal z toho? Keď vyzdravel, pustil sa na hriešnu cestu a umrel bez Boha a bez sv. sviatostí ako paholok u istého mäsiara. Preto keď P. Boha prosiš o časnú milosť na orodovanie P. Márie, nezabudni doložiť: „ak to bude na slávu božiu a dobré pre moju dušu.“ Ak Boh modlitbu nevyslyší, uč sa sv. trpezlivosti a oddanosti do jeho sv. vôle ako P. Mária. Utvor svoje srdce podľa srdca P. Márie. V tom smysle uctievať srdce P. Márie, má pre dievča veľký význam. Uctievanie srdca P. Márie, má byť každému

**dievčatu vzorom zbožnosti, mravnej čistoty, trpezlivosti, pokory, obetavosti. V srdci P. Márie pozerať sa ako v zrkadle. Čím ctnostnejšia budeš, tým budeš jej podobnejšia a milšia.**

# Nesmrtelnosť duše

---

Naša duša je duch podobný Bohu. Preto je cena ľudskej duše veľká v očiach božích. Jedna ľudská duša má väčšiu cenu, ako všetky nebeské telesá dovedna. Ona oživuje telo, ktoré nie je obrazom božím, lebo Boh nemá tela, on je čistý duch. Pravda, bohudobnosť duše zrkadlí sa aj na tele.

Bohužiaľ, že mnohí ľudia tak žijú, ako by ani duše nemali. Milé dievča, buď si vždy vedomá, že máš nesmrteľnú dušu, ktorá je stvorená na obraz boží. Zachovaj si ju, získavaj a obnovuj šat posväcujúcej milosti. Obohacuj ju pokladmi, ktorými kupujeme život večný, ako sú zásluhy a dobré skutky. Na to je tento život, dokiaľ je duša spojená s telom, ale po smrti, totiž oddelením sa duše od tela, nastáva čas žatvy a už nie je možné zadovážiť si nijaké zásluhy.

Že duša človeka je nesmrteľná, vieme zo slov Kristových. Kristus totiž hovoril: „Nebojte sa tých, čo zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu“; ďalej kajúcemu otrovi: „Ešte dnes budeš so mnou v raji.“ I rozum nám hovorí, že duša je nesmrteľná. Keby duša človeka bola smrteľná, obišiel by trestu zlostník, čo na zemi páchal len podlosti; nábožný človek, ktorý si sebapieraním štrpčoval pozemský život, ostal by bez odplaty. Vtedy by Boh, najdokonalejšia bytosť, bol nespravodlivý. To sa nedá vôbec myslieť. Vo sne vidíme, počujeme i hovoríme, hoci naše oči, uši i ústa sú nečinné. Práve tak i po smrti budeme mať život a pocit, hoci naše telesné smysly stanú sa nečinnými. Sv. Augustín

rozpráva, že Gennadius, lekár v Kartágu, ktorý nechcel veriť nesmrteľnosť duše, mal zaujímavý sen. Pred zobudením videl krásneho mládenca v bielom rúchu, ktorý sa ho spýtal: „Vidíš ma?“ On odpovedal: „Áno, vidím.“ Mládenec pokračoval ďalej: „Vidíš ma na svoje vlastné oči?“ Lekár hovoril: „Nie, lebo tie spia.“ Mládenec povedal: „Čímže ma teda vidíš?“ Lekár povedal: „To neviem.“ Mládenec sa potom pýtal ďalej: „Počuješ ma?“ Lekár povedal: „Áno.“ — „Či ma počuješ svojimi ušami?“ — „Nie, lebo tie spia.“ — „Nuž, čímže ma počuješ?“ — „To neviem.“ — „A či ty teraz vravíš?“ — „Áno.“ — „Svojimi ústami?“ — „Nie.“ — „Čímže teda?“ — „To neviem.“ Mládenec napokon povedal „Nuž, hľa, ty teraz spíš a jednako vidíš, počuješ a hovoríš. Príde hodina, keď budeš celkom mŕtvy a uvidíš, počuješ, budeš hovoriť a cítiť.“ Lekár sa zobudil a poznal, že Boh skrze anjela ho poučil o nesmrteľnosti duše. (Meh.)

Ľahko pochopíme, že ten človek, ktorý vedie bohaprázdny život, si želá, aby smrťou bolo všetkému koniec, lebo by nemusel z ničoho vydávať účty. Ďalší dôkaz o nesmrteľnosti našej duše sú mnohé zjavy zomrelých. Dr. Jozef Raffeiner, známy misionár, rozprával často túto udalosť zo svojej mladosti. Pochádzal z Malsu v Tirolsku, študoval v meste Merane, ktoré bolo vzdialené 12 hodín od jeho rodiska. Sem chodievala na púť k bolestnej Matke Božej ich slúžka Mária, ktorá ho za mladi ošetrovala. Vždy mu priniesla dary a pozdravy od matky. Keď potom študoval v Innsbrucku na univerzite, i tam ho vždy navštevovala. Išla zas na púť do iného pútnického miesta v blízkosti Innsbrucku a na zpiatočnej ceste ho vyhľadala. Keď neskoršie zas v Ríme študoval, klopkať ktosi na dvere a do izby vstúpila stará slúžka Mária. Udivený zvolal: „Hľadmeže, až do

Ríma ma prišla Mária navštíviť!“ Slúžka odpovedala: „Nezľaknite sa, ale už nepatrím k žijúcim. Zajtra pochovajú moje telo. Prichádzam vás prosiť, aby ste tu v Ríme dali za moju dušu slúžiť sv. omšu na jednom privilegovanom oltári, potom budem z očistca vyslobodená.“ Raffeiner jej to sľúbil; nato zmizla. Na druhý deň istý známy kňaz odslúžil za ňu sv. omšu a Raffeiner bol na nej prítomný. Keď sa vrátil do svojej izby, hneď sa ozvalo klopkanie, slúžka vstúpila dnu. Uklonila sa mu, poďakovala a zmizla. Dr. Raffeiner hneď písal rodičom a dozvedel sa, že stará slúžka naozaj umrela a v ten istý deň bola pochovaná, ako naznačila.

Zachráň i ty svoju dušu! Čo osoží človekovi, keby celý svet získal, na duši by však škodu utrpel?“ Stratí svoju dušu, znamená stratí život večný, lebo človek nemôže ničím stratenú dušu vykúpiť a znova o spáse pracovať. Strata duše je strata nenahraditeľná. Keď zbadáš na tele ranu, alebo inú chorobu, hneď prosíš o lekára, aby ti spomohol akýmkoľvek drahým liekom. Na jeho rozkaz hladuješ, zdržíš sa všeličoho, čo ti je milé, podrobujeme sa aj tým najodpornejším veciam. Či tak miluješ a staráš sa aj o svoju dušu? Keď je zaťažená hriechom, azda smrteľným, vyhľadáš hneď duchovného lekára, či trpíš týždne a mesiace smrteľnú chorobu svojej duše bez všetkého liečenia? Z toho poznáš, čo miluješ viac, či telo, či dušu.

Staraj sa nielen o svoju dušu, ale získavaj i duše iné pre dobro a službu božiu a napomáhaj im ku spáse, lebo v tom je veľká zásluha. Keby si videla, že sa v rieke niekto topí, iste by si všetko vynaložila, aby si ho zachránila. Práve tak pomáhaj i tým, ktorí zápasia so zlými náruživosťami a vlny príležitosti ku hriechu hrozia ich pohltiť. Kto zachráni topiaceho, dostáva peňažitú odmenu, pochvalu a niekedy aj vyznamenanie.

**Akú odmenu zaslúži ten, ktorý zachráni nesmrteľnú dušu? „Zisk je nájst peknú ľudskú dušu, väčší zisk je zachovať ju v čistote a najväčší však — priviesť späť zblúdenú.“ (Herder.) I Kristus Pán, dobrý pastier, v podobenstve o stratenej ovci, ktorú pastier, nechávajúc 99 ostatných na púšti, hľadá, až ju nájde, dokazuje, že duša má veľkú cenu.**

# Slub

---

Slub je dobrovoľná, Bohu urobená prípoveď, ktorou sa pod hriechom zaväzujeme, že vykonáme niečo dobrého. Je to zvláštny vnútorný výkon bohopocty. Slubom dakedy chceme v mimoriadnych životných okolnostiach Pánu Bohu zvláštnym spôsobom za niečo sa poďakovať, alebo si niečo od neho vyžiadať. Taký slub spravili obyvatelia z Oberammergamu v Bavorsku, keď v roku 1633 vypukol v ich meste mor a veľa ľudí pomrelo. Sľúbili slávnostne P. Bohu, že keď prestane mor, budú vydržiavať každých 10 rokov pašijové hry, t. j., budú predstavovať umučenie Krista Pána v živých obrazoch. A hľa, od tejto chvíle už nikto v meste nezomrel na mor. Obyvatelia dodržali slub a ešte do dnešného dňa usporiadávajú každých 10 rokov v Oberammergaume pašijové hry veľkolepým spôsobom. V roku 1930 bolo na týchto pašijových hrách prítomných na 400.000 ľudí zo všetkých dielov sveta. Hry sa toho roku 80-ráz za sebou opakovali. Tento slub priniesol obyvateľom rýchlu i zázračnú pomoc.

Dejiny mnohých storočí i novšie doby nás učia, že kráľovia, kniežatá, vynikajúce i prosté osoby, občania spoločne i jednotlivci, keď boli v nebezpečenstve, kovali sľuby. Mnohé kostoly, ako napr. kostol sv. Karola Boromejského vo Viedni, sochy a kaplnky atď. svedčia o dodržaní sľubov.

Sľubovať smieme len to, čo je dobré a len za seba a nie za iných. Rodičia nemajú právo urobiť za deti sľub. Keby napr. sľúbila matka P. Bohu, že svoje dieťa

obetuje pre kláštorské povolanie, nie je dieťa povinné splniť tento sľub. Povolanie dáva Boh a dieťa sa má spravovať vôľou božou. Sľubiť môžeme len to, čo môžeme vykonať, k čomu nepotrebujeme cudzieho spoluúčinkovania. Sľub nemáme činiť, ak nemáme dostatočný vek, rozum, skúsenosť, dostatočné náboženské vedomosti a nesmieme ho konať ľahkomyselne a bez rozvahy a porady duchovného vodcu (spovedníka). Keď podstatu sľubu poznáme a vieme, že máme k jeho vykonaniu potrebné podmienky, nemáme zanedbať Boha uctiť týmto bohumilým činom. Sľub je Bohu milší a tiež je u neho mocnejší ako modlitba vďaky alebo prosebná, lebo sľubom uznávame jestvovanie božie a že v Bohu dôverujeme. Známy taliansky básnik a hudobný skladateľ, Benedetto Marcello, bol veľmi veselej povahy. Jeho básne a piesne boly zväčša ľúbostného obsahu a týmito sa ľudu veľmi zapáčil. Istého večera išiel v Benátkach, ktoré boly jeho rodným mestom, na prechádzku. Prechádzal sa okolo múru cintorína za mestom — voľakoho čakal. Tu vstúpil náhodou na veľmi starú kamennú dosku, ktorá prikrývala kryptu. Kameň sa na dva kusy prelomil a hudobník spadol do hĺbky. Ležal tam medzi samými rakvami a mŕtvolami. Kričal zo všetkých síl o pomoc, ale márne. Miesto bolo odľahlé a nikto, ani tá osoba, na ktorú čakal, neprišla. Tu videl svetársky muž, že je za živa pochovaný. Teraz mal času dosť rozmýšľať o svojej smrti a minulosti. Hodina za hodinou prešly a keďže ľudskú pomoc už neočakával, začal k P. Bohu volať o pomoc. Spravil sľub, že svoje hudobné nadanie využije len pre službu božiu. Hneď na to počul kroky. Marcello volal o pomoc a bol zachránený. Z hrobu vstal k novému životu. Od tej chvíle neboly jeho piesne a hudobné kusy na-

páchnuté duchom svetáckym, ale naopak, povzbudzovaly ku pobožnosti. Aj svoj život celkom zmenil.

Dobrý skutok, ku ktorému sme sa zaviazali sľubom, a ktorý sme tiež vykonali, je Bohu dvojnásobne milý a mnohonásobne záslušnejší. Dobré predsavzatie alebo dobrý úmysel nie je ešte sľub. Sľub nie je prípoveď vynútená násilím. Vynútený sľub nie je platný. Pánu Bohu smieme sľúbiť len dačo takého, čo sa mu páči, a nesmieme sľúbiť nič, čo by vôli božej odporovalo, ako urobil napr. Jefte, ktorý pred bitkou sľúbil P. Bohu, že ak zvíťazí obetuje mu, čo mu z jeho vlastného domu príde najprv v ústrety. Bola to jeho dcéra a on ju skutočne obetoval. Taký sľub je bláznivý a Bohu sa neľúbi.

Kto nedodrží svoj sľub, uráža dvojnásobne najľaskavejšieho Boha. Musíme dodržať slovo oproti ľuďom, tým viac oproti Bohu. Je oveľa lepšie nesľúbiť, než sľúbiť a nedodržať, čo sme sľúbili. Isté 20-ročné dievča z poprednej rodiny bolo ustavične choré. Spravilo sľub, že ostane až do smrti pannou a nevydá sa, ak mu P. Boh daruje zdravie. Hneď sa nápadne zlepšil jej telesný stav a vyzdravelo úplne. Neskôršie ale spravilo si známosť s istým mladým mužom, ktorý sa mu veľmi páčil a za ktorého sa chcelo vydať. Obrátilo sa teda na pána farára s prosbou, aby mu vymohol od pápeža dišpenzáciu (oslobodenie od záväzku). Dišpenzácia bola udelená a dievča sa vydalo. Netrvalo ale dlho a mladá pani začala zas chorieť a *do dnešného dňa* môže len na niekoľko hodín opustiť posteľ. Nikto nech nerobí prenáhlene sľub, ale nech si vec dobre rozmyslí, či môže sľub aj splniť.

Preto sa radí zprvu zaviazaf sa len na krátky čas k nejakému dobrému skutku, ale nie hneď na celý život. O nejaký čas poznáme, či môžeme sľub plniť.

**Keď sa cítíme na to dosť silní, môžeme ho zas predĺžiť. Z tejto príčiny vyžaduje cirkev svätá, aby tí, čo chcú složiť rehoľné sľuby, to jest sľub dobrovoľnej chudoby, doživotnej čistoty a poslušnosti pod predstaveným, skúšali sa v noviciáte, t. j., musia najprv jeden alebo dva roky žiť v kláštore bez sľubov, aby poznali, či majú dosť sily plniť povinnosti rehoľného stavu.**

**Keby si učinila sľub a nemôžeš ho splniť, poraď sa so spovedníkom, čo máš robiť, aby si sa zbavila bez hriechu záväzku.**

# Slušnosť

---

Jedna veľmi krásna kvetinka v záhradke tvojho srdca je slušnosť.

Slušnosť sa nepožičiava a predsa sme ju všetkým ľuďom dlžní. Sv. František z Asisi videl v slušnosti jeanu z božských vlastností. Ku každému buď slušná, je to tvojou povinnosťou.

Jemná slušnosť nie je taká malá, ako sa niektorým zdá. Uľahčuje životné záležitosti a robí vzájomné obcovanie príjemnejším. Nijaká ctnosť nemala by taký účinok, keby nebola sprevádzaná slušnosťou. Boli síce veľkí ľudia, ktorí nemali túto ctnosť, ale iste by boli s väčším osohom a úspechom účinkovali a pracovali, keby mali jemné chovanie.

Srdečné, láskavé chovanie a vystupovanie je dôležitým prostriedkom k úspechu a zdaru v boji o životie. Niektorému sa niečo nevydarí, lebo nie je slušný. Hrubosť zatvára dvere k srdcu, ale prívetivé chovanie účinkuje všade so zdarom. So slušnosťou dôjdeš ďaleko, s neslušnosťou nikde. Slušnosťou získaš i protivníka, neslušnosťou aj priateľa zaženieš. Vždy lepšie pochodí s prosbou, kto slušne zaklopá, než ten, kto do dverí kopne. Slušnosťou získaš si náklonnosť iných. Jemné chovanie je hlavnou ozdobou charakteru a slušnosť je ozdobou každého. Pekné chovanie je lepšie, ako pekná postava: je najvznešenejšie zo všetkých umení.

Slušnosť nepozná rozdielov medzi ľuďmi vyššími a nižšími, staršími a mladšími, známymi a neznámymi, ale meria všetkým jednakou mierou. J. A. Komenský

dáva pravidlo: „K vyšším úctivo, k sebe rovným priateľsky, k nižším vľúdne a ku všetkým láskavo a úprimne sa chovaj.“

Každého oslovuj pravým titulom. Nepovyšuj nikoho do vyššej hodnostnej triedy, ale tiež ho neoslovuj titulom nižším, lebo to ľudia zvlášť neradi majú. Nedaj sa klamať cudzou slušnosťou. Niektorí ľudia strojenou slušnosťou zakrývajú len nečisté úmysly. Prílišná slušnosť je vždycky podozrivá, lebo sa často skrýva za ňou úlisnosť, alebo podlízavosť, alebo i zrada. Judáš išiel pobozkať Krista, žičil mu zdravie, ale priniesol smrť. Poľské príslovie hovorí: „Pod pláštom ctnosti, veľa sa kryje nepravostí.“ Daj pozor, aby si vonkajšiu slušnosť niektorých mužov nepokladala hneď za prejav ich lásky, ináč by si sa mohla dožiť sklamania, výsmechu, ba i škody.

Na vonkajšom chovaní veľa záleží. Ľudia, keďže nie sú vševedúci, cenia si človeka iba podľa toho, čo na ňom vidia a posudzujú ho podľa toho, ako vystupuje.

Nikomu nie je a nemôže byť ľahostajné, ako smýšľajú o ňom ľudia, ale najmenej ľahostajné to môže byť dievčatu, lebo práve u neho obľuba a vážnosť, ktorej sa teší u ľudí, rozhoduje veľmi často o celom jeho živote. Znať pravidlá spoločenskej slušnosti a spravovať sa nimi, má preňho často väčšiu dôležitosť ako veno a dovednosť v práci.

Obstaraj si preto moju knihu „Pravidlá slušnosti a rady pre dievčatá“ zo Spolku sv. Vojtecha a usilovne z nej čítaj. Aby táto ctnosť nechýbala v Duševnej kvetinovej záhradke, zmienila som sa o nej len všeobecne. Pravidlá slušnosti nájdeš v knižočke. Nech ti slúžia ako zrkadlo, do ktorého sa často pozeráš, aby si vedela, čo ti ešte chýba a mohla to napraviť.

# Ruženec

---

Z kvetov robia dievčatá vence a zdobia nimi rady sochy Panny Márie. Krajší veniec, ako z čerstvých ruží, je sv. ruženec.

Ruženec je modlitba, v ktorej sa modlíme „Verím v Boha“, tri razy „Zdravas“ o rozmnoženie troch božských ctností; potom sa zas modlíme Otčenáš s desiatimi nasledujúcimi Zdravasmi, ktoré modlitby päť ráz za sebou opakujeme, a po slove Ježiš vkladáme do modlitby „Zdravas“ nejakú spomienku zo života Kristovho, alebo tajomstvo. Ak sa týkajú tajomstvá mladosti Kristovej, menujeme ruženec „radostným“, ak sa týkajú jeho smrti, „bolestným“ a jeho zmŕtvychvstania „slávnostným“. Pápež Pius XI. pomenoval ruženec „krátkym evanjeliom“. Ružencom ctíme Matku Božiu i jej Syna.

Ruženec patrí k najkrajším modlitbám cirkvi katolíckej. Modlitba táto je taká ľahká, že sa ju môže každé dieťa modliť, ale obsahuje i také hlboké tajomstvá, že najväčší bohoslovec môže sa oddať pri nej najvznešenejším myšlienkam rozjímania.

Že modlitba táto Matke Božej musí byť veľmi milou a príjemnou, ukázala tým, že v Lurde sa zjavila Bernardette s ružencom na pravej ruke. Aj pápež Pius IX. hovoril: „Odporúčam vám ruženec, lebo túto modlitbu učila nás sama Matka Božia a má ju oveľa radšej, ako každú inú.“ Milé dievča, ako nebeská pani držala na pravej ruke sv. ruženec, tak i ty ho stále nos so sebou vo vrecku, alebo v taške. Často som vídala v kostole

vo veľkých mestách vznešených pánov, ktorým sa na rukách ligotaly zlaté prstene a prstami sa dotýkali guľiek jednoduchého ruženca. Za ruženec sa nehanbili najväčší učitelia, hudobní skladatelia, vojvodcovia a niet príčiny, prečo by sa mali zaň hanbiť. Poznala som istého pražského lekára, ktorý hovoril, že sa pred každou operáciou pomodlil ruženec a vždy sa mu podarilo.

Nehanbi sa i ty modliť sv. ruženec a modli sa ho často, rada a pozorne. Ak môžeš, modli sa ho každý deň večer, a to alebo celý, alebo len niektorý desiatok. V kostole, ak sa nemodlíš z knižky, alebo nespievaš, vezmi si do ruky ruženec a modli sa ho. Podobne konaj i pri procesiách a iných bohoslužobných úkonoch. Dievča s ružencom v ruke, aký to milý zjav!

Sv. Klement Hofbauer každú voľnú chvíľu vyplňal modlitbou sv. ruženca, najmä keď chodil viedenskými ulicami alebo k chorým, aby ich zaopatroval, a tejto modlitbe ďakoval za obrátenie mnohých hriešnikov; mal obyčaj vravieť: „Kedykoľvek som sa pomodlil ruženec za hriešnika, vždy som dosiahol jeho obrátenie.“ Ruženec je mocný prostriedok, ktorým dobývame spásu. Svätí ho menovali zlatou reťazou, ktorou bývajú ctitelia mariánski vyťahovaní do neba.

V advente, v pôste a v mesiaci októbri hľadaj sa pomodliť celý. V niektorých rodinách sa udržal veľmi chvalitebný zvyk, že v advente a v pôste večer všetci členovia pokľakajú a spoločne sa modlia ruženec. Je to dojímavý obraz, nad ktorým iste i nebešťania plesajú. Či môže minúť takú rodinu šťastie a božie požehnanie?

Ruženec je mierkou náboženského života. Kde je v úcte a vážnosti, súdime, že tam náboženský život kvitne, kde však upadol do zabudnutia, to je znakom úpadku náboženského cítenia. Ktosi pomenoval ruženec

„teplomerom kresťanstva“ a mal pravdu, lebo kde sa modlia ruženec, tam panuje viera a kresťanský život a kde si ho nevšímajú, tam to po náboženskej stránke smutno vyzerá. Z povďačnosti za víťazstvá vo vojne s Turkami, vyprosené ružencovou modlitbou, bolo vtedy od pápeža nariadené svätiť ružencový sviatok v 1. októbrovú nedeľu. „Modlitbou ružencovou bývajú odvrátené nebezpečenstvá, ktoré hrozia svetu a smierený je Boh, ktorý je nahnevaný.“ (Gregor XII.)

Ruženec je pravá pokladnica milostí. Koľko hriešnikov ďakuje svoje obrátenie ružencovej modlitbe!

Pred niekoľkými rokmi mal byť v istom elsaskom meste popravený asi 20-ročný zločinec. Ľudia vo veľkých húfoch stáli okolo šibenice. Všade bolo ticho. Pred blízkou smrťou požiadal si zločinec kňaza, ktorý ho sprevádzal, aby mu ešte jednu prosbu splnil. Vytiahol z vrečka ruženec a hovoril kňazovi:

„Tento ruženec dala mi matka na pamiatku prvého sv. prijímania. Modlievala sa ho často so mnou za mojej mladosti a vštepovala mi do srdca mnohé a mnohé naučenia. Neskôršie som musel matku opustiť. Prišiel som do sveta, zblúdil som s pravej cesty, a tak som sa dostal pod šibenicu. Dlho som bol v žalári, ale necítil som ľútosti, ba prisahal som, že sa nikdy nevrátim na dobrú cestu spasenia, až našiel som jedného dňa milý ruženec vo svojich šatách. Keď som naň pohliadol, spomenul som si na svoju dobrú matku, a na všetky dobré naučenia, ktoré mi dávala. Dlhé a dlhé roky som sa nemodlil ruženec; teraz som sa ho zas pomodlil, a len čo som sa ho začal modliť, zalialy sa mi oči slzami a moje srdce pocítilo nevýslovnú bolesť nad spáchanými hriechami a nad tým, že som svoju dobrú matku tak veľmi zarmútil. Zaneste, prosím, velebný pane, tento ruženec mojej matke; rozpovedzte jej o mojej

**fútosti, o mojich slzách a povedzte jej, že som sa pred svojou potupnou smrťou zas vrátil k Bohu a že od neho dúfam milosrdenstvo.“**

**Tejto účinnej zbrane sv. ruženca uchop sa aj ty v boji proti pokušeniam a iste zvíťazíš.**

# Utrpenie

---

V záhradke tvojho srdca iste nechýba kvetinka *mučenka*. Volá sa tak preto, lebo v kvete nájdeme pestík a prášniky podobné nástrojom, ktorými bol Kristus Pán umučený. Táto ťa upozorňuje, že ľudský život nie je bez utrpenia.

Modlitba a s čistým úmyslom vykonaná práca sú mostom do neba. K jeho upevneniu musí pomáhať utrpenie. Nikto nebude bez neho spasený. I Kristus Pán musel veľa trpieť a tak aj my ľudia nevyhneme sa, neujdeme utrpeniu, ak chceme vojsť do slávy nebeskej. Utrpenie vnikne tak do paláca, ako aj do chudobnej chatrče.

Prečo musíme trpieť? Keď prví ľudia zhrešili tým, že jedli so zakázaného stromu, P. Boh sa nahneval na hriech a vyniesol nad nimi trest. Museli pracovať v potu tváre. Odvtedy je podrobený každý človek mnohým utrpeniam. Musíme trpieť, lebo sme aj my sami zhrešili. Každé utrpenie, ktoré Boh na nás posiela, má istý cieľ. Niektoré je ako liek, aby nás vyliečil z choroby hriechu a k sebe priviedol; iné zas podobá sa trňom, z ktorých vykvitnú ruže, alebo horúcim slnečným lúčom, v ktorých zrie ovocie ctnosti. Utrpením sa vyskúša ctnosť.

Kríže a trápenia nás zachránia pred hriechom. Čo je kladivo a dláto pre umeleckú sochu, to sú utrpenia pre dušu. Utrpením sa ona očistí a zošľachtí: Keďže Boh hriech veľmi nenávidí, tak ho vyrezáva ostrým mečom utrpenia. Utrpenie učí človeka modliť sa, chrá-

ni ho od samopašnosti a roznečuje a rozpaľuje túžbu po nebi, kde sa budeme večne radovať a viac utrpenie nezakúsime. Konečne musíme aj preto trpieť, lebo utrpenia sú základným zákonom ríše Krista Pána a hlavnou príčinou nášho vykúpenia; sluší sa, aby sme aj my nasledovali trpiaceho Spasiteľa.

Ako máme trpieť? Statočne, ako sa sluší na údov ukrižovaného Krista. Kto uchopí smelo kríž Kristov, tomu bude víťaznou zbraňou oproti nepriateľovi-diab-  
lovi. Škola kríža je vysoká škola múdrosti, v ktorej jasnejšie a ľahšie poznáme, čo je Boh a čo sme my.

V utrpení máme sa osvedčiť trpezlivými a tichými. Kto bedáka a narieka, chybuje oproti trom božským ctnostiam; pochybuje o božskej všemohúcnosti, múdrosti a добрôte a ukazuje, že nemá živú vieru. Nedôveruje v Boha, že mu pomôže, nemá pevnú lásku k Bohu, ktorý nikomu neuloží na plecía ťažší kríž, než unesie a len toľko utrpenia pošle, koľko osoží našej duši. Trpieť musíme s oddanosťou do vôle božej a prenechať Pánu Bohu, či nás chce utrpenia zbaviť, či nie. Môžeš sa však modliť o odvrátenie všetkého zlého; i cirkev sv. nás k tomu napomína vo svojich modlitbách.

Vždy však musíme hovoriť s Ježišom: „Otče, nie moja, ale tvoja vôľa nech sa stane.“

Ak spojíme svoje utrpenia s utrpením Krista Pána a znášame ich odhodlane, spokojne, trpezlivo a s odovzdanosťou do vôle božej, stanú sa nám ľahšími, áno, budú nám prameňom radosti. V Bohu a s Bohom znášané kríže a trápenia majú veľký účinok a dodávajú duši nadprirodzenú božiu silu. Ako železo z ohňa vyjde pevnejšie, krajšie a ligotavejšie, tak i spravodlivý z ohňa strastí a útrap.

Počula si niekedy o sv. Veronike? Už od mladosti svojej veľmi túžila vstúpiť do kláštora. Keď sa jej

túžba splnila, nastaly pre ňu trpké časy. V tichosti kláštorskej musela podstúpiť veľký boj sama so sebou. Svet, ktorý ju predtým netešil, kým v ňom žila, nadobúdal diabolským pokušením takej obľuby u nej, že sotva mohla vydržať v kláštore. Napadly jej myšlienky, že predsa len nerozumne robila, keď toľkým ponúkaním ku stavu manželskému opovrhovala. Modlitba, ktorú predtým tak veľmi milovala, bola jej teraz trápením. Pobožnosti boli jej zdĺhavé a celý kláštorský život bol jej neznesiteľnou ťarchou. Musela veľmi bojovať proti búrkam v svojom srdci. Ale Veronika vytrvala v boji. O krátky čas zjavil sa jej Spasiteľ s trňovou korunou na hlave. Zvolala: „Ženích môj, daj mi čiastku tých trňov, zasluhujem ich.“ A Kristus Pán vzal so svojej hlavy trňovú korunu a položil ju Veronike na hlavu. Od tej chvíle pocítila na hlave mimoriadnu bolesť. Neskoršie ukázaly sa na jej tele i rany Kristove. Tieto krvácajúce rany nosila sv. Veronika za 30 rokov a pri všetkých veľkých bolestiach, ktoré trpela, konala svoje povinnosti ako iné rehoľníčky. Spomni tu i na omilostenú Teréziu Neumannovú z Konnersreuthu; i táto má stigmy, čiže rany Kristove na svojom tele.

Zvykni si, milé dievča, trpieť tak, aby to nezbadalo tvoje okolie. Vševediace oko božie všetko vidí a tvoja odmena bude väčšia, ak ňu nikto nepoľutoval a s tebou sa *nedelil* o žiaľ a utrpenie.

Aké druhy utrpení rozoznávame?

1. Utrpenia, ktoré dobrovoľne na seba vezmeme,
2. príležitostné utrpenia,
3. ktoré sme si sami zapríčinili,
4. priamo od Boha poslané alebo dopustené utrpenia.

**Dobrovoľné utrpenia.** Pekné a šľachetné je, ak si vezmeme také utrpenia, ku ktorým nie sme povinní. Patria k nim malé neškodné zrieknutia potravy, služby lásky k bližnému, s pokojom prijaté malé, nespravodlivé obvinenia, aké sa vyskytnú aj v dobrej domácnosti. Ak sa budeš v takýchto veciach vytrvalo cvičiť, nadobudneš silu znášať aj nedobrovoľné utrpenia, ktorými si nashromaždiš veľký poklad zásluh.

Príležitostné utrpenia sú také, ktoré neočakávane nás prekvapia. Napr. si zaujatá nejakou milou a príjemnou prácou, nie je ešte dokončená a dostaneš rozkaz, aby si inú vec vybavila. Chceš niečo neláskavého povedať alebo sa vyhovoriť, ale zaprieš sa a mlčky rozkaz vybavíš; to je veľká ctnosť a osožné utrpenie. Mnohí zbohatli príležitostným nákupom. Tak aj také príležitostné, dobre využité utrpenia a kríže privedú ťa za jeden deň ďalej na ceste dokonalosti ako dlhé namáhanie z vlastnej tvojej vôle. Iste je čestné, ak poľný maršal zvíťazí po dobrej príprave nad nepriateľom, ale oveľa čestnejšie a hrdinskejšie je, ak ho porazil, keď bol ním neočakávane prekvapený. Tak aj ty hľad' vždy vykonať to, čo ti Boh denne sošle.

Najhoršie utrpenia sú tie, ktoré sme si sami zapríčinili svojimi neskrotenými vášňami. Každý hriech má v sebe zárodok utrpenia. Napr. niektoré dievča je pyšné a panovačné a želá si, aby bolo chválené a oslavované. Ak mu však spoločnosť nevenuje patričnú pozornosť a úctu, je nespokojné a mrzuté. Keďže Pán Boh nemiluje pýchu, nemôže ho spraviť zodpovedným za tieto utrpenia. Trocha pokory by ich odvrátilo. Iné dievča zas pozerá závistlivo na tých, na ktorých podľa nášho slepého úsudku šťastie sa viac usmieva a želá si, aby boli uponížení. Keďže sa im však všetko podarí, čo sa jej nedarí, trápi ju to a hlodá v srdci ako červ. Trpí. Pre-

čo? Úprimná láska k bližnému by ju zbavila utrpenia. Nieкто zas cigáni a dopustí sa klamstva. Vec príde do verejnosti, a ako nemilý následok, prináša so sebou zahanbenie a soslabaže dôveru k tej istej osobe. I to je dosť veľké utrpenie. Tak každý hriech má za následok utrpenie. Ak ľa následky hriechov chránia pred novými, sú utrpenia spasiteľné a záslužné, ináč stávajú sa prameňmi nových hriechov a utrpení.

K priamym, od Boha dopusteným, utrpeniam patria v prvom rade choroby. Choroby okrem výčitiek svedomia, sú najväčším utrpením, lebo ťažko chorý je bezmocný, trpí nielen na tele, ale často i na duši. Ak sme my, alebo iní, ťažko chorí, nemáme právo pátrať po príčine utrpenia.

Uč sa, keď si ešte zdravá, znášať utrpenia, aby si včas choroby vedela záslužne trpieť. Všetky utrpenia vyrástly z koreňa hriechu. Boh, prameň radosti, nie je príčinou utrpenia. Chráň sa preto každého dobrovoľného hriechu a zažiješ mnoho čistých radostí.

## Anjel strážca

---

Podľa učenia sv. cirkvi každý človek má svojho anjela strážcu. Aká vysoká je hodnosť ľudskej duše, ktorá už odo dňa narodenia má za ochrancu anjela. Anjel má od Boha rozkaz, aby nás chránil a staral sa o naše duševné a telesné dobro, ako to stojí v Písme sv.: „Anjelom svojim prikázal, aby Ťa chránili na všetkých cestách твоjich.“ Milé dievča, svojou prirodzenosťou je vysoko nad teba povznesený, ale v pokore a súcite skláňa sa k tebe. Sv. Bernard napomína: „Na každom mieste maj úctu k svojmu anjelovi; lebo anjel strážca je pri tebe, ale nielen pri tebe, lež tiež pre teba; je pri tebe, aby Ťa strážil.“

Peter Slávik, farár, (†1926) rozjímal v sobotu 10. XI. 1900 o kázni, ktorú mal povedať v nedeľu. Odrazu mu prišla myšlienka: Na obloku ležia už týždeň na hrob tvojho otca cibule hyacintu a majú už veľké výhonky. Musíš ich dnes zasadiť, keď chceš, aby ti na jar kvitly. — Išiel. Sotva prišiel na dvor, počuje veľký lomoz. Pozerá, čo sa stalo. Služka beží mu v ústrety a volá: „Pán farár, vo vašej izbe sa preborila povala.“ Táto bola už veľmi stará, a sbitá zo siedmich silných krovov, ktoré spadly. Myšlienku: ísť na cintorín vnukol mu bezpochyby jeho sv. anjel strážca, ktorý ho zachránil pred istou smrťou. Je pozoruhodné, že práve vo chvíli nebezpečenstva prišla mu na um myšlienka, aby išiel na otcov hrob. Voľnomyšlienkári videli by v tom iba náhodu, alebo šťastie, aby sa nemuseli priznať, že jestvuje aj svet duchov.

Najmä nevinné deti sú miláčkami anjelov a tešia sa ich zvláštnej zázračnej ochrane. Z toho nasleduje, že nás nevinnosť robí priateľmi sv. anjelov. Čítala som, že raz išlo 31 školských detí na výlet do lesa. Ich radosť však bola pokazená búrkou. Keďže veľmi pršalo, schovaly sa deti pod hustý, vysoký smrek. Odrazu jedno dievčatko bolo vnútorne pohnuté, aby odtiaľ utieklo. Chytilo niekoľko detí za šaty a odbehlo. Ostatné deti išli samé za ním. Sotva spravily niekoľko krokov od stromu, udrel doňho blesk a roztrieskal ho za veľkého rachotu. Nápadné bolo, že rozštiepený strom vyzeral ako kríž. Rodičia, ktorí pripisovali zázračné zachránenie detí sv. anjelom strážcom, postavili na tom mieste z povďačnosti kríž. Sv. anjel strážca šepká nám dobré myšlienky, odvracia nás od zlého, aby sme boli Bohu stále milšími a povzbudzuje nás k dobrému. Na dôkaz toho porozprávam ti zaujímavý príklad zo života nemeckej spisovateľky Lujzy Henselovej (\*1876). Táto protestantská poétka, žijúca v Berlíne, prišla rozličnými životnými skúsenosťami k presvedčeniu, že naša katolícka viera je pravá. V jeseni 1818 dostala od stigmatizovanej rehoľníčky Kataríny Emerichovej list, v ktorom jej radila, aby uskutočnila myšlienku, ktorú jej vnukol anjel strážca, keď sa pred niekoľkými dňami prechádzala v záhrade. Túto myšlienku si hovorila vo forme verša. Lujza Henselová bola veľmi prekvapená keď čítala jej list, lebo v liste všetko sa shodovalo so skutočnosťou. Keď chodila po záhrade, predsavzala si, že zamietne návrh na vydaj, zostane pannou a stane sa katolíčkou. Tieto myšlienky složila do verša. List rehoľníčky natoľko na ňu zapôsobil, že 7. decembra 1818 vo veku 20 rokov vstúpila do cirkvi katolíckej.

Modli sa často: „Anjel boží, strážca môj, mňa vždy riad' a napravuj, ku všetkému dobrému ma povzbudzuj,

ctnostiam svätým ma vyučuj, nech tak žijem, ako chce Boh môj.“ Anjeli poznajú lepšie vôľu božiu ako my, plnia ju aj dokonalejšie. Ak budeš anjela strážcu uctievať, bude ti nielen vodcom a ochrancom, ale i radcom a učiteľom. Aj teba naučí vôľu božiu lepšie poznávať a stále ju dokonalejšie plniť.

Zaháňaj z lásky k tomuto čistému duchu všetky nečisté myšlienky a chráň sa všetkého, za čo by si sa musela pred ním a počestnými ľuďmi hanbiť. Sv. Františka Rímska, ktorá vídavala anjela v ľudskej podobe, rozprávala, že jej anjel strážca vždycky si zakryl tvár, kedykoľvek sa dopustila aj toho najmenšieho poklesku. Hľad, aby si tvoj anjel strážca nemusel nikdy zakrývať svoju tvár.

Aj naši zomrelí príbuzní a priatelia, ktorí sa už tešia v nebi, sú nám niekedy anjelmi strážcami, najmä vtedy, keď sa nám chcú za niečo odvdáčiť. To vidíme z udalosti, ktorá sa stala v živote blahoslavenej Márie Taigi († 1837). Táto zbožná pani, ktorá žila v Ríme, mala od Boha milosť, že vedela obrátiť i nazatvrdlivejších hriešnikov. Neďaleko Ríma žil vtedy istý veľmi nemravný mladík. Bol aj bez vyznania. Jeho priateľ ho priviedol k Márii Taigi s prosbou, aby ho získala pre Boha a aby svoj život polepšil. Tejto zbožnej duši sa naozaj podarilo priviesť ho po dlhej námahe a modlitbe na lepšiu cestu. O nejaký čas umrel v milosti božej. Päť rokov po jeho smrti zjavil Boh blahoslavenej Márii Taigi, že tento obrátený hriešnik prišiel do neba. Svojmu priateľovi, ktorý ho ku blahoslavenej Márii Taigi priviedol, odvdáčil sa zázračným spôsobom. Tento priateľ býval v istom dome vzadu. Raz v noci vošli do jeho bytu zbojníci. Už večer sa schovali na povale a v noci chceli vojsť do izby a spiacich prepadnúť. Aby zamedzili lomoz, rozprestrelí po povale pokrovce, ktoré tam našli.

Spiaci priateľ cítil, že ho niekto vzal za ruku a zobudil ho. Otvoril oči a tu vidí pred sebou umretého priateľa, ktorý hovoril: „Hore, teraz nie je čas na spanie!“ A ako blesk zmizol. Vtom počul rachot dosák nad svojou hlavou. Hneď vstal, zažal svetlo a hlasno rozprával. Zbojníci zastavili robotu a zmizli. Obrátený hriešnik svojmu priateľovi až z druhého sveta sa odvdáčil. Ktorému dopomohol k životu večnému, zachránil mu život časný. Z toho príkladu vidno, že i naši priatelia v nebi sú našimi anjelmi strážcami a pomáhajú nám v nebezpečenstvách. Aby ťa sv. anjeli ochraňovali, usiluj stať sa im podobnou svätým životom. Tiež ich musíš ctiť a veľmi často vzývať o pomoc. Za dobrodenia, ktoré dostaneš, vždycky im poďakuj. Nášmu anjelovi strážcovi patrí ešte väčšia vďaka, než našej matke, lebo on sa stará nielen o smrteľné telo, ale aj o večné spasenie duše našej. Kiežby sa na tebe splnily slová Písma sv.: „Hľa, ja pošlem anjela svojho, ktorý by išiel pred tebou a strážil ťa na ceste a uviedol na miesto, ktoré som ti pripravil.“ (II. Mojžiš 23, 20.)

# Charakter

---

Charakter je zvláštny ráz človeka, ktorým vyjadruje svoju bytosť a odlišuje sa od iných: je to zvláštnosť osoby. Charakter je vlastne človek sám, totiž jeho povaha, náklonnosti, jeho výkony a smýšľanie. Stálosť a vytrvalosť v presvedčení je jeho znakom.

Človek, ktorý je kolísavý a svoje názory obratom ruky mení, nemá charakteru, je bezcharakterný.

Táto vytrvalosť môže sa ukázať v dobrom i v zlom, pravdaže, cena charakteru závisí od jeho pevnosti v dobrom.

Nás zaujíma tu mravný charakter. Každý vypestuje svoj charakter sám dôkladnou výchovou a vytrvalou vôľou. Mnohí ľudia myslia, že sú dokonalí, keď majú nadanie! Dôležitejší než nadanie je charakter, lebo najlepšie talenty utrpia škodu, ak ich charakter neusporiada a neovláda. Klug rozpráva v knihe „Die ewigen Wege“ o istom človekovi, ktorý hovorieval so všetkými, čo „áno“ povedali, tiež tak, a čo „nie“, tiež nie. Vyl s vlkami a reval, kde títo revali. Sedel v spoločnosti, kde sa bezočivo vysmievali jeho viere a jeho presvedčeniu, ale jeho reč bola vždy: „Veľmi dobre, veľmi správne.“ Prišiel k ľuďom, ktorí iných osočovali, aj on osočovať smelo s nimi a k iným, ktorí škodili na cti a dobrom mene bližného, aj tu bol medzi nimi. Luhali s tými, ktorí luhali a klamali, čo klamali. Hlavnou vecou bolo, že všetko robil s milou tvárou a prívetivým spôsobom, že ho všade radi videli a menovali ho charmantným, báječným človekom. Toto je dobrý príklad bez-

charakterného človeka. Česť a úctu taký človek iste nedostane od svojich spolublížných.

Charakterní ľudia sú veľmi zriedkaví, väčšina podobá sa trstinám. Títo nesamostatní ľudia sa ohýbajú a nakláňajú sa podľa vetra. Ich dno je močiar, ich reči poslušné opakovanie rozličných denných udalostí.

Každý človek má príležitosť svoje schopnosti a tým aj svoj charakter cvičiť, aby priniesly úžitok v živote. Buď aj v najmenších veciach úprimná, spravodlivá a poctivá, aby ti mohli ľudia venovať svoju dôveru. Všade si vykonaj svoju povinnosť.

Pevný charakter je základ budúceho života. Dosiaľ školy usilovali sa o vzdelanie mládeže, ale zanedbávaly jej vnútorný život. Už od mladosti musíš vzdelávať svoj charakter — temperament, vôľu, zvyky — lebo od neho závisí tvoje neskoršie šťastie.

Prvá a dôležitá škola charakteru je rodina. V nej si dostala prvú mravnú výchovu, tu si si osvojila zásady chovania, ktoré ťa budú sprevádzať životom a ním aj končiť. Rodina je miesto, kde sa srdce otvorí, zvyky sa utvoria, rozum zobudí a charakter k dobrému, či k zlemu sa vyvinie. Na rozvoj charakteru má veľký vplyv okolie a množstvo malých okolností. Neprejde deň, aby sa necvičil v dobrom alebo v zlom smysle. Nejestvuje nijaký čin, ktorý by nezanechal stopu po sebe, nemal svoje následky, tak ako nejestvuje vlas, keby bol aj sebe tenší, slabší, ktorý by nevrhal svoj tieň. Každý čin, každá myšlienka prispieva k utvoreniu nálady a zvykov a má účinok v budúcom živote. Tak podlieha charakter premene, stáva sa lepším alebo horším. Styk s okolím má veľký vplyv na vzdelanie charakteru.

Napodobňuješ iných skoro nevedomky, ani to nezbadáš. Buď preto opatrná, keď si volíš svoje spoločnice. Vždy vyhľadávaj dobrú spoločnosť, zlá sa nájde i bez

toho. Ak sa budeš stýkať s ľuďmi mrzutými a nespokojnými, bude to len veľkou škodou pre tvoj charakter, lebo si osvojiš niečo z týchto nectností. Mnoho dobrého získaš pre samovzdelanie, keď budeš obcovať s ľuďmi, ktorí sú lepší, múdrejší a skúsenejší ako ty. Tým zmocnie tvoj charakter a ľahšie pôjdeš po ceste života. Dobrými príkladmi povzbudená musíš sa stať najbohatšou, ale nie na imanie, ale rozumom musíš dosiahnuť, nie najvyššie postavenie, ale všeobecnú úctu. Nemusíš byť tá najmúdrejšia, ale tá najdokonalejšia, nie je treba, aby si bola mocná a mala veľký vplyv, ale na to dbaj, aby si bola najúprimnejšia, najspoľahlivejšia a veľká milovnica pravdy. Iste poznáš ľudí s takými vlastnosťami a závidela si im, alebo si aspoň o nich čítala. Uč sa od nich a hľadaj, aby bolo z teba charakterné dievča.

Tiež utrpenie je požehnaním pre výchovu charakteru. Životné skúsenosti sú síce často horké, ale užitočné. Utrpením a ťažkosťami zobudí sa v nás duševná sila po samostatnosti a samovzdelaní a privedieme to v našom povolaní k dokonalosti.

Tiež povinná práca je najlepší prostriedok k vzdelaniu charakteru. Vo vykonávaní denných povinností nie je síce nič hrdinského, ale práve nimi cvičíme pomaly a nebadane charakter. Tak ako snehový páper pomaly rozmnoží sneh, z ktorého vzniknú laviny, tak stále vykonávanie povinností stane sa nám zvykom.

Dobrý zvyk je základom charakteru. Kým si niečo navykneš, musíš sa najprv presvedčiť, či to bude osožný zvyk. Ľahko si niečo navykneme, ale ťažšie chyby odložíme. Pri dobrej vôli všetko pôjde. Povedz si len: „Toto musí ísť“.

Šlachetný charakter je veľký majetok, ktorý má nárok na úctu od ľudí. Kto ho má, keby nebol ani bohatý na pozemské majetky, nájde svoju odmenu v poctivo

nadobudnutej úcte a dobrej povesti. Charakterný človek teší sa vždy veľkej vážnosti svojich spolubližných. Právom si vážime ozaj vysoko dobrých ľudí pre ich pekné vlastnosti a ctnosti.

Základná ctnosť charakteru je úprimnosť. Ukazuje sa vo všetkých prejavoch, v celom chovaní a vystupovaní, ziari z každého slova, činu a budí dôveru. Buď vo všetkom spoľahlivá a hľadaj, aby si tomu aj rozumela, o čom tvrdíš, že to vieš a splnila, čo sľúbiš, len tak ti bude každý dôverovať.

Charakterný človek je svedomitý a úctivý. Vlož svoje svedomie do všetkých slov, skutkov a činov. Maj úctu pred vecami, ktoré sú posvätené chválou sto-ročia, pred veľkým cieľom, čistými myšlienkami, šlachetným snažením, ďalej pred veľikášmi minulosti a statočnými pracovníkmi prítomnosti. Najväčšiu úctu maj však pred ľudským telom, potom si nič nedovoľíš a nedáš dovoliť, čo sa nepatrí.

Iná krásna vlastnosť charakteru je dobre vykonávať svoje práce. Všetky tvoje práce nech sú dokonalé prevedené, aby sme mohli na ne napísať ako Stradivari na svoje husle: „Robené pre večnosť!“, lebo dosiaľ ešte nezlyhaly. Nič nemá v živote takú cenu, ako mať zaľúbenie v dokonalosti a mať za heslo „dôkladnosť“. Len najlepšie je dosť dobré!

Už si počula slovo osobnosť. Čo je to? Slovom osobnosť rozumieme život nášho „ja“ s jeho myslením, cítením a snažením. Osobnosť je stredom nášho života. Prvý znak osobnosti je samostatnosť svojho „ja“ k okoliu. Čím lepší je súzvuk a samostatnosť tvojej osobnosti, tým väčšia bude tvoja sila získať si ľudí pre seba. Ak má byť tvoja osobnosť pevná a mať cenu, musíš byť schopná stáť na vlastných nohách, čo sa týka denných

prác a pokušení, znášať všetky ťažkosti života a cvičiť sa v trpezlivosti a vytrvalosti. V škole charakteru stretneš sa so všelijakými skúškami, ťažkosťami a pokušeniami, ktoré dajú tvojmu životu zafarbenie, podľa toho, ako sa v nich zachováš. Tu prídeš i do vysokej školy utrpenia, v ktorej sa viacej naučíš ako študovaním.

Pevnosť charakteru nadobudneš cvikom. Nie vedomosť a vôľa, tiež nie nadšenie, ale čin, skutok nás vychováva — vzdeláva. Pri pohľade na svoj život napísal nešťastlivý O. Wilde: „Zabudol som, že každý malý skutok denného života charakter robí alebo ho zničí.“ Pravá pevnosť charakteru závisí väčšinou od pevnej vôle. Táto pevná, silná vôľa musí byť ale šľachetná. Často pozorujeme v živote, že bezohľadných ľudí vychvaľujú ako ľudí pevnej vôle. Takí ľudia nemôžu ti byť ideálom, to nie sú charakterní ľudia, ale jednostranní; ich pevná vôľa je pochybná. Pevná vôľa nesmie sa nikdy odchýliť od večných zákonov mravnosti. Charakterných ľudí poznáme po týchto znakoch: držia hlavu vysoko, ale nie sú nároční, neočakávajú príliš mnoho, v ťažkom rozporení sa hneď do všetkého vžijú, v biele a pri nebezpečenstve vedia pomôcť a zakročiť, vžijú sa čoskoro do rozličných životných pomerov, v ich živote panuje úprimnosť, nedajú tak ľahko na seba vplývať ľuďmi, lebo všetko skúšajú a nedajú sa strhnúť prúdom života.

Usiluj sa poznať svoju povahu, svoje dobré i škodlivé vlastnosti. Buď prísnou sama k sebe a samovýchovou očisťuj svoju dušu od všelijakých nectností, ktoré škodia správne mu rozvoju tvojho charakteru. Čo za dobré uznáš, od toho neustupuj! Nezmeň vo svojich úsudkoch charakter za neústupnosť, hlavatosť a domýšľavosť. Týchto nectností sa varuj, ale posilňuj svoj charakter pravdou, stálosťou a mravnými zásadami.

**Buď vždy a vo všetkom charakterným dievčaťom!  
Potom budeš i spokojnou vo svojom vnútri.**

**Prísny život ťa poučí, akým bezpečným vodcom je  
charakter v rozličných prípadoch života.**

# Svedomie

---

Stvoriteľ vložil do nášho srdca strážcu i sudcu, ktorý všetky naše skutky posudzuje, chváli nás, keď robíme dobre, a naplňuje nepokojom, ak konáme zle. Tohto sudcu, z ktorého súdu spravodlivý sa raduje, a ktorému rozsudku ani najväčší zločinec ujsť nemôže, voláme *svedomie*.

Pretože nás svedomie upozorňuje na vôľu božiu, mnohí svätí volajú ho „hlasom božím“. V každom srdci sa ozýva, ale hovorí v každom inakšie, podľa toho, aké je jeho vzdelanie, výchova a mravná dokonalosť.

Kaina a Judáša naplnilo svedomie nepokojom. „Ľudský sudca dá sa niekedy podplatiť, získať lichotením, alebo zastrašiť hrozbami, súd svedomia však nie“, hovorí sv. Ján Zl. Svedomie je teda dobré a zlé. Dobré svedomie robí veselým a zaháňa smútok, ako slnko mraky. Osladzuje všetky horkosti života. Podobá sa medu, ktorý nielen sám je sladký, ale osladzuje i to, čo je najviac horké. Zlé svedomie robí nespokojným a zasmušilým; zhorčuje všetky radosti života. Podobá sa meču Damoklovmu, čo mu visel na konskej srsti nad hlavou a počas hostiny kazil mu všetky radosti. Stretávame sa s týmto svedomím u ľudí mravne pokazených.

Okrem toho rozoznávame aj iné druhy svedomia. Tak napr. svedomie, ktoré sa i pri najmenšom poklesku hlási, volá sa útle svedomie a naopak zas také, ktoré ani pri najväčších sa nehlási, otupené. Útle svedomie môžeme prirovnať vážkam na zlato, ktoré urobia vý-

kyv aj vtedy, keď sa položí najmenší prášok, otupené zas váham na seno, ktoré pri závaží jedného kila ledva sa vychýlia.

Niektorí ľudia majú príliš úzkostlivé, bojazlivé svedomie a hľadajú všade len hriech. Na chyby dívajú sa zväčšovacím sklom a pokladajú za hriech ešte i dovolené činy. Škrupulant je podobný plachému koňovi, ktorý sa naľaká i tieňa niektorého stromu alebo kameňa, ako by tam bol lev alebo tiger, a tým vystavuje voz veľkému nebezpečenstvu; aj škrupulant predstavuje si nebezpečenstvo, kde ho niet a tým ľahko upadne do všelijakých hriechov. Iní ľudia zas znesú pokojne i také veci, ktoré dávno prekročily hranice dovoleného; takí majú svedomie široké. Považujú za dovolené i najväčšie hriechy. Z ich úst počuť také výrazy: „Raz, to je toľko ako nič, často, nie je vždy, mylíť sa je ľudské a pod.“. Pre podlý život svoj nevšímajú si výčitiek svedomia, ako človek, ktorý býva pri vodopáde alebo pri železnici, znenáhla navykne na hučanie a spí potom celkom dobre. Ani úzkostlivé ani široké svedomie nie je správne.

Najhorší druh svedomia, ktorého nech ťa sám Pán Boh ochráni, je svedomie hluché, ktoré už spí a nehlási sa.

Modli sa o dar útleho svedomia, ktoré, ak nezabieha do úzkostlivosti, je jedine správny druh svedomia.

Kedykoľvek chceš niečo konať, pýtaj sa tohto božského hlasu o radu a nekonaj, z čoho by ťa nepochválilo, alebo pre čo by si sa musela báť jeho výčitiek.

Konaj vždy šľachetne a ctnostne, aby ťa svedomie chválilo a chráň sa nepravosti, aby ťa nekarhalo.

Zabezpeč si nebo na zemi. „Kto má čisté svedomie“, hovorí sv. Ján Zlat., „keby aj otrhaný chodil a vždy

s hladom zápasil, je blahoslavennejší, ako tí, čo v rozkošiach žijú.“

Dobré svedomie je najväčší poklad človeka na svete, prameňom spokojnosti a šťastia.

Sv. Ambróz hovorí, že dvoje vecí sú nám treba, dobré svedomie a dobré meno. Dobré svedomie kvôli nám a dobré meno kvôli ľuďom. Áno, chvála dobrého svedomia je dôležitejšia ako chvála všetkých ľudí. Čo by ti osožilo, keby ťa všetci ľudia chválili, ale tvoje svedomie ťa trýznilo a výčitkami zasypávalo?

Voda života, ktorá svedomie udržiava čistým, je plnenie svätej vôle božej, ktorú nám božská Láska zjavila v „Desatoro“ a vlastnou rukou na Sinaji napísala na kamenné dosky. Cesta prikázaní je cesta dobrého svedomia.

Ako dobré svedomie je požehnaním, tak kliatbou je zlé svedomie. Je to horší trest ako okovy a žalár. Istá služobná v pokročilých rokoch sama sa priznala: „Slúžila som u bohatej panej, ktorá mala množstvo skvostov. Mala ich v uzamknutej skrini, od ktorej kľúč nosila vždy pri sebe. Keď sa raz na dlhší čas vzdialila, podarilo sa mi akýmsi kľúčom tajomnú skriňu odomknúť. A darilo sa mi ako Eve v raji; čím ďalej som sa na skvosty dívala, tým väčšími sa mi páčily. A v tom som počula aj pokersiteľov hlas: „Veď pani v tom množstve nejakú maličkosť ani nezbadá, je bohatá, a jej príbuzní toho nepotrebuju, však plat, ktorý mi dáva, je dosť malý, tu leží toľko prsteňov, prečo by som si nemohla aspoň jeden vziať? A už z jednej škatuľky prsteň vytiahla, skriňku zamkla a pustila sa do roboty. Druhý deň sa pani vrátila, odomkla skriňu a vidiac všetko v poriadku, zasa zamkla — nič nezbadala. Ale čo som od toho času strachu vytrpela, ani najväčšiemu nepriateľovi nežičím — v noci som sa stále prebúdzala, strašné sny ma trá-

pily, večer som sa bála i tône na múre a pary vystupujúcej z hrnca na sporáku, každé vrzgnutie dvier ma desilo, lebo som sa domnievala, že už ide pre mňa strážnik. Až napokon som sa rozhodla pretrhať sieť, do ktorej som sa sama zamotala. Keď pani odišla, rýchlo som odomkla skriňu a vložila prsteň do škatuľky a zasa zamkla. Hneď sa mi uľahčilo a bolo mi, ako by mi ťažký kameň spadol s prs. Bola som zasa pokojná ako predtým.“

Neboj sa ničoho a nikoho na svete tak, ako sama seba — svojho zlého svedomia.

Keby si sa zo slabosti ľudskej pripravila o pochvalu nebeského strážcu, hľad' čo najskôr chybu svoju napraviť. Smy hriech úprimnou ľútosťou, vynahrad', vyrovnaj, odčiň všetko, aby si neostala ani ľuďom ani Bohu nič dlžná. Do svojho svedomia častejšie sa poďívaj, skúšaj a spytuj sa. Časté spytovanie svedomia, nielen pred sv. spoveďou, je veľmi osožné. Pri večernej modlitbe venuj mu každý deň nejakú chvíľku: Tak budeš mať útle svedomie, ktoré mali svätí. Títo naľakali sa pri najmenšom urazení Boha. Potom bude ťa zdobiť krásna ctnosť svedomitosti.

Sú nežné kvety, ktoré neznesú dotknutia. Ak taký kvet odtrhneme a položíme ho na dlaň, pozorujeme, že rýchlo zaviera svoj kalich a vädne. Dotyk ruky ho usmrcuje.

Takému kvetu podobá sa čistota. Zatvorená je v srdci devy ako perla v lastúre na dne morskom.

Starí Rimania, hoci ešte pravej viery nepoznali, predsa si čistotu ocenili. V chráme bohyne Vesty udržovalo vo dne v noci šesť panien, Vestáliiek, posvätný oheň. Tieto panny požívaly zvláštne výsady a tešily sa veľkej úcte. V divadle mali zvláštne miesto hneď vedľa cisárskej lôže a zločinec, vedený na popravné miesto, ak stretol náhodou Vestálku, dostal milosť. Panny Vestálky viazalo prísne panenstvo. Beda, ak sa niektorá prehrešila proti počestnosti. Ubičovali ju, položili na zvláštne nosidlá, prikryli pohrebnými odznakmi, zakryli rúchom, pripevnili remeňom na nosidlá a vyniesli za mesto na popravné miesto. Márne plakala, márne plakali a prosili priateľky, rodičia a priatelia. V uliciach, kade šiel smútočný sprievod, nastal pokoj ako pred veľkým pohrebom. Hostince a verejné predajne zavreli. V meste panoval smútok. Sprievod išiel za mesto, kde sa nachodila vykopaná a vymurovaná podzemná hrobka, v ktorej bola prichystaná posteľ a lampka. Vedľa postele položili kúsok chleba, trochu vody a mlieka — asi tak potravu na jeden deň — a toľko asi oleja pre lampku. Aby sa mohlo do hrobky vstúpiť, postavili do nej malý rebrík. Sprievod zastavil sa pri

hrobke. Nosidlá postavili na zem, previnilú Vestálku rozviazali a kňaz Jošivov doviedol ju až k otvoru hrobky, kde ju odovzdal katovi, ktorý ju surovo schytil a násilím donútil, aby sostúpila po rebríku do hrobky. Keď už bola na dne hrobky, rýchlo vytiahol rebrík. Vtom už priskočili otroci, vrchný otvor hrobky veľkým kameňom uzavreli, celé miesto zemou zahádzali, porhabali, urovnali, udupkali, lebo po nevernej Vestálke nemalo ostať stopy ani medzi živými ani medzi mŕtvymi. Bola za živa pochovaná.

Milé dievča, takými Vestálkami, ktoré musely prísne zachovávať panenský stav, majú byť všetky kresťanské panny. Bohatá nemôže byť každá, učená tiež nie, ale čistá má byť každá.

Čistota je anjelská ctnosť, lebo skrze ňu stane sa človek podobný anjelom. Čisté duše ďaleko prevyšujú anjelov, lebo v tele bojujú, čoho u anjelov niet. (Sv. Cyp.) Čisté duše sú anjeli vyššieho stupňa, lebo anjeli nemajú nijakého boja, ale čisté duše zachovávajú anjelskú čistotu vzdor ustavičným diabolským pokušeniam. Je síce rozdiel medzi čistým človekom a anjelom, ale len v blaženosti a nie v ctnosti.

Ľudia, ktorí vedú čistý život, sú Bohu veľmi milí. Kristus Pán mal najradšej čisté duše: prečistú Pannu vyvolil si za Matku, čistého Jozefa za pestúna. Kto miluje čistotu srdca, bude mať za priateľa nebeského kráľa (Prísl. 22, 11). Čistú dušu nazýva Boh sestrou, priateľkou, nevestou (Pies. n. pies. 4, 6—8). Panny majú za ženícha Kráľa kráľov.

Smýšľaj vždy čo najpočestnejšie. Nezaoberaj sa nikdy so zaľúbením nemravnými myšlienkami a žiadostami, ale zažeň ich hneď, len čo počaly krúžiť okolo tvojho srdca. Dobrými zbraňami proti nim je práca a modlitba.

Najmä musíš bojovať proti zvedavosti očí. Oblokmi očí vchádza do duše smrť (Jer., 9, 21). Lev stratí divosť a stane sa bojazlivým, keď mu oči šatkou zaviažu, tak i zlé žiadosti v nás sa udusia, keď strážime oči. Nedívaj sa na nič nepočestného, neposielaj a neprijímaj neslušné pohľadnice, neprezerať obrázkové časopisy s neslušnými obrázkami, nepozerať vo výkladoch, obrazárňach a múzeách so zaľúbením všelijaké nemravné obrazy a sochy, najmä nepozerať vyzývavo na mužov. Tvoje okolie podľa pohľadu dobre vycíti, aké je tvoje vnútro. Malý úsmev, dlhší pohľad a nepatrné zalesknutie v oku, prezradí tvoje srdce a povzbudí iných k odvahe a smelosti. Veľmi dobre hovorí Ang. Conti: „Keď deva ponížené a cudne klopí oči, javí sa v tom akási panenská hrdosť, ktorá udržuje i najsmelších ľudí v úctivej vzdialenosti a robí ich nesmelými.“

Nikdy nehovor a nespievaj nič nepočestného. Chráň sa i neslušných alebo dvojsmyselných žartov. „Smilníci nemôžu vládnuť kráľovstvom božím.“ (1. Kor. 6, 9.) „Smilstvo a všelijaká nečistota nech nie je ani spomínaná medzi vami, ako sa sluší na svätých.“ (Efes. 5, 3.) Aj o pokleskoch tohto druhu, či vlastných, či cudzích, vôbec nemá sa hovoriť alebo čo najmenej a len najnevyhnutnejšie. Tiež nikdy nič nemravného nečítaj a nepíš. Nemravné romány obsahujú jed v zlatej šálke, najviac predstavujú zločiny, napr. samovraždu, nemravnosť a pod., ako ctnosti a opisujú ich pôvabným spôsobom. Tým sa v človeku veľmi rozecujú driemajúce náruživosti. Istý románopisec navštívil raz žalár. Tu mu hovorili dvaja mladíci: „Vy ste si zaslúžili putá, ktoré my nosíme, lebo my sme tu len preto, že ste nás vy zviedli.“ Sú, pravda, aj mravné a čisté romány, ale takých je málo. Vyberaj si preto na čítanie len šľachetné a užitočné knihy alebo časopisy.

**Nepočúvaj nepočestné reči, piesne, žarty a netrp ich vo svojej prítomnosti.**

**Nikdy nerob nič nemravného, ani sama ani s inými. Pole má oči, les uši, spravuj sa všade, ako sa patrí a sluší. Ang. Conti hovorí: „Vínu a láske sa nesmie veriť. Vojdú do hlavy a rozum je stratený.“ Hladká úlisnosť je nebezpečnejšia ako hrubé násilie.**

**Neprijímaj rozličné dary a darčeky, ktoré ti niekto dáva, lebo veľa ráz ich posielajú s nepekným úmyslom. Čo je najošklivejšie? Predať za peniaze čistotu. Keď istý mladík v nešľachetnom úmysle dával slúžke peniaze, hodila mu ich pod nohy a rozhorčene mu povedala: „Nie som na predaj!“**

**Zachovaj si dobré meno. Je to viac ako krása, veno a vzdelanie.**

**Milé dievča, chovaním mnohé krásne vlastnosti a lúbezné ctnosti ľahko môžeš ukázať svojim zjavom, ktoré vo skutočnosti nemáš; ale v jednom neoklameš! Jediný pohľad tvojho oka stačí, aby bolo vidno, čo tajíš v duši. Nevinnosť a čistota sú kvetom duše, z ktorého ostrý dych života nesotrie pel.**

**Najkrajšou ozdobou devy je krásny pôvab, v ktorom sa zrkadlí čistá duša, cudnosť a nevinnosť. O túto výzdobu sa staraj a v tomto smere sa stále zošľachťuj.**

# Samostatnosť

---

Nejeden človek si myslí, že len tí ľudia sú samostatní, ktorí majú svoje vlastné peniaze a môžu s nimi nakladať podľa svojej ľubovôle. To je pravda, že nezávisia už od iných, ale skutočne samostatní predsa nie sú. Pravá samostatnosť je niečo vnútorného a nemá s vonkajšou slobodnou vôľou nič spoločného. Koľko dievok slúži a sú závislé od svojich chlebodarcov, a predsa sú samostatné vo vykonávaní svojich povinností; iné zasa, ako sa hovorí, stoja na vlastných nohách, rozhodujú samé nad svojimi peňažitými záležitosťami, ale sú otrokyňami iných. Samostatným byť znamená toľko, ako nerobiť nič oproti vlastnému svedomiu, alebo inými slovami, všetko, čo robíme pre iných a s inými, konať z vlastného rozumného popudu a nie zo strachu pred vysmiatim, trestom, škodou, alebo zo ctibažnosti. Hoc by si aj slúžila, keď to tvoja vlastná výživa vyžaduje, ale ak by si poslúchala a vykonávala všetky práce presne podľa svojho presvedčenia a svedomia a nestarala sa, či sa ti iní ľudia pre túto svedomitosť vysmieľajú alebo zlým príkladom ťa k nesvedomitosti zvädzajú, bola by si samostatná dievča. Naopak však, hoci by si bola tá najbohatšia, najzručnejšia a najneodvislejšia dievka z celého mesta, predsa by si bola nesamostatnou, keby si nekonala všetko podľa svojho svedomia a presvedčenia a bola otrokyňou každej výstrednej módy a dala na seba vplývať každou nerozumnou rečou a hlúpou knihou. Aký zvláštny pochop majú veľa ráz dievčatá o samostatnosti. Mala som príležitosť na-

zrieť do duše mnohých dievčat, ktoré boli chovanícami v istom našom ústave. Kým ich ešte strážily zraky vychovávateľiek a viedly ich dobrými radami, uznaly nevkus výstrednej módy a iných nepatričností. Len čo prišli domov na prázdniny a videly, ako sú iné dievčatá ustrojené, myslely si, že musia teraz samostatne konať a nesmú sa riadiť podľa toho, ako im bolo povedané v ústave. Pýtam sa ťa, čo je ťažšie, ostať verným tomu, čo tieto chovanice uznaly za dobré a múdre, alebo otrocky napodobňovať iné dievčatá? Dáš mi iste za pravdu, že je ťažšie ostať verným svojmu presvedčeniu, práve preto, lebo priateľky sa budú azda chovaniciam vysmievaj, že je to kláštorská prísnosť, lebo veď aj iné dievčatá sa tak stroja a spravujú. Práve to je znak samostatnosti, keď nenapodobňujeme v zlom iných i keby sa nám vysmiali. A nie je to slušnejšie a čestnejšie pre dievča strojiť sa jednoducho ako výstredne? Charakterný, opravdu vychovaný človek to neodsudzuje, naopak, jeho záujem o takéto dievča je tým väčší, ako o dievčatá koketné, žijúce viac pre oči iných ako pre seba. Tieto posledné sú spútané ako by neviditeľnými reťazami, preto nemôžu nič urobiť, alebo hovoriť, aby si potajomky nemyslely: Ako sa iným páčime? A keby boli aj grófkami a kráľovkami, ostanú nesamostatné lebo si netrúfajú nosiť šaty podľa svojho stavu a dobrého vkusu, ale boja sa, aby za nimi dve komorné jedna druhej potichu nešepkaly: „Bože môj, tá nemá nijaký vkus!“ Ak sa obzrieme okolo seba, vidíme, ako málo samostatnosti nájdeme. Mnoho ľudí je dotiaľ poctivých, statočných, pravdovravných a vľúdnych, kým sú nimi aj ostatní, medzi ktorými žijú. Keď však robia títo opak toho, myslia si: Keď iba sám budem správne konať, budem z toho mať nielen malý osoh, ale ešte sa mi vysmejú. Milé dievča, nemaj ta-

**kéto nesamostatné, široké svedomie, nerob sa závislou od ostatných. Napr. bola by si zamestnaná vo veľkom, ale zle kontrolovanom obchode a prišlo by ti pokušenie: Ak si to nevezmem ja, vezme si to iná, preto si to radšej ponechám ja, veď sa mi to môže dakedy zísť.“ Ak by si takto smýšľala, si ešte veľmi slabá. Čakala by si na to, čo iní robia, nemysliac, že všev-diace oko božie vidí nielen tvoje skutky, ale aj myšlienky a potrestá každý hriech. Vonkajšia samostatnosť je dobrá, ale oveľa dôležitejšie je mať čisté, samostatné srdce, ktoré ostane verné a poctivé, i keď iní sú neverní a nepoctiví, hovorí pravdu, keď iní luhajú a je vlúdne, láskavé a trpezlivé, i keď iní nenávidia, ohovárajú a odhodia od seba uzdu ctnosti. Modli sa so žalmistom: „Srdce čisté a usporiadané stvor vo mne, ó Pane!“**

# Spravodlivosť

Spravodlivosť je základná ctnosť, ktorou každému svedomite dáme, čo mu právom patrí. I túto krásnu ctnosť zasad' si do záhradky svojho srdca a usiluj sa, by nádherne rozkvitla. Spravodlivá buď k Bohu, k ľuďom a sama k sebe.

Božský Spasiteľ hovorí: „Dajte cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu čo je božie.“ Pánu Bohu musíme sa klaňať, z celého srdca, ho milovať a ďakovať mu za všetky dobrodenia, ktoré denne prijímame z jeho štedrej ruky.

Spravodliví musíme byť i k ľuďom. Sv. Pavol povzbudzuje nás k tejto ctnosti: „Dávajte všetkým, čím ste povinní, komu daň, tomu daň, komu clo, tomu clo, komu bázeň, tomu bázeň, komu česť, tomu česť.“ (Rim. 13, 7.) Chráň sa nespravodlivosti a dávaj každému, čo je jeho. Spravodlivo konaj každú povinnú prácu. Nespravodlivá je služka, ktorá svoje povinnosti zanedbáva, nesvedomite pracuje, zavinenú škodu nenahradí, klame a okráda domácich a predsa celý plat prijíma. Zaplať vždy správne, čo kúpiš, navráť, čo si požičiaš, vyhlás. čo si našla, ak nevieš, komu stratená vec patrí, zapríčinenú škodu nahraď. Ak sa máš o nejakú vec podeliť, podel sa spravodlivo, ak ukladáš iným prácu, dbaj úzkostlivo na spravodlivosť. Ľudí správne oceňuj. Prednosti a dobré vlastnosti uznaj u každého i u protivníka, špatnosti odsúď na každom i na priateľovi. Nepridávaj sa bez rozmýšľania vždy len na stranu toho, koho máš rada. ale na stranu toho, kto má pravdu. Nedovoľ, aby ohrožovala tvoju spravodlivosť podozrivá láska, nádej

na odmenu, túžba po chvále, ani túžba po pomste a nenávisti. Ľudí ľahkovážne neposudzuj. Mysli na slová v evanjeliu: „Nesúďte, aby ste neboli súdení. Lebo akým súdom budete súdiť, takým budete súdení, a akou mierou budete merať, takou sa aj vám odmeria. A čo vidíš smeť v oku svojmu bratovi, kým brvno vo svojom oku nevidíš?“ Alebo akým spôsobom hovoríš svojmu bratovi: „Počkaj, nech ti vytiahnem smeť z oka a hľa, v tvojom oku je brvno.“ Pokrytec, vytiahni najprv brvno zo svojho oka a potom hľadť vytiahnuť smeť z oka svojmu bratovi.“ Krásny príklad spravodlivosti nám dáva prorok Samuel, ktorý bol sudcom izraelského ľudu. Keď zostarel a ošedivel, prehovoril ku shromaždenému ľudu: „Hovorte o mne pred Pánom a jeho pomazaným, to jest pred kráľom Saulom, či som vzal nespravodlivo vola alebo osla od niekoho, či som ublížil komu, alebo ultáľal niekoho, či prijal dar, aby som prislúhoval krivé súdy, a ja pohrdnem ním dnes a navráťim vám.“ (I. Kráľ. 12, 3.) I riekol zástup: „Neublížil si nám ani si nás neutláľal, ani si nič nevzal z našich rúk.“ Buď spravodlivá i sama k sebe. Traja sudcovia súdia naše skutky: Boh, ľudia a my sami. Každý súd je inakší. Súd boží je vždy správny, súd ľudí býva obyľajne príliš prísny a náš zas príliš shovievavý. Posudzuj seba vždy správne a spravodlivo. Čím budeš spravodlivejšia k sebe, tým budeš dokonalejšia, Bohu bližšia a ľuďom milšia. Neuč sa spravodlivosť obchádzať, lebo kto by ju chcel obísť, už ju aj stratil.

Kde je spravodlivosť, tam je pokoj. Preto je vo svete toľko nepokoja, rozbrojov a slz, lebo je tak málo spravodlivosti. Miluj túto ctnosť ako ctnosť všetkých veľkých duší. Pápež Gregor VII. po celý čas svojho panovania vyhľadával spravodlivosť a konal ju s najväčšou neo-

**hrozenosťou tak, že všetkým právom mohol zvolieť, keď umieral vo vyhnanstve: „Miloval som spravodlivosť a nenávidel som nespravodlivosť, preto umieram vo vyhnanstve.“**

# Sebapoznanie

---

Prečo nesmie i tento kvet chýbať v záhradke tvojho srdca? Lebo ak seba dostatočne nepoznáš, bližného svojho naozaj nemôžeš milovať, ani v iných ctnostiach sa cvičiť. Sebapoznanie záleží v tom, že sa usiluješ poznať vlastné „ja“, aby si vedela, ktoré slabosti máš okrem svojich dobrých vlastností.

Ako jednoduché sa nám to pozdáva, predsa ako skúsenosť dosvedčuje, je to zriedkavý kvet v záhrade ctností. Človek, ktorý sa nepozná a nevie, že je hnevливý, pyšný, klebetný, maškrtný atď., nepríde nikdy na myšlienku, aby dával na seba v tomto ohľade pozor a držal tieto nectnosti v evidencii. Myslí si, že je tak ctnostný, že nie je pri ňom nič, čo by mal zlepšiť a zošľachtiť. Vychvaľuje sa peknými vlastnosťami, ktoré vôbec nemá, takže skromní poslucháči si želajú, by sa niekto našiel, ktorý by slepému stiahol beľmo s jeho očí, aby videl svoje chyby a nedostatky. Ľudia, ktorí svoje vnútro nepoznajú, sú ako hodiny, ktoré sa zastavily. Keďže sa pokladajú za dokonalých, nevidia svoje chyby, neapredujú v ctnostnom živote, preto stoja. Už si iste počula muža, ktorý mal tenký, vysoký hlas ako chlapec. Je to naozaj smiešne. Práve tak smiešna je telesne vyrastená žena, ktorá podrží svoje detské chovanie a ostane nevzdelanou ako deti. A predstav si ešte, keby to bola pani z lepšieho domu, ktorú oslovujú milostivá pani. Kde máme hľadať toho príčinu? Iste len v nedostatočnom sebapoznaní. Ako šofér, ktorý by nepoznal všetky časti motoru, nemôže ho pri nejakom defekte

na ceste sám opraviť, a tak i polepšenie človeka je nemožné. I láska človeka k bližnému nie je bez sebapoznania možná. Napr. ty sa s bratom hádaš. Príčina je v tom, že tvoj tón je azda neprívetivý, prudký alebo že v tvojej reči vyznieva výsmech, alebo irónia. Ty však o tom nevieš, a hľadáš vinu vždy len u brata, ktorého si zranila na veľmi citlivom mieste, preto je veľmi napajedený. Ak ťa matka alebo iný na tvoje chyby upozorní, buď im povďačná, lebo tak ti dopomôžu k sebapoznaniu, vyvaruješ sa druhý raz chyby a nedáš viac príčinu k hádkam a nepríjemnostiam. Je veľmi mnoho takých ľudí, ktorí hľadajú vinu vždy u iných a sú preto na nich nahnevaní. Pomaly strácajú k bližným lásku, vyhýbajú sa im, odopru im pomoc a tak ostanú sami opustení. Keby sa v pravý čas preskúmali, našli by, že ich vnútro „ozdobujú“ zlé chyby a nepekne návyky, ktoré zapríčiňujú, že sa im iní vyhýbajú. Každý človek má budúcnosť zväčša vo svojich rukách. Dobré mu je, keď v mladosti svojej sa pozná, kým nie je ešte neskoro.

Každá dobrá krajčírka, ak chce mať ošoh zo svojej práce a dožiť sa úspechu, musí poctivo zodpovedať na tieto otázky: „Ktorých chýb som sa dopustila? Bola som neláskavá, málo pozorná voči zákazníkom? Je moja práca poriadne zhotovená?“ atď. Ak si dá poctivo odpoveď na každú otázku a robí podľa toho, bude vo svojom povolání šťastlivá. Ak bude dávať vinu zlým časom, bude mať vždy zlé časy, ako človek bez sebapoznania. Vidíš, najlepším prostriedkom sebapoznania je denné spytovanie svedomia. Nazerať do tohto zrkadla a spytovať každý večer dokonale svoje svedomie. Lahnúť si ako zajac bez spytovania svedomia je veru bezhlavé a neľudské počínanie. Mysli tu na všetky osoby, s ktorými si sa rozprávala, či si ich správne po-

súdila, s nimi láskave zachádzala, či si im neublížila tvrdými slovami — — — —, či si nebola azda tvrdohlavá, neústupná, pyšná, domýšľavá atď. Kto nevie, že je kmín schovaný v jeho dome, nebude sa starať, aby bol zahnaný alebo chytený. Kmín bude nerušene robiť svoje zločinné remeslo. Sebapoznanie je tak ťažké ako pokora. A odkiaľ to? Človek vyloží si obyčajne všetko vo svoj vlastný prospech, aby sa striasol každej viny. To ukazuje prvý hriech. „Eva mi dala jablko a ja som jedol“, ospravedlňoval sa Adam. „Had ma podviedol“, je výhovorka Evy. Miesto aby hovorili: „Pane, prestúpili sme tvoj príkaz a sme vinní“, obidvaja vinu so seba smývajú. Tak je tomu dodnes. Lahko a rýchlo nájdeme výhovorku pre svoje chyby a zriedka sa otvorene priznáme, lebo nie sme presvedčení o svojej ničote a nenaučili sme pokladať sa za malých, akými sme v skutočnosti v očiach božích.

Modli sa denne o dar sebapoznania slovami: „Pane, daj, aby som Teba a seba poznala. Teba aby som tak poznala, aby som Ťa milovala a tak Ťa milovala, aby som Ťa nasledovala.“

Nežná kvetina, plná vône a ľúbivosti je súcit. Je to nežný cit, ktorý Boh zo svojho srdca vzal a vsadil ako kvet do srdca človeka. Polievaj ho, aby potešil každého, kto klesá pod ťarchou ľudskej biedy a strádania. Keď je niekto zarmútený, poteš ho, kto je v biele, tomu s radosťou poskytni pomoc, tých, ktorí hladujú, nakrm, smädných napoj. Sv. Augustín hovorí: „Kto bližnému z lásky a súcitu podá pohár vody, ak viac nemôže dať, bude mu to pripočítané ako Zacheovi, ktorý polovicu svojho majetku rozdal chudobným. Potecha v zármutku podobá sa dažďu počas suchoty.

Súcit maj hlavne s chorými. Niet rodiny, do ktorej by nezavítala choroba. Ako často máš príležitosť konať službu lásky ošetrojúc toho, ktorý je pripútaný na posteľ a potrebuje obsluhu, starostlivosť a útechu. Ošetrovanie chorých vyžaduje mnoho obetí, ktoré jedine vie prinášať úprimná láska a pravý súcit. Nestačí tu mať iba len obratné ruky, starostlivé oko, ktoré sleduje každý pohyb chorého, ale hlboký cit a nežnú myseľ. Ošetrovanie chorých vyžaduje sebazaprenie, trpezlivosť, súcitný pohľad a porozumenie pre to, čo chorý v duši trpí.

Ako blaží trpiteľa vedomie, že má na blízku súcitnú dušu, ktorá láskavou rukou pohladká jeho horúce čelo. K chorému príd potichučky, s veselou tvárou, žiariacim okom, lebo chorý snaží sa vyčítať s tváre, čo súdiš o jeho chorobe. Buď teda opatrnou, aby si v jeho duši nevyvolala zármutok a zbytočný strach. Dávaj pozor, aby sa ho nedotklo nič nemilé, nerozprávaj mu, ako

je vonku krásne, neopisuj mu radovánky, ktorých on užij a vidieť nemôže. Ak klesá na mysli, utešuj ho a čarovným kúzlom nádeje pozdvihni jeho sklesnutú myseľ.

Niektorý chorý miluje pokoj a ticho okolo seba, iný zas túži po zábave a rozhovore, mnohý si želá, aby ho každý ľutoval, lebo to pokladá za prejav lásky a súcitu. Preto sa musíš poušilovať, aby si zbystreným zrakom, jemnocitom a srdcom rozpoznala, čo si chorý želá. Ak ho budeš s láskou a starostlivosťou ošetrovať, nájdeš v duši uspokojenie a blažený pocit, že si svoje povinnosti svedomite splnila. A aká čistá radosť rozvlní tvoje vnútro, keď sa chorý uzdraví. Preto, milé dievča, usiluj sa urobiť chorému radosť, kedy a ako len môžeš. Prinášaj mu kvety, ovocie a iné darčeky, ktoré by ho potešili. A keby bola vôľa božia, že Boh neuzdraví tú drahú bytosť, ale ju povolá k sebe, budeš mať to sladké, oblažujúce vedomie, že si ju svojou súcitnou láskou a starostlivosťou obšťastňovala. Tvoj žiaľ v tomto povedomí sa zmierni, lebo si vykonala všetko, čo len bolo v tvojej moci.

Iné pokyny pozri si v mojej knižočke „Pravidlá slušnosti a rady pre dievčatá“. II. rozš. vydanie. Kníhtlačiareň Spolku sv. Vojtecha v Trnave. Nepýtaj sa nikdy pri pomoci na odmenu, národnosť a vieru, ale sa len spýtaj, kde je treba čo vykonať. Nechoď popri ľudskej biede, ako išiel bezcitný židovský kňaz alebo levita popri zranenom, ale ponáhľaj sa úbožiakom pomáhať ako milosrdný Samaritán.

Súcit je najvyššie vzdelanie a veľkosť človeka mериame nie podľa rozumu, ale podľa citu. Jednoduché dedinské, súcitné dievča má väčšiu cenu než bezcitný univerzitný profesor.

**Ak nemôžeš pomáhať skutkom, ukáž aspoň súcitné oko. I súcitné slovo je dar.**

**Nielen s ľuďmi maj súcit, ale aj so zvieratmi. Dr. Förster rozpráva vo svojej knihe „Jugendlehre“ tento príbeh o americkom prezidentovi Lincolnovi. „Raz, keď išiel na koni na vychádzku, videl ošípanú, ktorá sa márne usilovala dostať sa von z bahna, do ktorého zapadla. Mnoho nechýbalo a bola by sa utopila. Prezident sskočil hneď s koňa a pomohol zvieraťu z bahna von, pričom sa, pravda, celý zablatil. Povešť o tom sa rozniesla a všetci sa veľmi čudovali, ako si mohol dať prezident pre jedno zviera toľko práce. On odpovedal: „Nespravil som to kvôli ošípanej, ale kvôli mne samému.“**

**Čo chcel týmto povedať? Iste, že nejde len o iných, keď im vykonáme niečo dobrého a máme s nimi súcit, ale tiež o nás samých. Cvikom sa stávajú naše city mocnejšími a nečinnosťou sa otupujú. Nezvykaj si pozerať, ako nejaký živočích trpí. To účinkuje ako čary v rozprávkach, ktoré premenily ľudí v tvrdý kameň. „Cítiť s ľuďmi znamená: mať s nimi súcit a kto ho nemá, nemá už života“, napísal ten istý spisovateľ. Keby bol nechal prezident Lincoln ošípanú v bahne, bola by sa utopila. On by bol však potlačil v sebe súcitný hlas, ako si všeličo iné odvykneme, keď na to nedbáme. Práve tak bol by nechal zahynúť „Černochovej“ v bahne biedy a otroctva, a nebol by sa stal ich osloboditeľom, lebo i pri tomto veľkom diele bol zahádzaný špinou. Kto chce len dobre jesť a piť a potom dobre spať, ten musí láске a súcitu odvyknúť, ale potom ostane človekom bez zásluh pre nebo a práve dobré skutky sú najhlavnejším prameňom získať si nadpozemské poklady, ktoré hrdza nezožerie a mole nekazia.**

**Prinášaj i ty, milé dievča, Ježiškovi, podľa príkladu sv. Terézie z Lisieux, kvietky denných obetí súcitu k trpiacim a chudobným bližným. Stieraj slzy, mierni bóle okolo seba, rozsievaj lásku, nezabudnú tiež na teba.**

**Až ťa hrob raz zakryje na cintoríne, vďačný ľud uvije ti veniec z milých nezábudok.**

Mnohé dievčatá pokladajú poslušnosť za obmedzovanie slobodnej vôle a ohrožovanie samostatnosti. Najmä terajšia mládež vytrela by najradšej zo životného slovníka slovo „poslušnosť“. Poslúchať? Vykonávať, čo mi iný rozkazuje?! Nemať vôľu? Tým klesá predsa človek na úroveň stroja! Tak a podobne rozumkuje mládež a veľa ráz aj rozumní ľudia. Nikto nechce poslúchať, ale každý si chce svojvoľne počínať, hoci by sa vrhal aj do záhuby a plietol si na seba bič svojou neposlušnosťou.

Čo je poslušnosť? Sv. Bonaventúra hovorí, že je to „rozumné a dobrovoľné obetovanie vlastnej vôle.“

Najkrajším vzorom poslušnosti je nám sám J. Kristus. Slovom: „Bol im poddaný“ je vytýčený celý skrytý život Pána Ježiša v Nazarete. Obeta vlastnej vôle je najvyššia obeta. Preto ctnosť poslušnosti, ktorou božského Spasiteľa nasledujeme, je najvyšší stupeň dokonalosti, ktorý len môžeme dosiahnuť. Kristus nielen že bol poslušný nebeskému Otcovi, ale i tvorom. Poslúchal najsvätejšiu Matku a sv. Jozefa, pestúna. Plnil každé ich želanie, nielen keď bol chlapcom, ale až do tridsiateho roku svojho veku. Pán Ježiš poslúchal aj hriešnikov a ľudí opovrzenia hodných. Podrobil sa rozkazu cisára, rozsudku Pilátovmu, poslúchal svojich mučiteľov a dal sa im spútať, bičovať a ukrižovať. Kristus bol poslušný až do smrti na kríži. (Filip 2, 8.)

Poslušnosť je ctnosťou rodinnou i občianskou, a tiež jednou z tých krásnych vlastností, ktoré ozdobuje diev-

ča. Navykni si, milé dievča, už od mladosti poslúchať. Pravá poslušnosť, ktorá je ctnosť, nesmie byť otrocká, bezmyšlienkovitá a vynútená.

Rozoznávame poslušnosť, ktorou ctíme rozkazy božie a ich vykonávame a poslušnosť k rodičom a ľuďom, ktorí ju majú právo od nás žiadať.

Ak je to, čo sa od teba žiada, a tebe sa rozkazuje, správne, čestné, poctivé, neškodné, a keď sa to shoduje s tvojím svedomím a presvedčením, rada poslúchni. Veď to nie je tak ťažkou povinnosťou, keď poslúchneš skúsených ľudí. Tým si ušetríš často mnohé utrpenia a predídeš nezdarom.

Najsladšou poslušnosťou má ti byť tá, ktorá vyviera z detskej lásky k rodičom, hoci sú i také deti, ktorým táto povinnosť býva ťažkou a ktoré pohŕdavo v preceňovaní svojho „ja“ ju odmietajú. A jednako veľkosť a vznešenosť javí sa v poslušnosti k otcovi a matke. Nebol a nie je veľkým mužom, kto si rodičov nectil a odoprel im poslušnosť. A aké by to bolo dievča, aká žena, ktorá by sa protivila tejto úcte, v ktorej vyvrcholuje láska?

Poslúchaj z lásky a budeš šťastlivá. Nech ti je nie ťažko poslúchať, lebo vieš, že rodičia nežiadajú od detí nič, čo by im mohlo škodiť. Ale i v tejto úctivej poslušnosti zachovaj si svoju vôľu a svoje presvedčenie. Vysvetli mierne a úctive rodičom, prečo si iného náhľadu a presvedč ich, že v tomto prípade by slepá poslušnosť nebola na mieste.

Dobrí rodičia, keby v tej chvíľke aj neuznali, že dcéra má pravdu, povolia a dočkajú, ak sa osvedčí náhľad dieťaťa. V tom je základ rodinného šťastia.

Práve v čase rozkvetu života doráža na dievča mnoho dojmov, že často kolíše a bezbranne dáva sa unášať prúdom, ktorý ho často zachváti. Všade čihá naň po-

kušenie, neujde z vodom, ktoré majú lesklý náter šťastia, preto mu treba pevnej ruky, aby ho previedla úskalím mladosti. A to je ruka starostlivej matky.

Poslušnosť ťa privedie iste k brehu šťastia a duševného pokoja.

Poslušnosť má aj isté hranice. Ak vidíš v rozkazoch rodičov alebo predstavených ohrožovanie svojho životného šťastia a útok na svoju poctivosť, alebo ak ti rozkazujú dačo, čo Boh zakazuje, vtedy nesmieš poslúchať. Tu platia slová sv. apoštolov, ktorým vysoká rada zakála kázanie: „Musíme viac poslúchať Boha než ľudí.“ Sv. Augustín hovorí: „Hnev boží by nás zastihol, keby sme sa viac báli ľudí než Boha.“ Kto vie poslúchať, vie tiež dobre nariaďovať, rozkazovať a vládnuť, lebo ťažšou úlohou je múdro rozkazovať než poslúchať. Podľa prirodzeného postupu života bude skôr-neskôr i tvojou povinnosťou v domácnosti rozkazovať a vyžadovať poslušnosť. Potom sama poznáš, akým umením je nariaďovať a žiadať poslušnosť, a ako to bolí, ak ti niekto odoprie poslušnosť a nevykoná tvoje rozkazy. Poznáš, koľko neúcty, nelásky a pohŕdania skrýva v sebe neposlušnosť a budeš si vážiť túto ctnosť viac než teraz, keď ti je poslušnosť azda trpkou. Po zlatej nitke poslušnosti bezpečne dôjdeš cieľa a vyjdeš víťazne z bludiska zvodov a lákavých myšlienok. Poslušnosť je kvetom lásky. Okrem tejto kresťanskej poslušnosti je ešte dokonalá poslušnosť. Túto odporúčal Kristus Pán v rozhovore s bohatým mládencom, keď mu hovoril: „Poď a nasleduj ma!“ (Mat. 19, 21.) K zachovávaní tejto dokonalej poslušnosti zaväzujú sa rehoľné osoby. V rehoľnom stave môže človek istejšie byť spasený než v svetskom, lebo ľahšie a častejšie môže užívať prostriedky milosti, modlitbu, sviatosti, obetu omše sv. Rehoľné osoby podobajú sa rastlinám, zasadeným do

úrodnej pôdy, sú chránené pred mnohými príležitosťami k hriechu, aké sa nachádzajú vo svete, lebo dozor predstavených a rúcho rehoľnícke zdržujú od mnohých hriechov. Človek vo svete, ak robí podľa svojho úsudku, ľahko sa mýli. Ale osoba rehoľná nemôže sa mýliť, keď robí, čo jej ukladá poslušnosť. Vedomie, že je na ceste, ktorá vedie bezpečne do neba, požíva už tu na zemi nebeský pokoj, preto sú dobré rehoľníčky veľmi šťastlivé. Dokonalá poslušnosť je najkratšia cesta k dokonalosti. Ak by si aj ty cítila v sebe povolanie ku kláštorskému životu, uskutočni to a nebudeš ľutovať. Kristus Pán hovoril: „Kto opustí otca, matku, príbuzných kvôli mne, dostane odplatu stonásobnú.“

# Zbožnosť

---

Často počuť myšlienku, že zbožnosť a svätosť patrí len kňazom a rehoľným osobám, ale svetskí ľudia nemajú s tým čo robiť. To je síce pravda, že kňazi a rehoľné osoby zaviazaní sú k väčšej dokonalosti, od nich žiada Pán Boh väčšiu svätosť, ale každý človek je povinný žiť pobožne a ctnostne.

Ženské pohlavie je už podľa svojej povahy pobožnejšie než mužské. Keď je žena už od prírody náchylnejšia k pobožnosti, proti samej prírode sa vzpiera taká žena, ktorá nepestuje utešený kvet pobožnosti.

A čo mám hovoriť o dievčati, budúcej to žene? Ako by bola pobožná ako žena, keby už v rozkvetení života nezasadila do svojej záhradky túto krásnu ctnosť!

Zbožnosť, aká lúbezná a pôvabná je to ctnosť. Je perlou v dievčenskej korune. Hľadaj preto, milé dievča, aby táto ctnosť zapustila hlboko korene do tvojho srdca. Zbožnosť povznáša a zošľachťuje človeka. Dievča, ktoré nezdobí takáto krásna ctnosť, nie je dokonalou a vzdelanou.

Pravá zbožnosť je v srdci a srdce ľudské s Bohom spojuje. Spojenie toto je prameňom hojnej radosti, a preto vidíme, že ľudia skutočne zbožní, sú veselí, láskaví a vľúdni, kým o ľuďoch smutných, zamračených, mrzutých, šomravých a nesnášavlivých môžeme smelo tvrdiť, že nie sú naozaj zbožní. Zbožnosť spríjemňuje život.

Milé dievča, zachovaj si v srdci a duši neporušený cit pravej zbožnosti, ktorý tvoja starostlivá matka iste

v tebe od mladosti vypestovala a tak ti dala základ k pravému šťastiu, pokoja duše a spokojnosti. Kto nemá opory v zbožnej duši, nemá tiež sily k boju a je zmietaný životom ako odpadnutý list so stromu. Lesk a krása, učenosť a múdrosť strácajú žiaru tam, kde niet zbožného citu. Zbožnosť zošľachťuje povahu a cit, učí milovať Boha a bližného, je slnkom, ktoré vniká svojimi hrejivými lúčami do tvojho srdca a zasväčuje ho vzornému, rýdzo ženskému životu. Sila, ktorá sa skrýva v modlitbe a v zbožnom povznesení myslí k Bohu, ochráni ťa v nebezpečenstvách, posilní v ťažkých chvíľach a uvedie lodičku tvojho života do bezpečného prístavu. Kto sa však nemodlí, stratí nielen zbožnosť, ale príde aj o vieru, ktorá je potechou a pomocou prenasledovaných. Istý francúzsky časopis priniesol nasledovnú udalosť. Akýsi bezbožný soc. demokrat sa raz chvastal pred svojimi súdruhmi, že sa mu konečne podarilo okradnúť svoju manželku o vieru. Pravda, dostalo sa mu za to od súdruhov veľkej pochvaly. Ale, keď sa vrátil domov, zbadal, že pred domom stojí veľký kŕdeľ zdesených ľudí.

Keď sa pýtal, čo sa stalo, povedali mu, že sa v dome muselo prihodiť nejaké nešťastie. Vbehol dnu a nešťastníkovi ukázal sa strašný obraz pred očami v jeho chudobnej chyži.

Manželka s troma drobnými deťmi ležala na zemi v krvi, mŕtva. Pri nej našiel malý lístok, na ktorom bolo napísané: „Pokiaľ som mala vieru, znášala som všetky utrpenia a prenasledovania pokojne, lebo som verila v božiu odmenu, ale ako mi môj nešťastný muž vyrval zo srdca vieru, nemám potechy, nemám sily, aby som znášala ťarchy života. A aby sa aj deti nestaly takými, ako ich poblúdený otec, zarezala som aj tie.“

Hľa, táto smutná udalosť je jasným dôkazom, že človek bez modlitby a zbožnosti neznesie súženia tohto plačlivého údolia. „Veď zo všetkého súženia vytrhol si ma a moje oko díva sa na mojich nepriateľov.“ (Žalm 5, 3, 9.)

Až prekročíš krásny vek panenského rozkvetu a prísny život so svojimi nárokmi a ťarchou povinností na teba zaľahne, poznáš mocnú silu zbožnosti. Kristus prisľúbil: „A všetko, čo len budete pýtať v modlitbe s vierou, obsiahnete.“ (Mat. 21, 22.) Ďalej: „Pýtajte a dá sa vám.“ (Mat. 7, 7.) Sv. Augustín hovorí, že modlitba je kľúč od všetkých pokladov dobroty božej.

Zbožnosť však nespočíva v zovňajšku. Nerozhoduje množstvo modlitieb, omší sv., pútí a pobožností, ale všetko záleží na tom, aké je naše srdce a s akým úmyslom a v akom duševnom položení všetko to konáme. Prostá myšlienka na Boha, plná vďačnosti a oddanosti, je lepšia než nepozorné odriekanie dlhých modlitieb. Ak sa pomodlíme v duchu pravej zbožnosti Otčenáš, viac sme vykonali, ako keby sme rýchlo a bezmyšlienkovite odriekali celý ruženec. Zbožnosť neukazuje sa množstvom ale akosťou.

Lepšie je zúčastniť sa jednej pobožnosti v tom istom kostole, ako behať z kostola do kostola, rozptyľovať sa novými dojmami a nedopracovať sa pravého duševného spojenia s Bohom, v ktorom je slasť a pravý pokoj.

Zbožné dievča začne a ukončí deň s tichou modlitbou na perách, ale nezabúda aj pred jedlom a po jedle sa pomodliť i pred prácou vyprosí si zbožným vzdychom božie požehnanie.

Zbožnosťou nesmie nikdy trpieť povinnosť. Kto zanedbáva svoje povinnosti, nie je ozajstne zbožný i keby sa stále modlil a ustavične bol v kostole. Zbožnosť možno ľahko spojiť s prácou a verným plnením povinností.

**Kto trvá v spojení s Bohom, kto koná svoje práce a plní povinnosti z lásky k Bohu a s myšlienkou na Boha, toho celý život je posvätený a každé jeho dýchnutie je novým prejavom zbožnosti. Povinnosť je niečo svätého a jej verné plnenie je najzbožnejšou modlitbou. Preto, milé dievča, nech je základom tvojho vzdelania pravá zbožnosť! „Krása, lúbeznosť, umenie, všetko nie je ničím, ale tú ženu chváľme, ktorá sa bojí Boha.“**

## Cena času

---

Čas je dar božej dobroty, je jeho majetkom, z ktorého nám podľa svojej ľubovôle toľko dá, koľko chce. Už z tejto myšlienky poznáš, že tu ide o sverený poklad, z ktorého musíme raz skladať účty. Je najväčší a najvzácnejší skvost. Angličan hovorí: „Time is money.“ „Čas sú peniaze.“ Myslím, že čas je ešte viac než peniaze, lebo za peniaze môžeš si kúpiť pokrm, odev, pohodlie, niekedy aj zdravie, ale uplynulú minútu ani za milión peňazí neprivoláš nazad. Ak ju stratiš, stratiš poklad veľkej ceny. Čas je cennejší než sláva a krása. Áno, je tak cenný, že si zaň i večnosť môžeme kúpiť. Sú dva kľúče, ktoré otvárajú bránu do neba — milosť a čas. Len milosťou božou a dobrým užívaním času stali sa ľudia svätými. Preto právom hovorí sv. Bernard: „Nič nie je vo svete tak vzácne ako čas.“

Čas rýchlo uteká a na nikoho nečaká. Letí do večnosti a nikdy, nikdy viac sa nevráti.

Tohto vzácneho daru, ktorého ti Boh určitú čiastku dožičil, využi čo najlepšie. Modli sa, pracuj a zošľachťuj sa, lebo to je daň, ktorú neúprosný čas od teba žiada. Ak ju zaplatíš správne a načas, získaš si jeho pochvalu, ak nezaplatíš, upadneš do nemilosti a budeš nešťastná. Zajtrašok nemáš istý, preto využi dobre už dnešný deň. Život meriame podľa rokov, ale ceníme ho podľa skutkov. Život tvoj má byť vždy cenný, či je dlhý, či krátky.

Nepremárni zbytočne ani minútu. Sedieť naprázdno, nečinne sa povaľovať, sháňať sa iba za daromnými zábavami, zamestnávať sa neužitočnou prácou alebo ne-

užitočným čítaním, je hriešne utrácanie času. Mária Leszczyńska hovorila: „Každé mrhanie je hanobné. Najväčšie pohanenie zasluhuje ten, kto mrhá časom“. Sv. Františka: „Pokladala by som si za krádež, keby som len chvíľku drahocenného času daromne stratila.“

K dokonalému využitiu času veľmi pomáha jeho správne rozdelenie a to, čas k práci, čas k jedeniu, čas k modlitbe a odpočinku. Rozvrhni si vždy deň, urči si, aké práce vykonáš a konaj jednu za druhou dôsledne a vytrvalo.

Život ľudský podobá sa hodinovému stroju. Ako hodiny nám naznačujú čiastky dňa, majú tiež určovať i naše práce a úlohy. „V tej domácnosti ide všetko ako hodiny“, hovorí sa o dobrých gazdinách. Tým sa naznačuje, že každá práca v takej vzornej domácnosti má svoju určitú chvíľu, deň a hodinu. Tak nevznikne zmätok, zdržovanie, zanedbávanie, zabúdanie. A také vzorné gazdovanie máš si zaviesť i vo svojom živote.

Najlepšie využiteľný čas ráno. Vtedy si spánkom a odpočinkom osviežená a najschopnejšia k najdôležitejším prácam.

Čím je ranná chvíľa pre celý deň, tým je čas mladosti pre celý život. Využiteľný čas svojej jari, nepremárni drahocenný čas. S ním sa mína mladosť, čas učenia, čas šťastia a radosti.

Nech neodnáša tvoja jar a leto „Čas“ na svojich okrídlených perutiach bezúčelne do mora večnosti. Len ten žil, kto vedel správne oceniť vzácnosť času. Kto si času neváži, nudí sa. Nuda je veľké zlo. Pracovitý človek nepozná nudu. Šťastlivá si aj ty, ak nevieš, čo je nuda. V Mníchove je v kráľovskom parku súsošie, ktoré znázorňuje ako silný fúzatý starec s mohutnými krídlami na chrbte uchoпил mladé pekné dievča, dvihne ho do výšky a chce ho násilne odniesť. Maličký

okrídlený anjel pri jeho nohách za ňou plače. Toto súsošie znázorňuje, ako „čas okráda o krásu“. Ale čas okráda nielen krásu, ale i mladosť. Proti tvojej vôli uplynie aj tvoja jar a čas ju uchváti, leby si sa akokoľvek bránila. Preto je rozumné využítkovať dobre čas mladosti, lebo čoskoro budeš pri bráne dospelého veku a staroby. Kto na jar sial, teší sa v lete z kvetov a na jeseň trhá plody zo svojej jarnej práce. A tak i ty v starobe budeš sa tešiť z toho, čím si si život spríjemnila, z pokladov ducha, vedenia a skúseností, ktorými si sa obohatila. Preto, milé dievča, vzdelávaj a zdokonaľuj sa už v mladosti, vystupuj a spravuj sa šľachetne a ži ctnostne. Nashromaždi si kyticu ctností, aby si sa stala milá Bohu a ľuďom. Svedomite využi drahocenný čas, aby si požívala ovocie jeho dobrého ocenenia.

# Radosť

---

Radosť! Krásne to slovo, ktoré znie každému uchu ako rozkošná hudba a naplňuje každé srdce túžbou po nej. Ľudia potrebujú radosť, najmä keď vnútorný pokoj je zakalený. Divadlá, kiná atď. sú dôkazom toho, že terajším ľuďom veľmi chýba radosť.

Radosť je potrebná životná sila. Každý človek túži po radosť a má aj na ňu právo. Ako sa dobre cítiš a dobre si vydýchneš, keď ťa ožiaria lúče radosť z nejakého ľudského srdca. Áno, milé dievča, potrebuješ radosť ako svetla. Človek musí mať radosť ako druhé slnko.

Ak sa môžeš srdečne smiať a byť veselá, vtedy máš aj opravdivú radosť a si telesne, duševne a mravne zdravá. Radosť zdvojnásobuje telesnú silu a schopnosť a robí človeka smelým a nebojácnym. Hravo prekoná ťažkosti a protivenstvá života. Radosť zošľachťuje človeka, robí ho prívetivým, ochotným a vnímavým pre všetko pekné a pravdivé.

Čo nám poskytuje radosť? Nekonečne dobrotivý Boh obšťastnil nás bohatým darom: *radosťou*. Nedostalo mu dať nám všetko potrebné, ale zahrnuje nás ešte radosťou — radosťou z vesmíra, ako je: krása veľkého a bohatého sveta, počnúc malým lúčnym kvetom, z ktorého sa poteší každé nevinné srdce, až k ligotavému hviezdnatému nebu, ktoré poskytuje učencovmu oku netušiacu rozkoš, ktorej sa nemôže dosť nasýtiť. Nepocítila si ešte nikdy radosť z prírody? Najkrajšie je to, že táto radosť, kto ju už raz okúsil, s roka

na rok sa stupňuje. Ale smysel pre krásu prírody úplne sa vyvinie až v rokoch dospelých. Ako dojemne pôsobí na ľudské srdce, keď vidíme, ako všetko v plnej nádhere sa zelenie, kvitne a vôňou dýcha. Svoj pôvab má aj slnko, ba aj dážď, ktorý stiera prach a prináša v lete osvieženie. Zmena ročných dôb je ustavičnou radosťou. Mnoho čistých radostí donáša nám aj pobyt na čerstvom vzduchu.

Okrem prírody čerpáme radosť aj pri pohľade na nádherné budovy, umelecké sochy a pomníky, ktoré vytvorily ruky ľudské.

Mnohí ľudia nachádzajú radosť v tom, že môžu iným radosť spôsobiť. Istý miliardár hovoril, že má najväčšiu radosť nie z peňazí, ale keď ich môže niekomu dať. Daroval viac ako miliardu na dobré ciele, aby vraj zanechal svet lepší ako bol, keď prišiel naň. Priznáva sa: „Dávať znamená pre mňa veľkú radosť. Som šťastlivý, lebo je mi dožičené rozširovať šťastie okolo seba a vidieť natešené tváre tisícich.“ Göethe hovoril: „Veselý je ten, ktorý môže dávať.“ Radosť dobrodin-cova je čistá až na dno.

Tolstoj zažil ako mladý muž nepatrnú udalosť, ktorá naňho urobila veľký dojem. Raz ako mladý gróf pomáhal služobníkovi rozostavovať na stole poháre. Pri tejto maličkosti mal dosiaľ nepoznaný pocit šťastia, ktorý ho naplnil myšlienkou: „Aký ošklivý som bol dosiaľ. O, kiežby som bol dobrý a šťastlivý v budúcnosti.“ Čo ho pritom tak dojalo, bol obdiv nad tým, že také malé veci môžu človekovi zapríčiniť takú veľkú radosť. Na tomto príklade vidíš, milé dievča, že iným dobre robiť, preukázať bližnému nejakú ochotu, je tajomná sila najhlbšej radosti. Buď šľachetná a dobrá a zažiješ i ty mnoho čistých radostí! Práve toľko radostí zažiješ, koľko ich iným spôsobíš. Radosť budí

radosť a šťastie sa rozmnožuje dobrodeniami, dobrými skutkami. Prívetivé, láskavé slová a ochota prinášajú radosť nielen tomu, koho nimi obšťastníme, ale hlavne toho, kto radosť seje.

Najväčšiu radosť pocíti človek vlastne vtedy, keď našiel niekoho, koho má rád. Pravý základ radosti je láska. Ona budí protilásku, teší sa zo šľachetného smýšľania a skutkov iných. Láska je pozorná a ochotná, vyčítí hneď potreby bližného, je šľachetná, pozerajúc vždy na jasnú stránku vecí a hľadá iných obšťastniť a im radosť urobiť. Čím viacej lásky, tým viacej radosti! Pravá láska usiluje sa utíšiť túžbu po radosti. Len vtedy zažiješ, milé dievča, veľkú radosť, keď vieš to veľké umenie tiež iným radosť urobiť. Nie je to príliš ťažké, dostačí dobrá vôľa, malá ochota, láskavý pohľad, prívetivá informácia, srdečné stisnutie ruky a niekoľko milých slov, väčšia pozornosť, niekoľko pekných kvetov, dobrá kniha, nevinný žart, pieseň alebo hra, len keď to všetko vychádza zo žičlivého srdca. Nielen vtedy, keď preukážeš niekomu skutok lásky, naplní sa tvoje srdce tichou radosťou, ale táto radosť potiahne sa ťa červená niť celým твоjim životom. Radosť nasleduje ihneď ako odmena lásky, je to radosť v najhlbšom smysle slova. Láska je veľkou čarodejnicou, ktorá všetko premení v radosť a jasot. Keby sa všetci ľudia tak milovali, ako sa majú radi dvaja zaľúbení, bolo by každé srdce ľudske naplnené nebeskou radosťou. Aké je to dojemné pozorovať dvoch ľudí, ktorí sa milujú opravdivou nežnou láskou. Cveľa viac nás ešte dojíma a naplňuje slasťou, keď takouto láskou miluje sa celá rodina, žijúca vo veľkej shode a svornosti. Rajom by bol svet, keby v ňom panovala vzájomná láska.

Veselá povaha je najlepším znakom dobrého člo-

veka, hovoril ktosi. Nemôžeš sa ustavične smiať, ale i pri veľkej vážnosti môže prenikať radostné srdce a pri vážnej práci musí dobrota žiariť z tvojich láskavých očí. Ak si ozajstne dobrá, poznáš vo veciach i dobré a i pri ľuďoch dobré uznáš.

Sú ľudia, v blízkosti ktorých sa dobre cítime, ich prítomnosť na nás účinkuje sta čerstvý horský vzduch, ich účasť vo spoločnosti je ako slnečný kúpeľ. Niektorí ľudia sú už od prírody takí šťastliví, že vo všetkom nájdu radosť. Nie je pre nich nič tak hrozného, v čom by nenašli tiež niečo dobrého, musíme skoro závidieť takým povahám. Ak k takým povahám nepatríš, skús to, aby si sa povzniesla k tomuto pocitu šťastia. Predovšetkým musíš ako dieťa vážiť si každej malej radosti. Ak zažiješ niečo príjemného, nesmieš to nechať prejsť bez účinku, očakávajúc ešte niečo krajšieho a príjemnejšieho. Mnoho malých radostí robí radostný život. Kto sa vie tešiť z malých radostí, tomu nebude radosť nikdy chýbať. Tak zle sa nikomu nedarí, že by nevidel malé kvietky radosti deň čo deň vykvitnúť na ceste života. K pravej radosti patrí podstatne pocit šťastia. Jestvuje vôbec šťastie? Pokým sme nedokonalí, a každý vie, že ním je, potiaľ nemôže byť svet dokonale šťastlivý. Ty predsa môžeš byť šťastlivá. Tvoje šťastie závisí od pokoja čistého srdca. Kto raz objavil to tajomstvo, že vnútorným sebahypnotizovaním môže zvíťaziť nad vonkajšími vplyvmi, ten našiel šťastie i keby to okolo neho veľmi smutne vyzeralo.

Sú aj ničitelia radosti. K týmto patria ľudia bezcitní a kazitelia hry, ktorí sa nevedia smiať, nerozumejú žartom a nechápu potreby spoločnosti. O, úbohí sebeckí ľudia! Smyseľné radosti končia obyčajne stratou na sile života a zanechávajú horkú chuť, preto takéto radosti neuspokojujú. Nietzsche hovorí: „Matka výstred-

nosti a samopašnosti nie je radosť, ale neutešenosť.“  
Smyselná a sebecká radosť rýchlo pominie. Iný ničiteľ  
radosti je nespokojnosť. Sú aj takí ľudia, ktorí nie sú  
s ničím spokojní. Nech začnú, čo chcú, všade narazia  
na ťažkosti, ktoré im znechutia život. K takým patria  
mrzutosti v povolani alebo človek, s ktorým sa musia  
stýkať. Nenájdu, čo hľadajú, alebo hľadajú okolo seba,  
čo by mali nájsť vo svojom vnútri: radostné šťastie.  
Nariekajú stále, začnú hneď to, potom niečo zas iné,  
ale hneď sa im to nepáči. Títo večne nespokojní a ne-  
šťastliví ľudia sú vrahovia radosti a vlastného šťastia.  
Nevidia tu dobré, čo im leží v blízkosti, ale pozerajú  
len závistlivo na šťastie iných. Len vtedy budeš spo-  
kojná a šťastliná, ak nebudeš pozeráť na veci, ktoré  
nikdy nedosiahneš.

Tvoj život bude zväčša taký, akým si ho sama spra-  
víš. Veselý si robí veselý život, smutný smutným. Oby-  
čajne tvoje chovanie k okoliu má vplyv na tvoju ná-  
ladu. Ak si hašterivá, pokladáš všetkých za takých, ak  
si neláskavá, neprívetivá, nesmieriteľná, budeš práve  
tak súdiť aj o iných. Hoci nálada je vecou povahy, dá  
sa, ako iný zvyk, vychovať. Závisí to od teba, či chceš  
mať veselý, či smutný život. Nech je preto твоjím hes-  
lom: „Radosť, láskavosť, prívetivosť a veľkodušnosť.“  
Zvykaj si na všetko pozeráť sa s tej lepšej, ružovej  
stránky. Je malé umenie byť vždy veselým a nie je  
to také ťažké. Musíš sa v tom cvičiť, vychovávať, totiž  
vidieť malé radosti, vážiť si ich a vďačne ich užívať.  
Kto nemá pre ne ani oko ani srdce, vníma tisíc ra-  
dostí a nič z nich nemá. Vidieť vždy len dobrú stránku  
vecí, k tomu treba pevnej vôle. Nehnevaj sa, nenarie-  
kaj. Všetko je obyčajne dobré a stane sa zlým našou  
zlou vôľou.

Ako spraviš teda každý deň života dňom radosti?

**Tak, že sa raduješ. Lásku získame láskou, radosť zas, že sa radujeme. Navonok môžeme sa zdať veselými, i keď nám srdce krváca. Sila vôle mnoho zmôže. Nemala by si vedieť to dosiahnuť, čo cudzia vôľa nad nami vykoná? Často sa stane, že vlastne ani nie tak vôľa ako nálada iného na nás tak účinkuje, že naša vlastná nálada sa zmení: podarený žart premený smútok a mrzutosť na veselosť. Počula som, že istý otec, ktorý mal taký dar veselosti, so svojou manželkou vždy trocha zatočil, keď sa na niečo hnevala alebo bola mrzutá; hneď sa rozveselila a na všetko nepríjemné zabudla.**

**Preto, milé dievča, nech ti vždy žiari radosť s tváre. Uč sa vedieť vždy všetko v najlepšom svetle. Poznala som 17-ročné dievča, ktorej ustavične pohrával úsmev na tvári, robil čarovný dojem a zvyšoval ešte krásu jej nevinnej duše, ktorá sa zrkadlila v jej veľkých očiach. Ako vosk prijíma tvár a podobu, akú mu dáme, tak aj tvár mladej devy dostane taký výraz, aký najčastejšie robí.**

## Vzdelanie srdca

---

Starí Gréci mali spolok zbožných, mysliacich mužov. Menovali sa Pythagorejci. Kto chcel do ich spolku vstúpiť, musel prisľúbiť, že bude 3 roky čušať. Keď túto skúšku prekonal, uznali ho za člena ich spolku. Vieš, prečo títo mužovia len pod touto podmienkou boli prijatí do menovaného spolku? Myslím, že niet na svete nič ťažšieho, než byť pánom svojho jazyka a nie jeho otrokom. Kto toto dokáže, ukazuje tým veľkú silu ducha a sebazaprenia, a preto mu môžeme dôverovať aj vo väčších veciach. Čo pomáha človekovi všetka dobrosrdečnosť, keď ľahkomyselný jazyk dobré srdce neposlúcha? Najväčšie nešťastie a zmätok vo svete zapríčiní vždy len neskrotený jazyk. Pre ľahkomyselnú nadávku sa ľudia vzájomne zastrelia a staré, dobré priateľstvo sa rozpadne nejakými hlúpymi klebetami. Ako rýchlo povieme slovo, ktoré potom obanujeme! Poviem ti príklad, aké veľké zlo zapríčinil neskrotený jazyk. V priestrannej chodbe kostola sv. Juraja na pražskom Hrade stojí kamenná socha, predstavujúca ženskú mŕtvolu, po ktorej lezú jašterice, žaby a iné všelijaké plazy. O pôvode tejto sochy rozpráva povest: Na Malej strane v Prahe bývala chudobná vdova s dcérou Brigitou, do ktorej sa zaľúbil mladý sochár. Prv, ako sa mohol s ňou sosobášiť, bol nútený vzdialiť sa na dlhší čas pre prácu na okolí. Odchádzajúc, zaprisahal dievča, aby mu ostalo verné. Po dohodení práce, vrátil sa do Prahy. Nešiel hneď ku svojej snúbenici, ale najprv sa vypytoval v susedstve, ako sa

chovalo dievča za jeho neprítomnosti. Na nešťastie pýtal sa starej nepriateľky chudobnej vdovy, ktorá zo závidi a z pomsty dievča tak ohovorila a osočila, že mladík sa veľmi nahneval na ňu pre jej domnelú nevernosť a prisahal jej pomstu. Pozval ju na schôdzku do Jelenieho Příkladu. Keď dievča prišlo, zavraždil ju. Mŕtvolu zavliekol do krovia, nechal ju tam ležať a utiekol. Po istom čase mŕtvola bola nájdená, ale na nepoznanie zohyzená rozličnými plazmi. Podozrenie padlo na jej milenca, ktorého zavreli. Ku zločinu sa priznal a bol na smrť odsúdený. Vyžiadal si milosť, aby smel ešte pred smrťou z kameňa vykresiť sochu svojej milenky v tej podobe, ako bola v Příkladu zavraždená a nájdená. Priniesli mu teda do žalára veľký kameň. Tam vykresal z neho sochu, ktorú i teraz možno vidieť na chodbe kostola sv. Juraja. Potom hneď bol popravený.“ Toto sú následky klebetného jazyka. Nie je to ozaj smutné, že rozumný človek tak často sa dá opanovať týmto malým červeným kúskom mäsa? Hľad, aby každé slovo, ktoré chceš vysloviť, bolo rozumu predložené na skúšku. Kto tak nečiní podobá sa pánovi, ktorý vo vlastnom dome poslúcha svojho sluhu. Vieš, kedy musíme dávať najväčší pozor na svoj jazyk? Myslím, keď nás niečím rozdráždia a my sa nahneváme. Tu povie me hoci čo. To nám potom pripadá natoľko cudzie, že to ani sami nepoznáme. Domnievame sa, že si tým ošklivým slovom uľavíme, ale vo skutočnosti si už mnohý človek svoje svedomie obťažil a musel celý život za to trpieť, čo povedal v jednej hodine. Čo treba robiť, aby sme si jazykom nezapríčinili škodu? Azda tri roky čušať, ako to robili Pythagorejci? To by bolo zvlášť pre dievčatá ťažké. Ale radím vám, založte si taký spolok, ktorého členky sa zaviazu mesiac neprehovoriť ani slova, kým hnev v ich vnútri trvá, alebo

neodpovedať na nijakú urážku. Neskôršie by k tomuto cvičeniu prišlo aj iné: Nehovoriť nič o iných, čo by ich mohlo rozhnevať alebo uraziť. Niektoré dievčatá sa pýšia, že vedú majstrovsky cvičiť vo spolkoch, ale mať železný sval jazykový je ešte čestnejšie, než tieto zručnosti, lebo na to treba oveľa viacej sily. Ak ťa to bude niekedy dráždiť, aby si urobila ošklivý žart, alebo povedala urážajúce slovo, aby sa mohli iní dobre smiať alebo prezradila chyby iných, za ktoré sa už aj tak veľmi hanbia, nerob to! Jediným zlomyseľným žartom stratíme často svojich najlepších priateľov, lebo smiech je oveľa horší než výčitky. Prehltni radšej taký nepekny nápad a neprehovor skôr, kým si sa nepre-svedčila, či sa niekto nezarmúti a neurazí. Takéto smýšľanie voláme: „vzdelanie srdca“. To, čo vieme, je vedomosť.

Nielen u malých dievčat, ale i u veľkých, nájdeme často jednu nectnosť, totiž klebetnosť. Nerobia to zo zlomyseľnosti, zloby, ale skôr preto, že jazyk hovorí a nepýta sa srdca. Čo hovorí tvoje srdce na klebety? Pýtala si sa ho už niekedy? Je medzi vami niekto, kto si myslí, že vynášaním mrzkých skutkov, alebo utrhačných slov, môžu urobiť niečo dobrého? A čie zlé sa roznáša? Svoje vlastné, že ho ľutujeme a chceme sa polepšiť? Ó, nie, klebetí sa vždy len o tom, v čom iní pochybili, alebo dosiaľ chybujú. Myslíš, že ti niečo pre zošľachtenie srdca pomôže, keď ti niektoré dievča šepká do ucha, že brat tvojej priateľky príde vždy o polnoci z hostinca domov? Celkom nič, naopak, čím viacej ošklivých vlastností o iných sa dozvieme, tým lepšie o sebe smýšľame — a čím viacej s chybami iných sa zamestnávame, tým menej metieme pred vlastným domom. Prečo klebetami nikoho nenapравíme? Lebo sa potajomky odohrávajú, a to najhoršie pri nich je, že neprichádzajú z lásky, preto im nie je nič sväté. Klebetnice obyčajne pravdu prekrútia, každému hneď všetko uveria a nepresvedčia sa, či sú to pravdivé reči. Sú také klebetnice, ktoré nemôžu zabiť muchu, ale svojich bližných vedia pomaly do hrobu priviesť, život im skrátiť tým, že ich okrádajú o dobré meno. Čo slúžka rozprávala, čo kuchárka počula otvorenými dvermi, roznášajú ďalej, ako večnú pravdu. Keď sa udalosť vráti k prvej klebetnici, nepozná už svoje vlastné ovocie. A smutné je, že takej klebetnici slúži celá armáda jej

podobných, ktoré roznášajú všetko, čo nepekného počuly a videly. Nemyslia na nič zlého, len aby sa dobre zabavily. Keby si niekedy náhodou počula niečo podobného o svojej osobe, ako bolo všetko zafarbené, obrátené a nepravdivé, zbledla by si od ľaku, že také podobienky prišli o tebe medzi ľuďmi. Aké naučenie vyplýva z toho pre teba? Urob si pravidlom, že nebudeš nikdy o nijakom človekovi nič nepekného ďalej rozprávať. Ak túto chybu zbadáš na svojej priateľke, povedz jej: „Ťbohá Marienka, si určená, aby si roznášala špinu? Nerobíš i ty hocičo, čo by sa ti zle vyložilo, keby som ťa nepoznala a nemala ťa rada?“ Sv. Augustín vypráva vo svojich spisoch o svojej matke, Monike, že mala tú krásnu vlastnosť, že nikdy nikomu nerozprávala, čo nepekného alebo urážajúceho o iných počula. Hovorí: „Keď v prítomnosti matky jej priateľka vyliala si svoj hnev prudkými slovami na neprítomné svoje nepriateľky, matka to pred neprítomnými nielen nikdy nespomenula, ale naopak, pekne o nej hovorila, aby ich vzájomne usmierila.“ To je krásny príklad a myslím, že máš aj ty vôľu sv. Moniku v tejto peknej ctnosti nasledovať.

Keď budeš strážiť svoj jazyk nielen z pozemských pohnútok, aby si nikoho neurazila, a sama škodu na dobrom mene neutrpela alebo priateľku nestratila, ale z náboženských pohnútok, staneš sa dokonalou, ba svätou. V Písme svätom stojí: „Kto jazykom nezhreší, je dokonalý!“ Hriechy proti láske k bližnému sú hlavne ohováranie alebo utŕhanie na cti, osočovanie a potupovanie. Ohováraním hreší, kto chyby bližného bez potreby odkrýva. Hriech ohovárania pácha sa najčastejšie zo všetkých hriechov. Zriedka nájdeš dakoho, čo by nebol hotový haníť život svojho bližného“, hovorí sv. Hieronym a sv. Ignác: „Špinu máme skôr zakryť

ako rozrývať; lebo nikto nemôže sa jej dotknúť bez toho, že by sa nezamazal.“ Utŕhanie na cti je len vtedy hriech, keď máme úmysel škodiť bližnému na dobrom mene. Keď chybu iného dakomu len preto oznámime, aby sme prekazili inú takúto chybu, niet nijakého hriechu. (Sv. Tomáš Ak.) Osočovaním hreší, kto na bližného chyby rozpráva, ktorých nemá, alebo chyby jeho zväčšuje. Keď sa osočovanie stane pred vrchnosťou, menuje sa krivou obžalobou. Osočovania sa dopustila manželka Putifárova, ktorá nevinného Jozefa obvinila u svojho manžela, že ju k zlému chcel zviest. Židia u Piláta obviňovali Spasiteľa, že búri ľud a zakazuje platiť daň cisárovi. Podlé duše zvykli písať anonymné listy a v nich osočovať svojich bližných. Aj to je osočovanie, keď sa chyby jeho zväčšujú. Osočovateľ robí sa naraz vinným z dvoch prečinov: luhá i škodí na cti bližnému.

Niektorí osočujú svojich bližných u svojich predstavených, aby ich pripravili o ich priazeň alebo zárobok, alebo aby sa sami na ich miesto dostali. Najhoršie je osočovanie, ktorému predchádza chváloreč. „Je to síce dobrý človek, ale . . .“ Touto chválou vyniká tým väčším pohanenie, ako vedľa svetla vyniká černejší tieň. O takýchto osočovateľoch hovorí Dávid. (Ž. 13, 3.) Najväčšia kliatba osočovania záleží v tom, že obyčajne ani úplne nahradená, alebo odvolaná byť nemôže. Kto by rozhodil do vetra za hrst peria, nemôže ho potom ani zadržať, ani sobrať aj keby chcel.

Keď sa v tvojom srdci niekedy ozve úmysel, alebo túžba niekoho osočovať, pováž, akú zodpovednosť osočovateľ na seba berie, uveď si, že by padol na teba nielen tvoj vlastný hriech, ale i všetky tie hriechy, ktoré tvojou vinou na všetky strany sa rozšíria a bude ich tým viacej, čím väčší bude kruh jazykov, ktoré budú prenášať tvoje osočovanie. Keď hodíme na hla-

dinu rybníka kameň, čím ďalej vlny postupujú, tým väčšie kruhy robia.

Tebe by to iste nebolo milé, keby ťa iní ohovárali a osočovali. — Každé osočovanie bolí, — preto, čo nechceš, aby ti iní robili, nečiň ani ty im. Keď osočuje, alebo ohovára niekto neprítomného pred tebou, zastaň sa ho. Obráň toho, kto sa brániť nemôže. Je to skutok rytiersky.

Potupovaním bližného hreší, kto bližnému do očí niečo takého povie, čo ho pred inými snižuje. Semei potupoval kráľa Dávida, nazýval ho „mužom diabol-ským“ a hádzal za ním kamene. K nadávaniu utieka sa ten, kto nemá pravdu. Dvaja bratia sa raz nemohli dohodnúť o istej veci. Tu začal jeden grobianiť. Hneď sa ozval druhý: „Bratku, ty nemáš pravdu, lebo začínaš byť hrubý.“ Áno, kto má pravdu, nepotrebuje sa utiekať k nadávaniu.

Pravda zvíťazí sama sebou.

## Vplyv ducha na telo

---

Ako veľmi účinkuje naše telo na ducha, o tom sa môžeme denne presvedčiť. Ak sme telesne unavení, alebo chorí, nechce ani náš duch pracovať. Ak sme zdraví a čulí, je i náš duch schopný práce a je ochotný ku všetkému. Nemocní ľudia bývajú často i duševne chorí. Duch je práve taký, ako človek, na ktorého náladu má byť, v ktorom sa zdržuje, veľký vplyv. Ako sa dobre cítime v krásnej prírode medzi kvetami, alebo v pekne usporiadanej, čistej izbe. Trestanec v temnom, smutnom žalári, ktorý nič iného nevidí, iba 4 holé múry, nebude sa iste kochať v povznesenej nálade.

Naopak zas môžeme badať, akú ohromnú silu má duch na telo. Sú mužovia a ženy, ktorí vo vysokom veku, v ich krehkom tele denne žiaria čulosťou a sviežosťou ducha a ťažko chorí, ktorí s veselou tvárou a príkladnou trpezlivosťou znášajú svoje utrpenia, mysliac ešte aj na iných a o nich sa starajú.

Neskúsila si ešte sama na sebe, aká silná vôľa donútila tvoje ustaté, unavené telo k ďalšiemu konaniu svojich povinností i keď si cítila, že je všetka tvoja sila vyčerpaná?

Podivné je tiež, ako jedna radostná zpráva vie choreho človeka tak rozveseliť, že zabudne na bolesti. Známe je tiež, že hlavnou vecou u lekára je, aby si získal úplnú dôveru pacienta, lebo dôvera v lekára prispieva veľa ráz viacej k uľaveniu bolesti, než nejaký prostriedok, ktorý nariadil alebo predpísal. Odkiaľ to? To príde odtiaľ, že naša nálada má veľký vplyv

na obeh krvi. Na nervy má duch najsilnejší vplyv. Je všeobecne známo, že pevnou vôľou docielime ľahko aj to, že hneď neochorieme a že pokojnou a neohrozenou duševnou náladou zamedzíme nákazu. Za všeobecnej nákazy pri veľkých epidémiách ochorejú najprv tí, čo majú najväčší strach. Keď sedíme v prievane a zrazu si myslíme: „Teraz mám iste katar.“ Tak máme iste pravdu, lebo strach stiahne všetky cievy, krv usadá v žilách, viazne, ide pomaly a tak sa stane, že každý druh choroby má ľahký prístup. Preto niet nič dôležitejšieho pre človeka, než to, aby sa už od mladosti učil čerpať z vplyvu svojho ducha na telo a zvykol ho poslušnosti. Keď je človek neskôršie závislý od každej telesnej slabosti a každého rozmaru, kazí sebe aj iným náladu. Hnevá sa sám na seba, že sa od mladosti neopanoval. Potom je už neskoro, zostať veselým a čulým, keď nás hlava bolí a nesťažovať si hneď na každú únavu, nedovoliť si zbytočného nariekania na jedlo, ktoré nám nechutí, ale ho hrdinsky prehltnúť, ďalej neponosovať sa a nevzdychať pri každej malej nevoľnosti. Takýmito výkonmi si nadobudneme slobody a budeme schopní vykonať niečo veľkého vo svete aj pre Boha. Tak robili i svätí. Energia vôle zvíťazí i nad telesnými nedostatkami, takže takýto človek nie je ešte odsúdený, aby ostal slabochom a mrzákom, ale môže to priviesť ešte oveľa ďalej, než zdravý človek, ktorý z vplyvu svojho ducha nečerpá. Poznám istého pána, ktorý prišiel vo svetovej vojne o pravú ruku. Dnes tak krásne píše ľavou, ako to málo kto vie pravou.

Nemý Krézusov syn, ktorý mal ochrnutý jazyk, začal náhle kričať, keď vnikli lupiči do otcovej spálne chcúc ho zabiť. Pinel pozoroval v hrôzach francúzskej revolúcie množstvo slabých a chorľavých ľudí, kto-

rí pod dojmom týchto hrôz odrazu vyzdraveli. Najmä nervové choroby vznešenej a záhaľčivej spoločnosti hneď zmizly. Hufeland tvrdí, že najväčšia čiastka našich zdĺhavých nervových chorôb nie je nič iné, než duševná lenivosť a nečinnosť. Kto chce byť zdravým, bude zdravým, len pevnú vôľu musí mať, ako: Napoleon, Göethe a iní. Nikola, kráľ Černohorský, neohrozene navštevoval i morom chorých, tvrdiac, že pevná vôľa bez bázne je sila, ktorá preniká celé telo, ktoré potom vzdoruje proti útokom bacilov. Strach, ako som už podotkla, soslabeje naše telo, lebo krv nepravidelne prúdi. Je to tak, ako keby v opevnenom tábore vznikla panika. Istý ruský učenec napil sa vody. Cítil, že nie je dobrá. Povedali mu, že je tiež nezdravá a skutočne ochorel na týfus. Pri tom prítomný dôstojník ju tiež vypil a zostal zdravý, lebo si pevne zaumienil, že nesmie ochorieť. Že pevná vôľa mnoho zmôže, dokazuje okolnosť, že ľudia pracujúci menej sa ponosujú na choroby, než zaháľачi. V práci prekonáme popud k chorobe, zatiaľ čo leňoch oddáva sa pocitom choroby a vypestuje si ju sám. Ako často ráno vstávame s pocitom, že sme tak či ináč chorí a domnievame sa, že musíme ostať ležať. Keď nás ale volá neodkladná povinnosť, o chvíľu zabudneme na nemožnosť, duch zvíťazí nad telom a sme zdraví.

## Statočnosť – zmužilosť

---

Obyčajne sa hovorí, že len muž vie byť zmužilým a silným. Je to pravda? Podľa toho by musely byť všetky ženy zbabelé a kto môže tvrdiť, že i žena nie je zmužilou a nevie znášať bolesti? Myslím na všetky tie mučenice, medzi ktorými boli i mladé dievčatá, ako napríklad 13-ročná sv. Agneska a iné. Krásny príklad zmužilosti a odvahy nám dávajú milosrdné sestry v nemocniciach s nákazlivými chorobami, u choromyseľných detí a vôbec každá matka, ktorá sa musí často starať o početnú rodinu. Ide len o to, ktorá odvaha je väčšia, či odvaha z povinnosti a či z lásky. Myslím, že mi dáš za pravdu, keď tvrdím, že tá posledná. Mužovia ukážu svoju najväčšiu zmužilosť a odvahu tým, keď sa neohrozene vrhnú na nepriateľa vo vojne a zabijú ho. Ženy zas majú sa obetovať, aby zachránily svojich bližných a priviedly ich na cestu spásy. Nie je takáto láska práve takým veľkým zdrojom zmužilosti, ako hrdinskosť muža vo vojne? A nevznikly práve najväčšie hrdinstvá vo svete z lásky? Nemyslíš, milé dievča, že by bolo vo svete ešte viac odvahy, keby boli srdcia ľudské viac roznetené láskou k Bohu a bližnému? Nemôžeme toho človeka pomenovať smelým, ktorý nemá strach pred telesnou bolesťou, lebo táto nebojácnosť nie je ešte nijakým dôkazom *pravej zmužilosti — odvahy*. Sú ľudia, ktorí majú dosť hrubé nervy a sú preto ľahostajní k telesným bolestiam, ako väčšina divých, necivilizovaných národov. A že pre väčšinu ľudí smrť nie je najhoršou a najhroznejšou,

plynie aj z toho, že si tak mnoho ľudí berie život. Jedni skočia do vody alebo do priepasti, iní zas hodia sa pod idúci vlak, alebo sa otrávia. Sú teda pre človeka ešte oveľa bolestnejšie a neznesiteľnejšie veci ako smrť sama, ináč by sme museli povedať, že samovrahovia sú najodvážnejší ľudia, lebo majú odvahu vziať si život: zastreliť sa, obesť atď. Mnohým ľuďom, a to pyšným, ktorí nemajú ctnosť pokory, je strašnejším, ako sama smrť, zniesť výsmech, pohŕdanie, alebo priznať sa k nečestnému činu (padnuté dievča) áno i k malému priestupku. Z toho plynie, že najväčší dôkaz odvahy a súčasne najistejší nie je v pohŕdaní životom, ale v premáhaní bázne ľudskej a strachu pred ľuďmi.

Čo je teda najväčší dôkaz zmužilosti inými slovami? Najsvedomitejšia pravdomluvnosť. Každý človek má k nej denne príležitosť tým, že povie pravdu i v tých najmenších veciach. Ľahšie je život si vziať, než zostať vytrvalým a verným v maličkostiach, prijať na seba nejaké zahŕbenie atď. Vernosť v malom je tajomstvo svätosti. Odmenou pravdovravnosti je dôvera iných k nám. Preto cvič sa denne v tejto smelosti, že sa vždy úprimne priznáš ku všetkému, čo si urobila sama, alebo na radu iných. Buď vždy a všade pravdovravná. Je oveľa ľahšie raz za veľkého nadšenia obetovať svoj život, ako denne zostať vytrvalým, keď príde pokušenie vyhnúť sa zahanbeniu, trestu alebo inej nepríjemnej situácie. Tu sa ukáže pravá odvaha a zmužilosť. Keď zostaneš pravde vždy a všade vernou, zapáčiš sa nielen ľuďom, ale najmä Bohu. Postará sa o teba, aby si bola už na zemi pre túto jemu milú ctnosť ctená a vážená a aby ti každý dôveroval. Po smrti kynie ti krásne nebo s nehynúcimi palmami, znaku to víťazstva nad náruživosťami a spočinieš na srdci Boha, ktorý je večná pravda.

## Veselá myseľ a jednaký rozmar

Veselá myseľ — pol zdravia, hovorí porekadlo. Komu je údelom od prírody, nech ďakuje za tento vzácny dar boží, komu nie je daný, nech sa pričiní, aby si ho nadobudol. Niektorí ľudia majú tú šťastlivú povahu, že vo všetkom vedia nájsť niečo dobrého, áno i v nešťasti, hovoriac, že nič nie je tak zlé, aby nebolo k niečomu dobré. Takí ľudia sú najšťastlivejší. Veselá myseľ a dobrá vôľa je znakom čistej a nevinnej duše a dobrého svedomia. Nepohŕdaj slušnými žartami a nevinnou zábavou, naopak, obľúb si ich a ber podiel na nich. Ak nie si optimistkou od prírody, núť sa do optimizmu a opušť tábor pesimistov. „Nijaká bolesť netrvá dlhšie než tri dni“ a filozofia ľudu v ťažkostiach znie: „Akosi bolo, akosi bude.“

Chráň sa rozmaru a zlej nálady, ktoré strpčujú život iných. Keď vidia domáci rozladenú tvár dorastajúcej dcéry, ako je neochotná a iným všetko zazlieva, hovoria: „Ty si dnes vstala ľavou nohou.“ Takému dievčaťu v ten deň všetci vyhýbajú, aby nepovstaly v dome nijaké nepríjemé výstupy. Aj nepatrná maličkosť vie takéto náladové dievča vykoľajiť z rovnováhy. List, ktorý očakávala a neprišiel, mlieko, ktoré vykypelo, alebo dostala rozkaz niekam zabehnúť, alebo jej matka nedovolila ísť na muziku, alebo do kina atď. Čo tu treba robiť? Je to správne chovanie, keď sa na ňu každý osopí, ju ešte väčšmi hnevá a jej vytýka, že všetkým domácim len kazí chuť svojou tvárou? Celkom nie, ona vie najlepšie, ako smiešne vyzerá, že si kazí maličkosťami dobrú vôľu, keďže je toľko žien a dievčat vo svete,

ktoré i v najväčšom nešťastí a pri denných ťažkostiach sú veselé a prívetivé. Ako rada by sa tejto chyby chránila, keby len poznala prostriedok, ako ju odložiť. Zlá nálada príde na ňu tak nečakane ako niekedy nejaká nevoľnosť a o niekoľko hodín zas prejde. Teraz ti dám dobrú radu, keď ju nepotrebuješ pre seba, azda ju môžeš upotrebiť pre svoju priateľku, alebo iné známe dievča. Boj proti tejto nectnosti pozostáva v tom, že sa snažíme zlý *rozmar* hneď na počiatku potlačiť. Napríklad: Predstav si, že by si mala ísť do kina so svojimi priateľkami. Ale práve príde návšteva a ty musíš matke pomáhať. Kým si prácu vykonáš, už je po kine, na ktoré si sa už celý týždeň tešila. Nie je to strašné pre teba? „Tá dotieravá návšteva mi všetko pokazila“, hneváš sa a nariekaš. Pre takéto prípady platí tento prostriedok-predpis. V takejto neblahej chvíli chcem si hovoriť: „Táto nepríjemnosť musí byť dnes pre mňa a iných prameňom požehnania, chcem z núdze spraviť ctnosť: totiž urobím to z lásky k Bohu, bez slova, že mi je to nemilé. Toto si vždy poviem, keď mi niečo príde do cesty a chcela by som robiť tváre a byť neľaskavou.“ Pokús sa len raz o to a uvidíš, keď mrzutosť potlačíš, budeš mať pocit: že nepríjemné bolo premenené na niečo príjemné. Keby tá nepríjemná návšteva neprišla, nemala by si príležitosť spraviť z núdze ctnosť.

Kristus Pán povedal sv. Benigne: „Všetko, i nedokonalosti prispievajú k pretvoreniu duše, keďže ju povzbudzujú, aby ich premenila v úkony pokory. Tak sa z chýb stávajú drahokamy.“ Jedno príslovie hovorí: „Komu Pán Boh zavrie dvere, tomu otvorí oblok.“ To znamená, že z každej príhody môžeme pre seba i iných niečo dobrého urobiť, len keď sa ponížime, pokoríme a pozdvihneme zraky k nebesám, miesto toho, aby sme

len mysleli na nehodu. Ale obyčajne vidíme len zavreté dvere a búchame päšťou na ne a hneváme sa a nevidíme, že je oblok otvorený.

Ideš po schodoch, spadneš a zlomíš si nohu. Aké je to nepríjemné pre teba, že teraz musíš ležať v posteli, a predsa je oblok otvorený. Môžeš sa cvičiť v trpezlivosti a máš krásny, tichý čas premýšľať o svojom chovaní sa. A také tiché dni uvažovania sú čas od času duši práve tak potrebné, ako spánok telu.

Iný prostriedok je, keď nás niečo rozčúľujúceho zastihne, takže by sme sa hnevom prepadli, alebo zlým rozmarom explodovali, rozpomenúť na tých, ktorým sa o mnoho horšie vedie než nám. Potom sa budeme hanbiť, že z nášho utrpenia toľko kriku a hurhaju narobíme.

Keď má ísť rušeň hore brehom, musí sa v ňom dvojnásobne kúriť. Keď ráno vstaneš a cítiš, že si mrzutá, musíš i ty dvojnásobne kúriť: Sprav si predsa vzatie, že budeš dvojnásobne prívetivá, láskavá a rovnomyseľná. Uhlie, ktorým budeš dušu vykurovať, má byť modlitba a také myšlienky, o ktorých sa hore spomínalo. Cez deň musíš často uhlie modlitby prikladať a všetko pôjde dobre. Aké je to pekné a povzbudzujúce, keď sa nájdu takíto ľudia. Pri nich sa môžu iní duševne občerstviť a povzbudiť dobrým príkladom.

Bola si už na vysokej hore raz pri búrke? Rozprávala mi istá turistka, že tento prírodný zjav už zažila. Pod ňou sa tiahly čierne mraky, blesky sa križovali, ale hore na končiari bolo pekne jasne, ani kvapka dažďa nepadla na zem. Takouto horou máš byť aj ty: povznesená nad hnev a všetky nepríjemnosti. I za najväčšej búrky a križovania sa bleskov nech je tvoje čelo jasné, aby ťa všetci mohli pre tvoju krásnu ctnosť milovať a teba si vážiť.

„Buďte dokonalí, ako váš otec je dokonalý!“ Čo znamená táto výzva pre nás slabých ľudí? Máme byť Bohu podobní a jeho vlastnosti podľa našich ľudských síl s jeho pomocou v sebe vypestovať. Boh je dobrý, áno dobrota sama. Mohli by sme sa obrazu jeho Syna podobať, keby sme nemali opravdivú dobrotu srdca?

Preto vypestuj si v záhradke svojho srdca tento krásny kvet, aby aj on v nej nechýbal.

Boh sám nepotrebuje, aby sme preukazovali skutky lásky. Ctnosť dobroty nie je nič iné, než zabudnúť na svoje „Ja“ a venovať veľkú pozornosť iným. Dobrota má tajomnú silu, ktorá rozširuje okolo seba šťastie a radosť, preto nepanovala by v tvojom okolí ani pravá láska ani svätý pokoj, keby sa na hriadke tvojej záhradky nenašiel kvietok dobroty.

Praktické výkony ctnosti dobroty okrašľujú a uľahčujú každému spoločný život a robia ťažkosti a námahy znesiteľnejšími. Koľkým mrzutostiam sa vyhneš už v domácnosti láskavým slovom, nežným tónom v reči, prívetivým a milým pohľadom! Neodolateľná moc vychádza z dobroty; zázračne posilňuje slabú smelosť a dodáva človeku dôveru. Čistý prameň radosti vyteká z dobroty a občerstvuje zronené plačúce srdce.

Pravá dobrota nedarí sa bez pokory; preto sú pyšní ľudia zriedka alebo nikdy opravdive láskaví, dobrotiví. Môžeme povedať: „Poníženosť robí človeka láskavým, dobrotivým a dobrota poníženým.“ Dobrota je pekná vlastnosť každej mladej devy. Obrúsi všetku

hrubosť v chovaní a urobí ťa tichou, pokojnou a ohľaduplnou. Potom budeš vplývať na iných príťažlivou silou, lebo zabudneš na seba a budeš radosťou pre okolie.

Vpravde zbožní ľudia sú láskaví a dobrí. Keby si sa u zbožných ľudí dobre necítila, tak je tomu na vine nedostatok dobroty, ktorá dodáva ctnostiam lesku a cenu.

Nielen tvoje reči, ale i smýšľanie a skutky musia prezradzovať dobrotu. Kto má dobré srdce, toho sú i myšlienky dobré; ale láskavé smýšľanie je zriedkavejšie ako láskavé slová a skutky, lebo dobre hovoriť a konať môže niekedy i ten, ktorého smýšľanie je sebecké. Svojimi dobrými skutkami a láskavými slovami myslí iba na svoj vlastný ošoh nedbajúc na ošoh iného. Láskavé smýšľanie predpokladá nadprirodzené chápanie — spojenie s Bohom. Aby sme boli pánmi svojich myšlienok, to vyžaduje sebazaprenie. Nie div, že s touto ctnosťou ide ruka v ruke ctnosť lásky, ktorá má tým väčšiu cenu, čím väčšia je i dobrota. Keď smýšľaš dobre, budeš i láskavo posudzovať skutky bližného, ale kto túto ctnosť nemá, kritizuje skutky iných, za ktoré nie je zodpovedný a ani ich nemôže napraviť. Láskavým smýšľaním sa uchrániš hriešneho posudzovania a ohovárania, lebo iba Boh môže s absolútnou istotou posudzovať ľudské činy. Nepreceňuj svoje schopnosti a bez závidi pozeraj na prednosti iných.

Čo veľká výrečnosť často nezmôže, podarí sa jednoduchými, láskavými slovami: objasnia nedorozumenia, urovnajú roztržky, zahoja všetky druhy urážok, zaženú smútok a ako balzam zahoja zronené srdce. A akú námahu stoja dobré slová? Azda celkom malé sebazaprenie, obeť malej chvíľky, malé nepohodlie a zato aký netušený vplyv majú na iných, najmä na tvoje

okolie v domácnosti! Ale nezabudni, že tu nejde o šťastlivé vlohy, alebo len o slušnosť, ale o ctnosť dobroty, ktorú si môžeš nadobudnúť len s pomocou a milosťou božou a stálou námahou. Odmenou láskavých slov je rozmnoženie lásky k Bohu a k bližnému a blažený pocit, že si doniesla do domu šťastie a pokoj.

Vezmi si dobrotu Ježišovu za vzor! Ako láskavo rozprával i so svojimi najväčšími nepriateľmi. Jeho slová sú vzdialené všetkého pyšného, rozkazujúceho a ostrého tónu v reči; každé slovo dýcha iba láskou a nežnosťou. „Priviedli raz“, hovorí Evanjelium „farizeji a zákonníci ženu k Ježišovi, prichytenú pri cudzoložstve.“ A riekli mu: „Učiteľ, túto ženu sme teraz prichytili pri cudzoložstve a Mojžiš v zákone rozkázal nám takéto ukameňovať. Čo teda povieš ty?“ (Ján 8, 3n.) Bola to chytáčka s ich strany, ako to poznamenáva evanjelista. Keby bol povedal, že tú ženu treba prepustiť, boli by ho obvinili, že prestupuje Mojžišov zákon; keby bol zas opačne vyniesol rozsudok, boli by ho predstavili ľudu ako človeka ukrutného, bez milosrdenstva, ktoré tak veľmi odporúčal každému. Ale Ježiš sklonil sa dolu a písal prstom na zemi... a napokon sa ich opýtal: „Kto z vás je bez hriechu, nech prvý hodí na ňu kameň.“ Ježiš ich nevyhrešil, nerozčuľoval sa na ich pokrytectve v tomto prípade, ale tých niekoľko slov postačilo, aby ich zahanbil a prinútil k tomu, že vyšli jeden za druhým, počnúc od starších.

Pri poslednej večeri, keď aj Judáš bol prítomný, hoci aj predpovedá zradu, nepovie ani slova rozhorčenia na Judáša; jeho ponosa je v predpovedi zrady preniknutá skôr úprimnou ľútosťou a žiaľom pre nešťastného učeníka, ale až do konca neprežrádza Judáša, neodkrýva jeho masku pred ostatnými apoštolmi, chrániac jeho česť a bezpečnosť a robí to preto, aby sa

predsa len spamätal a zachránil od záhuby. A ešte i vtedy, keď Judáš príde ho už zradiť, Ježiš nevysloví rozhorčeného slova a zradca len zo zraneného a sklamaneho srdca počuje tichučké, ešte posledný raz napomínajúce slová poľutovania od svojho Majstra: „Priateľ, načo si prišiel? Bozkom zrádzaš Syna človeka?“ (Mat. 26, 49., Luk. 22, 48.) Spasiteľ hovoril jednoducho, ľahko pochopiteľným a srozumiteľným spôsobom. Nechcel skvelou rečou vzbudiť obdiv. Napodobuj dobrotu Ježišovu v rečiach, hovoriac vždy milo a toľko, koľko ti káže povinnosť a pravda. Nie je dosť prejavovať slovami a smýšľaním dobrotu; i tvoje skutky musia dýchať dobrotou. Ako sa dobre cítiš, keď tvoji domáci ťa obklopujú nežnou pozornosťou, alebo si nadšená šlachetnými skutkami iných k dobrému.

Istému dievčatku už len mamička žila, ale aj tá bola chudobná a k tomu ešte aj chorá. Dievčatko už všetky svoje veci a náradie z izbičky pozanášalo do záložne, aby mohlo svoju matku obživiť a občerstviť. Naposledy, keď sa už všetko minulo, malo to dobré dieťa ešte jednu peknú bábu. Vzalo bábu a hoci aj s ťažkým srdcom, jednako zaneslo ju do záložne a vďačne ju založilo, aby s tými niekoľkými halierikmi pomohlo svojej mamičke. A povedalo tým pánom: „Nemám už ničoho, len túto bábu, kúpte ju, aby som mohla svojej mamičke kúpiť trochu mliečka a kúsok chlebička.“ A keď tí páni videli dobrotu dievčatka, dali mu za bábu desaťnásobnú cenu, aby mohli aj jemu aj jeho matke pomôcť.

Tak okrášľali aj ty dni tých, s ktorými žiješ a pracuješ pravou dobrotou srdca. Buď oddaná voči svojim rodičom, uľavuj im starosti, buď im v práci nápomocná; svojim súrodencom venuj všetku možnú starostlivosť, s priateľkami maj úprimnú sústrasť v bolesti, a radosť

**v ich šťastí a zvlášť chudobným preukáž nejaké dobro-  
denie. Kto dáva je šťastnejším, než kto prijíma. Ne-  
žiadať, aby tvoja dobročinnosť bola rozhlasovaná svetu  
novinami, a nechváľ sa s ňou. Dávaj podľa biblického  
poučenia, aby ľavá ruka nevidela, čo robí pravá. Zaštep  
si do pamäti, že nezáleží často na tom, čo im vykonáš,  
ale na tom, ako im to vykonáš. Dobrý skutok žije v pa-  
mäti iných dlhšie, ako si myslíme. Keď sme už dávno  
na to zabudli, odmenia sa nám niekedy až po rokoch  
ešte lepšími skutkami. Nečakaj tu na zemi odmenu.  
V knihe života je iste zapísaný každý skutok, preto  
nečakaj na vďaku sveta.**

Skromnosť zdobí aj najučenejšiu ženu, ale najkrajšie sluší dievčaťu v kvitnúcej mladosti. Tento očarujúci pôvab nenahradia mu ani skvosty, ani drahé šaty ušité podľa najnovšieho strihu, ba ani sama krása. Čím krajšie je dievča, tým viac sa má starať o krásu vnútornú, krásu duše a ducha.

Krása stráca cenu, ba vzbudzuje aj odpor, keď má za sprievodkyne neslušnosť a neskromnosť, ktoré odpudzujú.

Skromnosť sa prirovnáva k fialke, skrytej v tóni listov. Prezrádza sa ľúbeznu vôňou, ktorú vydychuje. Podobaj sa i ty, milé dievča, fialke a nebuď nikdy v ničom náročná. Ako nie je jar bez fialiek, tak nemá byť ani dievča bez skromnosti. Nemôžeš už v mladosti všetkému rozumieť ako starí a skúsení ľudia. Jar je čas siatia, nie žatvy. Buď len sľubným pukom nášho národa, nesháňaj sa za výstrednosťami a nerovnaj sa rozkvitnutým kvetom vo svojom chovaní. Ako často vidávame študentky so vztyčenou hlavou, mužským krokom, ako by sa chystaly do boja; majú smelý výzývavý pohľad, najmä podivné trhnutie hlavy, ktoré má nahradiť úctivú poklonu. A chovanie mnohých dnešných študentiek? Hľa, ako sa snažia, aby upútaly na seba pozornosť! Aké sú bezohľadné vo vlaku, v kostole, k ľuďom, aké sú domýšľavé a nevšímavé. V ich celom chovaní — vystúpení, v bezohľadnom prenášaní úsudkov zreteľne sa prejavuje snaha, áno i určité sebavedomie a vôľa nad všetkých vynikať a blyšťať sa s namáha-

vo sobranými omrvinkami zo školy. A ako sa chovajú k starším osobám a ako hrdo odseknú svojej matke, ktorá ich vychovala a otcovi, ktorý na nich vydáva horko-ťažko zarobené peniaze, len aby svojim dcéram uľahčil budúci život. Tak vyzerá obraz neskromnej devy.

Skromné dievča je zdržanlivé, nikde sa nevtiera, jej chovanie a vystupovanie je mierne, ušľachtilé, nežné a vznešené, lebo je jednoduché a prirodzené. Nevolí si nikdy šaty nápadné, aby nevyzývalo ľudí k obdivu a nevábilo k sebe zraky. Takýmto chovaním očaruje priamo všetkých ľudí, všetkým sa páči. Pravá skromnosť je skutočnou panovnicou sveta.

Skromná deva netisne sa nikdy dopredu, nehovorí pánovite a s vysoka k iným, nezastáva tvrdohlavo svoje náhľady, ale mierne a dôstojne háji svoje presvedčenie. Ešte dnes si pamätám na rozprávku, ktorú som ako malé dieťa počula, a ktorá sa mi vtedy páčila. Istý pekár, veľký dobrodinec chudobného ľudu, rozdával počas veľkej drahoty a biedy tým najchudobnejším chlieb. Deti, ktoré po chlieb chodily, niekedy sa ani nezaďakovali, lebo na toto veľké dobrodenie už navykli. Isté dievčatko, Hedviga, nikdy sa netisla dopredu, ale vždy skromne čakala, kým príde na ňu rad. Toto skromné chovanie sa pekárovi veľmi páčilo a zaumienil si, že toto dievča ešte zvlášť odmení. Keď Hedviga na druhý deň zasa na rad prišla, zostal na stole už len malý chlieb. Prijala i tento s veľkou vďačnosťou, hovoriac ako vždy „Pán Boh zaplať“. Keď matka chlieb doma rozkrojila, vypadly z neho peniaze. Naľakaná zavolala hneď dcérku a poslala ju k pekárovi, že náhodou zamiesil do cesta peniaze. Pekár, hľadkajúc Hedvigu, hovoril: „Naschvál som dal do tohto malého bochníka peniaze, aby som odmenil

tvoju skromnosť. Ostaň vždy taká a budeš Bohu i ľuďom milá!“

Z tohto skromného dievčatka vyrástla iste skromná a nenáročná deva. Skromnosť devy badať v každom prejave i pohybe. Vlúdne slovo, uznanie, pochvala nepoja ju, ako ju zas nerozčúlia pokarhania. Tým istým spôsobom ako prijíma skromne chválu, vypočuje skromne aj varovné poznámky, ukladajúc ich do duše, aby sa mohla podľa nich spravovať neskoršie v živote. Uspokoj sa jednoduchým pokrmom a nápojom; sú lacnejšie a zdravšie, než drahé pochúťky. Kto chce šetriť, musí začať s jedením. Nie tak jedzme, ako chceme, ale ako môžeme. Odev, stravu podľa stavu. Prepych v jedle a šatstve matky a dcér zničil už nejednu otcovu existenciu. Poznám zo skúsenosti dva takéto prípady, ako matka a ich dospelé dcéry utrácaly na vybrané jedlá, drahé látky na šaty, najmodernejšie klobúky a iné nepotrebné veci a parády viacej, ako otcove príjmy dovoľovali. Raz pre takéto rozhadzovanie a pre hromadenie dlžôb otec svoju rodinu opustil a viac sa o ňu nestaral. Druhý raz zas otec dobrák a slaboch nemal odvahy a sily včas zahamovať. Najprv si bral zo sporiteľne uložené peniaze, aby mohol platiť účty v obchodoch s lahôdkami, u módistky a krajčírky, ale keď už nemohol splácať zo služobného, siahla na cudzie peniaze. Takto sa zrútil do priepasti. Keď videl, že príde o miesto v štátnej službe, a že ho čaká súdna budova zo sprenevery, guľkou do hlavy spravil svojmu životu koniec. Kto má krátke nohy, musí robiť krátke kroky.

Želáme si všetci, aby nás ľudia milovali, a aby sme sa tešili dobrej povesti, obľuby a priazne. Už so zreteľom na túto prirodzenú ľudskú ctižiadosť, mali by sme byť všetci skromní, najmä ale mladé devy.

**Nemysli ale, že skromnosť od teba žiada, aby si pokorne ku všetkému mlčala, s čím nemôžeš súhlasiť. Nie je skromnosť, ak zaprieme svoje presvedčenie len preto, aby sme sa iným zalíškali, zalichotili. Bola by to naozaj nudná spoločnosť, v ktorej by každý mlčal zo strachu, aby nebol neskromným a tak dary ducha od Boha dané zahrabával. Vzdelaný človek vystihne jemným taktom, kedy má zdržanlivo mlčať a kedy hovoriť, kedy hlavu podvihnúť a kedy ju ponížene skloniť. Heslom твоjím nech je: „Iných nepodceňuj, seba nepreceňuj!“ Čím budeš skromnejšou, tým budeš i u Boha i u ľudí obľúbenejšou!**

# Láska

---

Láska je kráľovná všetkých ctností. Má ju ten, kto opravdu Boha miluje a pre Boha miluje človeka, totiž pre obraz boží, ktorý človek nosí vo svojej duši. Kresťanský milovať Boha pre neho samého nadovšetko, seba a bližného pre Boha milovať.

Každá ctnosť nás s Bohom sblízuje, ale láska nás s ním spojuje úplne. Všetky ctnosti sú jeho dcéry, ale láska je on sám. Boh je láska. „Kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh v ňom.“ (I. Ján 4, 16.) Láske k Bohu najlepšie sa naučíme od Boha samého. Boh je láskavý Otec, ktorý nám dáva všetko potrebné pre telo i dušu, stará sa o nás, obetoval svojho Syna pre nás a prichystal nám v nebi miesto. Ak pozorujeme veľkú lásku božiu k nám, či by sme nemali i my vzájomne sa roznieť k vrúcnej a opravdivej láske? „Milujme Boha, lebo on prv miloval nás.“ (I. Ján 4, 19.) Myslime na Boha, o ňom radi rozprávajme, poslúchajme a nezarúčujme ho nikdy nijakým hriechom. Jeho lásku k nám splácajme zas láskou a vďačnosťou, lebo to je jediná cena, ktorou veľký dlh aspoň čiastočne môžeme splatiť. Boha milovať znamená byť ctnostným a šťastným.

Sú dve prikázania, na ktorých stoja všetky božské ustanovenia, a na ktorých majú stáť všetky ľudské zákony: „Milovať budeš Pána Boha svojho z celého srdca svojho (vôľou) z celej duše svojej (rozumom) a zo všetkej sily svojej (v činoch svojich). Toto je najväčšie a prvé prikázanie. Druhé však je podobné tomuto: „Mi-

lovať budeš bližného svojho ako seba samého.“ (Mar. 12, 30.) To sú slová samého Boha.

V domácnostiach, krajinách a obciach neboly by potrebné iné zákony, ako zákon lásky, keby sme ho všade a všetci pripustil k srdcu.

Po Bohu máme milovať Matku Božiu, anjelov, svätých, duše v očistci a potom aj seba. Milovať sa máme „pre Boha“, totiž pre obraz boží v nás a máme sa usilovať, aby sme dušu svoju spasili. Napokon máme milovať všetkých ľudí „ako seba“, totiž úprimne, opravdive a máme ich milovať tiež „pre Boha“, totiž milovať na nich obraz boží a v nich preto vlastne milovať Boha.

Láska je známkou kresťanov. „Potom poznajú všetci, že ste moji učeníci, ak budete mať lásku jedni k druhým“, (Ján 13, 35.) hovoril Kristus. Láska k bližnému musí byť živá a účinná. Dietky nemilujme slovom ani jazykom, ale skutkom a v pravde.“ (Ján 3, 18.) Láska čistá, kresťanská je trpezlivá, obetavá a shovievavá. Ona odpúšťa svojim vinníkom a svätým lúčom objíma celý svet.

Nič nedodáva viacej zmužilosti a sily než láska. „Láska znáša všetko, trpí všetko.“ (I. Kor. 13, 7.) „S vecami, ktoré milujeme, nemáme nijakého ustávania, lebo milujeme ustávanie, aké máme s nimi“, hovoril sv. Augustín. Keď teda už prirodzená láska dodáva toľho sily, čo zvládne láska k Bohu! Ak miluješ Boha, budeš plná sily i moci a schopná vykonať najväčšie veci. Láskou k Bohu dosiahneme odpustenie hriechov. Kristus povedal hriešnici Magdaléne: „Odpúšťajú sa jej mnohé hriechy, lebo mnoho milovala.“ — „Láska prikrýva množstvo hriechov.“ (I. Pet. 4, 8.) „Ako oheň ničí hrdzu, tak láska hrdzu hriechov“, hovoril sv. Bonaventúra. Duch svätý, ktorý sa ubytoval u toho, čo miluje Boha, donesie mu aj duševný pokoj. Duch svätý

je „Utešiteľ“. Kto Boha miluje, cíti v sebe prítomnosť božiu. Toto zapríčiňuje mu väčší pôžitok, než všetky radosti svetské. Len kto má lásku, má opravdivý pokoj. Tým, čo Boha milujú, slúžia všetky veci k dobrému. Aj trápenia slúžia človekovi, ktorý miluje Boha, k blahu. Trápenia egyptského Jozefa a Tobiáša viedly len k väčším radostiam. Boh berie na seba starosť o toho, ktorého všetky myšlienky k nemu smerujú. Láskou k Bohu dosiahneme radosti nebeské.

Naše skutky majú tým väčšiu hodnotu, s čím väčšou láskou ich konáme. Boh nehľadí na veľkosť skutku, ale na veľkosť lásky. Menšie skutky konané s veľkou láskou k Bohu, majú ďaleko vyššiu cenu než väčšie, ktoré sa konajú s menšou láskou. Malá obeta chudobnej vdovy mala pred Bohom väčšiu cenu než všetky dary, ktoré boháči obetovali. (Mar. 12, 41.) Sv. František Salezský hovoril: „Všetky skutky sú bezcenné, ktoré sa nekonajú z lásky k Bohu.“ Naše blahoslavenstvo bude tým väčšie, čím väčší stupeň lásky k Bohu sme mali pri smrti. Kto viac miloval, bude i viac oslávený. Preto, milé dievča, lásku k Bohu častejšie vzbudzuj.

Nepodobaj sa deve, o ktorej ti chcem rozprávať, ktorá bola vrúcne milovaná a svoju lásku nenávisťou a nevďakom splácala.

Pohanský kňaz Koresus z Grécka zamiloval sa do čarokrásnej devy, ktorá však pochádzala z veľmi nízkeho rodu. Lenže čím väčšmi rástla jeho láska, tým väčšmi ho nenávidela. Medzitým v tom meste na ľudí prišla strašná choroba, v ktorej veľmi zúrili. Stav obyvateľstva bol prežalostný; údajne sa spýtali istej modly popredného boha, ako by sa dalo odpomôcť tak veľkej nehode. Odpoveď znela takto: „Nehodná a divá deva Kallirhoe je jedinou príčinou toho veľkého nešťastia,

ktoré len vtedy zanikne, keď kňaz Koresus obetuje buďto ju, buďto inú osobu namiesto nej.“ Veľký strach pojal celé mesto, nadovšetko však devu, ktorá s rozpletenými zlatožltými vlasmi behala po uliciach, žalostne nariekajúc, aby našla človeka, ktorý by umrel za ňu. Ale taký sa nenašiel, teda sama Kallirhoe išla do chrámu, aby ju kňaz obetoval. Podľa pohanskej obyčaje bola veľmi nádherne oblečená, stála pred Koresusom, ktorý držal ostrý nôž v ruke, lenže po viacerých pokusoch nemal odvahy odrezať jej hlavu: nemohol zabudnúť na svoju nesmiernu lásku k nej, hoci jej bola nehodná. Razom vrazil ten ostrý nôž do seba a padol na zem, čo obeta lásky k nej. — Božský Spasiteľ nám dáva denne mnoho dobrodení, miluje nás ako vtedy, keď z veľkej svätej lásky umrel za nás na kríži a bol by to veľký, čierny nevďak, keby sme ho zato nemilovali alebo hriechmi prebodali jeho nežne milujúce srdce. Keď cítime svoju hriešnosť, nemáme svoje hriechy zaliať morom ľútosti a slz kajúcnosti? Odpustil lotrovi, vrahovi na pravici, odpustí aj nám, a zabudne na všetko, ak je naša ľútosť opravdivá.

# Shovorčivosť

---

Ludia radi počujú novinku, pobavia sa a poučia. Poskytni im, na čo čakajú a buď shovorčivá. Nebolo by pekné, keby si chcela mať prvé slovo, rozprávala a sháňala novinky, prijímala klebety a ďalej povedala, ale tiež by si nebola hodná pochvaly, keby si bola neshovorčivá, samotárska, tajná a sama pre seba sa uzavárala. Povedz, čo vieš a čím nikomu neublížiš, rozprávaj, čo si kde videla a zabav žartovnou anekdotou alebo peknou udalosťou. Človek je tvor spoločenský, pre spoločnosť je stvorený, po spoločnosti túži a teší ho, keď od iného niečo nového a zaujímavého počuje. Shovorčivosťou, či ústnou alebo písomnou, ľudia sa vzájomne pobavia, potešia, posilnia, poradia, povzbudia, radosť rozmnožia a bolesť zmiernia.

Tým, že ľudia vzájomne si povedia svoje skúsenosti a vedomosti, poučujú sa. Čo jeden vyskúmal, vypracoval, zažil, videl, rozpráva ostatným, a tak ľudia shovorčivosťou iných, doplňujú svoje vedomosti a tak vlastne na shovorčivosti spočíva všetko vyučovanie, pokrok, vzdelanie a veda.

Ak vieš viacej než iné, ochotne z daru svojho dávaj almužnu. Pouč, kde môžeš, poraď, čo inému prospeje a varuj, kde môžeš zlému zabrániť. Požičaj knihu, daj opísať recepty jedál, a ukáž, ako sa čo robí. Učiteľkou je nielen slečna, ktorá v škole deti vyučuje, ale každé dievča, ktoré poučuje a zošľachťuje svoje okolie.

Istá pani mala pekné ručne háčkované záclony. Su-

sedovej dcére natoľko sa zapáčily, že si také chcela spraviť do výbavy. Preto požiadala spomenutú paniu o vzor; ale pani mala všelijaké výhovorky, že nemá čas robiť vzor, že nie sú záclony práve vyprané a že ich nerada dáva dolu. Ale keď ju slečna prosila o dovoľenie, aby si mohla prísť do bytu sama vzor nakresliť, odmietla ju šťastlivá majiteľka nádherných záclon takto: „Háčkovala som ich skoro dva roky, mám také sama v celom meste, nechcem, aby ich niekto iný mal.“ Táto reč, pravda, túžbu po vzácnom vzore záclon v mladej slečne nielen že neudusila, ale ešte zväčšila. Chcela vzor mať stoj čo stoj! Ale ako? Prvý pokus spravila s práčkou. Pošepkala jej — a hneď do ruky dala malú odmenu, aby jej nakreslila vzor záclon, až ich u panej bude prať. Plán ale sa nevydaril, lebo keď jednoduchá osoba, ktorá sa kreslením nikdy nezamestnávala, niečo na papieri nakresleného priniesla, slečna sa v tom vôbec nevyznala. Keby sa len mohla k nim dostať! Odrazu jej napadla nová šťastlivá myšlienka. Pýtala sa práčky, kde vešia pani po praní záclony a dozvedela sa, že v záhrade, a že jej nechá zadné dvierka odomknuté, aby mohla dnu. Nový plán bol vypracovaný, ale opäť sa nevydaril, lebo sotva slečna s tlčúcim srdcom začala na papieri rýchlo odkresľovať, zazrela ju pani z obloka, a kričiac utekala čo najviacej rozpajedená do záhrady a hoci slečna zatiaľ utiekla, vlastnoručne napolo ešte vlhké záclony zo šnúry stiahla a domov odniesla. Tak sa musela slečna vzdať všetkej nádeje na záclony.

Čo hovoríš, milé dievča, na túto skutočnú udalosť? nemyslíš, že tá pani bola veľmi sebecká? Mohla by si i ty byť taká?

Zo svojich vedomostí rada dávaj, a čo máš v duši dobrého, či je to vzdelanie, ctnosť, alebo dobré mravy,

**nech vyžiarujú i na vonok, zohrievajú iných a šíria sa ďaleko.**

**Nikdy však neroznášaj, čo je nemravné, pohoršujúce alebo vôbec mrzké! Neprezradzuj, čo vieš o iných ponižujúce a zahanbujúce. Napokon si pamätaj: 'Čo ti ako tajomstvo bolo sverené, tiež tajomstvom zachovaj!**

Človek je spoločenský tvor. Vo spoločnosti sa zrodil, pre spoločnosť je určený, na ňu je utisnutý, a po nej od prirodzenosti túži. Ak po nej netúži, alebo sa jej vyhýba, je to znakom, že nie je u neho niečo, buď na tele, buď na duši v poriadku.

Nestavaj sa tejto vrodenej túžbe na odpor, ale vo voľbe spoločnosti buď opatrná. Veľmi mnoho na tom záleží, aká je spoločnosť, v ktorej sa pohybuješ, lebo prijímaš a osvojuješ si bez toho, že by si to spozorovala, mravy, spôsoby, ctnosti, nectnosti ľudí, s ktorými sa často stretávame. Spoločnosť dobrých ľudí robí nás lepšími, spoločnosť zlých — horšími. Spoločnosť dobrých posväcuje, zlá spoločnosť kazí dobré mravy.

Vyhľadaj si vždy len dobrú spoločnosť. V dobrej spoločnosti mnohému užitočnému sa môžeš priučiť, môžeš sa slušne pobaviť, osviežiť a na životné útrapy aspoň na chvíľu zabudnúť.

Ľudia múdrejší, lepší a skúsenejší od teba, povzbudia ťa, a viacej poučia a rozšíria tvoje životné vedomosti. Tak opravíš svoju mienku podľa ich úsudku a máš ľahkým spôsobom účasť na ich múdrosti a доброте.

Najvhodnejšou spoločnosťou pre dievča je kruh sporiadaných dievčat, ale nie je treba, aby sa vždy a zásadne vyhýbalo i spoločnosti riadnych mužov.

Ako sa máš vo spoločnosti chovať? Želáš si, aby sa ti ľudia približovali s istou úctou. To docieliš, ak sa sama budeš slušne chovať a zachováš vždy všeobecné

pravidlá slušnosti. Kto chce žiť so svojím okolím v pokoji, a byť od ľudí vždy ctený a vážený, musí mať ohľad na ich osobnosť. Každý má svoje zvláštnosti v chovaní a v charaktere, tak ako každý má svoju postavu a ťahy v tvári. Ak sa stýkame s ľuďmi, musíme sa k nim prispôbiť, najmä ale tým, s ktorými žijeme spolu a to tým viacej, čím častejšie sa s nimi stýkame. Dbaj, aby si ich bez príčiny neurazila, lebo čím bližšie ti niekto stojí, tým ľahšie vzájomne na neho narazíš. Obklop sa kruhom slušnosti. Nech sa javí v tvojom dome, byte, izbe, všade. Každý, kto sa ti priblíži, má hneď zbadáť: „Tu sa musím slušne spravovať.“ Vyhneš sa mnohých bezočivostiam a dotieravostiam. Vo spoločnosti čoskoro zbadáš, že sú všetci ľudia sebeckí. Všimaj si toho! Čím viacej súhlasíš s mienkou ľudí v obcovaní, čím skromnejšie sa uťahuješ do pozadia, tým viacej ťa ľudia potisnú dopredu. Nehovor preto s ohľadu na tvoje okolie nič sama o sebe, ale ako to od teba závisí, použi za predmet rozhovoru záležitosti a obľúbené práce prítomných. Dopomôž k rozhovoru, keď zbadáš, že viazne. Staneš sa tak príjemnou spoločnicou.

Ale i počúvaním poslúžiš svojmu okoliu. Mnohí zaslužili si meno príjemných spoločníkov nie tak pre veci, o ktorých rozprávali, ale že vedeli aj počúvať. Nemusíš vždy rozprávať, aby si sa stala príjemnou; dostačí vedieť, že spolucítiš a máš podiel na zábave. Už to si spoločnosť ocení.

Ľudí poznáme podľa toho, s kým obcujú. „Povedz mi, s kým obcuješ a ja ti poviem, aká si“, hovorí príslovie. Chráň sa spoločnosti mužov, o ktorých slušnosti a mravnosti treba pochybovať. Vyhní sa spoločnosti žien i mužov, ktorí si nevážia viery a necenia si mravnosť. Také spoločnosti skazily už veľmi mnohé dievčatá, lebo čo sa v nich hovorí, skazily by, keby to bolo

možné aj anjela. Mnohá skazená, poblúdila a zničená deva môže nariekať len na zlú spoločnosť. Sv. Vincent z Pauly hovorí, že „Nijaké uhlie nie je tak žeravé, aby ho voda nezahasila, a nikto nie je tak ctnostný, aby ho zlá spoločnosť nemohla skaziť.“ Nepreceňuj svoje sily a svoje dobré predsavzatia. Vo zlej spoločnosti na Kaifášovom dvore klesol a Krista zaprel i prvý z apoštolov, ktorý ho nedávno láskou a úplnou odovzdanosťou uistoval.

Umele zdanlivé pravidlá slušnosti bez oduševnenia nehrejú. Priveľká etiketa ukrýva často nezdvorilosť a nepravdu, lebo sa skladá iba zo zovňajška. Je to náhrada za dobrý tón, škrupina bez jadra, vonkajšie napodobenie slušnosti. Nikdy nesmie byť slušnosť na úkor dobrých vlastností: ako poctivosti, úprimnosti a pravdivosti.

Ku spoločenskej chybe patrí aj urážka bližného. Nerozprávaj vo spoločnosti o svojich výkonoch, úspechoch a skúsenostiach. Iným nie je to tak príjemné počúvať, ako tebe o nich rozprávať. Nikdy bez príčiny nehovor o sebe. Chráň sa lichotení i karhania.

Zvláštnej opatrnosti treba dievčatu, ktoré ide do sveta a medzi cudzích ľudí, kde zlé ruky sa o ňu ťahajú, aby ju dostaly Koľko dievčat zapadlo už v bahne veľkomesta, kde išli hľadať výživu. Akej veľkej opatrnosti treba takému dievčatu!

# Vytrvalosť

---

Istý človek, ktorý s pozornosťou sledoval usilovnosť drobných živočíchov, videl mravca, ako sa snaží dovliecť malú stružlinku do svojho mraveniska. Ale stružlinka bola väčšia než mravček; často sa mu stružlinka vyšmykla, ale on ju trpezlivo poťahoval ďalej. Človeka to zaujímalo a sledoval namáhanie mravčeka s veľkou pozornosťou. Už dvadsiatydeviaty raz vyniesol svoju farchu hore a dvadsaťdeväť ráz padol s ňou nazad. Ale malé zvieratko nepopustilo, lež usilovalo sa do tých čias, kým sa mu nepodarilo stružlinku dovliecť do mraveniska. Aj my budme usilovní vo svojich prácach a nezľaknime sa prekážok, lebo ak budeme usilovní a vytrvalí ako ten mravček, s božou pomocou vždycky dokončíme svoju dennú prácu. Milé dievča, osvoj si aj ty ctnosť vytrvalosti, lebo nie je skoro nič na svete, čo by ona nezdolala. Všetko, čo veľkého sa dakedy vykonalo, robilo sa to pravidelne húževnatou usilovnosťou, pevnou vôľou a stálou vytrvalosťou. Demosténes len vytrvalosťou stal sa slávnym rečníkom, Cézar slávnym vojvodom a Edison slávnym vynálezcom.

Dve cesty vedú k cieľu — u rozhodných sila u slabých vytrvalosť. Áno, vytrvalosť vedie k cieľu oveľa bezpečnejšie. Iste si čítala rozprávku „Červík a baran“ Silný baran pretekal sa so slabým červíkom, že skorej prerazí vráta. Bol si istý, že zvíťazí.. Rozbehol sa, udrhel do vrát, ale neprerazil ich, lež sám si rohy odrazil. Červík začal pomaly, vŕtal, vŕtal, až vráta prevŕtal.

Vytrvalosť zvíťazila nad silou. Nijaká práca nie je marnou. Častá kvapka i kameň vyhlodá. Ak nevidíme výsledky svojej práce hneď, pracujme len vytrvale ďalej, výsledok sa dostaví iste neskoršie. Rím nevystavali za jeden deň a veľké veci nemožno vykonať za chvíľočku. Jedným úderom dub nepadne.

I mravná dokonalosť vyžaduje vytrvalú snahu stať sa dokonalým. Každá ctnosť musí byť namáhavým spôsobom nadobudnutá. Stálosť v presvedčení posilňuje a robí hrdinov. Keby sa prví kresťania neboli vyznamenali vytrvalosťou vo viere, nemali by sme ani svätíc ani svätých mučeníkov.

Čokoľvek začneš, sprav do konca. Ak niečo začneš, neodbehuj od toho, neodkladaj, neprestávaj a nič iného nezačínaj, kým celkom nevykonáš začatú prácu. Sto vecí začať a nijakú nedokončiť je asi toľko, ako nič nevykonať. Spisovateľ Wieland hovorí, že „ušľachtilý človek nekoná nič dopoly“. Zčať tu niečo a tam niečo a nedokončiť, nahryznúť a nedojesť, je zavrhnutie hodná polovičatosť. Kto prebehuje od práce ku práci, od zamestnania ku zamestnaniu a od povolania k povolaniu, podobá sa motýľu, ktorý s kvetu na kvet poletuje a nikomu neosoží. Taký človek nikde sa neuplatní a nikomu neosoží.

Kto chce svedomite plniť prijaté povinnosti, či čestné, či mravné, alebo rodinné a spoločenské, musí byť obrnený vytrvalosťou. Nestála, tekavá myseľ nikdy neprilipne vážne k povinnostiam. Veľkou vytrvalosťou vyznačily sa stredoveké ženy. Rytierske a kráľovské panie vyšívaly nádherné koberce a ozdoby chrámové. Neboly to práce rýchle, ale dôkladné a cenné, ku ktorým bolo treba neobyčajnej vytrvalosti. Najväčšiu pozornosť venujú dejiny umenia vyšívanému kobercu z 11. storočia, ktorý sa dosiaľ nachodí v Bayeuxskej

**katedrále. Je 18 stôp vysoký, 214 dlhý a na ňom sú vyšíváním zobrazené činy Viliama I.-Dobyvateľa. Na koberci sú vyšité figurálne význačné anglické deje do doby Viliamovej, najmä víťazstvo Viliamovo v bitke pri Hastingu. Každý jednotlivý dej je sprevádzaný latinským výkladom. Netreba poukazovať na stredovek, aby sme obdivovali ženskú vytrvalosť v práci. Vstúp, milé dievča, do nejakého priemyselného múzea, kde v oddelení ručných prác, nájdeš veľa skvelých dôkazov usilovnosti a vytrvalosti pri práci vo vyšívkach našich pramatiek. Osvoj si od mladosti pevnosť vôle, určitosť vo snahách, nezdolnosť vo svojich úmysloch, vytrvalosť vo svojich prácach a podriadi život, okolnosti a nálady svojej pevnej vôli.**

# Trpezlivosť

---

Kvietok trpezlivosti je potrebný každému človekovi, ale najviac žene a deťom, či žije život súkromný v rodine, či má iné povolanie. Preto hľadaj, aby i tento kvet, ktorý osladzuje život, nechýbal v záhrade tvojho srdca.

Ctnosť trpezlivosti máme, keď trpezlivo z lásky k Bohu, k jeho väčšej cti a sláve znášame, čo je našej prirodzenosti nepríjemné a protivné.

Domácnosť a rodina je výbornou školou trpezlivosti. Môžeš sa cvičiť v tejto ctnosti, vykonávajúc domáce práce, obsluhujúc svojich súrodencov; vôbec vzájomný život vyžaduje mnoho trpezlivosti.

Časný život je dobou skúšky a preto musí každý znášať rozličné trápenia. Keby sme vždy na to mysleli, že božia ruka dopúšťa na nás tieto trápenia, ľahšie, áno i s radosťou by sme ich znášali. Objasním ti to na príklade.

Ulicou išiel veľmi zamyslený mladý pán. Razom z jedného obloka vyletí snehová guľa a udrie ho po hlave. Nahnevaný zvolá: „To je predsa len grobianstvo a surovosť, keď človeka na verejnej ulici zneuctia a potupia.“ Stisnutými zubami a nahnevaným zrakom hľadá na všetky strany, kto sa dopustil tej opovážlivej bezočivosti proti nemu. Razom zbadá, že o oblok sa opiera utešené, milé a krásne dievča, ktoré svoju blahoslennú priazeň chcelo prejavíť tým, že mu hodilo do hlavy snehovú guľu. Jeho tvár sa hneď rozveselila,

mračná hnevu pominuly a milým úsmevom vďaka hľad na dievča a zvolal: „Ó, vy drahý anjel vtelený, aj sto ráz môžete hodiť do mňa, čím viacej tým milšie a vzácnejšie je mi to!“ Vrúcne jej ďakoval, že ho pokladala za hodného takej zvláštnej pozornosti.

Či aj my nemáme to pokladať za nežnú pozornosť, ak Boh do nás hodí loptu trápenia a bolesti? Mysli tu na sv. Terezku z Lisieux, ako sa aj ona prirovnávala k lopte, ktorú Ježiško drží v ruke, a môže s ňou robiť čo chce, tak ako malé deti, keď sa ihrajú. Raz pritisknú loptu k srdcu a za nič na svete by ju nedaly, inokedy ju hodia do kúta a o ňu sa nestarajú. Ľudský život nie je utkaný len z kvetov radosti a šťastia, ale je popretkávaný tiež kvetmi žiaľu a trápenia. Niet ruže bez trňov. Len musíš trpezlivo dočkať, kým ružové puky rozkvitnú; netrpezlivosť darmo na ne čaká.

Z netrpezlivosti vzniká zlá nálada duše, podráždenosť, ktoré nemilé pocity mladej deve nepristanú.

Trpezlivosťou premôžeš mnohé nepríjemné dojmy a trpké chvíle života, ktoré by sa netrpezlivosťou len zväčšily. Touto čnosťou odlamuješ trne, ktoré sa zapichujú do duše, ak sa ti všetko tak nedarí, ako si to želaš. Ak niečo očakávaš, nebuď netrpezlivá, keď to nepríde v určitú chvíľu. V trpezlivosti spočíva sila človeka a záruka jeho šťastia.

Pamätaj, že aj ty máš chyby, ktoré žiadajú od iných trpezlivosť a tešíš sa, keď ich iní znášajú bez výčitiek a nevôle. Aj keby ti iní falošnou mierou merali, ty im meraj správnou. Ukáž svoju dobrú výchovu a šľachetné srdce. Vždy je lepšie krivdu znášať, ako robiť. Kristus Pán povedal: „Kráľovstvo nebeské násilne sa dobýja, a násilní ho uchvacujú.“ (Mat. 11, 12.) Bez utrpenia niet blahoslavenstva, lebo skrze mnohé súženia

musíme vojsť do kráľovstva božieho. Horké veci miešame s cukrom, aby sme ich mohli požiť; tak i kalich utrpenia stratí svoju horkosť, keď myslíme na bohatú odmenu.

Veľkú príležitosť, aby si ukázala, ako si pokročila v ctnosti trpezlivosti, ti poskytuje choroba. Tu uvidia domáci tvoju duševnú silu, ktorá je vzácnejšia a záslušnejšia, ako telesná. Musíš sa ale vedieť povzniesť vysoko nad všetku omrzlosť, bolesť, miesto aby si bola ustavične podráždená a šomrala, že sa málo o teba starajú. Zniesť musíš, čo na teba príde, či chceš, alebo nechceš; závisí len od teba, či z trápení a krížov uviješ si pre seba korunu, ktorú tieto skvosty budú zdobiť. Kríž môže totiž spraviť človeka svätým, ale môže mu byť i záhubou; záleží to na tom, ako ho znášame. Pravý lotor prišiel s kríža do neba, lotor s ľavého boku Kristovho zas do pekla.

Najvznešenejším vzorom trpezlivosti je Kristus. Bol trpezlivý oproti nechápavým učeníkom, oproti dotieravosti a sebeckosti ľudu, oproti ľahostajnosti a egoizmu boháčov, ba aj oproti úlisnosti nepriateľov, o ktorých vedel, že ho chcú podchytiť v reči, a ktorým odpovedal spokojne, bez hnevu, ako by ich chcel poučiť a osvietiť. V každom čase, či vo dne či v noci, bolo možno s ním hovoriť. Našiel si čas na všetko aj na najnepatrnejšie veci, najmä keď išlo o osoh potrebujuúcich, o slávu Otca nebeského a postupoval tak bez náhlenia a netrpezlivosti, ako keby ho len táto práca čakala. Kristus sa nerozčúľil nad ničím, ani nad ľudskou slabosťou, ani nad ľudskou nevďačnosťou, ani pri uvedomení si, že jeho práca v určitých prípadoch bude bezvýsledná pre nedostatok chápavosti poslucháča, ba ani pre zlomyseľnosť svojich odporcov. Akým trpezli-

**vým a jemným bol oproti svojmu nehodnému učení-  
kovi a zradcovi Judášovi a pri ukrutných mukách bi-  
čovania a ukrižovania! Nasleduj i ty, milé dievča, ten-  
to obdivuhodný vzor svätej trpezlivosti a budeš ľahko  
znášať ťarchy a trápenia života.**

# Úctivosť

---

Úctivosť je ctnosť, ktorá je pre mladých ľudí veľmi dôležitá a potrebná; to rozkazuje nielen kresťanská mravouka, ale i všeobecná slušnosť.

Predovšetkým maj úctu k Bohu. Tú preukazuješ tým, že často s pobožnosťou a pohnutým srdcom budeš vzývať meno božie, najmä na začiatku každej práce, v núdzi a pri smrti a chrániť sa budeš všetkého, čo by meno božie zľahčovalo. Kto ctí Boha, musí ctíť i ľudí.

Úctu maj aj k sebe a potom k rodičom. To ti prikazuje štvrté prikázanie božie. O svojich rodičoch smýšľaj, rozprávaj a hovor vždy s úctivosťou. Nechovaj sa k nim hrubo, neodvráňaj im, neohováraj ich, trpezlivo znášaj ich slabosti, ba aj ich hriechy prikry plášťom milosrdného zabudnutia.

Len si pomysli, koľko dobrého ti preukázali a ešte vždy preukazujú. Ukáž aj ty skutkom, že si ceníš ich veľkú námahu a všetko to, čo svojou prácou na teba vynakladajú.

Istý úradník v Číne bol odsúdený, lebo sa previnil proti cisárovi. Mali mu odrezat pravú ruku. Jeho dorastlá dcéra išla do hradu, prosiac, aby bola pripustená k cisárovi. Jej prosba bola vyslyšaná. Vrhla sa cisárovi k nohám a prosila ho, aby neodrezávali otcovi ruku, ale radšej jej, lebo že má okrem matky ešte niekoľko malých súrodencov, ktorí sa bez otca nevyživí. Keď videl cisár túto šľachetnosť, odpustil jej otcovi trest.

Pravdivé je príslovie, že jeden otec alebo matka uživia deväť detí, ale deväť detí neuživí jednu matku alebo otca.

Keby si mala otca, ktorý sa opíja, utráca peniaze a keď príde domov kričí, kľaje a manželke a deťom nadáva, áno, niekedy ich aj bije, predsa si ho musíš uctiť. Je to síce veľmi ťažké, lebo sa v deťoch skôr odpor ozýva, miesto úcty a lásky, ale keby ním vlastná rodina opovrhla, kto by sa ho zastal, aby celkom nezatvrdol?

Nielen otec môže poklesnúť, ale i matka. V takýchto prípadoch ti radím, aby si im modlitbou a kajúcimi skutkami, čiže pokáním, vyprosila od Boha milosť obrátenia. Porozprávam ti dojemný príbeh, ktorý dokazuje, akú silu má modlitba detí za svojich rodičov.

Istá speváčka, menom Aurora Francchi, z Nového Yorku, priviedla to svojimi hudobnými výkonmi a svojou krásou k veľkej sláve. Noviny nemohly dosť vynachváliť jej umenie; v každom výklade bol jej obraz. Táto speváčka bola vydatá pani, ale opustila svojho muža, aby sa mohla pýšiť vo svete svojím umením. Po niekoľkých rokoch veľmi ochorela. Teraz sa už nikto o ňu nestaral, len obsluhovačka a lekár zostali jej vernými a starali sa o ňu v jej opustenosti. Na radu lekára bola zavolaná k obsluhu chorej zbožná rehoľníčka, ktorá bývala v istom predmestí Nového Yorku. Tejto rehoľníčky si zpočiatku ani nevšimla. Raz večer, keď jej rehoľníčka čítala z knihy, hovorila k nej chorá: „Sestra, ako sa voláte?“ Rehoľníčka odpovedala: „Volám sa sestra Františka. Priezvisko vám nemôžem povedať, lebo mi to zakazujú moje rehoľné pravidlá.“ Na ďalšie otázky o rodičoch odpovedala sestra: „Môj otec je už mŕtvy a svoju matku nepoznám.“ Chorá si vzdychla: „Úbožiatko, taká ste mladá a pekná

a už za živa pochovaná medzi pochmúrne múry, kláš-torské.“ „Milá pani“, odpovedala sestra, som spokojná a šťastlivá. Vy ste všeličo skúsili vo svete, ale sama predsa viete, že sú svetské radosti a zábavy len már-nivosť.“ Po chvíľke chorá hovorila: „Máte pravdu. Te-raz v chorobe to badám, že pravdu hovoríte. Okúsila som šťastie sveta a mala som veľa priateľov. Teraz, v chorobe, moji priatelia ma opustili. Spravila som veľkú chybu, že som nevytrvala po boku svojho man-žela. O, kiežby som ho mohla ešte odprosiť! Iste by svojej Anne Bergerovej odpustil a potom by som šťast-livo umrela.“ Rehoľníčka len čo začula meno „Anna Bergerová“, zbledla a pohnutým hlasom sa pýtala cho-rej: „Nevolať sa váš muž Michal zo Stachelhartu?“ — „Celkom správne. Odkiaľ viete toto meno?“ — „To bol môj otec“. Ďalej nemohla hovoriť a s výkrikom „Mat-ka!“ klesla pred chorou na kolená a pobožkala jej ruku. Chorá pritiahla všetkou silou, ktorú ešte mala, svoje dieťa na svoje materinské srdce. Dlho boli matka a dcéra v objatí, prelievajúc slzy radosti. V izbe panovalo chvíľu posvätné ticho. Potom hovorila chorá: „Dcéra, ty si teda nevedela, kto som ja, keď si ku mne prišla? Nerozprával tvoj otec nikdy o mne?“ Dcéra záporne odpovedala a doložila: „Viem len toľko, že sa *denne modlieval* za svoju milovanú Annu a pred smrťou hovoril ku mne posledné slová: „Modli sa i ty za svoju matku, aby jej P. Boh dal šťastlivú hodinku smrti.“ Chorá sa nato čoskoro usmierila s Pánom Bohom, a umrela o niekoľko týždňov ako kajúcnica v rukách svojej dcéry. Z tejto dojemnej udalosti vyplýva, že na modlitbe dieťaťa za svojich rodičov spočíva zvláštne požehnanie.

Na druhom príklade ti ukážem, ako dcéra vstúpila do kláštora, aby svojho otca priviedla k polepšeniu

života. Je vzatý z dejín francúzskeho kráľovského dvora. Francúzsky kráľ, Ľudovít XV., viedol veľmi nemravný život. Najmä jeho styk s Pompadour a po jej smrti s druhou spustlou osobou, ktorej dal titul grófkы z Dubary, bol škvrnou a hanbou v jeho vláde. Jeho dcéra Lujza, aby kráľovi vyprosila milosť obrátenia, vstúpila do prísneho rádu karmelitánok v St. Denis v Paríži. Hovorila: „Boh ma volá do svojej svätej služby. Vstúpim do rádu karmelitského, aby sa môj otec vrátil k Bohu.“ Bolo to ťažkou obeťou pre princeznú, ktorá bola vychovaná v pohodlí. Pohodlný život zameniť za prísny, kajúci rád, bolo naozaj hrdinskosťou. Dojímavá bola slávnostná obliečka, na ktorej sa zúčastnil celý dvor. Parížsky nuncius prišiel ako zástupca pápeža Klementa XIV. Tiež veľké množstvo biskupov bolo prítomné. Kostol bol na rozkaz kráľa nádherne vyzdobený a kráľovská telesná stráž tvorila špalier. Princezná Lujza bola oblečená v nádherné rúcho, ktoré sa ligotalo zlatom a drahými kameňami. Jej diadém žiaril od samých diamantov. Odrazu nastalo v kostole ticho. Princezná odložila svoje kráľovské rúcho a prijala drsné šaty, plášť a závoj rehoľníc a padla na tvár. Toto divadlo spravilo na celý kráľovský dvor taký dojem, ako keby sa prítomní zúčastnili na pohrebe milovaného člena rodiny. Kostol sa ozýval hlasným vzdychaním a plačom. Od tých čias sa princezná volala „Sestra Terézia od sv. Augustína“. Strávila 17 rokov v ráde. V jej cele bol, ako v každej inej, 1 kríž, 3 papierové obrazy, slamená stolička, malý drevený stolček a posteľ, ktorá pozostávala zo slamníka. Umrela vo veku 50 rokov v povesti svätosti. Čo princezná chcela vyprosiť svojím prísny kajúcim životom, to aj vskutku dosiahla. Vyprosila svojmu otcovi milosť obrátenia a zlepšenia života. Kráľ plný ľútosti nad svojím hrieš-

nym životom vykonával na koniec svojho života častejšie sv. spoveď a verejne odprosil za všetky dané pohoršenia. Keď to dcéra počula, zvolala: „Moja radosť je dokonalá. Pán Boh stal sa majstrom. Teraz už rada umriem.“

Úctivá buď aj k učiteľom, majstrom a zamestnávateľom. Mysli tu na Zitu, zbožné, pracovité, poslušné, láskavé, veselé a k svojim pánom veľmi úctivé dievča. Štyridsaťosem rokov slúžila v tej istej rodine. Páni ju pokladali za člena rodiny a vo všetkom jej dôverovali. Zo Zity, slúžky, stala sa Zita, svätica, patrónka a vzor všetkých služobných dievčat.

Úctu maj aj k duchovným a svetským predstaviteľom. Úctivo rozprávaj a smýšľaj o sv. Otcovi, biskupoch, kňazoch, o hlave štátu a jeho zástupcoch. Sprav si predsavzatie, že budeš mať úctu aj k svojim podriadeným, keby si nejakých mala.

Zvláštnu úctu prechovávajú tiež k ľuďom pracujúcim, zaslúžilým a ctnostným.

# Štedrosť

---

Štedrý je, kto z lásky k Bohu pomáha svojim bližným v núdzi. Uč sa i ty, milé dievča, štedrosti. Buď pracovitá a šetrná, aby si mohla byť štedrá.

K dobročinnosti je povolaný každý človek, kto má dobré srdce a je nadšený láskou k bližnému. Štedrosť je ako kvet tejto lásky. Netreba k tejto úlohe ani vedomosti, ani zvláštneho poučenia, ani fyzickej sily, ale jedine dobré srdce, ktorému je ľúto všetkých nešťastlivých, ktorým podľa možnosti chce priniesť ulavenie a útechu v biede a núdzi. Hoci si teraz ešte pod mocou rodičov alebo zamestnávateľov, a nemáš azda svojho vlastného majetku — z cudzieho dávať almužnu nemá nikto práva! — predsa máš niečo, s čím môžeš nakladať podľa ľubovôle. Môžeš ušiť alebo opraviť šaty nejakej sirote, dať žobrákovi almužnu, poskytnúť občerstvenie opustenému, chorému, prispieť na misie, na katolícku tlač, dobrý spolok alebo na náboženské a vlastenecké ciele, darovať niečo na výzdobu kostola alebo sama niečo na oltáre vyšíť. Milodar lásky necení sa podľa peňažnej sumy, ale posudzuje sa podľa citu a lásky k bližnému. I chudobný môže byť štedrý. Ak máš málo, aj z mála daj, ale rýchlo a s ochotou. Keď počuješ o utrpení, ktoré zastihlo chudobnú rodinu alebo o nedostatku, o hlade, ktorý nezavinene sa usalašil v dome chudoby, môžeš i tak prispieť, že vyzveš svoje bohatšie priateľky, aby pomáhaly a prinášaly do bytu chudobných pomoc a útechu.

Iste poznáš i životopis sv. Notburgy. Jej rodičia, počestní a bohabojní kresťania, roľníci, vychovávali svoju dcérku od mladosti vo všetkých kresťanských ctnostiach zavčas ju priťahovali k práci a štedrosti proti chudobnejším bližným. Ako 18-ročné dievča, keď Boh jej ctnostných rodičov povolal k sebe, vstúpila do služby v zámku Rothenburgu. S dovolením svojich pánov mohla podľa ľubovôle Bohu slúžiť a podporovať chudobných. Chudobní a žobráci každý deň sa schádzali na zámku, kde im milosrdná Notburga podávala pokrmy, ktoré pozostávaly na pánskom stole; pritom napomínala nešťastlivých k trpezlivosti, oddanosti do vôle božej a k nábožnosti. Božie požehnanie spočívalo na zámku Rothenburgu, lebo z almužny ešte nikto neschudobnel. Keď jej páni umreli a na zámku rozkazovala manželka ich syna, nedovolila jej dávať almužnu. Notburga sa postila a zo svojho pokrmu rozdávala chudobným. Iste poznáš aj ty takéto vzory štedrosti.

Ak dávaš almužnu, dávaj ju s nežným citom a opatrnosťou, aby si nezranila citlivosť tých úbohých a hľaď, aby tvoja podpora mala tiež mravný účel. Ne podporuj nikdy svojou štedrosťou lenivosť alebo ľahkomyselnosť, lebo takouto štedrosťou by si nemala nijaké zásluhy, tým by si len hrešila, keby si podporovala zlo.

Ak by si mohla niekomu dopomôcť k práci, bola by to ešte väčšia almužna ako peňažitá podpora, lebo tým by si chudobného vytrhla nielen z biedy na chvíľu, ale na trvalo. Veľmi by sme sa mýlili, keby sme hodili chudobnému z nášho zvyšku bezcitne podporu a ešte sa domýšľali, že sme spravili dobrý skutok. Kto núdznym preto pomáha, aby bol chválený, oslavovaný, došiel uznania, nemá pravú zásluhu zo štedrosti. Skutky dobré, ak majú byť záslužnými pre nebo, nesmú sa konať pre ľudskú chválu, ale na česť božiu. Kristus

Pán hovoril: „Dajte si pozor, aby ste nekonali svoju spravodlivosť pred ľuďmi, žeby vás videli, ináč nebudete mať odmeny u vášho Otca, ktorý je na nebesiach. Keď teda rozdávaš almužnu, nevytrubuj pred sebou, ako pokrytci robia v synagogách a po uliciach, aby boli ctení od ľudí. Veru, povedám vám: dostali svoju odplatu. Ale keď rozdávaš almužnu, nech nevie tvoja ľavá ruka, čo činí tvoja pravá, aby tvoja almužna bola v skrytosti a tvoj Otec, ktorý vidí v skrytosti, odplatí ti.“ (Mat. 6, 1—4.) Podívaj sa častejšie do bytu chudobných a uč sa poznávať život i s inej strany. Nebude to na škodu tvojej povahy a prispeje to k prehĺbeniu tvojej výchovy. Zo všetkých návštev, ktoré konáš, sú dobročinné návštevy najúčinnnejšie a najvzácnejšie, lebo iste prinesieš opusteným a chudobným nejaký milodar lásky, útechy, pomoc, ochranu a podporu.

Tak robievala i sv. Alžbeta Portugalská, ktorá sa vyznačovala láskou k chudobným a nešťastlivým. Štedre ich podporovala a vyhľadávala ich v núdznych príbytkoch. Zvláštnu starosť mala o chudobné panny, ktoré boly v nebezpečenstve hriechu, i dopomáhala im, aby sa slušne vydaly; po celej krajine zakladala nemocnice. V meste Koimbre, neďaleko svojho paláca, vystavala nemocnicu, v ktorej chorých sama ošetrovala. Raz niesla v zástere mnoho peňazí, aby ich rozdelila medzi chudobných; stretol ju kráľ Dionýz a pýtal sa, čo nesie. Sv. Alžbeta odpovedala: „Ruže!“ — „Čo, ruže?“ usmial sa kráľovský manžel, „veď je zima.“ Keď zásteru odhalila, boly v nej skutočne krásne ruže. Také zaľúbenie mal Boh v jej skutkoch. Ty, milé dievča, iste nemôžeš dávať také veľké almužny a stavať nemocnice, ako táto sv. kráľovná, ale Boh nehľadí na veľkosť daru, ale na srdce, s akou láskou k nemu kto udeľuje almužnu.

Netreba vždy dávať almužnu peňažitú alebo dary. Často milé slovo, účinná služba lásky má väčšiu cenu ako almužna. Tak napr. navštíviš vekom už slabú, práce neschopnú starenu, ktorá je pripútaná na posteľ. Sadneš si k nej, potešíš ju, prinesieš jej kvety, nejakú maškrtu alebo potravinu. Starke zasvieti slnko šťastia do chudobnej izbičky touto návštevou a oživí ju. Porozprávaš jej niečo zábavného a zbožného a prisľúbiš, že zas prídeš. Tým vykonáš skutok lásky a bohumilú návštevú, ktorá poteší jej srdce. Dobrý skutok je ako čarovný prútik v pohádke, ktorý premení tvoje srdce a bude z teba štedrá, súcitná a šľachetná žena.

Keď konáš takéto služby lásky, obliekaj sa jednoducho, aby si azda drahým oblekom chudobným nepripomínala svoje bohatstvo. Nešťastliví chudobní majú utrpením veľmi zjemnený cit a dvojnásobne trpia pri pohľade na zbytočný prepych a chvastanie sa s peniazmi.

Ak sa ti budú ponosovať na svoj osud, a keby boli aj nespravodliví vo svojom rozhorčení, neprerušuj ich rozhovor, ktorým si uľahčujú — uľavujú, ale všetko pokojne vypočuj. Ponaučenie a napomenutie dávaj opatrne, aby si nestratila ich dôveru. Tu platí, viac ako inde vo styku s ľuďmi, pravidlo: „Kto sa poníža, bude povýšený.“ Štedrosťou pripodobňuje sa človek k Bohu, ktorý tak štedro svoje dary rozdáva stvoreniam, ďalej i rozsievачovi, ktorý rozsieva, aby mal dobrú žatvu. Každý skutok pravého milosrdenstva je zrno, ktoré ukladáme do zeme, a ktoré vydá úrodu a zabezpečí nám odmenu božiu, keď nie tu, na večnosti iste. „Na úroky Pánu Bohu dáva, kto sa nad chudobným zmilováva“, hovorí príslovie.

# Poriadok

---

Krásny kvietok v tvojej záhradke je poriadok. Zvykaj naň už od mladosti. Staraj sa, aby vo vašom príbytku bolo všetko v najlepšom poriadku. Chudobná izba, pekne usporiadaná, je každému milšia, ako veľké siene, v ktorých je neporiadok. Poriadok dodáva bytu nielen lepšieho výzoru, ale i príťažlivosti. Keď sa istá neporiadna žena ponosovala susedke, že sa muž málo zdržuje doma, odpovedala jej táto: „Upravte doma všetko lepšie, ako teraz máte a mužovi sa doma zapáči.“

Hľad', aby v byte bol nábytok vkusne rozostavený, postele vždy pekne spravené, dlážka umytá a zametená, všetko na patričnom mieste uložené, nič neostalo rozhádzané po stole alebo po stoličkách, na nábytku neležal prach a v kútoch nevisely pavučiny.

Nestačí vykonať raz alebo dva razy do roka veľké upratovanie a poriadok v dome. Denne, ba každú chvíľu, dobrá gazdiná upratuje a ukladá hneď všetko na patriace miesto, aby po tme mohla predmety nájsť.

Chlieb, mäso zeleniny a potraviny nenechávajú povalovať sa po izbe, ani v kuchyni, ale odprataj ich do komory alebo pivnice.

Misy, taniere, príbor a všetko, čo je potrebné k jedeniu, hneď po jedle umy a ulož na svoje miesto.

Ak prestieraš stôl k jedeniu, nevykonávaj túto prácu povrchné. Ináč vyzerá stôl poriadne prestretý, ináč, keď je naň všetko nahádzané. Ak visí obrus s jednej strany dolu, a s druhej sotva dosahuje hrany stola, keď príbory utekajú naľavo a napravo od tanierov, a obrúsky

sú len na stôl hodené, máme pri pohľade nemilý pocit a povieme si: „To je neporiadne dievča!“

I odev dokazuje, či si milovnica poriadku. Netrp na ňom škvrny. Ak sa ti niečo rozpára, roztrhne alebo odtrhne gombík, háčik, alebo spona, hneď si všetko sprav a zaši. Časom podrob všetky svoje šaty dôkladnej prehliadke, čisteniu a hladeniu. Iba jediný pohľad skúseného oka postačí, aby ľudia poznali, či to dievča je vzorom poriadku, či neporiadku.

Jedz vždy len v určité hodiny, a okrem pravidelných denných jedál, nepoživaj nič. Poriadok v jedle a pití je základ zdravia, sviežosti a sily.

Výcvik v poriadku bude ti dobrodením. Zvykneš zovňajšiemu poriadku, vycvičíš oko pre krásu a táto záľuba ochráni ťa pred mnohými nebezpečenstvami.

Poriadne dievča udržiava istý poriadok i vo svojom živote. Koná všetko v pravý čas a múdro strieda prácu s odpočinkom, denné domáce povinnosti so spoločenskými.

Poriadok ti umožní, aby si zadosť urobila všetkým povinnostiam, lebo nesprávnym rozdelením denného poriadku zmárniš veľa času, zbytočne sa rozptyľuješ, a nemôžeš ísť bezpečne a s rozvahou za svojím cieľom.

I v duši tvojej má byť poriadok. Sv. Augustín hovorí: „Kto žije v poriadku, žije pre Boha.“ Kde je neporiadok, tam je hriech. Jób menuje peklom to miesto, kde panuje večný neporiadok a trápenie. Poriadok vo vnútri spočíva v tom, že udržiavame v patričných medziach prirodzené náklonnosti a vášne. Len v pokoji, spokojnosti a usporiadanej horlivosti darí sa ctnosť. Nemôžeme ale vonkajší poriadok oddeliť od vnútorného, jeden je druhému oporou. Preto využi dobre čas k tomu, k čomu je určený. Nepýtaj sa nálady, nepovoľ pohodlnosti, ale len povinnosť a vôľa božia musí vždy roz-

hodovať. Sú ľudia, ktorí celý deň pracujú a predsa nič nespravia, lebo robia bez plánu, bez poriadku.

K poriadku patrí i presnosť. Čo sa vykoná oneskorene, je proti poriadku. Pomysli len, keby si nemala v pravý čas uvarený a pripravený obed, koľké mrzutosti by vznikly v dome. Otec príde z úradu, chce obed a počuje, že nie je hotový. Nebude sa hnevať, ak ho zas o hodinu povinnosť čaká v úrade? Lebo robotníci prídu s poľa, a keby museli čakať dlho na obed, premárnia, najmä v žatve, mnoho drahocenného času.

Bez koľkých mrzutostí by mohli ľudia byť, keby aspoň trochu dbali na presnosť a poriadok. V mojej triede stal sa raz tento prípad. Matka nezobudila zavčas svoju školopovinnú dcéru. Keďže sa už veľmi ponáhľala za ostatnými domácimi na pole, dala jej raňajky do rúry a nechajúc jej kľúč, hovorila, aby zamkla a kľúč o jedenástej hodine doniesla domov, lebo musí rýchlo navariť obed. Po vyučovaní dcéra ale zabudla kľúč v školskej lavici a odišla domov. Kľúč našla tam jej spolužiačka a mysliac, že patrí jej susedke v školskej lavici, vzala ho so sebou, že jej ho zanesie. Táto ale bývala na opačnom konci pravej majiteľky kľúča a veľmi ďaleko od nej. Práve prišla matka domov a pýtala kľúč. Počula, že ho dcérka zabudla v škole a poslala ju rýchlo preň. Zatiaľ stála matka na dvore a veľmi netrpezlivo očakávala príchod dcéry. Keďže táto kľúč nemohla nájsť, bála sa ísť domov a išla veľmi pomaly. Keď sa matka nemohla dcérky dočkať, utekala ku kováčovi, aby jej prišiel otvoriť dvere, ale i ten bol na roli. Vtom prišiel už aj gazda a paholci domov. Vidiac, čo sa stalo, karhal manželku, že prečo sverila dcére kľúč a hneval sa, že zanedbáva prácu a márne čas. Paholci šomrali, že sú už hladní a dcéru, ktorá práve prišla, otec vybil, preto popoludní neprišla ani do školy.

Neporiadnych ľudí stíhajú v živote časté nehody a mnohé škody. Potom vidia a hľadajú príčinu svojich nezdarov všade inde, len nie tam, kde skutočne je — v neporiadku.

K poriadku patrí aj to, aby sme venovali každej práci patričný čas. Neponáhľaj sa natoľko s prácou, aby si mohla ísť na zábavu alebo vychádzku, lebo sotva by si ju poriadne vykonala.

Poriadne dievča tiež nikdy nezaháľa. Vytrvalá práca je štítom srdca oproti diablovi. Poriadok vyžaduje Boh. I on udržiava v prírode najkrajší poriadok. Pozri len na hviezdnaté nebo! Aký presný je beh všetkých nebeských telies. Ako pekne rozkvitajú kvety a ovocie dozrieva podľa určitého poriadku. Každý nesúladi v poriadku je znetvorenie. Keby sme mali aj čo najkrajšie farby, a boli by hocijako zostavené, nelahodia nášmu oku. Ak sú tóny v hudbe čo najčistejšie, keď neharmónizujú, urážajú náš sluch. Musí teda byť harmónia i medzi telom a dušou, lebo kde súhlasí vonkajšok s vnútorným, tam je úprimnosť a pravda, tam je poriadok.

S poriadkom je úzko spojená sporivosť. Neporiadok je na príčine, že sa ničí nábytok, odev, byt a že je celá domácnosť blízko rozvratu, úpadku. Pred touto skazou ochraňuje sporivosť. Sporivá deva je pravou perlou domácnosti, v ktorej žije. Nauč sa sporiť už od mladosti. Ak si študentkou, ulož si opatrne všetky knihy, sošity, šaty a všetko, čo je tvoje, aby si zbytočne nič nepoškodila, nestratila, ale na dlhý čas zachovala. Tým si ušetríš svoj majetok. Kto sporí a gazduje, má. Kto zle gazduje, vyčerpá v krátkom čase i najhlbšie pokladne a svoje zásoby.

Bez potreby nevydávaj ani haliera, čo nemusíš mať, nekupuj, a bez čoho sa môžeš obísť, neobjednávaj. Nehromad' zbytočne zásoby šatstva, bielizne, klobúkov, obuvi, náčinia riadu. Nevyhadzuj peniaze na všelijaké daromnice, taštičky, prstene, zrkadlá, mašle a iné veci. Chráň sa prepychu, márnivosti a maškrtnosti. Ak ušetríš šaty, usporíš tým peniaze za nové. Peniaze sa nedajú len tak ľahko zarobiť. Nevydávaj ich za zbytočné lahôdky. Šaľ sa jednoducho a vkusne. Pravý vkus, elegancia, nejaví sa v príliš drahej látke, v bohatstve stúh, čipôk a v iných ozdobách, ale skôr v peknom a jednoduchom strihu. Šatami pozornosť na seba obracať ponechaj nevzdelaným ľuďom. Do domu L. N. Tolstého prišiel raz dodavateľ dreva. Na dvoré uvidel starého človeka, ktorý pilil drevo. Opýtal sa ho: „Tak čo, otecko, nepotrebuje pán gróf drevo na kúrenie?“ — „Neviem, opýtajte sa v dome,“ odpovedal starý muž. V predizbe

stretol sa obchodník s vyobliekaným sluhom, ktorého dodavateľ dreva pokladal za grófa. Poklonil sa mu až k zemi a úctivo sa ho spýtal: „Neráči vaša osvietenosť potrebovať drevo?“ — Neviem, spýtajte sa pána grófa.“ — „A kde je pán gróf?! — Na dvore: pili a rúbe drevo.“

Sporivosť vydvihla mnohé chudobné rodiny, ale pracovité, na stupeň blahobytu a márnotratnosť zasa mnohé zničila a priviedla na okraj záhuby. Veľkú časť viny, ak nie celú, má na zániku nesporná žena, keďže zasporivá matka povznáša rodinný blahobyť a rozmnožuje imanie. Raz v Londýne, kde mala byť postavená nemocnica, prišli sbieratelia milodarov na nemocnicu k malému domčeku. Už pri dverách počuli gazdinú, ako sa hnevala na slúžku, že odhodila zápalku, ktorá sa hneď nerozžala, hoci mala neporušenú hlavičku. Sbíratelia si mysleli, že gazdiná je skúpa, ale jednako vošli do domku. Keď požiadali o dar na nemocnicu, s veľkou radosťou darovala im pani 10 funtov šterlingov. Sbíratelia sa neobyčajne začudovali veľkou dobročinnosťou panej! Priznali sa, že nečakali taký dar, keďže počuli, ako karhala slúžku pre jednu zápalku. „Nie, páni moji, nie som lakomá, ale sporivá. V domácnosti mojej nič nesmie prísť na zmar. Šetrím peniaze aby som mohla preukázať dobrodenie tým, čo ho potrebujú.“ Z toho príkladu vidíš, že sporivosť nie je lakomstvo. Milé dievča, azda skoro príde čas, keď si aj ty zariadiš svoju vlastnú domácnosť. Bude tvojou povinnosťou, aby si s tým, čo muž zarobí, alebo čo si sama nadobudneš, múdro a dobre gazdovala. Ak si sa naučila vo svojej mladosti šetriť v malom, nebude ti to neskôršie robiť ťažkosti uskromniť sa a rada sa odriekneš mnohých zbytočných výdavkov, bez ktorých môžeš šťastlivo žiť. Tak si uschováš usporené peniaze na nepredvídané vý-

**davky a potreby, keď ťa zastihne nehoda alebo nešťastie. Sporivosťou si môžeš aj svoj život spríjemniť, aj svoj byt si môžeš okrášliť.**

**Poznala som mladú manželku úradníka, ktorá veľmi rozumne gazdovala. Vedela si každý deň maličkosť odložiť zo svojich peňazí, za ktoré potom manželovi na mena a na Vianoce kúpila také veci, o ktorých vedela, že mu budú potrebné. Keďže ho zvlášť o peniaze na to nežiadala, bol vždy milo prekvapený a mal veľkú radosť. Touto pozornosťou rástla medzi nimi manželská láska a svornosť, ktorá obom dodávala chuti k ďalšej neúnavnej práci a sporivosti.**

**Nech je tvoja sporivosť rozumná! Čo by si usporila, keby si napríklad chcela v kuchyni usporiť zápalku, nezažala a rozbila hrniec.**

**Príjmy a výdavky si vždy presne zapisuj. V peňažných otázkach nespoliehaj sa na pamäť! Všetko si vždy vopred rozdeľ, rozpočítaj, rozmeraj a nikdy nevydávaj viac ako prijmeš. V rozpočte má byť vždy zvyšok a ak sa budeš rozpočtom riadiť, dostane zvyšok meno — úspory.**

**Kupuj vždy len dobré veci. Spoľahlivá vec nie je nikdy drahá, ale príliš drahá je zlá, hoci by bola na oko neviem aká lacná.**

**Tvojím najhorším nepriateľom je dlžoba, ktorej sa vždy boj! Preto buď opatrná v požičiavaní a svedomitá v prinavracovaní. Preto upadávajú mnohí do dlžôb, lebo veľmi bažia za rozkošami a šatia sa nad svoj stav. Koľko chudobnejších ľudí chce sa vyrovnáť boháčom šatstvom, stravou, skvostami a rozličnými pôžitkami. Myslia si, že si ich bude každý väčšmi vážiť, keď na seba navešajú drahé šaty a skvosty. Nádhera však stojí veľmi mnoho peňazí. A keď zbadajú, že peňazí nemajú nadostač, dajú sa na zlé cesty a koniec býva v žalári.**

**Pomysli si aspoň niekedy na tieto staré dobré príslovia, ktoré sú tak pravdivé: Sporenie — bohaté korenie. Lepšie dobre sporiť, ako mnoho robiť. Kde žena nesporí, tam sa muž márne namáha.**

**Buď teda, milé dievča, rozumne sporivé, ale nikdy skúpe. Skúposť je práve taká výstredná náruživosť, ako je márnivosť a tej sa nemáš nikdy poddať.**

**Koniec.**